

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 22 mars justerades.

§ 2 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 25 till 26 i civilutskottet
från 27 till 28 i kulturutskottet
från 29 till 30 i trafikutskottet

Kammaren medgav dessa utökningar.

§ 3 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i civilutskottet
Jan Riise (MP)

suppleant i kulturutskottet
Rebecka Le Moine (MP)

suppleant i trafikutskottet
Rebecka Le Moine (MP)

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott: 2022/23:FPM71 Meddelande om finanspolitisk vägledning för 2024 *COM(2023) 141* till finansutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner
2022/23:95 till civilutskottet
2022/23:102 till justitieutskottet

Redogörelse
2022/23:ER1 till utrikesutskottet

Motioner
2022/23:2365 till socialförsäkringsutskottet
2022/23:2360 till justitieutskottet
2022/23:2373 till civilutskottet
2022/23:2355 till trafikutskottet
2022/23:2364 till utrikesutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets betänkande
2022/23:UU14 Ukraina

Finansutskottets betänkande
2022/23:FiU26 Kommunala frågor

Socialutskottets betänkande
2022/23:SoU20 Folkhälsa

Civilutskottets betänkanden
2022/23:CU6 Familjerätt
2022/23:CU14 Hyresrätt m.m.

§ 7 Försök till subventionsmissbruk

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU18
Försök till subventionsmissbruk (prop. 2022/23:55)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

Civilutskottets betänkande 2022/23:CU10
Bostadspolitik
föredrogs.

Bostadspolitik

Anf. 1 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! Att man ska känna sig trygg på sin egen gata borde vara en självklarhet, men så är det tyvärr inte i dagens Sverige. 27 procent av alla svenskar säger att de känner sig otrygga i sitt eget bostadsområde. Bland kvinnor är siffran 35 procent. 10 procent av alla kvinnor uppger i Brås trygghetsundersökning att de till och med undviker att gå ut sent på kvällen i sitt eget område på grund av otrygghet – 10 procent, herr talman!

Man kan tycka att trygghetsfrågor har väldigt lite att göra med bostadspolitik, men det är faktiskt precis tvärtom. Mitt hem är min borg, lyder talesättet. Ursprungsbetydelsen var dock inte bokstavlig, att hemmet skulle bli en borg vars murar man höll sig innanför nattetid i rädsla för vad som skedde på andra sidan väggen. Men bostaden och bostadsområdet är också viktiga verktyg för att skapa trygghet och bekämpa brott.

Under våren har jag besökt flera olika områden med så kallad BID-samverkan för att höra om deras trygghetsarbete. BID-samverkan, eller Business Improvement Districts, är grovt förenklat när fastighetsägare går samman i någon form av sammanslutning, ofta en ideell förening, för att tillsammans med offentliga aktörer systematiskt arbeta för att öka tryggheten i ett område. Jag var i Skärholmen i Stockholm tillsammans med mina kamrater i Tidöpartierna, och jag har varit i Tynnered och Gamlestad i min egen hemstad Göteborg. Några områden är med på polisens lista över utsatta områden, andra har kanske varit i riskzonen men genom strategiskt arbete vänt utvecklingen och skapat tryggare miljöer. Några av dessa samarbeten har hållit på i decennier, och några är relativt nystartade. Gemensamt är att fastighetsägare systematiskt arbetar för ökad trygghet, och det ger resultat.

Det är bra och viktigt att Tidöpartierna nu bland annat ser över om det behövs ett författningsstöd för BID-samarbeten och hur vi på olika sätt kan stärka det här arbetet ytterligare, för detta är viktiga verktyg. Ingen ska behöva känna att man inte vågar gå ut i sitt eget bostadsområde på grund av otrygghet, herr talman.

Den här debatten är den första av tre debatter i dag och i morgon som på olika sätt berör bostadspolitiken: bostadspolitik, planering och byggande samt hyresrätt. Förra mandatperioden utarbetade vi moderater 70 konkreta förslag för en bättre fungerande bostadsmarknad som vi samlade i vår bostadspolitiska motion här i riksdagen. Det var viktiga steg för att lösa de strukturella problem som präglar den svenska bostadsmarknaden – 70 konkreta förslag för enklare regler, minskat krångel, ökad valfrihet och stärkt äganderätt. De 70 förslagen blev sedan grunden när vi gick in i regeringförhandlingarna kring bostadspolitik efter valet. I grunden var det inte särskilt svåra förhandlingar eftersom de fyra partierna i Tidöavtalet var överens både kring problemformuleringar och lösningar redan förra mandatperioden, även om de exakta lösningarna ibland skilde sig åt i formfrågor.

Därför är jag också extra stolt över att Tidöavtalet resulterat i tre tydliga reformområden inom bostadspolitik. Det första är enklare regler, inklusive för byggande. Det är inte rimligt att det i dag tar upp till tio år i snitt från idé till färdigt hus. Det finns väldigt mycket att göra för att förenkla och möjliggöra fler bostäder. Det andra är att bredda ägandet. Vi vill att fler ska kunna förverkliga drömmen om ett eget ägande. Då krävs både reformkraft för ökat sparande och fler upplåtelseformer och vägar in på bostadsmarknaden. Det tredje är att öka tryggheten genom exempelvis samverkan inom BID-samarbeten, som jag inledde mitt anförande med.

Redan nu har regeringen levererat bland annat uppdrag kring enklare regler för studentbostäder och är på god väg inom en rad andra områden. Mot det ska ställas den förra regeringens passivitet på det bostadspolitiska området och januariavtalets splittring kring vad som över huvud taget var problemet och ännu mer vad som var lösningarna inom bostadspolitik. Någon av mina kloka kollegor konstaterade i en tidigare debatt här i kammaren att de förra rödgröna regeringarna under sina åtta år hade fler bostadsministrar än bostadspolitiska reformer. Den som vill kan försöka roa sig med att komma ihåg namnen på alla bostadsministrarna och än mer vad reformerna faktiskt var.

Herr talman! Konsekvensen av åtta år av socialdemokratiskt vanstyre är i dag en bostadsmarknad som inte fungerar. Regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet med stödpartiet Vänsterpartiet bär ett tungt ansvar för att vi nu har en bostadsbrist. Under 2022 uppgav 204 kommuner i Sverige att de hade brist på bostäder.

Vi har i Sverige i dag en situation där kötiderna till en hyreslägenhet är så långa att endast den med kontakter kan få en lägenhet direkt. Vi har bostadspriser som under högkonjunkturen sköt i höjden så att endast den med miljoner på banken har råd att slå sig in på bostadsmarknaden. Samtidigt spädde den förra regeringen på med investeringsstöd som gjorde en het byggmarknad vitglödgd. Byggherrarna täljde bokstavligt talat guld med täljkniv. En av konsekvenserna blev att vi nu står med en rekordhög inflation samtidigt som byggandet ser ut att tvärbromsa. Investeringsstöd var inte ansvarsfull politik då, och det är inte ansvarsfull politik nu, herr talman.

Den förra regeringen hade åtta år på sig att under högkonjunktur lösa de strukturella problemen på svensk bostadsmarknad. Det är problem som yttrar sig genom bostadsbrist, trångboddhet, skenande bostadspriser och årslånga köer till hyresrätter. I stället ägnade man sig åt att skicka bostadsministertiteln likt en stafettpinne mellan statsråden, och samtidigt pumpade man in miljarder i byggherrarnas fickor genom investeringsstöd. För att citera en av proggrörelsens kanske mest berömda strofer, från Blå Tågets *Den ena handen vet vad den andra gör*: Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt, staten och kapitalet, dom sitter i samma båt.

Riksrevisionen konstaterade att det var svårt att se om de bostäder som fick investeringsstöd inte skulle ha byggts ändå, eller om andra bostäder skulle ha byggts i stället om stödet inte hade funnits. Inte heller kunde man se att bostäderna kom de mest behövande till del. Tvärtom hade många bostäder fördelats ut via kötid, vilket i huvudsak innebar att äldre och mer bemedlade fick hyreskontrakten.

Herr talman! Regeringsskiftet i höstas innebar en efterlängtd omläggning av svensk bostadspolitik. Det är inte rimligt att bygga en bostadspolitik utifrån tesen att byggbolagen måste få bidrag för att kunna bygga nya bostäder, som de rödgröna partierna gjorde förra mandatperioden. Tesen måste i stället vara att försöka lösa de strukturella problem som i dag omöjliggör såväl att befintligt bestånd utnyttjas effektivt som att de bostäder som behövs kan byggas.

Vi befinner oss i en ekonomiskt komplex tid. Konsekvenserna av åtta år med socialdemokratiska statsministrar och finansministrar är att vi nu har en rekordhög inflation och låg eller till och med negativ tillväxt. Regeringens främsta uppgift nu är därför att bekämpa inflationen. Den största risken för svensk ekonomi är fortsatt hög inflation och ännu högre räntor, för detta skulle innebära ännu högre trösklar och göra det ännu svårare för dem som står utanför bostadsmarknaden att ta sig in.

Regeringen har en tydlig plan för hur vi ska ta oss igenom det besvärliga ekonomiska läget, men rätt sak måste göras i rätt ordning. Då är första prioritet att bekämpa inflationen och stötta hushållen. Därför är jag glad att regeringen har förlängt och höjt bostadsbidraget för de grupper som har det allra tuffast.

Regeringens prioritet handlar också om att hantera lågkonjunkturen och få fart på svensk tillväxt. Då är det viktigt att lösa de strukturella problemen. Detta kräver reformer som återupprättar arbetslinjen och ökar produktiviteten i Sverige, men det kräver också regelförenklingar och stärkta reformer för ägande.

Till skillnad från tidigare rödgröna regeringar och deras stödpartier är vi inte nöjda med dagens situation på den svenska bostadsmarknaden. Nu inleds reformarbetet för ett förenklat regelverk, stärkt ägande, ökad trygghet och ökad valfrihet på svensk bostadsmarknad.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 2 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att påminna David Josefsson om att Moderaterna inte är i opposition längre, utan Moderaterna styr detta land.

David Josefsson sa att Moderaterna under den förra mandatperioden lade fram 70 bostadspolitiska förslag. Jag kommer inte ihåg ett enda förslag. Men jag kommer ihåg debatter när jag har stått här och sagt att jag gärna vill kritisera Moderaternas bostadspolitik men att jag inte kan därför att det inte finns någon bostadspolitik. Det var när ni var i opposition, David Josefsson, men nu styr ni landet.

Jag har inte sett ett enda förslag. David Josefsson pratar om enkla regler och breddat ägande och att alla ska äga. Nu när det är lågkonjunktur, när räntan är hög, när det är inflation och när man inte ens har råd att köpa mat ska alla äga sina bostäder. Det är helt verklighetsfrånvänt.

Min fråga, nu när Moderaterna med sina Tidöpartier styr detta land, är: Vad har ni specifikt för förslag för att motverka bostadsbristen och för att man ska kunna bygga bostäder? För nu är det tvärstopp. Det byggs inga bostäder. Men lösningen för att bli av med bostadsbristen är ju att bygga – så enkelt är det. Vad gör David Josefssons regering för att det ska byggas bostäder som människor har råd med?

Anf. 3 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Malcolm Momodou Jallow, för ditt inlägg!

Till att börja med sitter Moderaterna som tur är inte längre i opposition, utan tillsammans med Liberalerna och Kristdemokraterna sitter vi i regeringen och har ett samarbete inom Tidöpartierna.

Vi har suttit i ett halvår, men man ska komma ihåg att vi har åtta år av socialdemokratiskt styre bakom oss, där Vänsterpartiet var en aktiv del och stödde regeringen. Då är det på sin plats att ge en bild av hur läget ser ut. Bostadsmarknaden i Sverige fungerar inte, och oavsett om man är i opposition eller inte ska man inte skönmåla hur läget ser ut i dag. Det tycker jag är viktigt för alla partier.

För att prata konkret om vad vi gör inom Tidöpartierna har vi, som jag sa, tre huvudfokus.

Det första är enklare regelverk. Nu ger vi ett uppdrag för att enklare kunna bygga studentbostäder, något som jag har förstått att ledamoten Jallow motsätter sig.

Det andra är ägandet, där vi sedan tidigare har tillkännagivanden om till exempel hyrköp, för att göra det enklare för människor att ta sig in på bostadsmarknaden. Till skillnad från när Vänsterpartiet var med och styrde ska det inte krävas miljoner på banken för att kunna köpa en egen lägenhet eller ett eget hus.

Det tredje är att bejaka hur viktigt bostadsområdet är för ökad trygghet. Med otrygga bostadsområden får vi bostadsbrist därför att människor söker sig därifrån. Detta är också något som jag har förstått att ledamoten Jallow tyvärr motsätter sig.

För att konkretisera Tidöpartiernas bostadspolitik: enklare regler, stärkt ägande men också ökad trygghet.

Anf. 4 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att David Josefsson inte svarade på mina frågor om vad man gör för att det ska byggas fler bostäder.

David Josefsson är glad över att referera till den förra regeringen, som jag för övrigt kan konstatera att Vänsterpartiet inte var en del av. Vi satt inte i den regeringen.

Vad David Josefssons regering vill göra nu, i dag, vill man inte prata om. Efter en månad sa man att man bara suttit i en månad, efter två månader sa man att man bara suttit i två månader och nu efter sex månader säger man att man bara suttit i sex månader. Jag har en känsla att vi kommer att stå här om fyra år och att man då säger att man bara har suttit i fyra år. Det blir svaret. Detta är inte acceptabelt.

Man har tjatat om att man vill styra, och nu har man fått den möjligheten. Visa då vad ni vill göra! Det är katastrofalt när det gäller bostadsbyggandet. Det finns inget bostadsbyggande.

Detta är ett problem för många människor. Hemlösheten ökar, trångboddheten ökar, hyrorna rusar, antalet vräkningar av barnfamiljer fortsätter och pensionärer som har jobbat hela livet har ingenstans att ta vägen. Då säger David Josefsson att alla ska äga sina bostäder. Folk säger att de inte ens kan köpa tomat eller paprika på Ica därför att det är så dyrt. David Josefssons svar är att de ska äga sina egna bostäder. De säger att de blir vräkt därför att de har en skuld på 10 000 kronor. David Josefssons och regeringens svar är att de ska äga sina egna bostäder.

Om man inte har råd att betala en skuld på 1 400 spänn, hur ska man då kunna köpa sin egen bostad? Vi måste vara rimliga här.

Svara på frågan! Vad gör regeringen för att se till att alla som behöver någonstans att bo ska få det, och vad gör ni för att se till att det byggs bostäder som man har råd med?

Anf. 5 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att säga att det är några få saker i det som Jallow säger som jag instämmer i. Först och främst gäller det problembeskrivningen och verklighetsbeskrivningen. Som jag sa fungerar inte bostadsmarknaden i Sverige. Den här regeringen har suttit i ett halvår. Den förra regeringen satt i åtta år. Då kan man fundera på vem som är ansvarig för att situationen ser ut som den gör.

En annan sak som jag håller med Malcolm Momodou Jallow om är att jag tror att vi kommer att stå här igen om fyra år. Ledamoten Jallow lyfter alltid fram att man inte säger vad man har för politik, men jag berättade ju precis vad som ingår i vår bostadspolitik. Jag sa det i mitt anförande, jag sa det tidigare i replikskiftet och jag kan säga det igen: enklare regelverk för att få fler bostäder byggda, stärkt ägande därför att vi vet att ett eget ägt boende är en viktig väg ut ur fattigdom och till en bättre ekonomi samt ökad trygghet i våra bostadsområden därför att ingen kan vara nöjd med hur det ser ut i dag.

Jag blir lite trött på den bostadspolitiska debatten. Nu har vi ju en regering som har konkreta förslag och som driver fram politiken. Vi skulle jättegärna prata med oppositionen om dessa frågor. Tyvärr är det ingen på andra sidan som lyssnar, utan man hamnar i en retorik om att ägande är det hemskaste som finns och att det ska stoppas till varje pris, att ökad trygghet är dåligt och att det ska stoppas till varje pris och att enklare regler är dåligt och att det ska stoppas till varje pris.

Jag kan konstatera att vi, till skillnad från den tidigare regeringen, där tre, fyra eller fem partier inte ens var överens om hur problembilden såg ut, nu är fyra partier som är överens om hur problembilden ser ut, som är överens om lösningarna och som har påbörjat ett arbete för att få en bostadsmarknad som faktiskt fungerar i Sverige i dag.

Anf. 6 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr talman! Jag har med intresse lyssnat på väldigt många ord från Moderaternas David Josefsson som företräder regeringspartierna.

Jag ska läsa upp några headlines:

Bostadsbyggandet rasar – kan halveras nästa år.

2023 ser ut att bli det sämsta på flera år. Vi går mot ett riktigt skitår, säger Catharina Elmsäter-Svärd, vd för Byggföretagen.

Trä- och möbelföretagens vd David Johansson tror att krisen inom byggbranschen kommer att bli värre än finanskrisen.

Byggbolagets kris – alla snickare får gå.

Pessimismen är större än under coronakrisen bland byggföretagen.

Herr talman! Detta är några rubriker från byggbranschen som man har kunnat läsa under den senaste tiden.

David Josefssons inlägg handlade om att vi socialdemokrater har vanstyrt landet under åtta år. Under den förra regeringens tid byggdes 400 000

bostäder. Det är 60 000 bostäder per år. I år kanske det byggs 25 000 enligt den senaste prognosen.

Det tyngsta förslaget från regeringspartierna är författningsskydd för företagsamverkan för att det ska byggas fler bostäder.

Som min kollega Malcolm Momodou Jallow sa tidigare ser jag inte ett enda förslag från regeringspartierna, eller för den delen från deras stödparti Sverigedemokraterna, som ska underlätta för byggbranschen just nu. Förmodligen kommer man att gå mot säkra konkurser, och många människor kommer att bli arbetslösa.

Vad gör ni konkret?

Anf. 7 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Vi befinner oss i ett extremt komplext och svårt ekonomiskt läge. Jag delar helt Denis Begics verklighetsbeskrivning av att vi har en kris inom byggandet just nu.

Under brinnande högkonjunktur byggdes det 60 000 bostäder. Boverket brukar prata om att vi över tid borde bygga 63 000 bostäder per år för att klara bostadsbristen. Det är naturligt när en marknad blir överhettad, som den blev med investeringsstödet, och vi får en skyhögt inflation på grund av att vi inte sköter vår finanspolitik att det till slut tar stopp och vi går in i en lågkonjunktur därför att byggandet viker. Det är den situation som den nya regeringen har fått ärva. Och den nya regeringens främsta mål är att begränsa och bekämpa inflationen. Om inflationen ökar ytterligare är det bara mångmiljonärerna som kommer att ha råd att bygga nya bostäder. Och byggprisindex är ett av de index som har stigit absolut mest. Regeringens prioritet nu är att stoppa detta och få fart på bostadsbyggandet igen.

Min och regeringens uppmaning till kommunerna är att de ska se till att det finns byggbar mark och att vi gör regelförenklingar så att det ska bli enklare att bygga för att detta snabbt ska kunna vändas.

Jag skulle vilja vända på Denis Begics resonemang och konstatera att den förra regeringen, trots brinnande högkonjunktur, byggde bara 60 000 bostäder. Man tog inte tag i de strukturreformer som man skulle ha behövt göra för att få en sund byggmarknad där människor kan bygga sina bostäder oavsett om det är högkonjunktur eller lågkonjunktur. Det är detta arbete som den nya regeringen nu genomför. Och då handlar det inte om trygghetsskapande arbete, utan det handlar om regelförenklingar, att frigöra mer mark, se över begränsningar och se till att det blir enklare att bygga.

Anf. 8 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr talman! Det är mycket man kan anklaga Socialdemokraterna för. Men när det gäller att vi inte skulle ha genomfört reformer får nog Moderaternas David Josefsson läsa på om det.

Om vi bortser från investeringsstöd har det blivit renoveringar, energi-effektiviseringar, tidigare planbesked, tidsfrist har införts i PBL, det har blivit fler undantag när det gäller bygglov, tydligare och enklare detaljplaner, digitalisering etcetera. Jag kan rabbla upp hur många regelförenklingar som helst som vi har gjort.

Herr talman! Vi är i kris. Det enda som Moderaterna just nu pratar om är att vi ska bekämpa inflationen. Och det ska vi göra. Men människor har inte råd att köpa mat och ännu mindre att köpa sig en bostad. För mig är

det helt otroligt att denna regering i detta läge inte gör någonting åt att se till att alla människor ska få jobb och kunna göra de prioriteringar i livet som de just nu står inför. Ni har ärvt fulla kistor med pengar som ni kan använda för att göra olika reformer.

I dagens ledare i DN står det att Moderaternas land för hoppfulla blev land för håfulla. Man skriver: ”Nu har man makten, men gnället fortsätter – på invandrare, miljöpartister, socialdemokrater.”

Ge oss riktiga reformer så att människor känner sig trygga i detta land!
(Applåder)

Anf. 9 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Denis Begic för inlägget. Jag tror inte att jag i något av de bostadspolitiska inläggen har gnällt på invandrare, även om jag förstår att det är en rolig kommentar att slänga in i debatten.

Precis som Denis Begic konstaterar har människor svårt att köpa mat på grund av den höga inflationen. Därför måste regeringens prioritet vara att bekämpa inflationen. Det är inte byggbolag som vi ska rädda nu, utan det är människors hushållsekonomi som vi måste rädda nu.

Men det är också viktigt att nu göra dessa strukturreformer för att få en bättre fungerande bostadsmarknad. Det är alltså inte bara ord, utan det är konkreta reformer som vi i Tidöpartierna nu arbetar fram.

Denis Begic säger att den förra regeringen hade en stor reformagenda inom bostadspolitiken. Sedan är han lite svävande kring olika saker som hände under förra mandatperioden.

De två stora sakerna som den rödgröna regeringen gjorde 2018–2022 var investeringsstödet, som innebar att man gav ett antal miljarder till byggherrar, och bygglovsfrihet för altaner. Det var den stora regelförenklingen som fanns med i januariavtalet och som genomfördes.

Den sista socialdemokratiska bostadsministerns stora reform var att han ledde in Sverige i Bauhausinitiativet så att EU skulle få mer inflytande över gestaltungsfrågor. Det var hans stora reform inom bostadspolitiken.

Man kan konstatera att denna regering inte kommer till dukat bord vare sig när det gäller finanspolitiken eller bostadspolitiken. Jag tror att både jag och ledamoten Begic kan vara överens om att svensk bostadsmarknad inte fungerar i dag. Det är de människor som har det tuffast som också har det svårast att ta sig in på bostadsmarknaden.

Anf. 10 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Herr talman! Låt mig börja denna debatt genom att göra en efterlysning. Var är bostadsministern? Har någon sett bostadsministern? Svenska folket har inte sett bostadsministern. Var är Sveriges bostadsminister? Han lyser med sin frånvaro. När det är kris i Sverige vet inte en enda person var bostadsministern finns. Jag hoppas att mina kollegor här på högernsida kan berätta för mig var bostadsministern finns. Detta är alltså en efterlysning. Om någon vet var bostadsministern är så var snäll och berätta det för oss, svenska folket.

Hemlösheten ökar, trångboddheten ökar, hyrorna rusar och antalet vräkningar av barnfamiljer fortsätter att vara oacceptabelt stort. Pensionärer som har jobbat hela livet har inte längre råd att bo. Ungdomar kan inte flytta hemifrån. Människor kan inte flytta dit där jobben eller utbildningarna finns.

I går släppte Hyresgästföreningen årets första lägesrapport. Den visar att levnadskostnaderna fortsätter att öka, att bostadsbyggandet minskar och att kraven på hyreshöjningar från fastighetsägarna är historiskt höga. Det står där att fastighetsägarna har yrkat på höjningar på i genomsnitt 7,68 procent i årets hyresförhandlingar. Det är tre gånger så höga krav på hyreshöjningar jämfört med tidigare år. En förskollärare kan behöva lägga mer än hälften av sin inkomst på hyra och har i år 20 300 kronor mindre kvar att leva på.

Bostadsbyggandet har påverkats av det försämrade läget i samhället. På bara ett år har antalet markanvisade bostäder halverats. Detta är resultatet av regeringens passiva inställning till bostadspolitik. Det är de fattigaste invånarna som är mest beroende av att det finns en statlig bostadspolitik, men det har regeringen inte förstått.

Herr talman! Den högerkonservativa regeringen driver i själva verket en enda bostadspolitisk fråga: att fler ska äga – och allra helst ska de äga småhus. Regeringens ointresse för vanliga människors situation går inte att ta miste på, och inte heller deras oförmåga att förstå hur svårt det är för alldeles för många människor i dag att få pengarna att räcka till det mest basala, såsom mat, el och hyra.

Det är av denna anledning som barnfamiljer och pensionärer vräks från sina hem. Det är av denna anledning ungdomar inte kan lämna föräldrahemmet. Folk har inga pengar. Ändå fortsätter bostadsministern och hans regering att enbart prata om hur fler ska kunna ta bostadslån för att bygga småhus. Även i dagens betänkande saknas viljan att föra en seriös statlig bostadspolitik.

Herr talman! Alla ska ha någonstans att bo – ett hem där de känner sig trygga och får stanna kvar. Att alla har ett eget hem kommer för Vänsterpartiet alltid att vara viktigare än att några fler enstaka människor ska kunna köpa sitt eget småhus. Fokus för en statlig bostadspolitik måste vara att skapa bättre och mer rättvisa regelverk och villkor som bättre återspeglar bostaden som en mänsklig rättighet och en del av vår välfärd – inte bara som ett ägt objekt på en marknad.

Herr talman! Vänsterpartiet har många bra och viktiga förslag i dagens betänkande. Tillsammans kan våra förslag bidra till en ny bostadspolitik där staten tar sin roll på allvar och där orden att bostad är en social rättighet betyder något på riktigt. Detta måste tydliggöras i svensk bostadspolitik.

Vi behöver en nationell strategi för att säkerställa allas rätt till en bostad till en överkomlig kostnad, och vi behöver en bostadsförsörjningslag som omfattar både stat och kommun. Det skulle dels klargöra att ansvaret för bostadsförsörjningsfrågor är gemensamt, dels tydliggöra att allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag och kommunalt stöd till boende är viktiga kommunala verktyg när det gäller bostadsförsörjningen.

Herr talman! Bostadsbyggandet sjunker dramatiskt. De negativa prognoserna strömmar in, och i Boverkets senaste analys beräknas antalet påbörjade bostäder minska från drygt 70 000 år 2021 till runt 30 000. Andra prognoser är ännu mer pessimistiska. Samtidigt säger Boverket att det nationella behovet av bostäder för perioden 2022–2030 ligger på över 63 000 nya bostäder om året.

Mitt i denna katastrof välkomnar alltså högerpartierna i dagens betänkande att regeringen i sin budget angett att fler ska äga sitt boende. Man tillägger, positivt, att ”regeringens inriktning för bostadspolitiken kan mö-

ta de behov och utmaningar som finns på området”. Vilket märkligt påstående! Bredvid dessa glada hejarop från högern pågår verkligheten här utanför. Folk blir allt fattigare. Ojämligheten i samhället ter sig alltmer osympatisk när regeringen prioriterar tomma ord och småhus framför barn som inte har någonstans att bo.

Herr talman! Vanligt folk måste också bo. Fler bostäder måste byggas, och det måste vara rätt typ av bostäder. När de andra partierna väljer att avveckla alla stöd till hyresmarknaden väljer Vänsterpartiet en annan väg. Vi vill återinföra någon form av investeringsstöd för byggande av hyresrätter eftersom Sverige är i behov av fler, inte färre, hyresrätter med rimliga hyror. Låt oss lyssna på branschen, som vill ha långsiktighet i bostadspolitiken!

Hyresrätter med rimliga hyror kan bidra till positiva flyttkedjor som frigör de minsta och billigaste bostäderna – just den typen av bostäder som nyproduktion alltid kommer att ha svårt att klara av att leverera. Med hjälp av de nu avvecklade investeringsstöden kom vi en bit på vägen; hela 2 000 kronor mindre i snitthyra har en trerummare som producerats med investeringsstöd. När staten tar ett större finansiellt ansvar för bostadsförsörjningen ger det helt enkelt resultat.

Rätt utformat kan ett nytt investeringsstöd bli den långsiktiga och stabila reform som branschen vill ha och som på riktigt kan bidra till fler hyresrätter som vanliga löntagare har råd med. Låt oss diskutera hur ett sådant investeringsstöd skulle kunna se ut i framtiden! Kanske går det att hitta en kompromiss. Detsamma gäller stödet för renovering och energi-effektivisering av fler bostadshus. Det räcker inte att stödja småhus, som regeringen nu valt att göra – om vi ska få en ordentlig grön omställning måste staten våga investera ekonomiskt.

Herr talman! Allmännyttan ägs av medborgarna gemensamt. Därför är det viktigt att vi pratar även om den i den här debatten.

Allmännyttan har till uppgift att tillhandahålla hållbara och prisvärda bostäder för alla. Allmännyttan är en viktig del av välfärdssamhället. En stark allmännytta är avgörande i social bostadspolitik och för att vi ska klara den bostadsförsörjning vi behöver i dag. Vi måste därför stoppa all försäljning av våra allmännyttiga bostäder. Varenda allmännyttig bostad som säljs är en förlust för hela samhället. Regeringen bör därför säkerställa att ett långsiktigt förbud mot försäljning inom allmännyttiga bostadsbolag blir verklighet.

Herr talman! Vi måste också stoppa de orättvisa och ofta olagliga vinstöverföringar från allmännyttiga bostadsbolag till andra kommunala verksamheter som vissa kommuner ägnar sig åt.

År 2020 uppgick de totala värdeöverföringarna från de allmännyttiga bostadsbolagen till över 1 miljard kronor. Av denna miljard var 320 miljoner så kallade olagliga överföringar, vilket är det största otillåtna beloppet sedan bestämmelserna infördes. I dagens betänkande kan vi läsa att det inte är motiverat att föreslå någon ändring eftersom det ligger ”en reell förbättring av regelefterlevnaden bakom de senaste årens utveckling”. Vad menar man? Regelefterlevnaden är ju katastrofal.

Herr talman! Jag anser att allmännyttiga bostadsbolag ska drivas utifrån mål om social nytta och samhällsansvar, inte utifrån marknadsmässiga principer och avkastningskrav.

Låt mig avsluta med att lyfta fram en väldigt viktig fråga, herr talman. Alltför många hyresvärdar ställer i dag omotiverat höga inkomstkrav på nya hyresgäster. Det leder till att bostadssegregationen ökar och till att det blir svårare för många att få ett förstahandskontrakt. Boverkets kartläggning från 2017 visar att ungefär vart femte bostadsbolag har ett inkomstkrav på tre gånger årshyran. Detta är helt orimligt.

Den vägledning för hyresvärdar som på uppdrag av den förra regeringen togs fram av Sveriges allmännyttiga bostadsföretag och Fastighetsägarna Sverige för att försöka komma till rätta med problemet har inte heller varit effektiv, enligt Boverket. Få bostadsbolag känner ens till den, och ännu färre har sänkt sina orimliga krav på grund av den.

Vänsterpartiet anser därför att det är hög tid för regeringen att återkomma med lagförslag som innebär att hyresvärdar, såväl privata som allmännyttiga, inte ska kunna ställa orimligt höga inkomstkrav som exkluderar stora grupper av människor vid uthyrning av bostäder. Det är en enkel åtgärd som på riktigt skulle hjälpa dem som allra mest behöver det.

Med det sagt vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 12.

Anf. 11 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Ett kristdemokratiskt samhällsbyggande innebär att planera för trygga, ändamålsenliga och vackra miljöer där medborgarna själva kan vara aktiva i beslutsprocessen och känna sig delaktiga i skapandet av sina närmiljöer. Att bygga ett sådant samhälle, där människor trivs och känner delaktighet och trygghet, kräver en vision om det goda samhället.

Det goda samhället innebär även att samhället har en omsorg om alla medborgare utifrån deras behov. Socialstyrelsens senaste hemlöshetskartläggning visade att cirka 33 000 personer levde i någon form av hemlöshet. Enligt kartläggningen var 11 400 personer inom hela gruppen hemlösa föräldrar till ett eller flera barn. Barn som lever i hemlöshet och har osäkra boendeförhållanden är särskilt utsatta, menar jag. Att barn saknar ett hem är den yttersta konsekvensen av ett liv i ekonomisk utsatthet för en familj. Det är inte värdigt en nation som Sverige att inte ta krafttag på det bostads-sociala området.

”Mitt hem är min borg”, brukar man ibland säga. För de allra flesta av oss är det så, men för cirka 33 000 människor klingar de orden väldigt falskt.

Den 17 oktober 2022 beslutade regeringen om en nationell hemlöshetsstrategi som kan motverka hemlöshet. I strategin anges fyra mål för att motverka hemlösheten: Hemlöshet ska förebyggas, ingen ska bo eller leva på gatan, Bostad först ska införas nationellt och det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas.

Jag menar att vi som samhällsbyggare måste ta ansvar för utvecklingen av det bostads-sociala området och att vi har tagit alldeles för lite ansvar för detta. Det här är ett område som normalt inte har några starka röster, men likväl är det vårt ansvar som samhällsbyggare. Vi kan heller inte förlita oss på att hemlöshetsstrategin ska lösa dessa problem åt oss, utan vi måste ta ett aktivt steg för att börja diskutera dessa frågor på vår planhalva, där vi kan vara med.

Vi måste våga sätta tillit till de civilsamhällesorganisationer som vill arbeta med detta. De kan, vill och bör kunna hjälpa till och vara en del av lösningen.

Vi måste våga sätta press på kommunerna, och inte bara genom Bostad först – även på andra sätt kan de beakta den bostadssociala situationen i kommunen när de bygger om eller bygger nya bostäder.

Det gäller att bygga blandat boende och att bygga trygga boenden men även att fundera på hur man skapar de bästa förutsättningarna för den bostadssociala situationen i kommunen.

Karolina Skogs utredning, som jag kallar den, kom förra året och har en del bra förslag på hur man skulle kunna underlätta detta arbete. En del förslag skulle man kunna använda som grund för partiövergripande diskussioner för en god bostadssocial politik i landet – tillsammans.

En av de viktigaste delarna i Karolina Skogs utredning är att samspelet mellan den nationella nivån och den lokala nivån måste stärkas, både genom gemensamma mål som är fördelade till varje kommun och genom uppföljning på nationell nivå. Hur många bostäder blev det? Varför blev det bostäder, eller – kanske – varför blev det inte bostäder?

Det föreslås samtidigt metodstöd för att visa goda exempel på hur man har löst eller tänker sig att lösa den bostadssociala situationen.

Vad vill jag med detta? Jag vill att vi ska lyfta blicken och se dem som faktiskt inte alltid har en röst här. De 33 000 människor som jag talade om, som finns där ute, behöver oss för att få hjälp och stöd och är förtjänta av det.

Jag yrkar avslag på alla motioner och vill gärna fylla era huvuden med denna tanke när ni går härifrån.

Anf. 12 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr talman! Jag lyssnade väldigt noga på Larry Söder. Jag tycker att det hedrar honom att han lyfte upp dessa frågor i sitt anförande. Många människor har inte någon bostad och har heller inte lätt att få någon bostad. Det finns många orsaker till detta. Orsaken kan vara att man inte har råd – man kanske inte kan flytta hemifrån eftersom man inte har fått något jobb. Kanske har man ett annat namn och blir därför inte tilldelad en lägenhet. Det finns många orsaker som vi behöver jobba med, så jag tycker att det är otroligt viktigt att vi tar upp dessa frågor.

Men en av de viktigaste frågorna i den här diskussionen är ju att man måste ha tillgång till bostäder. Min dotter kan inte flytta hemifrån om hon inte har tillgång till en lägenhet – även om hon har jobb och råd handlar det om att ha tillgång till en lägenhet.

I det replikskifte som jag tidigare hade med David Josefsson var frågan: Vad är det man gör? Min fråga till Larry Söder från Kristdemokraterna är: Vilka konkreta åtgärder kommer bostadsministern, som ju är kristdemokrat, och regeringen att vidta för att hjälpa alla dem som inte har det så lätt på bostadsmarknaden? Jag vet att det inte bara är bostäder som är svaret, utan det behövs även bra skola, bra social samvaro etcetera. Men vad gör man konkret för att underlätta för dessa människor så att de ska kunna få en bostad?

Anf. 13 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Denis Begic för frågan.

Jag och Denis Begic har en rätt liknande samhällsbild. Det finns människor som är utsatta och som behöver hjälp och stöd från regeringen och samhället för att kunna skapa sig en trygg tillvaro. Det är ju en trygg till-

varo som det handlar om, och jag menar att en bostad är ett sätt att få en trygg tillvaro.

Jag tror att alla i denna kammare är överens om att det inte finns någon quickfix i denna fråga. Det är långa processer för att kunna skapa nya bostäder. Vi kan hjälpa till att skapa möjligheter genom att dessa processer blir mycket kortare. I en situation med höga priser för att bygga en bostad och höga priser för att hyra en bostad tror jag att det finns finanspolitiska åtgärder man kan vidta, men det är inte sådant som ligger på det bostadspolitiska området. Vi måste se till att det finns möjlighet att bygga bostäder när det vänder – så fort som möjligt.

Precis som David Josefsson sa i sitt anförande gäller det att ha enkla regler. Vi måste se till att det finns byggbar mark och att kommunerna och bostadsbyggarna är i startgroparna när det vänder igen.

Handen på hjärtat: Det är ingen som tror att vi kan vända detta på en eller två månader, utan vi måste se till att ekonomin blir stabil för Sverige och för medborgarna och därefter försöka att hitta ett sätt att öka bostadsbyggandet igen. Jag tror inte att vi ska ge människor villfarelser om att det går att lösa den kris som just nu råder i bostadsbyggandet med bostadspolitiska mål, utan vi måste jobba mer långsiktigt.

Jag menar att staten, länsstyrelserna och kommunerna måste ta ansvar. Jag har tidigare pratat rätt mycket om planeringsbonus, och jag har pratat om att länsstyrelserna ska kunna tala om var man ska kunna bygga bostäder. Men detta är inte någon quickfix, utan det tar längre tid. Det måste vi kunna vara ärliga och säga.

Anf. 14 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Larry Söder för svaret. Precis som han ärligt säger finns det ingen quickfix. Regeringen har faktiskt inte några förslag som skulle göra det lättare för människor att komma in på bostadsmarknaden. Detta är ett faktum – det är ingenting som jag har hittat på, utan man kan öppna vilken tidning som helst och läsa om det. Byggbranschen skriker efter stöd och hjälp från regeringen.

Någon sa någon gång att det samhälle som tar hand om sina svagaste är det samhälle som har kommit längst med sin reformagenda. Just nu tar man inte hand om sina svagaste. I gårdagens debatt talades det om social dumpning och hur rika kommuner betar sig. Det är väldigt beklagligt att man lägger ned utredning efter utredning som faktiskt hade kunnat ge oss svar på alla de frågor som vi just nu ställer.

Jag har roat mig med att titta på hur debatten i denna kammare har gått förut, när jag inte satt i civilutskottet. Den har varit väldigt annorlunda.

En av de frågor som har dykt upp är: Var är bostadsministern? Någon frågade sig tidigare vad bostadsministern heter. Är det någon som vet vad dagens bostadsminister heter? Inte ser jag att någon bostadsminister är här och pratar med oss om bostadspolitiken, som en bostadsminister borde göra. Var är bostadsministern? Vad gör bostadsministern? Bryr sig bostadsministern om alla de människor som i dag letar efter någonstans att bo? Bryr sig bostadsministern om alla de ungdomar som tyvärr just gick ut från läktaren och inte fick höra detta och att de en dag, när de lämnar skolan, ska ha en bostad? Tyvärr måste jag säga till Larry Söder och till kammaren: Nej, det gör han inte, för han är inte här.

Anf. 15 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag kan svaret på frågan. Andreas Carlson heter bostadsministern, och jag kan försäkra dig om att han bryr sig, Denis Begic. Han jobbar rätt hårt, och jag vill påstå att de reformer som kommer framgent kommer att påvisa hur metodiskt han jobbar med sin stab. Jag har viss inblick, och jag är ganska trygg med vad detta arbete innebär och vad det kommer att leda till framåt.

Bostadsminister Andreas Carlson har en fördel i den fråga Denis och jag diskuterar, nämligen de som är längst ned i bostadssituationen, de hemlösa, och det är att Jakob Forssmed jobbar med civilsamhället. De tillhör samma parti och kan därför diskutera med varandra och låta sina departement jobba gemensamt med detta.

Jag håller med ledamoten om att det säger rätt mycket om ett samhälle hur man tar hand om de svagaste, de som behöver hjälp och stöd och inte kan tala för sig själva. Löser vi situationen för dem löser vi ofta situationen för alla andra. Detta måste man ha med sig, och det är därför jag vill diskutera hemlöshet. Ser vi till att ha en bostadssocial situation för dem löser vi det för alla andra eftersom det betyder att vi bygger fler bostäder så att det finns bostäder för alla typer av människor, vilket löser bostadssituationen framåt.

Frågar man vilken branschmänniska som helst önskar de en sak: långsiktiga spelregler. Investeringsstödet togs bort för två år sedan, och 2026 kommer det att ha varit borta i sex år. Om Socialdemokraterna kan lova att det inte återkommer 2026 har vi långsiktiga spelregler om att det inte finns något investeringsstöd.

Anf. 16 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Larry Söder har debatterat hemlöshet och barn många gånger. Jag uppskattar det, för han verkar bry sig lika mycket som jag i denna fråga. Men det räcker inte med fina ord och goda intentioner, för det hjälper inte de hemlösa. Omvandlar vi inte de fina orden om att utsatta ska få hjälp till handling gör det ingen skillnad för en enda människa.

Anledningen till att jag säger detta är att Larry Söder säger att vi måste hjälpa dem som finns längst ned i bostadssituationen och framför allt hemlösa barn. Om Larry Söder och Kristdemokraterna bryr sig om hemlösa barn, hur kommer det sig då att Kristdemokraternas bostadsminister kan föreslå en reform om att man lättare ska kunna vräka anhöriga till en som begått brott?

När det gäller den som har begått brott är vi överens. Om man begår brott ska man lagföras. Min fråga handlar om alla andra som inte har begått brott men bor i samma lägenhet: mamma, pappa och lillasyster, som sköter sig i skolan och bara vill ha lugn och ro. Larry Söders bostadsminister vill att också de ska vräkas. Hur går det ihop? Ni vill bli av med hemlösheten men lägger fram en reform som kommer att göra ännu fler människor hemlösa. Vart ska alla dessa människor ta vägen?

Socialtjänsten säger att detta är det värsta de har hört och att det inte kommer att hjälpa dem i deras arbete. Polisen säger att det inte är rätt väg att gå och att det kommer att göra det förebyggande arbetet svårare. Men Larry Söder och hans minister vill inte lyssna. Varför säger ni att ni vill stoppa hemlösheten men gör en reform som skapar ännu mer hemlöshet?

Anf. 17 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Malcolm Momodou Jallow och jag har diskuterat denna fråga ganska många gånger, och jag tror att vi är överens om att vi vurmar för barnen och att om barnen har det bra i Sverige så är Sverige ett bra land för både barn och vuxna.

Däremot vurmar jag inte för kriminella. De ska inte få finnas i det svenska samhället. Att de kan gömma sig hemma hos sin mamma eller bror ska inte vara ett skäl för att andra runt omkring inte känner sig trygga i sitt bostadsområde.

Regeringen kommer att sätta till alla klutar för att Sverige ska ha trygga bostadsområden, och det gäller även dagens utsatta områden. Det innebär att den som är kriminell ska veta att den inte är fri bara för att den bor hos någon annan. Man ska ta sitt ansvar som medmänniska, och vet man att nära och kära är skrivna på bostaden får man vara aktsam. Kan vi rädda en, två eller tre människor vill jag påstå att detta är ett pris som samhället måste sätta. Är man kriminell i Sverige får man betala ett pris för det och inte ha en fristad för att man bor hos någon annan.

Anf. 18 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Till er som lyssnar: De som är kriminella ska lagföras. Men de i din familj som inte har begått brott ska inte straffas. Kollektiv bestraffning hör inte hemma i en rättsstat. Men om jag förstår Larry Söder rätt vill regeringen börja med kollektiv bestraffning.

Jag är överens med Larry Söder om att kriminella ska lagföras. Men varför ska syskon, mamma och pappa som inte har begått brott vråkas? Sådant sker i diktaturer, och då pekar Sverige på dem och säger att så gör man inte. Det finns konventioner, Europakonventionen och FN-konventioner, som är emot kollektiv bestraffning, men regeringen och dess representant Larry Söder säger att det är okej att vråka barnfamiljer bara för att en i familjen har begått brott. Lagför i stället den som har begått brott!

Barnkonventionen är lag i Sverige, och enligt den har barn rätt till ett tryggt hem. Att vråka barn som inte har begått brott och som försöker ha en värdig levnadsstandard går emot barnkonventionen. Är Larry Söder emot barnkonventionen?

Det finns kvinnor som lever i destruktiva förhållanden och inte kan flytta. Om mannen slår henne är det mannen som begår brott och ska lagföras. Varför ska kvinnan behöva vråkas? Hon behöver ju stöd, inte bli hemlös.

Snälla Larry Söder, förklara för folk som lyssnar vad du och regeringen menar med reformen? Ni vill vråka och därigenom straffa människor som inte har begått brott. Det är ett nytt fenomen i Sverige.

Anf. 19 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Malcolm Momodou Jallow har tunnelseende i denna fråga. Du tänker inte på grannen som bor ovanför. Du tänker inte på grannen i trappuppgången bredvid. Du tänker inte på grannen som bor tvärsöver. Kollektiv bestraffning finns redan. De blir utsatta för otrygghet när det bor en kriminell i området.

Jag tänker inte låta grannar bli kollektivt bestraffade på grund av detta, utan vi måste hitta ett sätt att hantera detta och göra området tryggt. Vi

måste ta i med hårdhandskarna i otrygga områden för att göra dem så trygga som möjligt.

Vi kan förbättra utemiljön så den blir fin och trevlig, och vi kan blanda bostadssociala bostäder med bostadsrätter och ägarlägenheter. Till syvende och sist handlar det dock om vilka människor som finns i området och vad de gör i sin vardag. Om det finns kriminella element där ska de inte gå fria för att de bor hos någon som inte är kriminell. Vi måste se till att sådana områden inte blir fristäder.

Jag vill påstå att Malcolm Momodou Jallow inte ser grannen som bor bredvid. Det kan vara 80-åriga Agda som inte vågar gå ut för att det finns en kriminell i samma trappuppgång. Det kan vara en tolvårig flicka som inte vågar leka på gatan där den kriminelle rör sig.

Man måste se samhället i sin helhet, och jag menar att det störande elementet är den kriminelle. Det är denne som ska bort, inte grannarna.

Anf. 20 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Vi står förstas bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Bra och trygga bostäder för alla är en målsättning för oss socialdemokrater. Det förutsätter en nationell bostadspolitik som fokuserar på goda bostäder åt alla, inte på en marknad som fungerar för bara några få. En generell bostadspolitik som riktas till alla är mycket viktig för att nå en bra balans i hela landet. När Sverige byggs, när jobben flyttar och när människor befinner sig i olika livsskederna ska de kunna välja en bostad som passar. Det är viktigt för ett avlångt land som Sverige att bygga mer och fler bostäder.

Herr talman! Jag är ny i civilutskottet och har under denna korta period försökt ta reda på så mycket som möjligt om bostadsmarknaden och bostadsfrågan och höra vad experterna säger. I mina anteckningar har jag skrivit några rader om vad bostadsmarknaden betyder för ett land.

Det är en grundläggande mänsklig rättighet att ha en bostad. Det är viktigt att alla människor har tillgång till en trygg och säker bostad. Det bidrar till ökad trivsel och bättre hälsa för individen men också till samhällets stabilitet och utveckling.

Bostadsbrist kan leda till högre priser och ökad segregation. När efterfrågan på bostäder är större än tillgången stiger priserna. Det gör att människor med lägre inkomster har svårare att hitta bostad. Det leder i sin tur till ökad segregation. Vissa områden blir helt enkelt inte tillgängliga för dem som inte har råd.

Att bygga bostäder ger också en positiv effekt på ekonomin. Genom investeringar i byggsektorn kan fler arbetstillfällen skapas samtidigt som tillgången på bostäder ökar. Därmed faller också priserna.

En ökning av bostadsbeståndet kan även påverka miljön positivt. Om man bygger bostäder med hög energieffektivitet och förnybara energikällor minskar utsläppen. Och vi får en bättre och mer hållbar livsstil.

Sammanfattningsvis är det viktigt att bygga bostäder för att uppfylla den grundläggande mänskliga rättigheten att ha en bostad, för att minska riskerna för höga bostadspriser och segregation samt för att få en positiv påverkan på samhällets ekonomi och miljö.

Vi socialdemokrater vill se fler hyresrätter, bra bostäder för äldre, studentbostäder, klimatsmarta hus och blandade bostadsområden med villor,

radhus och flerfamiljshus som bryter den växande segregationen. Kommunerna bör förfoga över ett konkret verktyg i detta arbete genom att ges rätt att i detaljplan ange upplåtelseform.

Herr talman! Allt det positiva som bostadsbyggande betyder för ett samhälle är uttraderat av denna regering. Man kan fråga sig varför. Svaren kan bara ges av dem i denna kammare som företräder regeringen: moderater, kristdemokrater, liberaler och inte minst sverigedemokrater.

Sverigedemokraterna hade en chans att göra ett tillkännagivande till regeringen, men de sålde sig för skrivningen om Sverigehuset. Vad det kommer att innebära i praktiken återstår att se. Det ska säkert tillsättas någon utredning medan företag vittnar om en bransch som just nu sakta men säkert går mot de tuffaste tiderna på årtal. Nu när man verkligen behöver kraftsamla ser vi inget som tyder på att regeringen kommer att ta något ansvar.

I dag kan man, som jag nämnde tidigare, läsa rubrik efter rubrik om hur svårt och tufft byggsektorn har det. Att regeringen i det läget inte kommer med några förslag är verkligen oroande. Människor kommer att hamna i arbetslöshet, och företag kommer att gå i konkurs. Dessa varningsklockor har varit kända för alla, men viljan att göra något finns tyvärr inte hos regeringen.

Herr talman! Politik gör skillnad. Vad gäller bostadsbyggande är det tydligt att det är politiken som gör skillnad. Viljan och förmågan att fatta nödvändiga beslut samt avsätta tillräckliga resurser är helt avgörande.

Under de två senaste mandatperioderna, då Sverige haft socialdemokratiskt ledda regeringar, har byggandet av över 400 000 bostäder påbörjats. Mellan 2015 och 2021 påbörjades byggandet av i genomsnitt 60 000 bostäder per år. Det är ungefär den nivån Boverket har prognostiserat att vi ska ligga på för att inte ha bostadsbrist.

Under 2007–2014, då Sverige hade moderatledda regeringar, påbörjades byggandet av endast 200 000 bostäder, cirka 25 000 bostäder per år. Även då avskaffades investeringsstödet. Historien upprepar sig alltså. Den moderatledda regeringen inledde omedelbart arbetet med att steg för steg montera ned bostadspolitiken, med lågt bostadsbyggande som givet resultat. Det skapade underskott på bostäder och har orsakat omfattande bostadsbrist. Det har tagit lång tid att rätta till denna totala avsaknad av aktiv bostadspolitik.

Vår tids utmaning är att utveckla en hållbar social bostadspolitik. Det handlar i grunden om tre övergripande uppgifter: att bygga fler och hållbara bostäder, att motverka den sociala segregationen och därigenom förbättra förutsättningarna för jämlika uppväxt- och levnadsvillkor samt att göra det möjligt för ekonomiskt svaga grupper att lösa sitt bostadsbehov. Vi måste bygga blandat. Vi måste också bygga ekonomiskt och ekologiskt hållbart.

Som politiker har vi ansvar för att se till att orsaken till bostadssegregationen bekämpas. Det är klart att det inte bara handlar om bostäder och byggande. Det handlar också om aktiv skolpolitik, aktiv arbetsmarknadspolitik och aktiv socialpolitik. När vi får se det från den här regeringen återstår att se.

Trångboddhet är annan fråga som måste adresseras. Den beror på en rad olika faktorer. Men de har en sak gemensam; den finns i större ut-

sträckning i våra förorter och utsatta områden. Trångboddhet är därför en klassfråga.

Tyvärr kommer det att bli än värre. När det byggs för lite, när hyrorna blir högre, när räntorna äter upp den disponibla inkomsten och när maten är så dyr att man inte har råd att köpa den kommer trångboddheten att öka. Vi ser redan nu ökningen bland unga som väljer att stanna hemma, inte för att de inte vill flytta ifrån mamma och pappa utan för att de inte har råd eller för att det inte finns bostäder att tillgå.

Herr talman! Jag vill också säga några ord om social dumpning. I går hade vi en interpellationsdebatt i kammaren om social dumpning med statsrådet Erik Slottner. Social dumpning har blivit ett fenomen; rika kommuner ser till att deras socialt utsatta medborgare ska flytta till en annan kommun. De har till och med anställda som aktivt jobbar med att söka lägenheter som sedan erbjuds dessa människor. Om man inte tar den lägenhet man erbjuds kan man bli bostadslös. Kommuner jobbar alltså aktivt med att flytta bidragsberoende mellan kommuner. Det är ett verkligt problem som måste tas på allvar.

Regeringen lägger nu ned den utredning som vi initierade och som skulle ha presenterat sitt resultat i oktober. Man visar att frågan inte är viktig, trots att flera kommuner, framför allt de kommuner på landsbygden som tar emot, vittnar om hur jobbigt det är.

Man kan fråga sig om det verkligen är i sin ordning att göra så. Vän av ordning skulle kunna säga att det inte finns någon lag som förbjuder det. Men det finns ett moraliskt dilemma i frågan. Det måste vi ta på allvar. Jag hoppas verkligen att regeringspartierna tar frågan på allvar och gör något åt detta.

(Applåder)

Anf. 21 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Tack, Denis Begic, för anförandet! Jag håller med om allt. Den här repliken handlar om något annat. I betänkandet lyfter man bland annat fram utredningen om att skapa trygga bostadsområden. Regeringen har valt att lämna tilläggsdirektiv som enligt dem på något sätt ska förstärka föräldraansvaret. Det ska bli lättare att vräka barnfamiljer från deras hem, till exempel om ett barn begår brott.

Utredningen tillsattes av en socialdemokratisk regering. Det var innan tilläggsdirektivet kom. Nu finns tilläggsdirektivet, och vi hörde precis vad kollegan sa om barnkonventionen som jag ställde en fråga om. Att vräka barn går ju emot barnkonventionen. Jag ställde frågan vart de ska ta vägen, men jag har inte fått något svar på det.

Jag har även ställt frågan om kollektiv bestraffning. Varför ska man straffa människor som inte begått brott? Det är helt okej att straffa kriminella; där är vi överens. Men de som inte har begått brott ska inte straffas, för det är kollektiv bestraffning. Jag har inte fått svar.

Min fråga är nu helt enkelt om Socialdemokraterna kommer att stödja det här förslaget. Vill Socialdemokraterna att man ska ha kollektiv bestraffning i Sverige? Vill Socialdemokraterna att man ska gå emot barnkonventionen genom att vräka barn och göra dem hemlösa? Om ja: Vart ska alla de här människorna ta vägen när de vräks?

Anf. 22 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr talman! Jag har absolut ingenting emot att få en replik av Malcolm Momodou Jallow, men när jag tittade upp på tavlan trodde jag att det var något av regeringspartierna. Det här visar på brister i regeringens politik. Det är tyvärr så. I stället debatterar jag och Vänsterpartiet som opposition en fråga där jag som socialdemokrat mycket väl vet var vi står.

Kollektiv bestraffning är ingenting som Socialdemokraterna skulle kunna stå för. Kollektiv bestraffning visar på ett samhälle som är svagt. Det har man sett historiskt. Man kan läsa mycket om vad kollektiv bestraffning innebär, för det har upplevts av många olika folkgrupper.

Vad utredningen kommer att visa nu när det har kommit ett tilläggsdirektiv vågar jag inte säga. Det man kan göra är att läsa vad utredningen kommer fram till, skriva motioner och se vartåt det barkar. Men med tanke på vilken regering vi har och vilket stödparti de har ska jag säga till Malcolm Momodou Jallow att jag är otroligt orolig. Jag tror att vi går mot ett samhälle som är hårdare mot vissa människor beroende på var de kommer ifrån, hur de ser ut eller vilka föräldrar de har. Det har vi sett, och det kommer vi att fortsätta se.

Mitt uppdrag – och förmodligen även ledamotens uppdrag – är att stå emot den högerpopulism som just nu vinner mark här i Sveriges riksdag.

Anf. 23 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Det är mycket glädjande att höra. Jag håller med om och delar den beskrivningen till hundra procent. Sverige har en regering som använder repressiva metoder gentemot vissa grupper i samhället. Vi har sett det i reform efter reform, förslag efter förslag. Fattiga människor, människor som är utsatta, rasifierade grupper, invandrare – det är de som utsätts.

Det här förslaget gäller inte rika människor som äger sina bostäder, utan det gäller 3 miljoner hyresgäster. Och vilka är det som bor i hyresrätter? Ofta, enligt statistiken, är det människor med låga inkomster. Det är fattiga, rasifierade grupper och invandrare som bor så. Det är så regeringen gör: De vidtar repressiva åtgärder för att verkligen göra livet så svårt som möjligt för så många människor som möjligt.

Sverigedemokraterna pratar om återvandring och befolkningsutbyte. Om man inte orkar bo kvar vill man lämna landet. Det ingår i en större plan för regeringen och Sverigedemokraterna. Jag hoppas att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna kan fortsätta ta kampen för alla dessa människor så att de kan leva ett värdigt liv och inte straffas för att de råkar vara fattiga, invandrare eller liknande. De ska inte straffas om de inte begår brott.

I en rättsstat är ordningen den att man straffas utifrån sina handlingar och bedöms utifrån dem. Om man inte har begått några brottsliga handlingar ska man inte straffas. Jag hoppas att vi vänsterpartister och socialdemokrater kan fortsätta kämpa för att det ska vara ordningen i Sverige också i framtiden.

Anf. 24 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr talman! Jag är socialdemokrat av en anledning. Anledningen är att jag ser alla människor som lika mycket värda, oavsett var de kommer ifrån, hur de ser ut och vad de vill med sina liv. För mig är det en viktig

princip som jag verkligen försöker följa fullt ut, och det har jag gjort sedan jag blev socialdemokrat.

Jag kan erkänna här i kammaren att jag gick på ett möte med dåvarande Folkpartiet, men jag lämnade det snabbt, för jag insåg – trots att det var på 90-talet och de kallades socialliberaler – att det inte var en politik som jag kunde stå för. I dag är den politik Liberalerna för otroligt, otroligt konstig. Vi får snart höra ett inlägg från Liberalerna här i kammaren.

Jag kan försäkra Malcolm Momodou Jallow om att jag så länge jag finns i den här riksdagen kommer att jobba mot att människor bestraffas kollektivt och för att alla människor ska ha en möjlighet att leva bra och gott i det här landet, oavsett om de bor i villa, bostadsrätt eller hyresrätt. Även de som bor kollektivt får gärna leva sina liv som de vill! Det kan jag lova Malcolm Momodou Jallow att jag kommer att jobba med.

Anf. 25 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslagen i betänkandet.

Jag är lite halt i dag. Min påskledighet bestod i att praktisera det vi i dag ska debattera, nämligen bostadsbyggande. Det påminde mig om att det är ett hårt arbete att bygga bostäder och att det är förknippat med en hel del slit och faror, vilket mitt knä fick erfaras.

Det för oss in på dem som i dag sysslar med bostadsbyggande. De snickrar och sliter och har just nu en väldigt svår ekonomisk situation med hög inflation och höga räntor som har satt käppar i hjulet för bostadsbranschen. Man håller andan och inväntar besked om vart inflationen, kärninflationen och räntorna tar vägen och vad Riksbanken gör.

Regeringens finanspolitik innebär åtgärder för att se hur man kan bekämpa inflationen. Det är just nu nummer ett för de barnfamiljer som inte får sin ekonomi att gå ihop, som inte har råd med sin bostad och som kämpar på alla fronter. Det handlar om den höga räntan och den höga inflationen. Det är nummer ett för alla och slår särskilt mot de mest utsatta. Därför är det samtidigt viktigt att regeringen nu har en ny ansats i bostadspolitiken och i detta läge arbetar fram och skapar nya förutsättningar för att bygga de bostäder som efterfrågas när det vänder.

Sju av tio önskar i dag äga sitt boende, enligt många undersökningar. Därför behöver bostadspolitiken ha genomslag just när det gäller det ägda boendet. Av dessa sju av tio drömmer de flesta om ett eget hus, en egen täppa, något stort eller något litet – ett småhus. Med drömmen om en egen villa kommer också det egna ansvaret för att sköta om och ta vara på det man äger för att på så sätt även ha möjlighet att påverka sin boendeekonomi. För den som inte har råd att renovera med hjälp av hantverkare finns ju möjligheten att helt eller delvis göra insatsen själv och på så sätt hålla ned sin boendekostnad.

Därför blir friheten i det ägda boendet annorlunda jämfört med det hyrda. Att finnas på en bostadsmarknad skapar i längden alltid ett billigare boende. Det går att amortera ned sin boendekostnad. I längden behövs detta för att skapa en låg boendekostnad i det ägda boendet. Det är frihets känslan i att kunna påverka sin boendeekonomi och ta ansvar för sitt ägda boende som nu sju av tio drömmer om. Det är det vi kallar för husdrömmar.

Att människor äger sitt boende motverkar även segregation och trångboddhet, då det blir ett större utbud av boendeformer i ett bostadsområde. Det var därför välkommet att regeringen aviserade att reformer behövs för att de grupper som har svårt att komma in på den ägda marknaden ska kunna göra det. Det ligger nu många sådana arbeten och utredningar på regeringens bord.

Samtidigt finns det en inneboende frihet – nu säger jag det – även i det hyrda boendet. Jag hoppas att alla här inne hörde det. Den här regeringen arbetar för alla boendeformer. Om man är ung, student eller ny på en ort, om människors liv har gått skilda vägar, om ett nytt boende av någon anledning behövs snabbt eller om man helt enkelt värdesätter friheten att inte behöva bry sig så mycket om det praktiska kring ett boende kan det hyrda boendet självklart vara mycket bra.

Det är därför viktigt att regeringen nu har gett länsstyrelserna i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som behövs för att samverka med våra kommuner i syfte att öka det totala bostadsbyggandet. Detta kommer att ge en bra och överskådlig bild av vilka nationella åtgärder som sedan behövs för att åstadkomma ett ökat bostadsbyggande.

Även i budgeten för 2023 ligger tyngdpunkten på att dessa åtgärder behövs för att möjliggöra för fler att äga sina boenden, och det är mycket välkommet att detta är i fokus. Oavsett boendeform börjar allt bostadsbyggande alltid med markfrågan. Utan kommunernas planberedskap kommer det inte att byggas några bostäder, speciellt inte några småhus.

Enligt statistik från SCB har vi inte haft ett så lågt småhusbyggande på 100 år, trots den högkonjunktur vi har bakom oss. Vi är sämst i Europa på att bygga småhus – det som sju av tio efterfrågar. Hur kommer det sig? Det är bra att vi har byggt hyresrätter; det ska vi fortsätta att göra. Men internationellt sett sticker Sverige ut på ett anmärkningsvärt sätt när det gäller just småhus och ägt boende, trots att sju av tio drömmer om den lilla ägda gräsplätten.

Den som har byggt ett eget småhus vet att det är förknippat med stora utmaningar när det gäller både markfrågor och byggtekniska frågor. Något som alltid är kostnadsdrivande för en byggherre är svårigheter med standardisering och effektivt bostadsbyggande. Det har också att göra med kommuners olika särkrav. Därför är det nu naturligt för regeringen att jobba med till exempel typhusgodkännanden och se vad det kan innebära, framför allt för det industriella byggandet.

Herr talman! Som min kollega från Moderaterna berättade var vi några stycken som besökte Skärholmen. Vi träffade Skärholmens fastighetsägare och fick höra om den platssamverkan de bedriver tillsammans. Det är ett mycket bra initiativ där man använder vetenskapligt beprövade metoder. Det handlar om självklara saker: att ta hand om sitt bostadsområde och skapa trygghet tillsammans. Detta har gjorts med stor framgång.

Det finns dock ett ”men”. I områden där det finns fastighetsägare som valt att inte ingå i denna mycket bra samverkansmodell, som vi kallar för BID-samverkan, kan det vara så lite som en cykelväg som skiljer ett tryggt bostadsområde från ett otryggt bostadsområde, där madrasser är staplade vid fönstren och barn bor vid trappuppgångar med kriminell verksamhet. För någon vecka sedan föll en ung man offer för gängkriminaliteten i just Skärholmen.

Detta visar på problematiken. Vi gör mycket, men det behövs tuffare krav. Det är tydligt. För att fler ska kunna leva i sin boendedröm, oavsett var den är, i hyresrätt eller i ägt boende, behöver kraftfullare insatser göras. Här vill jag åter nämna BID-platssamverkan. Liberalerna vill tillsammans med samverkanspartierna se obligatorisk platssamverkan i utsatta områden. Hela bostadsområdet ska bli tryggt, inte bara det som finns på ena sidan cykelvägen. Och man ska inte kunna åka snålskjuts på andra. Det får inte vara så att några gör jobbet och de andra inte behöver vara med och skapa ett attraktivt och tryggt område.

Vi ser fram emot den mandatperiod vi har framför oss. Vi ska arbeta fram bostadspolitik som gör skillnad för alla människor.

Anf. 26 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Det gladdde mig – hör och häpna – att Jakob Olofsgård pratade om hyresrätter. Eftersom det är ramadan får jag väl säga: Subhan Allah!

Varje gång man pratar om att hemlösheten ökar säger Liberalerna: Om bara de hemlösa hade kunnat köpa sina bostäder hade allt löst sig. När man pratar om att det är trångboddhet säger Liberalerna: Det är trångbott för att de inte köper sina lägenheter. De måste köpa lägenheterna; då blir det inte trångbott. När man pratar om att människor är fattiga och inte har råd att köpa mat säger Liberalerna: Låt dem bara köpa sina småhus – då blir allting löst. När man pratar om pensionärer som har jobbat hela sina liv och sparat men inte får pengarna att räcka säger Liberalerna: De ska kämpa för att ha någonstans att bo – bara de sliter lite hårdare kan de köpa sin bostad. Då blir problemet löst. Alla ska köpa sina bostäder.

Jag har hört det här mantrat – sju av tio vill äga sina lägenheter. Ja, om man inte tar hänsyn till vilken inkomst människor har, vad de har för förutsättningar att välja arbete, vilka familjeförhållanden de har och tusen andra förutsättningar. Om man inte tar hänsyn till hur mycket pengar människor har kan vem som helst köpa en bostad. Det är önsketänkande som inte bygger på en verklighet. Fattigdomen ökar i dag i Sverige, även i min egen stad. Många människor blir vräkta. De flesta blir inte vräkta eller hemlösa på grund av något psykiskt problem, utan det handlar om fattigdom.

Vad har den här regeringen för förslag för att alla de som inte kan köpa eller inte vill köpa sina bostäder ska kunna ha någonstans att bo?

Anf. 27 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Den sociala bostadspolitik var jag inte inne på i mitt anförande. Vi har många ämnen på dagordningen i dag. Men som min kollega från Kristdemokraterna var inne på ligger Karolina Skogs utredning om social bostadspolitik på regeringens bord, och vi tittar nu på detta för att komma med förslag.

Sedan måste jag påminna ledamoten om att Liberalerna under hela förra mandatperioden tydligt lyfte fram det vi kallar för behovsbostäder, vilket inte är ägda bostäder. Jag vill påminna ledamoten om det jag sa i talarstolen nyss – jag lyfte fram hyresrätten som viktig och sa att det är viktigt att det även byggs hyresrätter. Jag vill påminna ledamoten Malcolm Momodou om att mer byggande frigör ett befintligt bestånd av hyresrätter. Vi har påpekat att det är viktigt. Nybyggda hyresrätter kommer aldrig att

vara de billigaste. Men bygger vi fler hyresrätter och framför allt fler småhus får vi en flyttkedja, och då frigörs billigare hyresrätter.

Jag vill, herr talman, påminna ledamoten om att vi lyft fram hyresrätten som något bra och viktigt. Jag vill också påminna ledamoten om att vi lägger fram förslag för dem som har det tufft att komma in på den ägda marknaden. Till exempel tittar vi på hyrköp som en bra modell för dem som står långt ifrån bostadsmarknaden. Jag vill påminna ledamoten, herr Malcolm Momodou, om att vi gör mycket på det här området. På ledamoten låter det som att vi inte gör någonting över huvud taget, men det stämmer ju inte alls.

Anf. 28 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Man kan ha en fin retorik, men det är handling som räknas i verkligheten. Jakob Olofsgårds parti sitter i dag i Sveriges regering, och regeringen har en avsaknad av bostadspolitik, skulle jag säga. Det är många saker som Jakob Olofsgård säger. Men jag, som är ordförande i civilutskottet, ser inga reformer komma, och det gäller inte bara mig.

Det byggs inte bostäder över huvud taget. Vad gör Jakob Olofsgård för dem som inte kan köpa sina bostäder och för att det ska byggas hyresrätter? Då menar jag inte det som Jakob Olofsgård kallar för behovsbostäder, det vill säga social housing. Där ska man bygga billiga gettobostäder med låg standard för fattiga människor. Det är fattigbostäder. Det vill vi inte ha. Det skapar segregation. Det vill vi inte ha. Hur gör man för att kunna bygga vanliga hyresrätter för de människor som inte kan köpa sina bostäder?

Jag har 50 sekunder kvar av min talartid. Jag vill passa på att ställa den fråga som jag ställde tidigare om trygghet och trygga bostäder.

Återigen handlar det om att man ska vräka barnfamiljer vilkas barn begår brott. Jag har inga problem med att barnen som begår brott ska lagföras. Min fråga handlar om alla andra som inte har begått brott. I det här förslaget kommer de att vräkas.

Den första frågan är: Vart ska de ta vägen? Den andra frågan är: Är Jakob Olofsgård och hans regering för kollektiv bestraffning?

Vad tänker ni om att det strider mot barnkonventionen att barn kommer att vräkas? Vad säger Jakob Olofsgård om alla kvinnor som blir utsatta för våld av sina män och som också riskerar att vräkas och inte få något stöd? Det vill jag gärna ha svar på.

Anf. 29 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för dina frågor! Det var flera frågor, och jag ska försöka att svara på dem.

Först vill jag påpeka vad vi inte gör i regeringen. Vi driver inte på inflationen. Stimulanser och ytterligare investeringsstöd skulle ha drivit på inflationen. Därför är det helt kontraproduktivt att göra det just nu i det läge vi i dag är i. Det driver upp räntorna och skapar ännu mer problem för de allra mest utsatta.

Jag har svårt att få ihop politiken från ledamoten från Vänsterpartiet. Det drabbar de utsatta ännu mer, som man säger sig värna väldigt mycket om. Om räntorna går upp, inflationen går upp och det blir dyrare att handla mat blir det tuffare att även betala sin hyra. Hur den ekvationen går ihop för Vänsterpartiets ledamot förstär jag inte.

Vad behovsbostäder är har jag förklarat flera gånger från talarstolen. Jag vill påminna ledamoten igen om att det inte handlar om sämre bostäder och att man ska segregera. De får tvärtom inte vara i de sociala house-områden som redan i dag finns. Det är särskilt utsatta områden där människor hamnar som behöver komma därifrån. Det handlar till exempel om att bryta kriminalitet genom att man inte ska bo kvar i en trappuppgång.

Som den kristdemokratiske ledamoten Larry Söder påpekade är det av hänsyn till alla som bor i trappuppgången. Om det till exempel finns en gängkriminell i en trappuppgång skapar det inte någon trygghet. Den behöver brytas loss från sitt sammanhang.

Där är våra behovsbostäder, som lyfts fram tidigare av Liberalerna, ett sätt att flytta till en annan plats, en annan stadsdel, och komma bort från det sociala sammanhanget. Det bryter det kriminella mönstret. Det är en del av behovsbostäderna som vi i Liberalerna har arbetat för.

Anf. 30 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Bostadspolitiken behöver god framförhållning. Vi vet att det tar någonstans mellan sex och nio år att bygga bostäder i Sverige i dag. Det är en väldigt lång process. Därför är framförhållning så viktig när vi talar om det här området.

En viktig framgång är att Sverigedemokraterna var med och såg till att vi fick en ny regering där Sverigedemokraterna har en kraftfull inverkan på den politik som drivs från regeringens sida. Vi ser till att vi får en kraftigt minskad migration till Sverige.

En av flera orsaker till att vi ser den bostadsbrist som vi har i Sverige i dag är att vi har haft en hög migration samtidigt som vi har haft ett lågt bostadsbyggande. När det kommer fler migranter till Sverige än det byggs bostäder är det inte konstigt att vi sedan har bostadsbrist.

Den regering vi har haft under åtta år har bidragit till att utöka bostadsbristen. När vi är i den situation som vi i dag är i med kraftigt ökade priser, inflation och väldigt stor ekonomisk press på våra hushåll och medborgare är det såklart inte bättre när de billiga bostäder som en gång fanns i dag har blivit en bristvara.

Av den anledningen är det viktigt att vi får till flyttkedjorna. Därför är det viktigt med det ägda beståndet. De människor som har en möjlighet att köpa sin egen bostad har också en möjlighet att på lång sikt få en bättre ekonomisk situation. Det är i längden billigare att äga en bostad.

Det gynnar också den grupp som står utanför bostadsmarknaden eller som eftersöker en billigare bostad. Den kan i sin tur ta över den bostad som den människa lämnar som väljer att köpa sin bostad. De här flyttkedjorna är oerhört viktiga i den situation vi i dag är i och som vi alltid har varit i.

När det gäller möjligheterna att komma in på den ägda bostadsmarknaden behöver vi införa ett bostadssparande så att man på lång sikt får en god framförhållning för att äga sin egen bostad. Det gäller även införandet av ett startlån.

Vi behöver såklart också, såsom Sverigedemokraterna många gånger har sagt, se över amorteringskraven för att på sikt förändra dessa och möjliggöra för fler att kunna äga sin egen bostad.

Hyrköpsmodellen är en viktig sak som regeringen utreder. Det kan möjliggöra för fler att återigen komma in på den ägda bostadsmarknaden.

Typgodkända hus, likt Sverigehuset som Sverigedemokraterna har föreslagit, är också en viktig modell för att få igång bostadsbyggandet.

Ökad konkurrens bland byggbolagen och stärkt finansiering för byggbolagen när det gäller byggkrediterna är en viktig bit för att få ned kostnaden för den nyproduktion som vi ser.

Klimatdeklarationerna som den tidigare regeringen genomförde är också en orsak till att vi i dag ser ökade kostnader för bostadsbyggandet. Det är en självklarhet att det systemet behöver avskaffas. Vi kan inte ha modeller där det blir dyrare att bygga bostäder i Sverige i dag.

Herr talman! Vi har i dag stora problem med utsatta, otrygga bostadsområden. Det är någonting Socialdemokraterna har lämnat efter sig och som man under hela sin regeringstid helt har förbisett när det gäller insatser.

Jag är glad och stolt över att vi har Tidöavtalet där BID-samverkan är en del av de insatser som vi har för att få till fler trygga bostadsområden. BID-samverkan är en modell där fastighetsägare och samhällsaktörer tillsammans kan verka för att få trygga bostadsområden. Det är någonting som i allra högsta grad är aktuellt med tanke på de många utsatta områden som vi ser i Sverige i dag och de många områden som står på tröskeln till att bli ett utsatt område.

Det behövs också en nationell handlingsplan för kommunerna att kunna jobba utifrån för att trygga sina bostadsområden. Det är någonting som behöver tas fram för att kommunerna ska kunna motverka att tillkommande bostadsområden och även de som finns i Sverige i dag blir otrygga.

Områdesplaneringen i dessa områden är oerhört viktig för att möjliggöra en säkrare närvaro för blåljuspersonal. Det ska också möjliggöra en tryggare vardag för alla dessa människor som bor i områden där man känner en hög otrygghet.

Vi behöver också involvera fler aktörer i stadsplaneringen och byggandet. När vi bygger nya bostadsområden får vi inte göra samma misstag som vi såg framför allt under miljonprogramsåren där vi byggde in otrygghet i bostadsområdena.

När vi bygger nytt behöver vi bredda aspekterna och bygga in tryggheten som en naturlig och självklar del vid nyproduktion. Trygghetsfrågorna behöver en större del i stadsbyggnadsprocessen så som Sverige ser ut i dag.

Alla dessa åtgärder kan möjliggöra att vi återigen får trygga bostadsområden i Sverige. Vi har en lång väg att gå på det området. Men vi har nu en möjlighet med en ny regering som tar tag i de här problemen tillsammans med Sverigedemokraterna.

Herr talman! Jag vill lyfta fram reservation 18 för att belysa dess vikt i sammanhanget och yrkar därmed bifall till denna.

Vi behöver se över redovisningsreglerna. Vi behöver förutsättningar att bygga i hela landet. Som det är i dag, när byggkostnaden överstiger marknadsvärdet, tvingas man till stora nedskrivningar av byggnadernas värde – detta framför allt på de svagare bostadsmarknaderna.

Trots att en efterfrågan på att bygga bostäder finns möjliggör man inte ett byggande utifrån EU:s direktiv för statsstödsreglerna. Därför menar jag att vi behöver tillsätta en utredning för att återigen föreslå förändringar när

det gäller årsredovisningslagen som kan vara förenliga med EU:s statsstödsregler. Det här är en viktig fråga för bostadsbyggandet i hela Sverige.

Sverigedemokraterna har en rad förslag i betänkandet. Ett av förslagen rör studentbostäder, som är en oerhört viktig del när det gäller att få till arbetsmarknaden. Människor ska ha möjlighet att studera även om man inte bor i en storstad. Man ska ha möjlighet att flytta till en storstad där lärosätena finns, få den utbildning som behövs och sedan flytta tillbaka. Så ser vi till att hela landet får sin efterfrågan på arbetsmarknadens behov tillgodosedd.

För att detta ska ske behöver vi ha en prioritering av studentbostäder i kommunernas markanvisningsbeslut. Kommuner med lärosäten ska också anvisas ett större ansvar att tillhandahålla bostäder.

Med dessa ord, herr talman, anser jag att vi är på ett helt nytt spår med den nya regeringen med stöd av Sverigedemokraterna. Vi ska återigen få ordning och reda på den svenska bostadsmarknaden.

(Applåder)

Anf. 31 ALIREZA AKHONDI (C):

Herr talman! Bostadspolitik vinner inga val sägs det, och den här kam-maren verkar ha anammat talesättet till den grad att man i årtionden gravt misskött svensk bostadspolitik – detta oberoende av färg på regering.

Min moderata utskottskollegas påstående att enbart den förra regering-en bär ansvar är alltså inte bara historielöst utan även mindre hållfast än en schweizerost. Detsamma gäller den socialdemokratiska kollegans på-stående om 400 000 påbörjade bostäder under den förra regeringens åtta år vid makten. Till och med min nioåring förstår att planprocesser tar längre tid än så.

I höstas, när jag bytte politikområde, roade jag mig med att begära ut alla utredningar inom ramen för svensk bostadspolitik. Jag blev chockad över hur många utredningar som har gjorts sedan 2006. I princip varenda centimeter av svensk bostadspolitik har utretts både på längden och bred-den. Det är över 60 utredningar, herr talman – över 60 utredningar! Hur många gånger ska man behöva utreda samma saker innan man faktiskt gör något åt problematiken? Det undrar jag helt ärligt.

Samtidigt är bostadsbristen stor, och bostadsbyggandet har i princip avstannat. Världsläget, inflationen och den ekonomiska utvecklingen på-verkar i hög grad bostadsmarknaden. Det är därför av avgörande betydelse för bostadsmarknadens utveckling och hushållens ekonomi att den ekono-miska politiken är ansvarsfull. Men ansvarsfullheten får inte leda till sakt-färdighet eller en ovilja att agera.

Herr talman! Jag tillhör dem som har kritiserat det tidigare invester-ingsstödet. Det hade stora dödviktseffekter. Våra välbehövliga skattepeng-ar gick till bostäder som skulle ha tillkommit i vilket fall som helst. Vi fyllde därmed byggherrars fickor samtidigt som vi byggde in ytterligare problem i bostadssektorn – detta samtidigt som kommuner spädde på kost-nadsutvecklingen genom väl tilltagna markpriser för att fylla andra hål i den kommunala ekonomin. År 2020 drog kommunerna in 9,5 miljarder kronor, och 2021 närmare 12 miljarder. Våldigt mycket av dagens proble-matik i den kommunala sektorn härrör sig direkt från bostadspolitiken i stort.

Riksbanken är inte helt oskyldig i den här soppan. Kraftiga köp av bostadsobligationer finansierade byggherrars korsäggande, vilket både byggde in risker i bostadssektorn och skapade en lånekarusell där många bolag är extremt högt belånade och därmed väldigt känsliga för minsta lilla ränteförändring. Ett exempel är bolagen i Malmö, där man i och med räntökningsarna begär en ny hyresförhandling direkt efter att den förra hyresförhandlingen är slut.

Man kan konstatera följande: Ingen har velat ta ett helhetsgrepp och göra nödvändiga strukturreformer i bostadspolitik. Priset för politikens misslyckande betalar Fatima i Botkyrka men också Inger i valfri ort i inlandet.

Herr talman! Det är hög tid för en parlamentarisk kriskommission för svensk bostadsmarknad. Jag läste häromdagen att 3 000 butiker riskerar att gå i konkurs den närmaste tiden i och med den indexförändring som har trätt in på grund av inflationen.

Det är dags att vi tar vårt ansvar för våra äldre, för våra utsatta områden, för studenterna, för unga som vill ha en egen bostad – för de flera hundratusen människor som med ljus och lykta letar efter tak över huvudet. Ett eget hem – tak över huvudet och något som känns tryggt – är en del av våra grundläggande mänskliga behov.

Herr talman! Om man ska vara helt ärlig ligger mycket av bostadspolitik utanför civilutskottets ramar och därmed också utanför betänkan- det. Ränteavdraget, reavinstbeskattningen, den allmänna penningpolitiken och så vidare hanteras i andra utskott. Statens finansiella ansvar för bostadspolitik är dock en grundläggande styrmetod för att uppnå resultat. Visst finns det saker även inom ramen för civilutskottets ansvarsområde för att underlätta bostadsbyggandet, men det tar vi i nästa debatt.

Ungefär halva Sverige är i dag klassat som statligt riksintresse. Omfattningen är för stor och ingriper på ett orimligt sätt mot angelägna behov. Därför måste riksintressena preciseras så att mindre arealer omfattas. Ett riksintresseanspråk bör som regel vara till skydd för ett område som är av just nationellt intresse snarare än en regional angelägenhet. Riksintressen bör i normalfallet inte heller användas för att skydda mark som redan är skyddad genom annan lagstiftning eller som är ianspråktagen för det avsedda syftet.

Herr talman! Som centerpartist är det en hygienfaktor att prata om byggande på landsbygden. I Sveriges landsbygder och mindre orter finns andra utmaningar än i storstadsregionerna, där höga markpriser och byggkostnader täcks av värden på färdigställda bostäder. Låga bostadspriser utanför de större städerna gör det svårt att få lönsamhet i investeringarna när fastighetsvärdet måste skrivas ned så fort huset är byggt.

Redovisningsreglerna för allmännyttiga bostadsbolag gör att det i många kommuner är svårt att bygga nya bostäder, trots att efterfrågan finns. Centerpartiet har sedan många år drivit frågan om en översyn av regelverken i syfte att finna lösningar som underlättar bostadsbyggandet i hela landet utan att kollidera med EU:s statsstödsregler. Vi anser att en utredning bör tillsättas för att föreslå lämpliga förändringar i årsredovisningslagen. Därtill behöver bland annat de statliga kreditgarantierna riktas tydligare mot svaga marknader, där det är särskilt svårt att på kort sikt få lönsamhet i nyproduktion av bostäder.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis beröra frågan om behovet av en reformering av hyresmarknaden. Hyressättningsmodellen med kollektiva förhandlingar och bruksvärdeshyra har inte lyckats åstadkomma en bostadsförsörjning som motsvarar de faktiska behoven. I stället bidrar den till låg rörlighet och inlåsnings effekter för grupper och enskilda. Samtidigt har den illa fungerande hyresmarknaden eldat på bostadspriserna, ökat hushållens belåningsgrad och tvingat människor att, med räntekänsliga kalkyler, söka sig till den ägda marknaden.

Kötiden till en hyresrätt i storstäderna är orimligt lång. De många sociala kontrakten och den alltför omfattande hemlösheten visar dessutom att modellen inte klarat av att ta de sociala hänsyn som behövs.

Systemet med förhandlade hyror har alltså en roll att spela på svensk bostadsmarknad. Men det måste kompletteras med såväl mer efterfrågedrivna lösningar som riktade insatser till de människor som i dag faller mellan stolarna och misslyckas med att ta sig in på bostadsmarknaden och behålla en bostad.

Herr talman! Centerpartiet och jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer i detta betänkande, men för tids vinning yrkar jag bara bifall till reservation 24.

Anf. 32 MARIELLE LAHTI (MP):

Herr talman! Vi har flera problem, som vi har hört av tidigare talare här under morgonen, kopplat till bostadsbranschen i dag. Å ena sidan har vi en skriande bostadsbrist som nu riskerar att bli allt värre till följd av det minskande byggande som vi nu ser i den ekonomiska krisens spår. Å andra sidan har också byggsektorn och fastighetssektorn en enorm miljöpåverkan. Drygt en femtedel av Sveriges totala utsläpp härstammar från denna sektor.

Om vi i Sverige ska nå våra klimat- och miljömål, något som i alla fall vi i Miljöpartiet fortfarande kämpar för, måste vi hitta smarta lösningar för att axla båda dessa problemområden. Vi måste helt enkelt använda våra lokaler och byggnader smartare. Genom att till exempel främja lokaldelning och olika former av flexibilitet kan vi minska behovet av nybyggnation.

För att detta ska få önskad effekt måste vi ta ett helhetsgrepp om den här frågan. Det handlar dels om att skatteregler, hyreslagen och plan- och bygglagen behöver utformas på ett bättre sätt, dels om att regeringen måste underlätta omvandling av byggnader till nya ändamål, till exempel från kontorslokaler till bostäder. Därutöver behöver nyproducerade byggnader vara flexibla och kunna anpassas till olika behov över tid allteftersom dessa förändras och utvecklas.

Herr talman! Vi har självklart flera förslag som vi stöder, men i dag vill jag specifikt yrka bifall till reservation 4 med ett yrkande från vår partimotion 2022/23:2175 som handlar just om åtgärder för att främja lokaldelning och olika former av flexibilitet för att minska behovet av nybyggnation, något som bidrar till att lösa både bostadsbristen och Sveriges höga utsläpp.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 9 Planering och byggande

Civilutskottets betänkande 2022/23:CU12

Planering och byggande
föredrogs.

Anf. 33 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! För de allra flesta svenskar är drömboendet ett eget hus med täppa. Svaren beror lite på hur man ställer frågan, men en övervägande majoritet av svenskarna anger i nästan varje undersökning att ett eget hus är drömboendet – till och med när Hyresgästföreningen ställer frågan.

Men det är inte småhus som i huvudsak byggts under de senaste decennierna. I stället för att bygga det människor efterfrågar har man byggt stora lägenhetskomplex – delvis för att det är detta som politikerna har efterfrågat men delvis också för att nuvarande regelverk inom plan- och byggområdet skapar skalfördelar för att bygga lägenhetskomplex och premierar kvantitet framför kvalitet och småskalighet.

Här krävs ett paradigmskifte i svensk bostadspolitik. En hyreslägenhet i en tråkig låda utslängd på ett fält kan inte fortsätta att vara normen för hur en nybyggd bostad ska se ut.

Tankarna bakom den egnahemsrörelse som dominerade bostadsbyggnationen under förra seklets början måste återupprättas. Vi behöver skapa regelverk och system som i stället uppmuntrar och möjliggör för fler svenskar att faktiskt få det drömboende de drömmer om. Vi måste få en stadsplanering där nya trädgårdsstäder växer upp och gör verklighet av människors drömmar.

Herr talman! Jag tror att ingen i denna kammare har missat den dystra statistik kring bostadsbyggandet som nu kommer, prognoser som visar på 20 000–30 000 påbörjade bostäder i år och nästa år jämfört med 67 000 år 2021, eller 63 000 bostäder per år som är Boverkets uppskattning av behovet för att hålla jämn takt med befolkningsutvecklingen.

Bostadsbyggande ligger empiriskt alltid i början av en konjunkturedgång, och ur det perspektivet är det inte förvånande att bostadsbyggandet går ned när konjunkturen nu går ned. Det är tvärtom till stora delar därför vi nu går in i en lågkonjunktur.

Nu har politiken två viktiga uppgifter. Den ena är att få stopp på inflationen för att inte ytterligare försämra för hushåll och företag. Den andra är att göra de reformer på bostadsmarknaden som krävs för att få en fungerande bostadsmarknad. Vi vill inte hamna i en långvarig nedgång i bostadsbyggandet med alla de konsekvenser det skulle innebära.

Jag kan konstatera när jag läser igenom motionerna att alla partier i någon mån nu bejakar vikten av regelförenklingar och att göra det enklare att bygga och få ned tiden från idé till färdigt hus, allt för att snabbare och enklare få till fler bra bostäder och åtgärda bostadsbristen. Det är bra och positivt, och jag sträcker gärna ut en hand så att vi tillsammans kan skapa förändring på det här området.

Herr talman! Debatten om planering och byggande blir väldigt lätt fokuserad på regelverk och statistik. Vilka lagar och regler ska ändras för att få till fler bostäder? Hur kommer vi upp i så och så många tusen bostäder? Hur många fler tusen bostäder måste vi bygga för att klara bostadsbristen?

Det sägs att har man en hammare ser man bara spik. Som riksdagspolitiker i civilutskottet är det regelverket vi har som verktyg, och då blir lätt diskussionen väldigt fokuserad på just regelverket. Samtidigt skapar regelverket som det ser ut i dag sällan ett helhetsgrepp. Fokus blir oftare på enskilda detaljplaner eller bygglov och hur dessa tillämpas.

Ska jag vara självkritisk tror jag att vi alla, oavsett politisk färg, skulle behöva höja blicken och också diskutera stadsbyggnad i stort: Hur utformar vi ett regelverk som också skapar en bra stadsmiljö, en bra miljö att bo och verka i? Hur skapar vi de städer och byar som våra väljare faktiskt vill bo i?

En sak är jag tämligen säker på: De fyrkantiga lådor som har dominerat bostadsbyggandet de senaste decennierna kommer inte att gå till arkitekturhistorien som de mest optimala boendemiljöerna. Inte heller kontorskomplexen i glas och betong eller köpladorna utanför våra storstäder kommer kommande generationer att se tillbaka på med avund eller inspiration.

När man är ute i Sverige kan man konstatera att det finns en väldigt stark rörelse i många städer med ett ökat folkligt engagemang kring stadsbyggnadsfrågor. Facebookgrupper som Yimby och Arkitekturupproret har tusentals medlemmar som diskuterar arkitektur- och gestaltningsfrågor, men det sker inte ur ett professionellt perspektiv utan utifrån den vanlige medborgarens perspektiv. Det handlar om medborgare som bor, lever och verkar i staden och som bryr sig om sin stad och stadens gestaltning men känner en frustration därför att byggare, arkitekter och för den delen politiker inte lyssnar och inte bryr sig om deras perspektiv.

Men det finns också en annan rörelse, nämligen att fler och fler byggare och arkitekter ändrar arbetssätt och funderar på de långa perspektiven. De vill lämna efter sig hus och byggnader som kommer att stå i hundratals år och som man kommer att titta tillbaka på och inspireras av och vara stolta över. På köpet får dessa arkitekter och byggare oftast väldigt okomplicerade processer med få överklaganden, av den enkla anledningen att grannar och andra intressenter faktiskt bejakar att sådana hus byggs.

Gestaltningsfrågor och mekanismer för hur man tidigt kan ta in befolkningens synpunkter om exempelvis arkitektur är sådant som jag tycker att vi som riksdagspolitiker bör lägga ett ökat fokus på, helt enkelt för att det förväntas av oss.

Avslutningsvis, herr talman: Ibland låter det i debatten som att bostadsbristen går att bygga bort. Så enkelt är det givetvis inte. Så länge bostadsmarknaden i Sverige inte fungerar kommer det alltid att råda bostadsbrist. Det är konsekvensen av en icke-fungerande marknad att det blir brist. Inför man planeekonomi i Sahara blir det brist på sand.

För att få marknaden att fungera behövs flera saker. Enklare regler vid nybyggnation är en. Att se över hyressättningsregler och skatteregler är en annan. Men hur vi använder befintligt bestånd är en ofta bortglömd aspekt.

Många bedömare menar att vi befinner oss i en strukturomvandling när det gäller hur vi använder våra kontorslokaler. Under pandemin ökade hemarbetet, och man använder helt enkelt arbetsplatsen på ett annat sätt. Förr satt man för sig själv i ett kontorsrum under hela arbetsveckan, men när fler och fler arbetar hemifrån sitter man i stället och gör det rena kontorsarbetet hemma, och när man är på kontoret träffar man människor och interagerar med sina arbetskamrater.

Det är väl inte en för stark gissning att antalet kvadratmeter per arbetsplats kommer att minska i kontorslandskapen och att kraven på moderna kontor kommer att se annorlunda ut än de har gjort de senaste decennierna. En liknande utveckling kommer vi att se när det gäller handelslokaler, hotell och så vidare.

Då återstår frågan vad vi ska göra med alla de lokaler som inte längre används för sitt ursprungliga syfte. I dag leder ett krångligt regelverk till att det oftast är mer ekonomiskt att helt enkelt riva ned det befintliga huset och i stället bygga ett nytt hus om man vill ha till exempel bostäder. Det hade ur ett miljömässigt perspektiv varit bättre att bygga om befintliga lokaler till bostäder eller andra användningsområden. The best way to recycle is to reuse.

Det är ekonomiskt och hållbarhetsmässigt vansinne att vi gör på detta sätt i dag. Här måste regelverket ses över för att underlätta ett mer flexibelt användande av befintligt bestånd.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 34 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Fru talman! Planering och byggande präglas i dag av bostadsbrist, bostadssegregation och ett mycket stort behov av klimatomställning, samtidigt som samhället i stort präglas av orättvisa och ojämlikhet. Vi ser allt större klyftor och alltmer av allvarlig fattigdom i ett av världens rikaste länder. Vi borde kunna bättre. Sverige är ett av de rikaste länderna i världen.

Men i stället fortsätter segregation och orättvisor att öka. För första gången på två decennier har vi också en regering vars politik leder till ökade utsläpp i stället för minskade utsläpp. Detta konstaterade Klimatpolitiska rådet för bara ett par veckor sedan.

”Vi har absolut både möjlighet och förutsättningar att minska våra utsläpp” sa rådets ordförande när man släppte sin regeringskritiska rapport. Jag skulle vilja påstå samma sak när det gäller planering och byggande: Vi kan absolut bättre. Med rätt vilja och rätt politik kan vi skapa ett rättvisare och mer jämlikt Bostadssverige – ett samhälle där alla får plats, inte bara de med tjockast plånbok.

Fru talman! Vad Sverige behöver är en aktiv statlig bostadspolitik som även finansiellt bidrar till att det byggs fler miljövänliga hyresrätter med rimliga hyror. Vi behöver en statlig och regional planering som vågar pressa de kommuner som i dag inte tar sin del av bostadsförsörjningsansvaret för alla invånare. Vi behöver en statlig politik som tar behovet av att renovera och energieffektivisera det befintliga flerbostadsbeståndet på allvar.

Målet för den statliga bostadspolitiken bör kort och gott vara en jämlik och hållbar samhällsutveckling – inte bara ekonomiskt och ekologiskt utan även socialt. Men något sådant politiskt ansvarstagande syns det inte mycket av från de högerkonservativa partierna.

Fru talman! Landets bostadsförsörjning är inte bara en kommunal fråga. Det är en kommunal, regional och statlig fråga.

Det regionala perspektivet i planeringen är i många delar av landet viktigt för att skapa balans, och det bör därför ha en mer styrande och bindande påverkan på den kommunala planläggningen. Den regionala nivån bör bland annat kunna styra hur många bostäder varje kommun ska upp-

föra, antingen själv eller genom annan markägare eller bostadsexploatör, och vilken typ av bostäder det finns behov av.

Vänsterpartiet anser att regeringen bör snabba på införandet av regional planering i fler regioner än i dag.

Det går inte att prata om bostäder, planering och byggande utan att prata om klimatfrågan. Vi befinner oss i ett akut klimatnödläge, och omställningspolitiken måste accelerera. Bygg- och fastighetssektorn står för en stor del av miljöpåverkan och energianvändningen i samhället. Om vi ska nå de nationella miljö kvalitetsmålen måste den byggda miljöns energi-användning minska.

Vänsterpartiet vill att det redan i detaljplanen ska vara möjligt att ställa krav på energieffektivitet, typ av uppvärmning, konstruktion med mera. Det skulle öka förutsättningarna för ett mer hållbart byggande. Vi vill ändra plan- och bygglagen så att detta blir möjligt.

Fru talman! Klimatet kan inte vänta. För att samla den nödvändiga kraften måste samhället våga gå före och visa vägen genom kollektiva lösningar. Men i en tid då vi mer än någonsin behöver statliga styrmedel för energieffektivisering valde regeringspartierna i stället vid förra årsskiftet att hastigt och mycket olustigt avveckla just stödet till energieffektivisering i flerbostadshus. Det är en avveckling som är upprörande på många sätt.

Stora delar av det svenska flerbostadshusbeståndet är i behov av upprustning och energieffektivisering. Renoveringsbehovet beräknas vara akut i hela 140 000 lägenheter, och Boverket beräknar kostnaderna för renoveringar och energieffektiviseringar bara av miljonprogrammet till mellan 300 och 500 miljarder kronor. Om alla dessa bostäder energieffektiviserades skulle en enorm skillnad uppnås för hela samhället.

Ett riktat statligt stöd är helt avgörande för att åtgärda behoven, och när regeringen i det läget i stället avvecklar stödet helt kommer det självklart att slå hårt mot samhället. I synnerhet drabbar det hyresgästerna, som utan stödet kommer att tvingas stå för hela notan genom sina hyresavier. Men hela samhället är förlorare.

Fru talman! Vänsterpartiet vill återinföra ett stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus. Det främsta syftet är att uppnå en effektivare energianvändning i den byggda miljön och därmed i hela samhället, men syftet är också att bidra till att hyresgäster inte ska behöva lämna sina hem på grund av chockhöjda hyror i samband med renovering och energieffektivisering.

Vi alla känner till det som kallas renovräkning, när fastighetsägarna renoverar och sedan höjer hyrorna med 100 procent. Människor som har bott i dessa bostäder i 20 år har inte råd att bo kvar och blir tvungna att lämna dem och bli hemlösa. Det är en verklighet som högern inte vill erkänna, men det är en verklighet. Det är därför många i bland annat min kommun är hemlösa i dag. De har inte någonstans att ta vägen. Så är det i ett av världens rikaste länder.

Vänsterpartiet vill ha ett samhälle för alla, för fattiga och för rika men också för personer med funktionsnedsättning. Jag säger detta på grund av bland annat det förslag som har kommit från regeringen. Vi måste fortsätta bygga ett samhälle som är fritt från diskriminering och där människor möts med respekt för varandra. Att bygga bort tillgängligheten är ett steg tillbaka.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att komma med förslag på försämrad tillgänglighet i studentbostäder. Som vanligt räknas allt bara i pengar. Kvadratmeter som byggs är relativt enkla att räkna i kronor, medan det är mycket svårare att sätta en prislapp på diskriminering och utanförskap. Förslagen ska vara motiverade i förhållande till byggkostnaderna och utan att kraven sänks mer än nödvändigt. Så beskriver högern uppdraget i dagens betänkande. Men var går gränsen för det som anses vara nödvändigt? När är det inte längre nödvändigt att en person med funktionsnedsättning ska ha tillgång till samhällets bostäder?

Redan i dag kan studentlägenheter byggas med en boyta på så lite som 15,5 kvadratmeter. Att minska denna yta ännu mer på bekostnad av tillgänglighet framstår som ren dumhet. Boverket har dessutom redan utrett detta tidigare, och de klargjorde då mycket tydligt att det inte är lämpligt att ändra de krav på tillgänglighet som gäller för studentbostäder. Uppdraget till Boverket känns mest som en dålig populistisk charad från en regering som inte presenterat några skarpa reformer på det bostadspolitiska området sedan den tillträdde. Man har ett desperat behov av att visa upp något, men det enda man åstadkommer är att sparka på personer med funktionsnedsättning.

Fru talman! Det hade varit mycket bättre om regeringen hade lagt fram skarpa förslag som kunde förbättra alla studenters bostadsmarknad. Ett investeringsstöd för byggande av studentbostäder hade varit på sin plats i dessa tider. Vi vet alla att regeringens intresse för att stödja byggandet av billiga hyresbostäder rent generellt är obefintligt, men kanske kan regeringspartierna tänka sig att åtminstone stödja studenterna.

Stigande byggpriser är ett problem för alla de nordiska studentbostadsmarknaderna, men Sverige sticker ut som det enda nordiska landet utan någon typ av stöd för nyproduktion av studentbostäder. Danmark, Finland, Island och Norge har alla olika former av byggsubventioner för just studentbostäder. Kanske kan jag få höra från mina kollegor på högern om detta är något som de kan tänka sig. Har vi något slags stöd för studentbostäder? Jag ser fram emot att höra om det från mina kollegor.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 16.

Anf. 35 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Vi diskuterar betänkandet *Planering och byggande*. Det är ett betänkande där 130 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden behandlas. I motionsbetänkandet föreslås avslag på samtliga dessa yrkanden. Det är det jag yrkar på, det vill säga jag yrkar avslag på samtliga reservationer i detta betänkande.

Man kan dock konstatera att regeringen har identifierat samma problematik som tas upp i flera av reservationerna. Det handlar till exempel om att det allmänna intresset ganska ofta står mot intresset av bostadsbyggande, att handläggningstiderna vid våra myndigheter är onödigt långa eller att det är onödigt krångliga bygglovsregler för till exempel studentbostadsbyggande.

En del motioner handlar om regional planering, som vi hörde Malcolm Momodou Jallow prata om. Det finns i Stockholm, Skåne och Halland. I mitt kära Halland finns detta. Man har fått tillstånd att göra detta. Det är ingen hemlighet att vi kristdemokrater tycker att det skulle vara så i fler regioner. Det är viktigt att regioner och kommuner samarbetar kring detta.

Det ska dock inte vara tvingande, det vill säga att den ena parten ska vara över den andra. Men det borde vara nödvändigt med ett samarbete i dessa delar för att man ska kunna få en sammanhållen bostadspolitik på både nationell och kommunal nivå.

Enligt Boverkets regionala behovsberäkningar när det gäller att bygga bostäder, som vi har diskuterat flera gånger här, behöver man bygga ungefär 60 000–65 000 bostäder varje år. Det är en siffra som i dagsläget kanske känns ganska avlägsen med tanke på den konjunktur vi har och de signaler som vi hör från branschen.

Något av det viktigaste för att man ska kunna öka bostadsbyggandet är att man vidtar åtgärder som ökar utbudet av byggbar mark. Byggbar mark behövs ju när bostadsbyggandet ökar igen, och detta tror jag att man måste säkerställa nu. Om man ökar utbudet av byggbar mark tror jag att en biffekt blir att man reducerar kostnaden för byggandet och främjar en mångfald av bostäder med olika upplåtelseformer – hyresrätter, bostadsrätter och småhus.

En sådan åtgärd skulle kunna vara att man inför en möjlighet för kommuner att överplanera för bostäder med hjälp av en planeringsbonus, som vi kristdemokrater har föreslagit ett antal gånger. Jag hoppas att Regeringskansliet tittar på en planeringsbonus och har den ganska högt upp på dagordningen, utifrån att det är oerhört viktigt med färdiga och direkt genomförbara planer när bostadsbyggandet kommer igång igen. Så snart det finns en möjlighet ska det finnas planer färdiga, förhoppningsvis också detaljplaner, så att man kan starta bostadsbyggandet.

I snävare tider kan kommuner få för sig att effektivisera när det gäller planberedskapen. Man behöver ju inte detta direkt, just det året, och man behöver kanske pengarna till annat. Men jag tror att det skulle vara ett stort misstag för nationen som helhet.

Vi behöver också åtgärder som förtydligar behoven inom kommunernas planberedskap. Detta skulle kunna låta sig göras genom att länsstyrelsen får i uppdrag att peka ut möjliga områden för nybyggnation, som vi har föreslagit vid tidigare tillfällen. Det skulle kunna vara en hjälp och ett stöd till kommunerna. När det gäller till exempel Halland skulle då länsstyrelsen, regionen och kommunerna faktiskt kunna samarbeta om att kartlägga och se var man kan bygga nya bostäder.

Kartläggningen av den byggbara marken bör enligt min mening redovisas i ett register som är tillgängligt för allmänheten. Då vet man som bostadsbyggare var det finns byggbar mark.

Jag tror att detta kombinerat med en planeringsstimulans till kommunerna ger kommunerna ett incitament att överplanera, och möjligheten att öka bostadsbyggandet ökar då radikalt.

Vi vet av erfarenhet att småhusområden allt som oftast står längst ned i prioriteringsordningen hos kommunerna. En överplanering skulle innebära att man bygger mer småhus i Sverige, och vi tror att det är väldigt viktigt. Jakob Olofsgård sa att det var det minsta bostadsbyggandet på 100 år i Sverige. Det är anskrämligt. Människor vill bo i småhus. Vi ska bygga småhus. Det ska finnas möjlighet att bygga småhus. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi gör detta. Därför tror jag att det är bra med överplanering av marken.

Med detta yrkar jag avslag på samtliga motioner.

Anf. 36 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte bara passa på att ställa en fråga kring just det förslag som regeringen har lagt fram och det uppdrag som man har gett till Boverket: att de ska komma med förslag på försämrad tillgänglighet i studentbostäder. Boverket har redan tidigare utrett detta. De klargjorde då mycket tydligt att det inte var lämpligt att ändra de krav på tillgänglighet som gäller för studentbostäder.

Regeringen säger att man vill bygga fler bostäder. Det vill Vänsterpartiet också. Jag har stått här och tjatat om det: Vad ska vi göra? Vad är det som behövs för att vi ska kunna bygga fler bostäder? Studentbostäder är en väldigt viktig del av bostadsbyggandet, för utan bostäder kan studenter inte börja sina utbildningar, något som det är otroligt viktigt att de kan.

Då har regeringen kommit fram till att man helt enkelt måste tumma på tillgänglighetsreglerna för att hjälpa bostadsföretagen att bygga billigt. Efter alla år som vi har jobbat för att skapa tillgänglighet så att alla i det här landet ska kunna delta i samhällsutvecklingen på lika villkor tycker Vänsterpartiet att det är väldigt synd. Om en student som har en funktionsnedsättning är antagen på ett universitet ska det inte vara något problem att påbörja studierna bara för att det inte finns lägenheter som är tillgängliga för den studenten. Enligt Boverket är det just det som blir konsekvensen om regeringen gör detta.

Då är min fråga: Varför vill regeringen och Larry Söder ta oss tillbaka 50–100 år genom att ta bort just tillgänglighetskraven för studentbostäder?

Anf. 37 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Malcolm Momodou Jallow och jag är överens om problembilden, det vill säga att det finns för få studentbostäder. Människor måste kunna flytta till en ny stad och studera. Vi är en kunskapsnation. Utan kunskapen stannar Sverige, vill jag hävda, och utan kunskap kan vi inte skapa nya företag eller nya arbetstillfällen.

Hindren är oftast att det inte finns tillräckligt med studentbostäder. Men någon definition av vad en studentbostad är finns faktiskt inte i hyresgästlagen. Det är en bostad som alla andra. Vi som parti har sagt förut att vi tycker att studentbostäder ska vara definierade i hyresrättslagen, för då tror vi att det finns en möjlighet att kunna skapa fler studentbostäder.

En annan väg att gå är att säga att visst, alla ska kunna studera. Även funktionshindrade ska kunna studera. De ska kunna hitta en lägenhet, en studentbostad, som passar dem inom den ekonomiska ram som de klarar av. Men alla behöver inte en likadan bostad. En del kan behöva en lite mindre bostad. För en del kan den vara på tredje våningen utan hiss. Man kan bygga på en våning på ett hus, vilket gör att det inte är tillgängligt för alla. Men alla ska kunna ha en bostad.

Jag ser det inte som att vi minskar tillgängligheten för funktionshindrade utan att vi ser möjligheter att bygga fler studentbostäder så att människor kan ta del av vårt kunskapssamhälle. Alla får samma möjlighet att studera. Olika förutsättningar har vi, olika bostäder kan vi behöva.

Jag har inte samma tunnelseende som Malcolm Momodou Jallow, utan jag ser en möjlighet i detta. Vi kan bygga fler studentbostäder, vi kan få dem till billigare penning och eftersom många av studenterna vill bo i centrala områden och dessa oftast är upptagna kanske man kan bygga på där det faktiskt finns studentbostäder i dag.

Anf. 38 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag vill bara tydliggöra att Boverket, som har fått det här uppdraget, har fått samma uppdrag tidigare. Då konstaterade de väldigt tydligt att det inte är lämpligt att ändra kraven på tillgänglighet som gäller för studentbostäder. De har sagt detta, och nu ger vi dem samma uppdrag. Vi vet ju redan vad de tycker!

Jag kan också informera Larry Söder om att funktionsrättsorganisationerna har fått höra det här och tagit tydlig ställning. De säger: Det här hjälper inte våra medlemmar, så vi är helt emot det.

Jag kan också informera Larry Söder om att även Sveriges förenade studentkårer har sagt att det här inte är bra för deras medlemmar, så därför är de emot det.

Det här är organisationer som kan detta, och alla säger nej! Vi gör avvägningar i politiken, för vi kan inte göra allt, men i det här fallet väljer vi företags vinstintresse före tillgänglighet, vilket jag som vänsterpartist aldrig kan acceptera.

Vi pratar om stigande byggpriser, och stigande byggpriser är ett problem för alla de nordiska studentbostadsmarknaderna, något som jag nämnde tidigare. Men Sverige sticker ut som det enda nordiska landet utan någon typ av stöd för nyproduktion av studentbostäder. Alla de andra länderna – Danmark, Finland, Island och Norge – har olika former av byggsubventioner för just studentbostäder.

Larry Söder, hans parti och regeringen har valt att ta bort stimulansen som man använde för att bygga billiga studentbostäder, och nu säger man att det är dyrt. Det är klart att det är dyrt att bygga! Ni har ju tagit bort alla stimulanser! Vi säger: Varför kan inte vi göra som övriga nordiska länder och ha någon form av stimulans som ska hjälpa byggföretagen att bygga studentbostäder billigare utan att tumma på just tillgänglighetsreglerna? Är det någonting som Larry Söders regering kan tänka sig att göra?

Anf. 39 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag vet inte varför Vänsterpartiet alltid vurmar för att använda statens pengar till allting. Målet måste ju vara att en student som flyttar till Uppsala, eller vart det nu kan vara, kan hitta en bostad och studera där. Vi är ett kunskapssamhälle, och vi ska se till att människor kan flytta till en ny stad och studera där.

Det måste vara målet. Målet kan inte vara att statens pengar ska användas till allting. Om vi kan effektivisera byggandet av studentbostäder genom att vi anpassar dem till dem som ska bo där har jag inget problem med det. Jag tror att Boverket kommer fram till att det finns en lösning för att göra detta.

Jag kan garantera Malcolm Momodou Jallow att bostadsministern inte har någon ambition att hindra någon funktionshindrad från att gå på högskolan. Snarare tvärtom: Fler människor måste gå på högskola. Fler människor måste lära sig nya saker. Fler människor måste ta en utbildning. Om vi kan skapa billigare studentbostäder – jag säger ”billigare”, för det finns inga billiga – genom att vi ändrar kraven är jag den förste att säga: Ja tack, det är jättebra för Sverige!

Vi behöver det. Vi behöver nya människor som tänker nytt, vi behöver nya företag, vi behöver nya jobb. Men statens pengar ska vi vara aktsamma med, för de kan användas på annat sätt.

(Applåder)

Anf. 40 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinning vill jag yrka bifall endast till reservationerna 1 och 30 i betänkandet.

Jag hade ganska höga förväntningar på den här debatten om planering och byggande när vi började behandla de motioner som berör området. Regeringen har ju haft en hög svansföring och talat om en rivstart av bostadspolitiken, men det har snarare lett till en tvärnit av nybyggnationen. För att citera en av aktörerna på bostadsmarknaden när han visade försäljningssiffrorna för året: Patienten är död.

Högern talar sig varm för småhusbyggande, men dess passivitet gör nu att småhusföretag konkurshotas och flera tusen löntagare varslas inom småhussektorn.

Därför hade jag, och många med mig, förväntat oss att regeringsunderlaget kunde presentera vad regeringens "rivstart" innebär och vilka nya regelförenklingar som skulle lösa problemet med att hushållen inte längre har råd att efterfråga nyproducerat. I stället presenteras ingenting nytt. Jo – ett förslag på en utredning om hur man kan försämrings tillgängligheten och hälsoaspekterna för studenter genom exempelvis lägre bullerkrav.

Många hänvisningar finns till den förra, socialdemokratiska regeringens utredningar, dock inget nytt, trots att det från marknaden finns förslag exempelvis från Bygg i tid med flera. Kan det bero på att regeringen och Sverigedemokraterna inte tycker att bostadspolitiken är viktig? Det står i stort sett ingenting om bostadspolitiken i Tidölagets slottsavtal, och i regeringsförklaringen nämndes i stort sett ingenting heller.

Var finns Moderaternas 70 förslag? Är man så överens i Tidölaget som Moderaternas ledamot påstod i den förra debatten? Har ni kommit överens i marknadshyresfrågan?

I budgeten stoppades nu 30 000 hyreslägenheter till lägre hyra samtidigt som vi har en bostadsminister som står ute i Bromma och stoppar ytterligare 30 000 bostäder. Stopp är det också för nya stambanor, där kommuner i enlighet med Sverigeförhandlingen förbundit sig att bygga bostäder i relation till den nya järnvägen. Det är ett stort svek mot alla berörda kommuner.

Regeringen och Sverigedemokraterna verkar inte vilja få igång bostadsbyggandet igen. Inga nya åtgärder i form av regelförenklingar och inga ekonomiska incitament har föreslagits. Det är uppenbart att byggbranschens företag och löntagare får agera inflationsbekämpare.

Fru talman! Jag har sagt i alla mina tidigare debatter om planerat byggande, och med en dåres envishet tänker jag fortsätta att upprepa, att vi inte bygger enskilda hus, utan vi bygger samhällen. Med det som utgångspunkt förstår de flesta att det krävs en planering för vad som byggs, var det byggs och hur det byggs.

Kommunerna, som har bostadsförsörjningsansvaret, behöver kunna planera för antalet bostäder, vilken typ av bostadsformer som behövs och vilken infrastruktur, vilka förskolor och skolor med mera som är nödvän-

diga för att samhället ska kunna fungera. Det kräver en god planering. Med dagens system har socialdemokratiskt ledda regeringar lyckats åstadkomma över 450 000 bostäder, till skillnad från Alliansen som landar runt 200 000. Det går ändå att bygga med dagens regelsystem, men det är klart att vi alltid ska fila på systemen och göra dem bättre.

Plan- och bygglagen är en form av samordning av alla intressen inom samhällsbyggandet. Ordning och reda ska vägas mot krav på snabba processer med minimalt krångel. Den socialdemokratiska regeringen drev på arbetet med regelförenklingar, med bland annat tydligare och enklare detaljplanekrav och fler undantag från kraven på bygglov. Här raljerades det tidigare över altaner – visst, det var ett steg, men det var ett av många steg. Nya bestämmelser och regional fysisk planering har nämnts av flera, och de är också viktiga steg för en bra planering av samhället. Nya bestämmelser om en utvecklad översiktsplanering, privat initiativrätt i PBL och certifierade byggprojekteringsföretag är några av dessa steg. Det här arbetet finns det anledning att fortsätta med, och vi vill gärna samarbeta om detta.

Men vi har erfarenheter av att tidigare samarbeten inte har lyckats så bra. Under förrföra mandatperioden fanns ett 22-punktsprogram. Vi var alla överens i kammaren, men det fanns inte ork för en överenskommelse. Ibland undrar man vilken ärlighet som finns bakom de utsträckta händerna. Därför hoppades jag att regeringen skulle agera snabbare på de utredningar som den förra socialdemokratiska regeringen initierade, till exempel bygglovsutredningen. I utredningen föreslogs åtgärder för att komma till rätta med problem som attefallsreglerna har bidragit till.

Vi socialdemokrater föreslår en rad åtgärder för att kunna planera för hållbar social bostadspolitik. Det handlar enligt vår mening om i grunden tre övergripande uppgifter. Denis Begic nämnde dem i förra debatten, men de är värda att upprepa. Det handlar om att bygga fler och hållbara bostäder, att motverka den sociala segregationen och därigenom förbättra förutsättningar för jämlika uppväxt- och levnadsvillkor samt att göra det möjligt för ekonomiskt svaga grupper att lösa sina bostadsbehov.

Ett bostadsområde med en blandning av upplåtelseformer av olika typer av boenden ger ett dynamiskt område. Vi anser därför att det bör finnas kommunala planer för blandade upplåtelseformer och att kommunerna bör kunna förfoga över ett konkret verktyg i detta arbete genom att de ges rätt att i detaljplan ange upplåtelseform.

Många detaljplaner överklagas runt om i Sverige. Förutom att byggande fördröjs kan de långa väntetiderna tyvärr också påverka bostadspriserna. Problemet är naturligtvis inte att människor överklagar. I en demokrati är det en grundläggande rättighet att kunna påvisa problem, att få sin sak prövad och att en ordentlig bedömning görs av till exempel detaljplanen. Men trots att en del förändringar har genomförts, till exempel genom att ta bort länsstyrelsernas första överklagandeinstans för detaljplanerna och därmed korta ned tiden, är det fortfarande långa handläggningstider. Till följd av detta anser vi bland annat att det bör införas en tidsgräns för delgivning av beslut för att på så sätt korta ned tiden för överklagandeprocessen.

En annan viktig fråga som vi inte pratar så mycket om är människors hälsa, trygghet och välbefinnande. Människor påverkas av sitt boende, till exempel på grund av omgivningsbuller, förhöjda halter av radon, av skadliga partiklar i luften eller otrygga utemiljöer. Hälsoaspekter, trygghet och

människors välbefinnande måste också beaktas i planeringsarbetet av våra samhällen. Därför blir jag lite bekymrad när vi diskuterar att vi ska backa tillbaka från tillgänglighetsreformer eller från bestämmelser om bullernivåer, som faktiskt orsakar ett stort antal dödsfall varje år.

Fru talman! Jag ser att jag drar över på tiden, men jag har mycket viktigt att säga – så jag tänker fortsätta en liten stund till.

Införandet av reglerna för attefallshusen har ökat möjligheten att skapa nya bostäder i befintlig bebyggelse. Vi var med förra mandatperioden och utvecklade reglerna för attefallshusen så att de kan bli bättre och mer tillgängliga genom att gå från 25 till 30 kvadratmeter. Men vi noterar att regelverket också har inneburit svårigheter för kommunerna att tillämpa sitt planmonopol. En oavsedd konsekvens som har uppstått är att aktörer i vissa områden har köpt tomter som enligt detaljplanen är till för enbostadshus, och de har ansökt om bygglov för just enbostadshus trots att det är uppenbart att det rör sig om att bygga ett parhus – och dessutom lägga till ett attefallshus. Detta har i vissa fall lett till att antalet bostäder inom ett område har tredubblats utifrån antalet bostäder enligt detaljplan. En sådan utveckling medför att såväl vägar som vatten och avlopp blir underdimensionerade och inte klarar trycket. Även planeringen för förskolor, skolor och dagvattenhantering slås ur spel, vilket skapar stora problem.

Enligt en RUT-rapport som jag beställde under 2022 är detta än så länge begränsat till Stockholms län och Skåne län, men det förekommer även på andra orter i landet. Regeringen bör därför se över behovet av åtgärder mot missbruk av attefallsreglerna för att säkerställa att syftet med regelverket inte förfelas. I Huddinge, som jag kommer från, har vi sett problemet och är överens över blockgränserna i frågan. Detta bygger på en föredömligt bra motion väckt av moderaten Erik Ottoson, och det är därför vi också yrkar bifall till motionen. Det finns en viktig del i det hela.

Fru talman! I utskottsbetänkandet om bostadspolitikerna – den föregående debatten – lyfte regeringspartierna och Sverigedemokraterna fram ett förslag om ett bygglovsbefriat tygodkänt hus på 150 kvadratmeter som ska kunna placeras överallt i Sverige. Eftersom vi redan nu kan konstatera hur problemen uppstår med attefallsreglerna kan man givetvis undra om högerpartierna har tänkt på kommunernas planeringsmöjligheter. Jag hade gärna ställt frågan direkt till bostadsministern om det verkligen är regeringens avsikt. Hur ser konsekvensanalysen ut? Vad säger kommunföreträdare om att fråntas möjligheten att kunna planera bebyggelsen i sin kommun? Tyvärr är bostadsministern inte här, vilket naturligtvis är synd. Det finns en hel del frågetecken kring regeringens bristande intresse inom detta politikområde. I frånvaro av ansvarig minister kan jag bara spekulera i huruvida detta bygglovsbefriade 150 kvadratmeter stora hus är en skeneftergift åt Sverigedemokraterna för att regeringen ska slippa ett tillkännagivande från riksdagen eller om det är ett allvarligt menat förslag som regeringen ska återkomma med framöver. Frågorna är många, men vi får väl återkomma i interpellationsdebatter.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis understryka att bostadsbristen är något som måste byggas bort. Vi kommer inte att lösa detta med enbart nybyggnation, men det är viktigt att vi bygger även nya bostäder. Men då krävs bostäder som normalinkomsttagare kan efterfråga. Annars kommer byggbranschen att kollapsa, som påpekats i en rapport som vi i utskottet fick oss tillsända i förra veckan. Ett ökat bostadsbyggande handlar om

finansieringsfrågan. Den lyser med sin frånvaro. Det krävs alltså fler åtgärder än bara regelförenklingar.
(Applåder)

Anf. 41 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

I dag upplever de flesta som sysslar med bostadsbyggande att det är en regeldjungel på flera olika plan.

Personligen har jag suttit med i flera exploateringsarbeten med kommuner för att ta fram nya detaljplaner för bostadsbyggande men då på bostadsföretagens sida. Och tro mig; det är ett ändlöst arbete med år av processer. En detaljplan blir i dag så oerhört detaljerad att all text på själva detaljplanen blir så liten att man behöver ett digitalt verktyg att zooma in med för att se vad det står. Hela processen har liksom svällt. Man behöver en gigantisk skrivare, en A1-skrivare, för att skriva ut en detaljplan. Men man kan ändå inte göra det därför att den har blivit så komplex. Kostnaderna för en detaljplaneprocess blir därför mycket stor. Det tar lång tid, och det är för mycket krångel.

I dag utgör markkostnaden ungefär en tredjedel av byggkostnaden. Redan innan man satt spaden i marken har man alltså lagt ut en tredjedel av byggkostnaden. Därmed inte sagt att denna process inte är viktig. Det är den, för ett hus ska stå där en lång tid. Det är också viktigt ur ett miljöperspektiv att processen får bli bra. Men i dag tar den orimligt lång tid, och den är krånglig och kostnadsdrivande. Därför blir till exempel digitaliseringen på det här området oerhört viktig.

Det är också tillfredsställande att regeringen i budgeten för 2023 har aviserat att regler för att bygga ska förenklas. Det är en viktig åtgärd därför att den slår igenom direkt i det som kan driva ned våra bostadskostnader.

När det gäller bostadsbyggande och var byggnader ska stå, hur de ska utformas och hur marken ska bebyggas är det inte vi i detta rum som är bäst skickade att veta detta. Det sker på en politisk nivå som är lokal, i kommunerna, där man behöver se hur detta bäst ska utarbetas. Våra kommunala nämnder och våra kommunfullmäktige gör ett mycket stort och bra arbete i detta. Däremot finns det ett behov av att de regler som styr deras arbete inte i onödan försvårar och försenar planeringen.

Denna regering har därför i sin budget för 2023 aviserat att kommunerna ska uppmanas och stimuleras till att höja sin planberedskap, särskilt när det gäller småhus. Att vi nu är inne i ett byggstopp för många bostadsaktörer är otroligt tufft, men det kommer alltid ett ljus i tunneln. Det kommer alltid en tid då bostadsplaneringen kan komma igång igen, och då är det viktigt att kommunerna står beredda med byggbar mark så att man kan sätta spaden i marken och börja bygga. Eller framför allt grävskopan – spaden tar för lång tid.

Enligt EU:s statistikorgan Eurostat är de svenska byggkostnaderna med råge högst i hela EU. Även i relation till jämförbara länder är våra byggkostnader väsentligt högre. I Finland, som har samma topografi, klimat och tätortsstruktur som Sverige, är kostnaderna 19 procent lägre. I Tyskland är de 22 procent lägre.

Det finns anledning att ställa sig frågan varför kostnaderna är så mycket lägre i våra grannländer än här. Då kommer vi till att vi behöver börja

från början och titta på regelförenklingar och vad som är tidsmässigt kostnadsdrivande innan vi kommer med subventioner och stöd. Vi ska alltså börja i rätt ände.

Fru talman! I dag på morgonen hade vi ett seminarium här i riksdagen om studentbostäder, där bland annat Sveriges förenade studentkårer var med tillsammans med oss politiker.

Det är fler och fler som väljer högre utbildning. Liberalerna som skolparti välkomnar absolut detta för att Sverige ska kunna hålla en hög utbildningsnivå och vara ett land byggt på kunskap.

Att ordna bostad på en ny studieort har blivit bättre på vissa orter men är fortfarande tufft i de stora lärosätena. Därför behöver vi ta nya krafttag för att se hur vi kan bygga fler och billigare bostäder för studenter.

Det absolut främsta för en student när det gäller boendet är att det ska vara prisvärt, helst så billigt som möjligt, och helst också ha ett attraktivt läge. Det borde inte vara orimligt att det finns en sådan bostad för en student under en begränsad tid.

Därför fann jag det glädjande, fru talman, att jag för några veckor sedan fick besöka ett forskningscentrum för just detta med studentbostäder som Akademiska hus med flera aktörer bedriver på Kungliga Tekniska högskolan här i Stockholm. De co-living- eller delningslägenheter som de har där visar tydligt att dagens byggregler är otroligt stelbenta när det gäller att skapa just co-living- eller delningsbostäder. Det är för mycket krångel, och det hindrar att man bygger sådana studentbostäder som många studenter efterfrågar i dag.

Det är nämligen inte den bästa lösningen för en student som flyttar till en ny ort att bo ensam i en etta. Studenter i dag kanske tänker att det är skönt att bo i en etta, men forskningsarbetet visar att det man efterfrågar som student är gemenskap. Ensamheten är stor även bland studenter. De gamla studentkorridorerna lyfts in bland delningsbostäder som något positivt som efterfrågas av studenter. Man vill alltså inte bo ensam i en liten etta. Man kan tänka sig att dela med andra i de här kompislägenheterna, som de också kallas, som är billigare.

Men kraven på tillgänglighet och brandskydd och reglerna om ljus och buller är inte skapta för att skapa bra studentbostäder. Det visar den här forskningsanläggningen på KTH, som studenter bor i och hela tiden utvärderar.

Det är därför denna regering nu har gett Boverket ett uppdrag att undersöka hur vi kan få till bättre lösningar för just studentbostäder. Det är inte krångligare än så. Det handlar om att se över hur vi kan förbättra och skruva så att vi underlättar för att skapa de studentbostäder som studenterna själva efterfrågar – de som är gemenskapsfrämjande och billigare och kan byggas på platser nära campus.

Uppdraget ska givetvis utföras tillsammans med studentorganisationer och funktionsrättsorganisationer, och det ska påvisas att man kan komma ned i kostnad och skapa bättre studentbostäder baserat på forskning.

Akademiska hus är ett statligt bolag som jobbar mycket med det här med delningslägenheter. En arkitekt därifrån som jag pratade med efter vår annonsering av uppdraget grät av lycka för att vi tar tag i detta stora dilemma som motarbetar deras arbete med delningsbostäder. Det handlar inte om att skapa sämre bostäder. Det handlar om att skapa bättre baserat

på forskning tillsammans med berörda parter. Det är detta regeringen tar tag i.

Sveriges bostadsbrist beror till stor del på krångliga regler. Det är en regeldjungel som driver upp priserna och minskar antalet platser där det är lönsamt att bygga. Vi behöver en röjsåg i detta. Det är dags att rensa.

Prot. 2022/23:87
12 april

Planering och byggande

Anf. 42 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Jag har några frågor i och med att ledamoten lyfte upp ett antal problem, särskilt med kostnader, och jag inte hörde några svar på lösningar. Jag har inte heller sett några svar på lösningar från regeringen, så jag tänkte ställa några frågor.

Vi behöver alltså enligt Boverket cirka 63 500 bostäder per år för att klara den befolkningsutveckling som vi har. Hur många nya bostäder beräknar ledamoten att regelförenklingar skapar? När skulle de i så fall ge effekt?

Vad har ledamoten för förslag för att sänka byggmaterialkostnaderna, som är högre i Sverige än i jämförbara länder?

Och vad har ledamoten för förslag för att sänka kostnaderna för mark, som ledamoten lyfte upp som ett problem?

Anf. 43 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Leif Nysmed, för bra, relevanta frågor! Vi har i betänkandet flera påpekanden om att det blir avslag på motionerna på grund av att mycket nu bereds i Regeringskansliet. Efter sex månader pågår just nu arbetet med att ta fram lösningar, och jag hoppas få återkomma med konkreta förslag och propositioner och diskutera dem med ledamoten Leif Nysmed framöver.

När det gäller till exempel kostnaden för mark handlar det mycket om att få fram mer mark. Att utgå från tillgång och efterfrågan kan göra att det blir lättare att plocka fram den här marken. Vi har, fru talman, gett länsstyrelserna tillsammans med kommunerna i uppdrag att titta på hur man kan främja bostadsbyggandet och öka tillgången till mark. I olika utredningar, till exempel Bygg i tid som jag vet att ledamoten har varit engagerad i, har det också lagts fram mycket bra förslag om hur man kan få ned tiden för processen att ta fram själva marken. Som jag var inne på i mitt anförande kan detta ta väldigt lång tid, och det är kostnadsdrivande. Därmed får vi också ned priserna på själva marken.

När det gäller byggmaterialpriserna har de påverkats av både pandemin och den kris och det krig vi ser i vår omvärld. Det finns givetvis saker vi inte kan påverka direkt när det gäller materialpriserna.

Vi befinner oss i en tuff tid, med inflation. Vi ser också att vi inte kan driva på inflationen genom att sänka byggkostnaderna med hjälp av subventioner, vilket Socialdemokraterna inte heller har föreslagit i sin skuggbudget.

Anf. 44 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Jag har naturligtvis all respekt för att man inte har lyckats lösa alla världens problem på ett halvår. Men man kom ändå med en del vallöften, bland annat om startlån – något som ligger på regeringens bord, färdigremitterat och klart. Man har också pratat om borttagande av det andra amorteringskravet, som flera aktörer lyfter upp – inte för att jag före-

språkar detta, men jag tycker att det är väldigt tyst när det gäller vallöftena, som har svikits igen. Det är inte första gången vi säger detta i talarstolen om vallöften från den här regeringen.

Detta påverkar naturligtvis väldigt många människor väldigt kraftigt. Det är många som nu skriver om sina lån, med kraftigt höjda räntekostnader – flera tusen i månaden, beroende på var i landet man bor. Bor man i storstäder med höga priser har man också höga lån, vilket gör att man påverkas kraftigt. Jag saknar dessa delar.

Jag fick inget riktigt svar när det gäller detta med regelförenklingar, som man pratar väldigt mycket om. Det kommer att saknas ungefär 40 000 bostäder i år, utifrån vad Boverket säger behövs. Det kommer att se likadant ut även nästa år, om inte värre, enligt de prognoser man ser. Det är åtminstone 80 000–100 000 som vi måste jobba i kapp framöver i stället, vilket innebär att behoven kommer att öka ännu mer. Hur många bostäder tror ni att regelförenklingar kommer att skapa? Och när tror ni att effekten i så fall kommer? Detta är väldigt viktigt, för annars måste vi planera för ett jättebyggande i framtiden – långt över de drygt 63 000. Vad har ni för plan för detta i så fall?

Jag menar därför att det är rätt oklokt att låta branschen tvärdö just nu. Det tar lång tid för företag som konkursar eller kraftigt drar ned på verksamheten att komma igång igen. Dessutom försvinner personalen från företagen, och det är inte så att de bara står och väntar på att få komma tillbaka; många byter bransch.

Anf. 45 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för dina frågor! När det gäller de förslag som ligger på regeringens bord, till exempel om startlån, bereds även de just nu. Vi får absolut återkomma till dem.

Jag delar bilden att vi måste ta ansvar för en bransch som har tvärdött, som ledamoten är inne på. När jag besöker byggaktörer beskriver de exakt det som ledamoten säger här: att det är tvärstopp. Det vore oerhört ansvarslöst att driva på den inflation som har satt dem i den sits de i dag sitter i. Att till exempel avskaffa det skärpta amorteringskravet skulle vara inflationshöjande – inte jättemycket, men varje liten signal om inflationshöjande åtgärder gör att det blir sämre och tar ännu längre tid för byggaktörerna att komma igång igen.

Jag förstår inte riktigt att ledamoten från Socialdemokraterna inte greppar denna bild. Det går inte; vi kan inte. Jag tror i ärlighetens namn att ledamoten förstår detta men kanske inte kommer fram.

Jag delar uppfattningen hos ledamoten, som också är insatt i byggbranschen, när det gäller problembilden: Byggbranschen är tvärdöd nu. Men som jag påpekade tidigare vilar vi på hanen. När vi ser att inflationen går ned behöver vi i det här landet vara beredda på att se till att det kommer igång igen. Vi har tuffa år framför oss när det gäller bostadsbyggandet, fru talman. Vi får återkomma till om det krävs stimulans eller inte.

Men vi behöver börja i rätt ände. Det byggdes 60 000 bostäder per år under föregående mandatperiod. Det var för lite; det byggdes för få småhus. Det kunde ha byggts mer än så. Därför har vi också en skuld från den socialdemokratiska regeringens tid när det gäller småhusbyggande, som vi också måste jobba i fatt. Under lågkonjunkturen 2007, till exempel, bygg-

des det också mindre – bostadsbranschen är väldigt känslig för detta. Vi får alltså sikta på att ta nya tag.

Prot. 2022/23:87
12 april

Anf. 46 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Vi debatterar och diskuterar planering och byggande i civilutskottet. Jag skulle vilja börja med att gå in på ett förslag som Sverigedemokraterna har diskuterat länge – det gäller den regionala planeringen. Vi menar att det är viktigt att man har en övergripande regional planering för bostadsbyggandet, som kan kombineras med de behov som finns när det gäller infrastruktur och även de olika kommunernas behov av inresande arbetskraft och så vidare. Vi menar att regional bostadsplanering skulle kunna vara ett viktigt verktyg för att få till ett ökat bostadsbyggande. Man ska också beakta att detta innebär att kommunerna fortsatt har självbestämmande när det gäller byggandet. Detta är ett planeringsverktyg som man kan använda sig av. Det har i dag införts i några län i Sverige. Vi anser att det bör utökas och införas i hela Sverige på sikt.

Vi behöver också jobba vidare med den bostads- och infrastrukturberedning som Sverigedemokraterna har diskuterat under lång tid, för att se till att man får ihop dessa två viktiga områden när det handlar om bostadsbyggande.

Vi behöver också få till nordiska byggregler och en nordisk materialmarknad för att göra det möjligt att få ned kostnaderna för byggandet. Vi ser att det finns en stor möjlighet här i och med likheterna mellan våra länder.

Avskaffande av hissnormen för studentbostäder skulle vara ytterligare ett bra steg för att ge fler studenter bättre förutsättningar att kunna betala sin egen hyra, men också för att få till fler studentbostäder. Det skulle såklart inte innebära att hissnormen försvinner helt och hållet för studentbostäder, men det skulle möjliggöra fler studentbostäder.

När det gäller estetiken, fru talman, är detta ett tolkbart och diffust begrepp i många avseenden. Vi är dock alla överens om att vi behöver se till att bygga vackra bostäder och bostadsområden. Vikten av att vi får en trivsam daglig miljö där vi bor kan inte nog betonas.

Vi menar att vi behöver öka medborgardialogen för att i större utsträckning undvika de konflikter som många gånger uppstår vid nybyggnation. Vi tror också såklart att en ökad medborgardialog skulle innebära att färre överklaganden sker. Vi tror att detta också kan utgöra en del i att förkorta ledtiderna vid byggandet.

Vi behöver skapa förutsättningar för fler att vara med och diskutera. Detta kan man göra på många olika sätt. Man kan till exempel inrätta skönhetsråd och arkitekturprogram, som skulle kunna utgöra en form av mellansteg mellan översikts- och detaljplanen. Där kan man få in åsikter och få veta vad medborgarna tycker om sin boendemiljö så att vi kan motverka den nyproduktion som har inneburit att vi fått tråkiga, otrivsamma miljöer som medborgarna egentligen inte efterfrågar i någon stor utsträckning. Vi kan få till en bostadsmiljö som är trivsam.

Fru talman! Det här innebär att vi behöver stimulansbidrag för att stärka kulturmiljökompetensen hos våra kommuner, för att kunna arbeta med att bygga vidare på det kulturarv som vi har i kommunen när det kommer till det bostadspolitiska området. Det behövs en kulturell planering för att man när man tar fram dessa framtida planer också får med sig den histo-

Planering och byggande

riska tillbakablicken på vilken kommun och vilken bostadsmiljö vi pratar om. Vi behöver ett stärkt skydd för våra kulturhistoriska byggnader och miljöer. Det behövs ett obligatoriskt samrådsförfarande mellan länsarkitekt, kommunarkitekt, civilsamhälle och medborgare för att se till att vi får de samhällen och boendemiljöer som efterfrågas men också för att minska konfliktytorna i samhället.

Sedan den här regeringen tillträdde är det en sak som gläder mig mycket, och det är att man tar tag i frågan som berör våra äldre kulturbyggnader. När man ska flytta en äldre bostad ska det inte innebära att man ska ställa nybyggnadskrav efter att byggnaden har flyttats. I februari 2024 kommer det att finnas en utredning klar där man har sammanställt uppgifter från byggnadsnämnderna om när man har nekat avsteg från nuvarande krav när det gäller flytt av äldre bostäder. Det kan inte vara meningen att våra kulturbyggnader, som av olika anledningar ibland behöver flyttas, ska behöva förvanskas i ett senare skede på grund av byråkratiska regler med nybyggnadskrav på äldre bostäder.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag höja ett varningens finger gentemot Centerpartiets krav i betänkandet om att ta bort kravet på bygglov för solceller. Det här förslaget skulle hota våra kulturhistoriska miljöer. Jag är glad över att vi har ett utskott där det bara är Centerpartiet som står bakom ett förslag som innebär att man tar bort bygglovskrav på solceller i våra kulturhistoriska miljöer.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 11.

Anf. 47 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Jag ska i sinom tid bemöta min sverigedemokratiska kollegas påståenden, men jag vill börja i en annan ände.

Jag är en principmänniska och tycker att det man säger, det ska man hålla. Låt mig ta två exempel. Regeringens hantering av de planerade nya stambanorna i Sverige är tyvärr en rejäl urspårning. Längs de planerade bansträckningarna har kommuner, näringsliv och privatpersoner investerat och planerat efter vad som för dem framstod som ett löfte. Det finns skäl att tro att den lärdom många nu har dragit är: Du kan inte lita på staten.

Det var inte utan stolthet Centerpartiet stod sida vid sida med de övriga allianspartierna och presenterade Sverigebygget. Nya järnvägar skulle byggas, trängseln på de gamla stambanorna skulle minska, Sverige skulle göra som övriga Europa och knyta oss närmare med järnväg – för klimatet, för restiderna, för godset, för vår hållbara tillväxt och för bostadsmarknaden. Frågan togs vidare. Staten förhandlade med kommunerna längs de tänkta spåren. Överenskommelser och avtal slöts, och förväntningarna spirade. I enlighet med de överenskommelser som slutits sattes stadsbyggnadskontor i arbete; stadsdelar skulle planeras och bostäder skulle byggas. Det var kommunernas motprestation när staten skulle dra spår. Kommunerna har gjort sin del. Staten har svikit sitt löfte.

Ett annat exempel är investeringsstödet, som vi debatterade i det förra betänkandet. Man lovade guld och gröna skogar. Vi var några partier som tyckte att investeringsstödet hade stora dödviktseffekter, att man finansierade redan tilltänkta bostäder på ett olyckligt sätt. Men – och det är ett stort men – man gick in med ett löfte, folk satte igång, och det var långa planprocesser. När ansökningarna kom in visade det sig att systemet saknade 16 miljarder för att hantera de löften man hade givit till de berörda part-

erna. Det blev ännu ett löftesbrott och ännu ett svek mot den katastrofala bostadsmarknad som vi har i Sverige i dag. Detta skedde samtidigt som bostadsbristen var stor och bostadsbyggandet i princip har dött och blivit begravet: 204 av 290 kommuner rapporterar underskott på bostäder.

Det finns mycket man kan säga. Om vi börjar i den här änden: Vårt bostadsbestånd måste nyttjas mer effektivt, i synnerhet med dagens rådande situation. Samtidigt behövs medvetenhet om att förutsättningarna för bostadsbyggandet och skapandet av bra boendemiljöer skiljer sig åt i olika delar av landet. En hållbar bostadspolitik måste därför utgå från lokala förutsättningar, samtidigt som den ska vara anpassad till de mer övergripande samhällsutmaningar vi står inför, till exempel klimatet och energikrisen – därav också Centerpartiets förslag om bygglovsfria solceller på taken.

För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnation. Den statliga nivån behöver stödja och uppmuntra kommunerna i planeringsarbetet. Den regionala samordningen i planarbetet behöver förstärkas och Lantmäteriets handläggningstider förkortas. De många och långa överklagandeprocesserna behöver begränsas. En kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser bör införas. Det bör vidare finnas möjlighet att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna.

Samtidigt som det kommunala självbestämmandet är viktigt måste digitaliseringen av plan- och byggprocesserna fortgå. En viktig del i arbetet för att underlätta detta är öppna och kostnadsfria geodata, tillgängliga för berörda aktörer. På så sätt kan fler aktivt ta del av samhällsplaneringen.

I och med beslutet att införa privat initiativrätt blir det enklare för planintressenter att själva driva planprocesser. Rätt tillämpad kan denna reform innebära en välbehövlig avlastning för kommunernas planavdelningar samtidigt som förutsättningarna för nyproduktion av bostäder förbättras.

Fru talman! Runt om i landet finns det många hus som står öde. Detta är ett av många exempel på ett dåligt utnyttjande av befintligt bostadsbestånd. För att minska trösklarna för människor att ta sig an denna typ av hus och på så sätt bidra till att fler bostäder tas i bruk i Sveriges landsbygder vill vi utreda ett slopande av fastighetsavgiften de första fem åren för den som för permanentboende tar över en byggnad som inte använts under lång tid.

Värdefull jordbruksmark behöver skyddas från omfattande exploatering. Samtidigt måste det vara möjligt att tillskapa enskilda tomter som kan bebyggas och finnas möjlighet att stycka av befintliga mindre jordbruksfastigheter som inte längre brukas, så att nya ägare kan bebo och bruka marken på nytt. Det behövs en proportionalitet när det gäller bedömningen av bostadsbyggandet i Sveriges landsbygder. Utöver detta är också avgiften för avstyckning av mark i vissa fall orimligt hög.

Fru talman! Under våren 2020 tillsattes en utredning om fri hyressättning i nyproduktion. Det ökade utbud som följer av fri hyressättning skulle i förlängningen kunna ge följdverkningar som leder till en egen bostad för många av dem som i dag väntar på att få ett hyreskontrakt. Ett tungt vägande skäl för reformer är också att incitamenten för svarthandel med hyreskontrakt behöver minska.

Andrahandsuthyrning är viktigt för en väl fungerande bostadsmarknad, inte minst för vissa branscher och i regioner med en hög grad av säsongarbete. Många som i dag äger ett större bostadshus där de själva inte har behov av hela bostadsytan skulle genom smärre ombyggnationer kunna inreda en eller flera lägenheter i den egna bostaden. Genom liberalare skatteregler skulle det kunna bli både enklare och mer attraktivt för privatpersoner att bidra till att tillgängliggöra fler bostäder på marknaden.

Bostadsmarknaden och bostadsbyggandet ser ut som de gör. Det är uppenbart att denna kammare och i synnerhet regeringen har mycket att bevisa för att komma till rätta med de problem som har funnits i decennier på svensk bostadsmarknad.

Jag förstår att ett statsråd har många åtaganden och ska finnas på många platser samtidigt, men jag hoppas att statsrådet tittar på denna debatt i efterhand och återkommer till riksdagen med konkreta förslag om hur vi tillsammans kan hantera de utmaningar som finns på svensk bostadsmarknad.

Vi i Centerpartiet står naturligtvis bakom alla våra yrkanden i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 3.

Anf. 48 MARIELLE LAHTI (MP):

Fru talman! Det har varit en dyster månad för oss som oroar oss för klimatkrisens katastrofala konsekvenser. IPCC kom för några veckor sedan med sin stora syntesrapport, där de senaste årens forskning sammanfattas för oss beslutsfattare. Det är väldigt dyster läsning. Utsläppen globalt måste halveras redan 2030 för att vi ska nå de uppsatta klimatmålen.

Bara en dryg vecka senare kom Klimatpolitiska rådet, som har till uppgift att granska regeringens klimatpolitik, med sin rapport. Även där var slutsatsen dyster läsning. För första gången på över två decennier ökar Sveriges utsläpp till följd av politiska beslut. Sverige har gått från att vara en del av lösningen till att bli en del av problemet.

Fru talman! Sveriges utsläpp ska ned till noll senast 2045. Detta har riksdagen bestämt, och det är en del av svensk lagstiftning. Därutöver har Sverige ett specifikt klimatmål för transportsektorn. Där ska utsläppen minska med 70 procent till 2030 jämfört med 2010 års nivåer.

För att klara båda dessa mål behöver vi köra mindre bil, framför allt i våra stora städer. Detta är i stor utsträckning en fråga om stadsplanering, och det kräver ett helhetsgrepp. För att minska behovet av bilar föreslår därför Miljöpartiet en rad åtgärder för att fokusera på mobilitet i stället för bilar. Vi vill till exempel att parkeringsnormen i plan- och bygglagen ska ersättas med en mobilitetsnorm och att kommunerna ska planera för mobilitet, inte bilism.

Fru talman! Vi har självfallet flera förslag som vi stöder här, men i dag vill jag yrka bifall specifikt till reservation 15, som handlar just om att kommuner ska planera för mobilitet, inte bilism.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU3
Riksrevisionens rapport om personalförsörjningen av kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (skr. 2022/23:37)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om personalförsörjningen av
kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl,
soldater och sjömän*

Anf. 49 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! I dag debatterar vi Riksrevisionens rapport om personalförsörjningen av kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän. Det är ganska intressant att det tidigare regeringspartiet Socialdemokraterna lyser med sin frånvaro i debatten, eftersom granskningen avser 2016–2020 och den förra mandatperioden.

Försvarsmaktens personal är grunden i det svenska försvaret, och en hållbar personalpolitik kommer att vara avgörande för det svenska försvarets förmåga att utvecklas och stärkas och för att kunna attrahera nya kompetenta medarbetare.

Moderaterna ställer sig bakom den ökning av antalet värnpliktiga som Försvarsberedningen föreslår. Den är en förutsättning för att kunna fylla upp befattningarna i krigsorganisationen. De värnpliktiga utgör även en viktig rekryteringsbas för såväl framtidens officerare som kontinuerligt anställda gruppbefäl, soldater och sjömän.

Samtidigt är det viktigt att framhålla att det svenska försvaret framgent kommer att utgöras av en blandning av olika kategorier, varav kärnan utgörs av de kontinuerligt anställda. Genom denna blandning kan försvaret ha en god insatsberedskap och flexibilitet och samtidigt ha ett tillräckligt antal personer som kan kallas in i händelse av kris eller krig.

Fru talman! När det gäller Riksrevisionens granskning välkomnar regeringen granskningen eftersom just personalförsörjning av krigs- och grundorganisationen är av strategisk betydelse för att kunna organisera fullt bemannade och övade krigsförband.

GSS/K utgör stommen i stående krigsförband som är viktiga för att snabbt kunna möta behov av kvalificerade förband i fredstid och för att lösa uppgifter innan den övriga krigsorganisationen har mobiliserats. Det är därför avgörande att rekrytering, utbildning och vidmakthållande av GSS/K fungerar. Att erbjuda GSS/K en god verksamhet är en av de viktigaste åtgärderna för att utveckla och behålla personalen.

Det är också av vikt att tydliggöra arbetets innehåll och uppgifter i syfte att förbereda den enskilde inför och under anställning. Det är regeringens uppfattning att Riksrevisionens granskning och rekommendationer kan bidra till Försvarsmaktens arbete med att utvecklas till en mer attraktiv arbetsgivare.

När det gäller de rekommendationer som Riksrevisionen ger delar regeringen deras bedömningar på samtliga punkter, vilket är helt i linje med de förslag som vi lade fram i riksdagen under den förra mandatperioden.

Sveriges förmåga till en hög insatsberedskap för en mängd olika uppgifter möjliggörs genom att man har tillräckligt med personal som omedelbart kan lösa en uppgift. Här har de kontinuerligt tjänstgörande gruppbefälen, soldaterna och sjömännen en avgörande roll. De kan tillsammans med de tidvis tjänstgörande gruppbefälen, soldaterna och sjömännen också

utgöra en välutbildad och välövad stomme för att få större förband som snabbt kan lösa uppgifter.

GSS/K och GSS/T – det blir mycket förkortningar här – är på många sätt basen och lösningen för att få dugliga krigsförband i hela Sverige. Moderaterna värnar därför om systemet med GSS/K och GSS/T och ser gärna att det utvecklas i samklang med ökade värnpliktsvolymerna.

För att ytterligare värna systemet bör Försvarsmakten genomlysas och överväga att förbättra incitamenten för dessa personer. Det kan exempelvis vara ekonomiska premier, utbildningsstöd för vidare studier eller annat som gör att det blir lättare att rekrytera och inte minst behålla redan anställda gruppbefäl, soldater och sjömän, både kontinuerligt anställda och tidvis anställda.

Regeringen anger övergripande målsättningar och uppgifter samt organisatoriska ramar för grund- och krigsorganisationen. Riksdagen och regeringen tilldelar sedan ekonomiska medel till Försvarsmakten för att genomföra verksamheten. Inom dessa ramar beslutar myndigheten om den personella sammansättningen av sin organisation och svarar för rekrytering och utveckling av sin personal.

Inom ramen för den delegerade arbetsgivarpolitiken har Försvarsmakten vidtagit eller planerar att vidta ett antal åtgärder i linje med de rekommendationer som Riksrevisionen har lämnat till myndigheten. Regeringen följer Försvarsmaktens arbete. I och med denna skrivelse anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg (M).

Anf. 50 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! I dag diskuterar vi alltså en rapport från Riksrevisionen där Riksrevisionen har granskat en del av Försvarsmaktens personalförsörjning – hur villkoren ser ut för dem som vi kallar GSS, alltså gruppbefäl, soldater och sjömän och som man kan beskriva som anställda soldater.

Arbetet inför denna rapport gjorde Riksrevisionen i slutet av 2021. Det är ganska länge sedan om man ser till hur världen ser ut. Det har hänt väldigt mycket. Då hade vi börjat med ett stort återuppbyggnadsskede i det militära försvaret, och vi hade börjat prata om utmaningarna i det civila försvaret. Men strax efteråt inleddes Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, och det militära försvaret ställdes inför helt nya och allvarliga uppgifter. Det har såklart påverkat också personalen i det svenska försvaret.

Trots att det inte finns några motioner i detta ärende tycker jag att det är viktigt att vi säger några ord med tanke på hur viktig personalen är.

Fru talman! Vi brukar säga att personalen är den viktigaste delen av en verksamhet. Ingenting av det som vi beslutar om eller diskuterar här kan genomföras om vi inte har personal med kunskaper och erfarenheter som har goda arbetsvillkor, trygghet och ersättningar för att kunna göra sitt jobb. Det är inte en klyscha, utan det är på riktigt. Vi måste prata om hur viktig personalen är.

Fru talman! Riksrevisionen gör en ganska begränsad granskning och håller sig till en av Försvarsmaktens personalkategorier. Det finns såklart mycket mer att säga om personalfrågorna inom Försvarsmakten som inte

täcks av denna granskning, till exempel om officerarna inklusive reserv-officerarna samt Hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna. Till det kommer de krav som ett eventuellt framtida Natomedlemskap ställer på oss när många officerare behöver kunna arbeta utomlands under en mycket längre tid. Och för att bredda bilden ännu mer har vi hela det civila försvaret med all den personal, den kunskap, de övningar och de investeringar som behövs för att vi ska kunna få ett starkt totalförsvar. Detta är inga små saker.

Riksrevisionen pekar i denna granskning på några saker som även vi i försvarsutskottet får information om ganska ofta. Vi hade nyligen ett ganska långt möte med representanter från Försvarsmakten då vi gick igenom ganska många aktuella frågor inom personalpolitiken. Som politiker möts vi ganska ofta av synpunkter på arbetsvillkor och förutsättningar för de anställda när vi är ute på studiebesök och när vi träffar de involverade fackföreningarna men också direkt till oss på mejl, vid telefonsamtal eller via sociala medier. Jag är väldigt tacksam för alla som hör av sig och delar med sig av sina åsikter, sina behov som anställd och de brister som de ser. Det är väldigt viktigt att vi får höra det.

Fru talman! Jag ska göra några viktiga nedslag i den rapport som Riksrevisionen har lämnat till oss.

Det finns inte tillräckligt mycket personal i det militära försvaret. Det har till viss del ändrats det senaste året på grund av det fruktansvärda kriget i Ukraina då många fler har sökt sig till det militära försvaret på olika sätt. Vi har en stor uppgift framför oss att bygga en mer fredlig värld. Men samtidigt måste vi också se att det militära försvaret behöver kunna öka så att vi kan försvara Sveriges gränser och vår självständighet.

Det andra som jag vill ta upp är att styrningen av personalfrågorna inte är tillräckligt bra. Riksrevisionen pekar på oklarheter. Regeringen svarar och säger att man har sett över och åtgärdat detta. Det är bra så. Men det är otroligt viktigt att personalpolitiken inom Försvarsmakten är tydligare och inte har denna typ av oklarheter som Riksrevisionen pekar på och som vi ibland hör på utskottsmötena. Vi måste veta vem som gör vad och hur saker ska gå till.

Det tredje som jag vill ta upp är att Riksrevisionen visar att det är svårt att behålla personalen, framför allt de personer som denna granskning handlar om – GSS:arna. Detta är extremt dåligt eftersom vi har ett växande försvar som behöver all den personal som finns och framför allt dem som har hunnit skaffa sig erfarenheter och kunskaper i sitt yrke. Dessa personer måste vi ta till vara. I valrörelsen diskuterade vi det som vi kallar tolvårsgränsen för de anställda soldaterna. Det finns en anställningsgräns, vilket är väldigt konstigt på svensk arbetsmarknad. Vi behöver se över detta så att vi under en längre tid kan behålla de erfarna anställda som vi har. Det faktum att det finns en övre anställningsgräns som hotar i fjärran för en anställd gör sannolikt att soldater lämnar yrket mycket tidigare än vad de kanske hade önskat, långt innan de tolv åren har gått för att de ser möjligheten att utbilda sig vidare eller hittar andra yrken där de faktiskt kan vara kvar under en längre tid.

Det fjärde som jag vill ta upp är kanske det mest akuta, nämligen materielen och framför allt den personliga materielen. Riksrevisionen pekar på detta, och vi hörde på utskottsmötet för några veckor sedan att det finns stora brister när det gäller personlig materiel för både värnpliktiga och

anställda i Försvarsmakten. Det saknas kläder och utrustning i alla möjliga olika kategorier. Vi har diskuterat detta väldigt mycket i försvarspolitikerna de senaste åren och försökt förstå vad som är problemet. Detta måste helt enkelt lösas. Det måste beställas och köpas in, och logistiken och utdelningen måste funka. Detta är någonting som bara måste lösas.

Slutligen, fru talman, måste villkoren för den militära personalen förbättras. Det handlar om löner, ersättningar, pendling, utlandsarbete, infrastruktur och materiel. Jag är väldigt glad över att Riksrevisionen har gjort denna granskning. Det ger oss ytterligare information, fakta och argument, och vi kommer som försvarspolitiker från alla partier såklart att följa detta även framöver.

Det behövs tillräckligt många anställda med goda arbetsvillkor för att hela totalförsvaret ska kunna byggas upp och försvara vårt land och vår befolkning.

Jag vill också framföra ett stort tack till alla som arbetar i Försvarsmakten och gör sitt jobb på bästa möjliga sätt varje dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 11 Internationellt utvecklingsbistånd

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU6
Internationellt utvecklingsbistånd
föredrogs.

Anf. 51 JOHN E WEINERHALL (M):

Fru talman! Moderaternas och regeringens utgångspunkt för svenskt bistånd grundar sig på en vision om att varje land ska kunna stå på egna ben. Målet måste vara att varje land av egen kraft och av eget arbete ska kunna utveckla en egen skattebas för att kunna finansiera centrala välfärdstjänster som skolor och hälso- och sjukvård. Därför får biståndet inte låsa fast länder i ett beroende som slår undan benen för denna strävan.

Ser vi tillbaka på de senaste decenniernas biståndspolitik finns det en hel del att ifrågasätta. Längre tid bidrog biståndet till att en skadlig planekonomisk politik genomfördes i många utvecklingsländer. När Expertgruppen för biståndsanalys exempelvis granskade det svenska biståndet till Tanzania 2016 kom man fram till att det endast i mycket begränsad omfattning hade bidragit till att minska fattigdom, detta trots att Tanzania är ett av Sveriges absolut största mottagarländer av utvecklingsbistånd genom tiderna.

Fru talman! Mot denna bakgrund genomför nu regeringen den största reformeringen av svenskt bistånd någonsin samtidigt som vi fortsätter det arbete som inleddes av dåvarande alliansregeringen 2007–2014. Det tidigare enprocentsmålet är borttaget och ersatt av en treårig biståndsram om 56 miljarder kronor per år. Efter denna inledande treåriga ram är förhoppningen att budgeteringsprincipen kommer att övergå till vad som är normalt inom andra områden, nämligen att det varje år läggs fram en biståndsproposition som omprövas av regering och riksdag vart fjärde år.

Enprocentsmålet var en förlegad idé som snarare handlade om att mäta vår egen givmildhet än att mäta effekten för mottagare av svenskt bistånd. Utbetalningsmålet som följde Sveriges tillväxt skapade en ryckighet som försvårade för långsiktig planering genom att ökning, och för den delen även minskningar, i bni fick oförutsägbar påverkan på biståndsbudgeten. Detta ledde till en planeringsproblematik för att kunna uppnå en långsiktig och ändamålsenlig biståndspolitik. Bland annat konstaterade Expertgruppen för biståndsanalys: Biståndspolitikerna bör fokusera på vad man gör och åstadkommer. Förväntade resultat bör motivera anslagets storlek. Det finns gott om exempel på att biståndsanslagen ibland blivit större än vår förmåga att utforma och genomföra effektiva insatser.

Innevarande treårsram är som sagt 56 miljarder kronor per år, eller 0,88 procent av bni år 2023. Detta kan jämföras med Socialdemokraterna, som i sin budget lägger 0,91 procent av bni på biståndet. 0,88 procent av bni betyder ändå att vi fortsatt ligger i den absoluta toppen internationellt sett vad gäller hur mycket Sverige ger i bistånd.

I jämförelse med våra grannländer ligger vi också högt – i Finland ligger man på 0,42 procent av bni, med en plan på hur man på lång sikt ska kunna nå 0,7 procent. Danmark har också målet om 0,7 procent, och den norska regeringen har för 2023 sänkt biståndsramen från 1 procent till 0,75 procent.

Fru talman! Ett problem med biståndet är att man i många fall helt enkelt inte vet vart pengarna tar vägen. Då kan man inte heller med säkerhet mäta effektiviteten i, eller för den delen nyttan av, svenskt bistånd.

Samtidigt som vi i Sverige kommer till denna insikt börjar också en hel del biståndsberoende länder se annorlunda på sin situation. En av dem som har dragit konkreta politiska slutsatser av de senaste decenniernas biståndspolitik är Ghanas president Nana Akufo-Addo. När han i december 2017 mötte världspressen i samband med ett statsbesök gav han västvärlden en inblick i vad en ny generation afrikaner nu ser. Han sa: Vårt ansvar är att förbereda en färdplan för hur vi ska kunna utveckla våra nationer av egen kraft. Vi behöver komma ifrån denna föreställning om beroende.

Budskapet var att vitala samhällstjänster, såsom hälso- och sjukvård och utbildning, inte längre kan bero på europeiska skattebetalares generositet efter sextio år av självständighet. I stället ville han se en breddad insikt om att Ghana självt måste skapa vägar för att kunna finansiera sina egna institutioner.

Samtidigt ökar nu kraven på att utvecklingsländernas ekonomiska utveckling ska ske i samklang med dagens globala klimat- och miljöambitioner, i syfte att sänka utsläppen och uppnå målen i Parisavtalet. Detta leder oss även till målet för Sveriges internationella bistånd: att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Biståndet är också centralt för Sveriges politik för global utveckling och för vårt bidrag till det internationella genomförandet av de 17 målen för hållbar utveckling i Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda om utvecklingsfinansiering och Parisavtalet.

Fru talman! Nu handlar ju denna debatt om det internationella utvecklingsbiståndet, men ur Moderaternas synvinkel är det humanitära biståndet troligtvis – och tråkigt nog – det absolut viktigaste och något som alltid kommer att behövas.

Vi ska värna alla människors lika värde och värdighet så som det är stadgat i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i Europakonventionen och se till att dessa fortsatt utgör en osviklig princip. Därför vill vi moderater att det humanitära biståndet ska fortsätta att vara omfattande och öka som total andel av biståndet, såväl det som ges bilateralt som det som ges multilateralt inom ramen för det internationella humanitära systemet.

När det gäller det bilaterala utvecklingsbiståndet anser vi att det måste ställas krav på demokratiska och rättsstatliga reformer. Stater som går i fel riktning politiskt ska inte ta del av svenska skattepengar. Vi kan nämligen inte riskera att svenska skattepengar går till att upprätthålla auktoritära och korrupta regimer.

Det bilaterala utvecklingsbiståndet ska också präglas av en högre grad av orientering gentemot näringslivet än i dag. Detta ska ske genom att andelen hållbara investeringar i företag ökas, exempelvis genom Swedfund. Investeringarna ska dock inte konkurrera med privat kapital utan användas där de har ett mervärde i förhållande till biståndets mål.

Med det sagt, fru talman, vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm och Gustaf Göthberg (båda M).

Anf. 52 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, ledamoten!

Regeringen utlovar en reformagenda för biståndet som ska utgå från långsiktighet, transparens och effektivitet, och det låter självklart bra. Men de förändringar för biståndet som regeringen aviserar innebär ju precis det motsatta: ett mindre effektivt bistånd, ett mindre transparent bistånd och ett mindre långsiktigt bistånd.

De stora nedskärningarna på biståndet gör att det blir mindre förutsägbart, vilket hämmar långsiktighet och effektivitet. Inte heller görs det någon konsekvensanalys av vilka effekter de här förändringarna ger. Det tycker jag är högst anmärkningsvärt. Transparensen i biståndet försämras betydligt genom att riksdagen får mindre möjlighet att granska och ge förslag om biståndet, eftersom reformagendan som jag förstår det ska presenteras som en del av budgetprocessen.

Inte heller civilsamhällets organisationer har haft möjlighet att delta i processen när det gäller omläggningen av biståndet. Det är organisationer som har mycket lång erfarenhet och kunskap om hur man bedriver ett långsiktigt och bra, effektivt bistånd.

Regeringen säger sig sträva efter effektivitet i biståndet men talar inte om de internationella erfarenheterna och principerna om ett effektivt bistånd – ett bistånd som utgår från behov hos och prioriteringar som görs av människor som är mottagare av det. I stället talar regeringen om att biståndet ska vara styrt av hela andra mål, som diverse migrationspolitiska mål och att främja svensk export. Det är något som snarare känns som en tillbakagång till 70-talet.

Att använda bistånd för att uppnå migrationspolitiska villkor är ett avsteg från grundprinciperna för bistånd och strider mot principerna för ett

effektivt bistånd. Det skulle vara intressant att höra ledamotens respons på detta.

Prot. 2022/23:87
12 april

*Internationellt
utvecklingsbistånd*

Anf. 53 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Johnsson Fornarve för dessa frågor. Det var väldigt många saker på en och samma gång, och jag ska se om vi kan lyckas få klarhet i en del av det.

Ta exempelvis den fråga som ledamoten avslutade med, alltså den som gäller migration och export. Om svenska skattepengar ska gå till investeringar i andra länder är det väl ganska rimligt att de länderna ser till att ta ansvar för sina medborgare. Länder som inte tar emot sina egna medborgare och inte tillerkänner dem de rättigheter de har som medborgare i dessa länder begår ett flagrant övergrepp mot sin egen befolkning. De påtryckningsmöjligheter vi har från svensk sida ska vi naturligtvis också använda.

När det gäller exporten har vi fantastiska exportföretag i Sverige, och de kan genom handel hjälpa till att bygga upp de länder som behöver den ekonomiska utvecklingen. Det är alltså alldeles utmärkt om våra handelsstrategier och vårt bistånd kan gå hand i hand och på så sätt öka den ekonomiska utvecklingen och utbytet i dessa länder.

Som jag inledde med måste nämligen målet med den svenska biståndspolitikerna vara att fler länder ska stå på egna ben och vara mindre beroende av vår generositet och goda vilja. Vi vet att det finns ett enda recept som skapat välstånd på vår jord genom tiderna, och det är frihandel och marknadsekonomi. Jag förstår att det kanske är svårt för Vänsterpartiet att ta in det, men det är trots allt ett faktum.

(Applåder)

Anf. 54 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Jag håller helt med om att bistånd ska leda till att länder blir mindre beroende av bistånd. Jag är inte heller emot handel, men det måste ske på mottagarens villkor och ska inte i första hand gynna svenska företag. Det ska i stället gynna mottagaren. Det är det som är det viktiga. Det är också viktigt att det finns en långsiktighet i detta. Jag har absolut inget emot att man främjar handel – inte på något sätt.

När det gäller de migrationspolitiska målen strider det helt mot OECD:s biståndskommitté Dacs riktlinjer för hur man får använda internationellt bistånd i relation till migrationsfrågor. Vi ser på punkt efter punkt hur den politik som den svenska regeringen och Sverigedemokraterna har kommit överens om står i direkt strid med internationella regelverk. En aktivitet kan inte redovisas som bistånd om den är förknippad med villkor om att uppnå givarens egna migrationspolitiska mål. Det är ju väldigt tydligt att detta inte kommer att gå att genomföra utan att det är signalpolitik ni ägnar er åt, John E Weinerhall.

Ett bra bistånd är långsiktigt och ger samarbetspartner förutsägbara villkor genom avtal som sträcker sig över flera år. Man ser till att förändringar sker i samarbete och dialog med dem som är berörda. Man gör konsekvensanalyser innan man förändrar. Man prioriterar till exempel lokalt ägarskap och håller fast vid att biståndet ska bidra till att uppfylla målet om att stödja människor som lever i fattigdom och förtryck samt prioritera och integrera arbete för jämställdhet och mot diskriminering av flickors

och kvinnors rättigheter i utvecklingspolitikens alla delar. Man stärker civilsamhället.

Det är dessa saker som gör att man får ett bra och effektivt bistånd.

Anf. 55 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det ska vara genomtänkta strategier, att det inte ska finnas någon ryckighet i biståndet och att det ska finnas en långsiktighet och planerbarhet. Men ledamoten kanske har missat att det just nu pågår ett stort anfallskrig på vår egen kontinent med en enorm humanitär katastrof som följd. I ett sådant drakoniskt läge är det väl klart att det blir snabba förändringar i biståndet därför att resurser måste omlokaliseras någon annanstans; det tror jag att ledamoten också har förståelse för.

Ett exempel på detta är den förra socialdemokratiska regeringen, som ju drakoniskt gjorde neddragningar på nästan 50 procent av biståndet till Guatemala. Det berodde på att resurserna behövdes någon annanstans. Så är det även i år, och så kommer det nog att vara under lång tid framöver – Ukraina kommer att vara den stora biståndsmottagaren framöver.

Därför ses nu alla strategier över. Vi kommer förhoppningsvis att under det här året få se resultatet av denna översyn av alla strategier, så att vi kan se till att ha en långsiktig planering.

Att man har en ram som det ska beslutas om vart fjärde år innebär ju inte att det blir mindre ryckighet. Med jämna mellanrum ser man över alla strategier för engagemanget i det svenska biståndet. Jag ser inte alls den anledning till oro som ledamoten ser.

Anf. 56 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Tack, John Weinerhall, för anförandet!

Jag undrar varför en moderatledd regering alltid ger sig på FN när man får chansen. Jag vill ge några exempel på den effekt som svenskt kärnstöd till FN-organ har. Detta är bara från ett av FN-organen, nämligen UNFPA, FN:s befolkningsfond, som arbetar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Det här är statistik som enbart visar vad svenska biståndsmedel har bidragit till mellan 2018 och 2021.

17 851 fler kvinnor har överlevt sin graviditet tack vare insatser för minskad mödradödlighet. 816 500 fler flickor och kvinnor har fått skydd från barnäktenskap och tvångsäktenskap. 22,9 miljoner par har fått tillgång till preventivmedel. 1,9 miljoner osäkra och farliga aborter har förebyggts. 420 000 flickor och kvinnor som utsatts för våld har fått stöd och skydd. 6,4 miljoner oplanerade graviditeter har förebyggts. 82 000 flickor har räddats från att utsättas för kvinnlig könsstympning. 1,7 miljoner färre människor har drabbats av sexuellt överförbara sjukdomar, inklusive hiv, tack vare tillgång till kondomer. 1 miljon fler flickor har fått gå i skolan och utbilda sig.

Nu har högerregeringen bestämt att 25 procent av UNFPA:s stöd från Sverige ska skäras ned. Detta är nedskärningar som får faktiska konsekvenser och som innebär att riktiga människor – riktiga flickor och kvinnor – inte får det stöd som de behöver.

Jag har en enkel fråga. Vilken fjärdedel av detta ska bort? Vilken fjärdedel är onödig och överflödigt?

Anf. 57 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Nu är det så att ni i Socialdemokraterna, hur gärna ni än vill låta påskina något annat, inte har en särskilt mycket större biståndsbudget än vad vi har att röra oss med. Frågan är vilka prioriteringar ni från Socialdemokraternas sida skulle vilja se i stället när det ändå måste prioriteras.

Ja, vi vill kraftigt minska det icke öronmärkta stöd som går till olika FN-organ – det så kallade kärnstödet – och fonder som inte är rent humanitära. Det är helt sant, och det finns en mycket klar anledning till detta: Vi vill ha ett svenskt bistånd som präglas av effektivitet och av transparens. FN gör väldigt många goda insatser på många håll och på många olika sätt, men om det är någonting som man inte kan beskylla FN för i alla delar är det att vara transparent och effektivt.

Det är just detta som är problemet. Vi får inte en målstyrning för biståndet genom att vi pumpar in enorma pengar i FN-systemet. Vi kan använda dessa resurser på andra sätt och genom bilateralt bistånd och andra insatser ge humanitärt bistånd på ett helt annat sätt.

Vi har under de senaste åren sett hur diktaturer och auktoritära stater har valts in i FN-organ i syfte att exempelvis bevaka efterlevnaden av mänskliga rättigheter. Vi gör en annan prioritering än Socialdemokraterna, för vi tror att dessa pengar används bättre på ett annat sätt.

Anf. 58 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag har också en annan fråga. Den handlar om den falska motsättning som Moderaterna och hela högern numera spelar upp mellan effektivitet och storlek på det svenska biståndet.

Det finns ju ingenting som säger att ett anslag blir effektivare bara för att det blir mindre. Den logiken används inte någon annanstans i politiken än när det gäller biståndet, där detta har börjat föras fram envist av högerpartierna. De säger att de vill minska på biståndet och fokusera på resultatet och effektiviteten i stället för på storleken.

Det där är ju jättekonstigt. Biståndet blir inte effektivare av att det blir mindre. Det finns heller ingen motsättning i denna kammare när det gäller detta; det är inte så att några skulle vilja ha ett mer effektivt bistånd än andra. Alla här inne vill väl ha ett effektivt bistånd och se till att skattepengarna används på bästa möjliga sätt. Alla vill dra lärdom av exempel där svenskt bistånd inte har varit ändamålsenligt och inte har lett till önskade resultat och reformera det så att det blir effektivt. Det finns ingen här inne som är emot detta.

Skiljelinjen går mellan dem som tycker att vi ska hålla fast vid enprocentsmålet – att en hundradel av vårt välstånd ska gå till fattiga människor ute i världen och till att bekämpa förtryck och värna demokratisk utveckling – och dem som inte vill det.

Vi socialdemokrater står upp för enprocentsmålet. Vi kommer att återställa enprocentsnivån så fort vi kommer tillbaka till regeringsmakten – ju förr, desto bättre. Skillnaden är mellan dem som står upp för detta och de partier som inte står upp för det, alltså regeringspartierna. Skillnaden handlar inte om vilka som vill eller inte vill ha ett effektivt bistånd.

Anf. 59 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Det blir nästan lite löjeväckande här i talarstolen. Här står Olle Thorell och försöker att påskina att Socialdemokraterna står fast vid enprocentsmålet. Det är ju inte sant – Socialdemokraterna har lagt en budget med 0,91 procent av bni.

När Socialdemokraterna hade chansen att visa vilken biståndspolitik man vill driva lade man fram en oppositionsbudget som inte når upp till enprocentsmålet. Det borde rimligtvis ha varit ganska lätt att göra just detta, för man hade knappast behövt vara orolig för att budgeten skulle vinna kammarens gehör. Men inte ens när man lägger fram en närapå imaginär budget verkar fantasin veta vilka gränser som finns inom Socialdemokraterna, höll jag på att säga.

Det är ju alltid så att man från Socialdemokraterna är intresserad av att diskutera utgiftsnivåer och utgiftsmål snarare än att ha en diskussion om hur vi kan se till att det svenska humanitära biståndet kan minska död och hur vi genom handel, ekonomiska reformer och upprätthållande av rättsstat och mänskliga rättigheter kan se till att länder långsiktigt inte är beroende av bistånd. Jag har inte hört någonting från Socialdemokraternas sida i någon debatt i den här kammaren under denna mandatperiod om vilket innehåll biståndet ska ha; det är bara sifferexercis i varenda debatt. Jag hade välkomnat en diskussion om vad det svenska biståndet ska innehålla och vad det ska uppnå.

Vi vet alla hur det är, oavsett om man har varit engagerad i den här församlingen i ett flertal år eller om man har varit engagerad i en kommun, en region eller ett landsting: När det finns en pengapåse som man måste sätta sprätt på i slutet av året gör man det.

Det är precis detta som händer med det svenska biståndet om man har utgiftsmål i stället för en fast ram och vetskap om vad biståndet ska användas till. Då sätter man sprätt på pengarna och är inte alltid så noggrann med vad pengarna går till.

(Applåder)

Anf. 60 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag måste få kommentera några saker som John Weinerhall sa från talarstolen som var ganska konstiga.

Det första var att enprocentsmålet skulle vara något lite stolligt eller konstigt. Det är det inte. OECD uppmanar alla länder att ge minst 0,7 procent av sin bni och sitt välstånd till utvecklingsamarbete och bistånd. Det är alltså inget konstigt med det. Sverige har hittills velat mer, vilket verkligen inte är dåligt. Det är bara att beklaga att den moderata regeringen drar ned på det.

Det andra var att vi inte skulle veta vart det svenska biståndet går. Det vet vi. Det finns hur mycket utvärdering som helst av vart biståndet går. Det är bara de som inte bryr sig om att titta eller de som av någon anledning vill undergräva biståndets legitimitet som fortsätter att säga detta. Jag hoppas att Moderaterna på alla sätt tar reda på vart biståndet går och att man därefter inte längre vill undergräva legitimiteten.

Men det var egentligen inte detta jag ville fråga om, utan min fråga gäller något som regeringen och Moderaterna har varit tydliga med, nämligen avskaffandet av den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken.

Man har sagt sig vilja ta bort etiketten, men nu visar det sig gälla även alla planer och instruktioner.

Hur tänker sig John E Weinerhall och Moderaterna att man med biståndet ska uppnå ökad jämställdhet om man inte sätter några faktiska mål, planer eller instruktioner i verket?

Anf. 61 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Det var en hel del som behandlades i denna replik, men jag ska göra mitt bästa för att tillmötesgå ledamoten och svara på hennes frågor.

Det är sant att vi varken står för enprocentsmålet eller ett utgiftsmål för biståndet. Vi har dock satt en generös ram. Internationellt är Sverige fortfarande en av de absolut största givarna i världen sett till vår ekonomiska storlek. Vi har råd att vara generösa, och vi ska hjälpa till där det behövs för att lindra nöd men också stödja arbetet för demokrati och rättsstat i de länder där utvecklingen gått åt fel håll.

Visst kan man välja att bara fokusera på utgiftsmålet som sådant. Men även om man i den regering Miljöpartiet ingick i, alltså den förra socialdemokratiska ledda regeringen, nådde upp till 1 procent av bni i biståndsram gick långt ifrån allt till verkligt bistånd. Man gjorde enorma avräkningar, exempelvis på 22 procent för flyktingmottagande 2016. Detta har vi satt ett tak på så att det inte kan bli mer än 8 procent av biståndsramen. Så när det gäller vad resten av världen får ut är det nog mer pang för pengarna med vår biståndsbudget än med den förra regeringens.

Vad gäller den feministiska utrikespolitiken är det sant att Moderaterna och regeringen inte hakar upp sig på etiketter. Det säger dock inget om ett minskat engagemang för kvinnors och flickors rättigheter runt om i världen. Kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter är fortfarande prioriterat för regeringen, och jag kan lova ledamoten att denna fråga kommer att fortsätta prioriteras av regeringen.

(Applåder)

Anf. 62 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar John E Weinerhall för svaret.

Detta skulle inte bli en debatt om målet. Jag ville bara understryka att det inte är något galet eller konstigt utan att OECD-Dac uppmanar länder att ha ett procentmål och att Sverige har haft ett ambitiöst sådant. Jag hoppas att ambitionerna höjs så att vi åter kan komma upp i det.

John E Weinerhall tog upp avräkningarna, och det är mycket bra att man har satt ett tak för dem. Vi i Miljöpartiet har alltid velat ha så låga avräkningar som möjligt och under vår tid i regeringen gjorde allt vi kunde för att minimera dem. Vi hade behövt ett sådant verktyg som nu är framförhandlat, och det är väldigt bra att det finns.

Åter till den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken. Alla hoppades att regeringen och Moderaterna bara skulle ta bort etiketten, men nu har vi fått reda på att ingenting finns kvar. Det finns visserligen ett löfte om att det ska tas fram en ny SRHR-strategi, vilket är bra. Kvinnors rätt till sin egen kropp och till sin sexuella och reproduktiva hälsa är helt avgörande för många av de andra utvecklingsmålen, så inget fel i det. Men det finns inget kvar av satsningarna på jämställdhet i alla våra internatio-

nella forum. Planer, projekt och instruktioner till ambassader har tagits bort. Man arbetar inte längre med denna fråga.

Vi här i riksdagen vet inte hur regeringen pushar i internationella forum, där man faktiskt måste jobba med detta. Vi vet att man har dragit ned på pengarna till civilsamhället, som också jobbar med jämställdhetsfrågor på många olika sätt.

Jag vill ha ett lite tydligare svar från John E Weinerhall. Hur kan vi i riksdagen veta att regeringen har fortsatt höga ambitioner när det gäller jämställdhet?

Anf. 63 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Janine Alm Ericson för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor.

Det pågår en översyn av alla strategier, vilket jag ser an med stor tillförsikt. Förhoppningsvis blir den klar under året men om inte så snart som möjligt.

Jag vet inte exakt vilka planer och projekt ledamoten talar om. Men en sak kan jag lova: Att döma av de samtal och möten jag haft med våra regeringsföreträdare och på departementet är detta högt prioriterat och kommer att fortsätta vara så. Jag är övertygad om att de uppdaterade strategierna kommer att genomlysas av detta och att detta arbete kommer att fortsätta att vara viktigt i den svenska utrikespolitiken och biståndspolitikerna.

Anf. 64 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Weinerhall för ett engagerande inlägg.

Vi bägge representerar partier som gillar effektivitet, prioriteringar, handel och alla handelns effekter, och vi står givetvis även bakom Ukrainas stora behov. Därom råder inga tvivel – så behöver vi inte diskutera den biten.

Jag kan respektera att man inte står fast vid ett enprocentsmål bara för sakens skull utan snarare ser till behoven, även om vi som parti inte håller med om detta. Men när FN uppskattar att det behövs åtminstone dubbelt så stora investeringar för att uppnå målen i Agenda 2030 samtidigt som biståndet minskar globalt sett går det inte riktigt ihop. Kanske borde vi därför till och med öka biståndet till betydligt mer än 1 procent sett till de reella behoven, givetvis utifrån att det ska vara effektivt och så vidare.

Min fråga är alltså: Borde man egentligen öka biståndsdelen?

Anf. 65 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag säga att jag uppskattar Centerpartiets engagemang för handel, Ukraina och ett effektivt bistånd.

För att svara på frågan: Ja, jag tror att biståndet behöver öka internationellt sett. Det finns absolut ett behov av att alla de länder runt om i världen som har möjlighet att bidra också bidrar. Det finns många länder runt om i världen som har förmågan att bidra mycket mer än vad de gör i dag, och jag tycker att Sverige ska vara en drivande kraft i att visa dessa länder det goda arbete som vi gör i många delar av världen. Vi ska vara ett föredöme och på så sätt få med dem i detta.

Ska Sverige öka sitt bistånd? Nej, inte nödvändigtvis. Jag tror att det är mycket bättre att samla världens rika nationer och få dem att också bi-

dra. Det är nog bra mycket mer effektivt än att Sverige ökar sin biståndsram kraftigt.

Även om Sverige skulle öka sitt bistånd med många hundra procent och ge fler procent av bni kommer det ändå inte att täcka världens behov. Det finns dock många länder som genom att öka sin biståndsbudget och sitt åtagande skulle kunna göra stor skillnad på totalen. Det är därför viktigt att jobba i alla möjliga internationella forum för att samla resten av världen så att de kan hjälpa till mer där det behövs.

Anf. 66 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för ett klokt svar. Jag kan absolut hålla med, delvis. Samtidigt är det svårt att vara den kraftfulla föregångaren när man själv minskar lite grann. Det hade förmodligen varit lättare att visa och samla om vi åtminstone hade bibehållit nivån. Men jag ser fram emot att se arbetet med att just samla och förhoppningsvis öka biståndet globalt sett.

Jag hajade till lite grann. Min bild är ändå att Moderaterna och Centerpartiet verkligen håller med varandra när det gäller just långsiktiga lösningar och hållbarhet. Självklart är det humanitära biståndet jätteviktigt. Men jag blir ändå lite förvånad över det fokus man lägger på humanitärt visavi kanske lite mer långsiktigt bistånd. Också det är en fundering jag har.

Anf. 67 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Jag instämmer när det gäller just långsiktigheten. Med en ram på 56 miljarder kronor över fyra år, i det här fallet tre år, får man en helt annan långsiktighet än den ryckighet i utvecklingen man får när det bara beror på hur det går med bni:n. Det i sig vill jag påstå bidrar till bättre långsiktighet.

Men långsiktighet handlar om mer än så. Sverige har haft ett långt engagemang och har redan starka nätverk och strukturer på plats. Det handlar om att se till att inte från en dag till en annan överge sådana insatser och starta nya på andra ställen. Vi ska finnas där vi är starka och har gjort stor nytta förut och hålla kvar vid sådana insatser. Det är också en form av långsiktighet i praktiskt genomförande av biståndspolitiken. Det är viktigt.

Jag ser alltså inte riktigt ledamotens farhågor när det gäller långsiktigheten och engagemanget i biståndspolitiken kanske kopplat till just de ekonomiska förutsättningar som kommer med ett enprocentsmål.

(Applåder)

Anf. 68 OLLE THORELL (S):

Fru talman! I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande 6 om utvecklingsbistånd. Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 6 från oss socialdemokrater.

Den internationella solidariteten är grundläggande för oss socialdemokrater, och en del av den är att vi faktiskt värnar att 1 procent av Sveriges bruttonationalinkomst ska avsättas till bistånd. Det har Sverige stått upp för sedan FN för över 50 år sedan tog beslut om hur länder ska kunna bidra till att lyfta upp människor ur fattigdom och förtryck.

Sverige var om inte först i världen så bland de första länderna att nå till att börja med 0,7 procent av bni till bistånd. Vårt land har sedan 70-talet

avsatt en hundradel av vår bni till bistånd. Det har gett Sverige en stark global röst för fred, frihet och mänskliga rättigheter, och det har gett Sverige möjligheter att bygga broar och förtroenden världen över.

Vi socialdemokrater ser med oro på att högerregeringen nu överger enprocentsmålet och på den radikala omläggning av biståndet som man har inlett. Jag säger det återigen, eftersom vi ofta får frågor om detta: Vi socialdemokrater står fast vid målet, visionen, om att avsätta 1 procent till bistånd. När vi får tillbaka regeringsmakten kommer vi att återställa enprocentsnivån i biståndet. Det gjorde vi efter 90-talskrisen då tillfälliga avsteg från enprocentsnivån gjordes, och det kommer vi att göra igen.

Omläggningen av biståndspolitiken är nu omfattande och sker utan tillräcklig dialog och utbyte med relevanta aktörer inom området, till exempel mottagarna, civilsamhällets organisationer, myndigheter, experter och forskare. Några konsekvensanalyser verkar inte heller ha gjorts eller har åtminstone inte kommunicerats.

Den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken har övergetts. Enskilda länder, exempelvis Myanmar, drabbas av väldigt stora minskningar av svenskt bistånd, och många multinationella organisationer, till exempel FN-organ, som fått svenskt kärnstöd till sina verksamheter får kraftigt reducerade anslag.

Civilsamhällets organisationer drabbas hårt av det med 90 procent minskade anslaget till information och kommunikation om bistånd. Trots löften om ökade anslag till bistånd via just civilsamhällets organisationer innebär regeringens vägval minskade anslag för många. Det talas om en ny reformagenda för biståndet, men hittills har inga spår av den agendan syns till. Frågorna är många om Sveriges framtida biståndspolitik och de konsekvenser som omläggningen får. Samtidigt har svaren hittills varit få.

Krig, konflikter och klimatförändringens effekter driver ökade humanitära behov i världen. För att hjälpa och skydda drabbade behövs ett starkt engagemang och ett starkt internationellt bistånd. Sverige kan göra skillnad, och andra kan lära av oss. Vi är det land i världen som när vårt bistånd utvärderas får högsta betyg. Sverige behövs för att försvara den internationella solidariteten, bidra till fred, demokrati och folkrätt samt stå upp för kvinnors och barns rättigheter, solidaritet, nedrustning och jämställdhet.

Sverige ska driva arbetet för att öka respekten för de mänskliga rättigheterna, demokratin och den regelbaserade världsordningen. Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina har påmint oss om att det arbetet måste fortgå. Sverige ska stötta Ukraina men inte därför ge upp solidariteten med och stödet till länder i andra delar av världen.

Svenskt bistånd kan bidra tydligare till att hantera grundorsakerna till att människor tvingas på flykt och det som driver ökade humanitära behov, som krig och konflikter samt klimatförändringens effekter. Fattiga människors perspektiv och kvinnors och barns rättigheter ska vara i centrum för svensk biståndspolitik.

Sverige ska vara en stark global röst och stå upp för folkrätten, de mänskliga rättigheterna och demokratins principer. Det svenska biståndet ska bidra till att minska klyftorna i världen, främja demokrati, stärka rättsstaten, motverka korruption, främja jämställdhet, ha ett starkt barnrättsperspektiv samt främja ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

Vår politik för bistånd och utveckling fokuserar på att människor ska ges förutsättningar att själva kunna ta sig ur fattigdom, förbättra sina levnadsvillkor, leva i trygghet samt ha makt och inflytande över sina egna liv. Eget arbete som ger egen försörjning är grundläggande för människors frihet och ett effektivt sätt att bekämpa fattigdom. Löner som går att leva på, säker arbetsmiljö och anständiga anställningsvillkor måste säkerställas.

Den internationella solidariteten är obestridlig för oss socialdemokrater, precis som vårt stöd till demokratiska rörelser och aktörer, fackföreningar och civilsamhällen världen över.

Sverige ska givetvis ställa tydliga krav på att biståndet används till vad det är avsett för, och aktörer ska ställas till svars när oegentligheter upptäcks. För oss är det självklart att alltid göra kontroll och riskanalys av svenska biståndsinsatser samt att följa upp dem med revision och resultatredovisning.

En demokratisk utveckling byggs genom ett välfungerande flerpartisystem, fria och rättvisa val samt parlament och institutioner som följer rättsstatens principer. Utvecklingssamarbetet ska bidra till att bygga upp och stärka demokratiska styrelseskick, fria politiska partier, folkrörelser och institutioner. Att stödja organiseringen av politiska partier och en demokratisk kultur är centralt för oss socialdemokrater. Vi vill att demokratistödet till demokratiska partier och aktörer ökar.

Sverige ska fortsätta att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället genom att värna och stödja yttrande-, förenings- och samlingsfriheterna. I många samhällen spelar kyrkor och religiösa aktörer en betydande roll och är inte sällan de institutioner som människor framför allt har förtroende för. Att samarbeta med svenska organisationer som står dem nära är viktigt för att nå framgång i insatser för fred, fattigdomsbekämpning och jämställdhet.

Vi vill fokusera på att stärka institutioner, sociala trygghetssystem såsom arbetslöshetsersättning, barnbidrag, föräldraförsäkring och pensioner samt aktörer som stöder hållbar utveckling och demokratisk styrning. Vi vill också bekämpa skatteflykt, som undergräver välfärden, genom riktade insatser i biståndet på att till exempel inrätta skattemyndigheter i mottagarländerna samt bygga effektiva och rättvisa skattesystem med tydliga regelverk för beskattning.

För oss socialdemokrater är det viktigt att Sverige fortsätter att vara ledande i att bidra till att Agenda 2030, Addis Abeba Action Agenda om utvecklingsfinansiering och Parisavtalet om klimat genomförs globalt och att utvecklingsarbetet inte undermineras av bristande samstämmighet mellan olika politikområden.

Slutligen: Genom de så kallade kärnstöden som går till en multilateral organisations centrala budget kan Sverige få genomslag för utrikes- och biståndspolitiska målsättningar samtidigt som vi bidrar till att uppnå organisationernas mål och skapar förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Kärnstödet innebär ökade möjligheter för organisationerna att snabbt agera när nya kriser och behov uppstår. Kärnstöd bidrar också till ett långsiktigt stabilt multilateralt system där Sveriges politiska prioriteringar får större genomslag.

Med det vill jag tacka för ordet och som sagt yrka bifall till våra reservationer nummer 1 och 6.

Anf. 69 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Den här biståndsdebatten börjar nästan likna en fars. Det är lite underhållande. När man sitter här och lyssnar på Socialdemokraterna kommer man osökt att tänka på Bagdad-Bob, men det är trots allt så att svenskt bistånd är alltför allvarliga saker för att låta sig göras till en fars.

Återigen fick vi höra att Socialdemokraterna står fast vid enprocentsmålet. Ledamoten Thorell sa i sitt anförande att man står fast vid enprocentsmålet. Hur kan det då komma sig att man inte lägger fram en budget som når upp till enprocentsmålet?

Det skiljer 0,3 procentenheter mellan regeringens biståndsbudget och Socialdemokraternas biståndsbudget. Ändå låter det när man lyssnar på Olle Thorell som att alla de gamla prioriteringarna ligger kvar. Han tog exempelvis upp neddragningarna på stödet till Burma/Myanmar. Med ett brutalt anfallskrig på vår egen kontinent och miljoner människor på flykt, där det krävs humanitär hjälp, ekonomiskt stöd, flyktinghjälp med mera, måste man ställa sig frågan vilka Socialdemokraternas prioriteringar egentligen är.

Fru talman! För mig är det ganska märkligt att allt detta sammantaget skulle rymmas inom en biståndsram som är 0,3 procentenheter större än regeringens. Där blir Thorell svaret skyldig.

Anf. 70 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara upprepa det jag sagt tidigare, och om ledamoten Weinerhall tycker att det är farsartat eller Bagdad-Bob-artat vill jag inte sänka mig till den nivån. Jag kan bara säga hur vi socialdemokrater har tänkt. Vi lägger 2 ½ miljard kronor mer än regeringen på biståndsramen. Vi säger att man ska göra precis som vi gjorde efter 90-talskrisen, då vi sänkte biståndet till 0,7 procent och var tydliga med att målet ändå kvarstod. Även om man gör avsteg från nivån under en period kan man ha kvar målet. Det har vi nu, och det hade vi då.

Om ledamoten Weinerhall inte tror mig ger det väl något mera trovärdighet att Socialdemokraterna har gjort det här förut. Vi har bibehållit enprocentsmålet och höjt från 0,7 till 1,0 procent. Det gjorde vi efter 90-talskrisen, och det kommer vi att göra igen när vi får tillbaka regeringsmakten. Det syns i vår skuggbudget att vi tar steg mot detta. Jag kan inte säga annat än att vi kommer att göra det när vi får regeringsmakten, men ju längre det dröjer, desto större blir gapet. Gud förbjude att vi förlorar valet 2026 och inte får chansen förrän 2030! Då kommer det där gapet att bli ännu större, och det kommer att ta längre tid att återställa det.

Vårt mål kvarstår. Vi står upp för enprocentsmålet. Skiljelinjen mellan de olika partierna i Sveriges riksdag går mellan dem som har ett enprocentsmål och dem som inte har det. Moderaterna ihop med Sverigedemokraterna är de partier som rakt upp och ned säger att det är fel att ha målet att avsätta 1 procent av vårt välstånd till fattigdomsbekämpning.

Anf. 71 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Det stämmer alldeles utmärkt att Moderaterna och den nuvarande regeringen inte vill ha ett utgiftsmål, som Socialdemokraterna vill ha. Men jag fick inte riktigt svar på frågan jag ställde. Jag vill ändå börja med att säga att jag har respekt för att Socialdemokraterna har en vilja och ambition att nå upp till 1 procent av bnp eller bni när det gäller biståndet.

Det får man gärna ha, men som moderat tror jag inte att det är det som är avgörande för biståndet och vilken skillnad det gör i världen.

Min fråga var vilka neddragningar Socialdemokraternas budget skulle innebära. Vilket kärnstöd försvinner hos Socialdemokraterna, och vilka strategier får stryka på foten hos Socialdemokraterna? Socialdemokraternas budget är inte i närheten av att vara lika stor som den biståndsbudget de lade fram när de var i regeringsställning, trots att Sverige har ett enormt åtagande i Ukraina, som är Sveriges största mottagare av bistånd. Jag undrar vilka prioriteringar Socialdemokraterna ser, för jag förstår att det är lätt att kritisera regeringens biståndspolitik och budget när man inte själv behöver ta ansvar för den budget man lägger i opposition.

Det är trots allt så, och det tycker jag inte att man ska hymla med, att sett till hur biståndet såg ut fram till förra året skulle Socialdemokraternas biståndsbudget innebära en drakonisk nedskärning. Inte minst givet omprioriteringarna som måste göras på grund av kriget i Ukraina skulle det få stora effekter på andra ställen runt om i världen. Frågan är alltså fortsatt vilka prioriteringar Olle Thorell ser att Socialdemokraternas budget skulle innebära och vilka neddragningar som skulle behöva göras.

(Applåder)

Anf. 72 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Weinerhall för frågorna.

Det är klart att det på ett sätt är lättare att vara i opposition. Det är också svårare att vara i regeringsställning. Det hör till regeringspartiernas skyldigheter att stå för den politik som faktiskt genomförs och att svara på frågor omkring den.

Vi i oppositionen ska lägga fram motförslag som visar på våra alternativ, och det har vi gjort. Vi lägger 2 ½ miljard kronor mer än regeringen inom biståndsramen, och det kan till exempel räcka till att inte skära bort 60 procent av det bilaterala stödet till Myanmar. Men det är klart att även vi om vi hade varit i regering skulle ha fått göra prioriteringar och omfördela. Vi skulle lägga ned någon ambassad där och öppna en annan här.

Vi socialdemokrater prioriterade också Ukraina under vårt senaste regeringsår. Under 2022 var Ukraina högst prioriterat i biståndsbudgeten. Om det inte var största var det näst största biståndsland även under vår regeringstid. De prioriteringarna mäktar vi med att göra, och jag har respekt för att man måste lägga om biståndspolitik när det händer saker. Med ett storkrig i Europa är det klart att resurser måste fördelas dit.

Jag kan berätta att vi inte skulle göra ett lika monumentalt lappkast inom biståndspolitiken som regeringen gör utan att förankra det med aktörerna på området, göra konsekvensanalyser eller bjuda in till exempel civilsamhällets aktörer till diskussion innan man gör en omläggning av politiken. Det skulle vi absolut inte göra. Vi skulle prioritera, men vi skulle göra det på ett mer genomtänkt sätt än den här regeringen har visat sig göra.

Anf. 73 KATARINA TOLGFORS (M) replik:

Fru talman! Ledamoten Thorell har nu upprepat detta om vikten av en-procentsmålet. Jag har inte suttit i riksdagen i närheten så länge som ledamoten har gjort, men jag har lyssnat på och följt svensk politik under många år och varit aktiv på olika nivåer. Eftersom ledamoten trycker så

mycket på vikten av att göra konsekvensanalyser, mäta och utvärdera skulle jag vilja få detta preciserat.

På vilket sätt blir biståndet effektivare för att man håller fast vid och stirrar sig blind på ett enprocentsmål? Vad kom ni fram till i era utvärderingar och analyser under den socialdemokratiska regeringens åtta år? Vad är det som gör att ni inte kan tänka er att ompröva detta? När världen förändras och det ekonomiska läget ser ut som det gör både i Sverige och på många andra håll vore det kanske ändå klokt att vara öppen för att se över hur biståndet ska hanteras. Inom alla andra politikområden har man en budgetram, och det borde faktiskt fungera även på biståndsområdet. Det finns stor potential till förbättring. Men återigen: Vad har den tidigare regeringens utvärderingar visat som gjort att enprocentsmålet är allenaådande i er politik?

Anf. 74 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Katarina Tolgfors för frågorna, som ger mig möjlighet att berätta lite mer om hur vi ser på biståndspolitik.

Det är inte så att vi stirrar oss blinda på summan eller på andelen 1 procent. Det absolut viktigaste är förstås att resurserna ger resultat. De ska användas effektivt och ändamålsenligt med beprövad erfarenhet, vetenskap och forskning som grund. Man ska dra lärdom av tidigare misstag. Man ska se till att biståndspolitik bidrar till svenska prioriteringar i utrikespolitiken. Man ska se till att hitta synergier mellan handel och bistånd. Det finns tusen saker man kan göra för att fylla biståndet med innehåll.

Vi stirrar oss inte blinda på enprocentsnivån. Vi har arbetat målmedvetet under många år med att fylla biståndet med bästa möjliga innehåll. De som är fixerade vid nivån är ju de som säger att det är fel att ha den här styråran. Eftersom det finns oändliga behov i världen kommer aldrig behovet av bistånd i världen att vara noll, vilket är Moderaternas mål. Ni har ju en nollvision för biståndet. Det tycker jag är en naiv syn på världens utveckling. Det kommer alltid att finnas behov av bistånd. Eftersom vi är så lyckligt lottade att vi lever i ett av världens rikaste länder tycker vi att det är bra att ha en styråra och en kompass som pekar i en viss riktning. Därför avsätter vi en hundradel. Så ser vi på saken.

Anf. 75 KATARINA TOLGFORS (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag tycker att jag fick något konkret svar. Jag hoppas att ni har utvärderat den biståndspolitik ni förde under de åtta år ni satt vid regeringsmakten, Olle Thorell. Man skulle kunna höja till 2 procent och ha ett mål. Men om man inte har en strategi med delmål, mäter, utvärderar och har ett transparent system spelar det ingen roll hur hög procentsatsen är. Det viktiga är ju att man ser till att biståndet verkar där behovet är som störst och att man får största möjliga utväxling av de skattepengar som Sverige generöst ger i bistånd, vilket vi ska fortsätta att göra. Jag frågar igen: Skulle du kunna nämna något exempel på utvärdering av ert eget biståndsarbete som gör att man kan rättfärdiga enprocentsmålet som det bästa?

Anf. 76 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Svenskt bistånd är genomlyst kors och tvärs på alla ledder, och inte bara av svenska myndigheter och organisationer som Sida, Riks-

revisionen och Expertgruppen för biståndsanalys. Det finns dussintals rapporter och revisionsberättelser. Civilsamhällesorganisationer och deras biståndsarbete ute i världen revideras kors och tvärs. OECD har också gjort utvärderingar av svenskt bistånd. Häromåret gjorde man en genomlysning av det svenska biståndet som säger att det är i absolut världsklass. Det är ändamålsenligt och genomtänkt, följer forskning och utgår från mottagarnas perspektiv och de fattigas rättigheter. Man utgår från det som forskning visar är effektivt bistånd.

Sedan är det klart att det finns problem i svenskt bistånd, en stor verksamhet där många miljarder används i de svåra miljöer man verkar i. Att de är svåra är också skälet till att man är där. Vi vill ju vara i länder som lider av korruption och bristande statsbyggande. Där behövs det bistånd, och det är därför vi är där. Då riskerar man samtidigt att drabbas av dessa syndrom. Men att sprida bilden att svenskt bistånd är ineffektivt och att ingen har en aning om vart pengarna går är bara larvig populism som jag tycker att Moderaterna borde hålla sig för goda för.

Anf. 77 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Under närmare 40 års tid har jag haft nära kontakt med Sveriges främsta biståndsland, Tanzania. Själv har jag jobbat som sjuksköterska under fyra år på två olika sjukhus i Tanzania som byggts upp av Svensk Pingstmission. Det är samma organisation som står bakom det sjukhus i Kongo där Nobelprisbelönade doktor Denis Mukwege bedriver sitt arbete för att återupprätta kvinnor efter det sexualiserade våldet i östra Kongo. Sedan 2004 har jag besökt Tanzania i stort sett vartannat år i samband med att min man, som är läkare, varit där kortare perioder genom Rotary och Erikshjälpens läkarbank.

Genom den moderna teknologin kan vi hålla tät kontakt med våra vänner och medarbetare. Just nu håller vi på att förse sjukhuset med solceller för att komma ifrån fossilberoendet. Det sker genom pengar som samlats in av församlingar, pengar från secondhandförsäljning och Rotarys välgörenhetskonserter samt svenska biståndsmedel via Läkarmissionen. Vi kan i realtid följa hur solcellspanelerna kommer på plats, och vi känner våra medarbetare väl och vet att de inte skulle drömma om att försnilla en enda shilling.

Det är en förmån att under så lång tid ha kunnat följa ett lands utveckling. Det ger perspektiv på mycket, inte minst det utvecklingssprång som kom när man släppte loss människans entreprenörskap efter decennier av socialistiskt centralstyre. Små affärsverksamheter växte som svampar ur jorden och gav ringar på vattnet. Människor skapade sig förutsättningar att komma ur fattigdomen och kunde skapa arbetstillfällen för fler, även för personer utanför familjen.

Vi har också sett hur låg utbildningsnivå och okunskap fört med sig sjukdom och lidande som hade kunnat avhjälpas. När vi undervisade om grundläggande och förebyggande hälsovård kunde vi till exempel lära ut samplantering av proteinrika baljväxter, vilket innebar att vi kunde få stopp på den ständiga förekomsten av undernärda barn i ett i grunden bördigt område. Det var ren okunskap som låg bakom fattigdomen och undernäringen. Med hälsoundervisning kunde vi också bidra till att brunnarna skyddades från förorenat ytvatten och att det grävdes latriner. Därigenom minskade smittspridningen.

När brunnarna fick handpumpar inträffade det oväntade. Plötsligt kunde pojkar och män hämta familjens vattenbehov på sina cyklar i en vända, och flickorna fick tid att gå i skola. Dessa exempel visar att man med ganska enkla medel kan förbättra människors levnadsvillkor, minska fattigdom och förbättra folkhälsan. Kunskap är utvecklingens moder.

Vi har också sett tydliga prov på hur korruptionen förlamar det statliga systemet. På de statliga klinikerna tvingas man muta sig fram för att personalen ska uträtta sina arbetsuppgifter. Det gör att patienter är beredda att åka flera timmar extra, i flera fall förbi ett antal statliga sjukhus, till missionens sjukhus där man vet att man får ett gott bemötande, och man vet i förväg vad vården kommer att kosta.

Fru talman! Med detta sagt blir ingen förvånad över den tilltro som jag har till kraften hos civilsamhällets organisationer. Det handlar om den trohet och lojalitet som finns mellan parterna i samarbetet när man bottnar i en gemensam ideologi eller en idé om vårt medmänniskliga ansvar för varandra och för att använda de gemensamma, insamlade medlen så effektivt som möjligt.

Med den breda inblick jag under de här två åren som riksdagsledamot har fått i svenskt bistånd överlag vill jag understryka att samma engagemang för våra medmänniskor och samma starka drivkraft att använda varje krona effektivt kan man se över hela fältet.

Vi kristdemokrater anser att det är en god princip att anslå en förutbestämmande andel, 1 procent av bni, till bistånd i en värld där behoven är oändliga. Det låsta beloppet på 56 miljarder, som ingår i fyrpartiöverenskommelsen, är ett avsteg från den principen. Men kombinerat med den kristdemokratiska innovationen med ett tak för avräkningarna ger det ändå en god grund för en långsiktig planerbarhet i biståndet. Det gör att det ligger på internationell toppnivå.

Jag vill i detta sammanhang poängtera att vi kristdemokrater anser att avräkningar som är högre än kostnaden för det beräknade antalet asylsökande under ett år är ett lån från biståndet som ska betalas tillbaka.

Fru talman! Parallellt med Tidöavtalet slöt de fyra partierna överenskommelsen Bana för biståndet. Det har samma status som Tidöavtalet. Där slås principerna fast för de kommande årens reformagenda för biståndet.

Biståndsramen sätts för tre år. På så sätt skapas större förutsägbarhet och möjlighet till uppföljning. Avräkningarna för flyktingkostnader begränsas till maximalt 8 procent av biståndsramen och ska aviseras i god tid, senast i samband med budgetpropositionen för det år som avräkningarna ska göras.

En reformagenda för biståndet tas fram med fokus på långsiktighet, transparens och effektivitet. Tematiska prioriteringar ska göras med fokus på fattigdomsbekämpning och hälsoinsatser för de allra mest utsatta, demokratibistånd till människorättsförsvarare och demokratikämpar, utökat och effektiviserat klimatbistånd och kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter.

Andelen bistånd som kanaliseras via kärnstöd till multilaterala organisationer begränsas, och andelen bistånd som kanaliseras via civilsamhället ökar. Det multilaterala samarbetet ska fokuseras till de organisationer som arbetar med de tematiska prioriteringarna samt med humanitär flyktinghjälp och barns rättigheter.

Det ska vara större tonvikt på bilaterala och multilaterala insatser för ökad insyn och styrning över inriktning, genomförande och uppföljning. En särskild satsning görs på insatser för att skapa förutsättningar för fria val.

Skattereduktion för gåvor för juridiska personer ska utredas och införas så att incitament skapas också för företaget att bidra mer till internationell hjälpverksamhet.

På detta vis har en ambitiös reformagenda inletts. Den har grundats på oberoende utvärderingar som har påvisat att svenskt bistånd under åren har blivit mindre fokuserat och därmed också mindre effektivt och svårare att utvärdera. Vi måste också med nödvändighet väga in de gigantiska behov som finns i vårt krigshärjade grannland Ukraina.

Nu håller regeringen som bäst på att ta fram underlag för arbetet. För att det ska bli bra kommer det att krävas noggrant förarbete och genomförande. Jag är stolt över att huvuddragen för reformagendan är hämtade från Kristdemokraternas biståndspolitiska program. Jag kan lova att vi kommer att vaka över att grundtankarna i denna överenskommelse också blir verklighet.

Därmed vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 78 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Tack, Gudrun Brunegård, för anförandet! Det råder ingen tvekan om att ledamoten är engagerad i just bistandsfrågor. Kristdemokraterna har också stått upp för ett generöst och bra bistånd. Ledamoten säger nu också att ni står fast vid enprocentsmålet. Det gläder mig. Jag hoppas verkligen att ni i regering kommer att kämpa hårt för att regeringen återtar enprocentsmålet i biståndet.

Tyvär har vi under flera år sett hur olika regeringar har använt bistandsmedel för avräkning till flyktingmottagande. Det gäller inte bara den tidigare socialdemokratiska regeringen. Även tidigare borgerliga regeringar har gjort så.

Bildregeringen avräknade med 5,1 procent under sin tid. Perssons regering avräknade med 8,1 procent, och Reinfeldts med 13 procent. Regeringen Andersson avräknade med 18 procent. Det är väldigt mycket pengar som har tagits ifrån biståndet och gått till flyktingmottagande.

Från Vänsterpartiets sida är vi väldigt kritiska till att man använder bistandsmedel på det sättet. Bistandsmedel ska gå till fattiga människor och inte till att betala för flyktingar i vårt eget land.

Jag skulle vilja höra ledamotens syn på avräkningar. Under 2023 har regeringen tagit 1,3 miljarder för mycket från biståndet till att asylkostnader i Sverige. Det visar Migrationsverkets och Arbetsförmedlingens februariprognos.

Kommer Kristdemokraterna i regeringen att verka för att de medlen kommer tillbaka till biståndet i vårbudgeten?

Anf. 79 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Det stämmer, precis som jag sa i mitt anförande, att vi anser att enprocentsmålet är en bra hållpunkt och en regel som man bör kunna ha. Man bör också kunna fylla det på effektivast möjliga sätt.

Det är självklart att vi i regeringen kommer att arbeta för att återta det målet. Men i väntan på det kan jag avslöja att just införandet av taket för avräkningarna var vårt villkor för att vi skulle gå med på den frysta nivån som ligger 4 miljarder lägre än för förra årets biståndsram.

När vi låser taket på maximalt 8 procent får vi ut betydligt mer pengar än när den socialdemokratiska regeringen plötsligt under löpande budgetår ryckte bort medel. Det var först en högre summa, men det landade sammanlagt på 18 procent av biståndsramen.

Ledamoten frågade här hur vi ser på frågan om avräkningar. När man gör dem utifrån en beräknad andel flyktingmottagande och det sedan visar sig att det inte blir lika många flyktingar menar vi, precis som jag sa i mitt anförande, att de ska återbetalas.

Däremot kan det finnas en idé att vänta till höstbudgeten då man har säkrare siffror på var det slutligen landar jämfört med om man skulle lägga tillbaka pengarna i vårbudgeten. Om det sedan kommer en oväntad flyktingström måste man rätta till det igen.

Anf. 80 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Tack, Gudrun Brunegård, för svaret! Det är på många sätt positivt, även om jag anser att också 8 procent är mycket pengar i avräkning och att vi bör komma ned till ett absolut minimum när det gäller avräkning för flyktingmottagande. Det ska finansieras på annat sätt och inte från biståndet, som redan är oerhört ansträngt.

Jag anser att det vore bra om de pengar som man så att säga har tagit ut för mycket kommer tillbaka redan nu i vårbudgeten, för det behövs. Vi ser ju hur situationen är i omvärlden med ökad fattigdom. Vi ser hur det råder brist på basala nödvändigheter som rent vatten, mödravård och så vidare runt om i världen. Vi ser hur det behövs mer pengar till utbildning för flickor och kvinnor. Det finns hur mycket som helst där det behövs ett stort stöd, så dessa 1,3 miljarder skulle göra stor nytta redan nu.

Anf. 81 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Jag håller i mångt och mycket med ledamoten i det som sägs här: Det hade varit bättre om man hade kunnat undvika att göra avräkningar helt och hållet.

Men det är trots allt så att OECD-Dac har godkänt detta förfaringsätt. De godkände även den gigantiskt stora avräkning som Socialdemokraterna gjorde under pågående budgetår förra året. Därför känner vi att vi ändå har nått en stor framgång genom att lägga in detta tak, som dessutom måste aviseras redan i budgeten för kommande år. Det kan alltså inte ske sådana avräkningar under pågående budgetår. Det ger en mycket större långsiktighet och större planerbarhet.

Som jag sa tidigare tror jag att även om behoven är oändliga – det finns precis hur mycket behov som helst runt om i vår värld – är det bättre att bygga slutsumman på så definitiva siffror som möjligt än att låta det hela fladdra fram och tillbaka utifrån hur flyktingströmmarna avlöper under året.

Jag kommer att arbeta för att vi kommer att kunna återföra detta i samband med höstbudgeten.

Anf. 82 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Min ena fråga gällde just avräkningen, och där måste jag säga att Gudrun Brunegård har gett ett väldigt tydligt och positivt svar. Jag förstår verkligen resonemanget bakom det hela, och jag hade förmodligen resonerat likadant själv om jag hade suttit i denna situation. Sedan hoppas jag verkligen att det arbete som Gudrun Brunegård lägger på att återföra biståndet till 1 procent leder till att det blir så fortast möjligt.

Jag har dock en annan fråga också. Den gäller reformagendan, som lever sitt eget liv och som vi alla spánt väntar på. Vet Gudrun Brunegård hur denna kommer att förankras i riksdagen när den väl kommer? Vi är alla otroligt nyfikna.

Anf. 83 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Ja, vi brinner verkligen av längtan allihop efter att få se hur agendan kommer att bli. Men den är nu under framarbetande, och den kommer att förankras på olika sätt.

Först ska den förhandlas fram mellan partierna i Regeringskansliet så att den verkligen uppfyller de kriterier som de fyra partierna har kommit överens om. Precis som en ledamot var inne på här tidigare är det viktigt att man bygger agendan på vetenskap, beprövad erfarenhet och den forskning som finns om biståndet så att den är fast och tryggt förankrad. Agendan ska också förankras gentemot civilsamhällets organisationer och så vidare.

Den kommer att presenteras för riksdagen i sinom tid – exakt hur, när, var och i vilken form det kommer att ske kan jag inte säga i dag, för arbetet håller på just nu. Jag är glad att ledamoten har respekt för vårt arbete när det gäller biståndsnivåer och avräkningsnivåer och var det slutligen ska hamna.

Jag hoppas att ledamoten också kommer att ha respekt för arbetet när man ska göra ett sådant här stort omtag och styra om biståndet så att det blir mer effektivt, mer fokuserat och mer koncentrerat utifrån de utvärderingar som vi har fått av det svenska biståndet hittills. Dessa har visat att biståndet under åren har flutit ut och blivit mindre fokuserat. Det har blivit fler fokusområden, fler programländer och så vidare, och vi behöver snäva in det.

Det här kräver ett grundligt arbete för att det ska bli så bra och så effektivt som möjligt.

Anf. 84 ANNA LASSES (C) replik:

Fru talman! Det behöver också förankras, och det gläder mig att det, åtminstone från Gudrun Brunegårds sida, finns en önskan om att det ska förankras. Jag hoppas verkligen att det arbetet går bra, för hittills har vi på den andra sidan inte varit jättenöjda. Även civilsamhället har uttryckt sin oro.

Men jag ser som sagt fram emot reformagendan, och framför allt ser jag fram emot att få vara delaktig. Det blir intressant att se hur också civilsamhället involveras i detta.

Anf. 85 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Enligt vår grundsyn som kristdemokrater, där civilsamhället är en av de absolut viktigaste byggstenarna i samhället, är det själv-

klart att civilsamhället ska involveras. Det är också enligt den gemensamma fyrpartiöverenskommelsen tänkt att civilsamhället ska bära en större andel av biståndsarbetet.

Men vi måste först hitta formerna för hur vi som regeringspartier vill göra. Sedan kommer nästa steg. Allt kommer att bli tydligt i sinom tid.

Anf. 86 YASMINE ERIKSSON (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna har en rad förslag på förändringar för ett bättre och effektivare bistånd.

Det svenska biståndet i dag är extremt generöst, men räcker det? Nej, det gör det absolut inte. Världen är tyvärr inte perfekt, och det finns många länder med stora utmaningar på en rad olika områden. Vissa länder är katastrofdrabbade eller krigsdrabbade eller har bristande infrastruktur. Andra kan inte ens tillgodose sin befolkning med tillräckligt med mat eller rent vatten.

Hjälp behövs på extremt många platser runt om i världen. Men frågan är: Vad vill vi uppnå med biståndet? Vi har länge haft procentmål, vilket har resulterat i en oförutsägbarhet i det svenska biståndet där styrande parti inte har tagit ordentligt ansvar för förvaltandet av svenska skattemedel.

Det finns stora orättvisor och alldeles för mycket ondska runt om i världen. Men något man måste ha med sig är att hur mycket man än skulle vilja kan Sverige inte ensamt stå som borgensman för världens hela befolkning. Vi har tillsammans med andra länder i en rad olika församlingar kommit överens om gemensamma mål för hur mycket bistånd vi ska ge. Men tyvärr är det ytterst få länder som lever upp till dessa mål.

Det är viktigt att fler länder tar ett större ansvar. För även om vi skulle lägga hela den svenska statsbudgeten på bistånd skulle medlen inte räcka till för att hjälpa hela världen ur fattigdom eller för att ens ge alla tak över huvudet. Men det vi kan göra är att se över vår egen del – att de medel vi avsätter för behjärtansvärda ändamål runt om i världen faktiskt ger resultat.

Det handlar om att agera klokt och att hushålla med Sveriges ekonomi. Ska vi syssla med bistånd, och därmed använda pengar som egentligen behövs i Sverige, måste det åtminstone gå till rätt saker.

Sverigedemokraterna och regeringspartierna har som bekant ingått ett avtal, Tidöavtalet. Där har vi på biståndsområdet kommit överens om några grundläggande punkter för Sveriges biståndspolitik. Det rör sig bland annat om effektiva åtgärder för att minska grundorsakerna till migration och att mottagarlandet tar ansvar för sina egna medborgare och återtar dem från Sverige när så behövs.

Samarbetet stannar dock inte där. En reformagenda är under bearbetning, där vi kommer att staka ut och konkretisera hur biståndet kan användas klokare. Mycket pengar försvinner i dag till onödiga overheadkostnader och kommer inte de behövande till del. Därför vill vi se att dessa kostnader minskar och i stället öka stödet till civilsamhället.

Fru talman! Akuthjälp är otroligt viktigt, men vi måste kunna ha två tankar i huvudet samtidigt och tänka långsiktigt.

Sverige är ett av de länder som lägger störst andel av sin statsbudget på bistånd för att hjälpa människor runt om i världen. Men om vi inte fokuserar och arbetar effektivt och ändamålsenligt med bistånd kommer det aldrig att bli tillräckligt. För att människor ska tas ur fattigdom behöver de

ha egna möjligheter att upprätta välstånd. Där har demokrati och utbildning en viktig roll men också näringsliv och handel.

Fru talman! Den förra regeringen med Socialdemokraterna i toppen verkade tycka att deras sätt att hantera skattemedel var bra och förnuftigt, men faktum är att biståndet i oerhört många fall har gått till korruption. Det rör sig inte om ett fall, inte om tre eller tio, utan om hundratals projekt där pengarna hanterats korrupt. Bara under 2021 fick Sida in 303 ärenden om misstänkt korruption eller andra oegentligheter.

Detta tycker jag är tecken nog på att ett omtag måste göras. Man kan inte fortsätta i samma gamla vanliga spår bara för att man alltid har gjort det. Vi måste granska biståndet för att förbättra det och göra det så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Varje skattekrona som går till korruption är pengar rätt i sjön och en skymf både mot de behövande i Sverige som lämnas hjälplösa och mot de behövande i andra länder som hade kunnat få helt andra levnadsvillkor för alla de biståndsmiljoner som skurkar stoppat i egen ficka.

Fru talman! Biståndet behöver reformeras. De svenska biståndsmålen bör inte handla om hur mycket pengar eller hur många procent av bni Sverige som enskilt land ska lägga på bistånd. Målet måste vara att faktiskt fokusera på att hjälpa andra att bygga långsiktiga system för att ta sig ur fattigdom. Målet måste vara att bistånd inte längre ska behövas. Då funkar det inte att dutta lite här och där med biståndsmedel för att man minsann ska vara med och hjälpa till överallt och visa sig duktig. Det är inte duktigt att ta pengar från behövande i Sverige för att sedan slösa dem på ineffektiva projekt som saknar långsiktighet.

Fru talman! Sverige bör ha fokus på att hjälpa människor i de länder och regioner flyktingströmmarna kommer ifrån. Många flyktingar befinner sig i sina grannländer, som kan erbjuda säkerhet och viss samhällsservice. Dessa grannländer kan också bidra med stabilitet i området. Närheten till hemlandet gör det också lättare för flyktingarna att återvända hem och bidra till att återuppbygga sina hemländer när så är möjligt.

Det är därför i allas intresse att länder belägna runt krisområden och med en stor mängd flyktingar får generös internationell hjälp. Men Sverige, som är ett litet land, kan inte dra hela lasset ensamt. Det är orimligt att FN:s flyktingorganisation UNHCR inte har tillräcklig finansiering från det internationella samfundet. Ytterst få länder bidrar med sin avtalade del till bistånd. De flesta har glatt sett på när länder som Sverige generöst har bidragit med bistånd långt över de internationella målen för varje land. Den här ordningen är inte hållbar, varken för Sverige eller för världen i stort.

Fru talman! Som jag inledningsvis nämnde har Sverigedemokraterna en rad olika förslag på en bättre biståndspolitik, men med respekt för vårt samarbete med regeringen och det pågående arbetet med reformagendan yrkar jag endast bifall till reservation 7.

Anf. 87 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Jag vill fråga ledamoten från Sverigedemokraterna om Sverigedemokraternas biståndspolitik. Bortsett från det avtal man gjort om 56 miljarder de kommande åren har ni ju gått ut med att ert mål är 0,5 procent, en halvering av svenskt bistånd. Det är lätt att stå i talarstolen och tala om saker man vill förbättra och göra mer av, men det är en annan sak

att finansiera det. Det jag undrar är på vilket sätt någon människa hjälps mer av att Sverige halverar sitt bistånd.

Detta är inte så förvånande. Sverigedemokraterna är ett nationalistiskt parti sprunget ur Bevara Sverige svenskt-rörelsen, vitmaktrörelsen. Att de rötterna påverkar hur man ser på resten av världen är inget överraskande. Det överraskande är vilket genomslag man har fått i den övriga högerns biståndspolitik.

Behoven är som sagt oändliga, och det är ingen som säger att Sverige ensamt ska ta hand om hela världen. Detta är ju något som sverigedemokrater upprepar: Sverige kan inte göra detta ensamt. Det är ingen människa som påstår att Sverige ensamt ska ta hand om alla behov i hela världen. Det är bara påhitt.

Vi har haft som styråra i svensk politik att avsätta en hundradel av vårt välstånd till fattigdomsbekämpning i världen. Sverigedemokraterna vill halvera det. Då undrar jag: På vilket sätt bidrar det till en global utveckling att halvera Sveriges bistånd?

Anf. 88 YASMINE ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Nu regerar ju vår regering på en gemensam budget som Sverigedemokraterna ställer sig bakom och där vi står upp för samma av-sättning till biståndet som övriga regeringspartier gör.

Det som skiljer Socialdemokraterna från Sverigedemokraterna är effektivisering. Vi tror inte på att man kan kasta pengar på olika projekt till höger och vänster och att allting då automatiskt ska lösa sig. Vi tror på konsekvensanalyser och att göra riktade insatser, många insatser samtidigt, för att kunna lyfta länder så att de till slut kan stå på egna ben.

Nej, som jag nämnde i mitt anförande kan Sverige självklart inte ensamt stå för hela världens bistånd. Det är just det som är poängen. Fler länder måste hjälpa till och ta del av bördan. Sverige lägger i dag mer på bistånd än de avtalade målen, medan andra länder inte ens är i närheten av att nå upp till dem. Det är där den stora skillnaden kan göras. Fler måste hjälpas åt.

Anf. 89 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Skiljelinjen mellan Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna går inte vid om vi tycker att det ska vara ett effektivt bistånd. Den går i synen på människor. Den går i synen på Sveriges roll i världen. Den går i huruvida man står upp för alla människors lika värde eller inte. Det finns oändligt många skiljelinjer, men effektivt bistånd är inte en av dem.

Jag ska försöka vara superkonkret här. Sverigedemokraterna har ju haft som slogan genom åren att vi ska hjälpa på plats i stället för att hjälpa här i Sverige. Hur hjälper man fler på plats genom att halvera biståndet, vilket är ert mål?

Jag har också en andra fråga. Ni driver ju även att Sverige ska gå ifrån de nationella klimatmålen om nettonollutsläpp 2045 med delmål 2030. Dessa vill Sverigedemokraterna frångå. Ändå säger ni att ni står bakom Parisavtalet och att man ska se till att utsläppen minskas någon annanstans så att vi slipper göra de jobbiga omställningarna här i Sverige. På vilket sätt hjälps detta av att halvera det svenska biståndet, vilket är vad Sverigedemokraterna vill?

Anf. 90 YASMINE ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Med Olle Thorells retorik borde Socialdemokraterna ha väldigt lätt att instämma i Sverigedemokraternas politik just vad gäller hjälp på plats. Hur hjälper vi fler flyktingar med samma medel? Det är ganska vedertaget att det är extremt dyrt med flyktingar och flyktingmottagande i Sverige. För samma pengar skulle vi kunna hjälpa många fler människor i deras närområde.

Minskat bistånd behöver inte betyda mindre hjälp om man tar bort onödiga kostnader som overheadkostnader. Jag var nyligen i FN i New York. Där sprang vi från det ena kontoret till det andra trots att folk egentligen jobbar hemifrån. Och vad kostar det att hyra stora lokaler på Manhattan? Det är exempel på en onödig kostnad som biståndspengarna går till.

Kan vi effektivisera och ta bort de onödiga kostnaderna kan vi spara in en hel del. Som jag nämnde går också otroligt många miljoner till korrup­tion. Kan vi lägga pengarna i värdefulla, trovärdiga och ärliga projekt be­höver inte så mycket medel slösas bort.

Anf. 91 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Tack, Yasmine Eriksson, för ditt anförande! Men det är en del som jag väldigt gärna skulle vilja kommentera.

Ledamoten nämner att vi skulle kunna lägga betydligt mer på de behö­vande i Sverige. Det är klassisk sverigedemokratisk politik att ställa svaga grupper mot varandra. Det är till för att ge en bild av att Sverigedemokra­terna värnar mer om de allra svagaste i Sverige än de svagaste internatio­nell. Men det är en falsk bild, för man satsar ju inte på de svagaste i Sve­rige heller.

I regeringens budget, som man stöttade, satsar man till exempel inte pengar i kommuner och regioner i den utsträckning som det verkligen skulle behövas. Man drar ned på vården av gamla och sjuka. Man drar ned på skolan, som ska stötta de allra svagaste eleverna. Det är en retorik som inte håller för verklighetens granskning, och jag önskar att vi skulle slippa höra den.

Sverige är ett av de rikaste länderna i världen. Vi har råd att ha en bra välfärdspolitik där vi stöttar dem som här och nu behöver hjälp i vårt land, utan att detta står i motsatsställning till att hjälpa dem som behöver vårt stöd ute i världen.

Sedan blir det väldigt konstigt. Om man, som Sverigedemokraterna, vill att biståndet inte ska behövas i framtiden är det ju inte nu man ska dra ned på ambitionerna. Just nu står vi inför jättestora utmaningar. Löser vi inte dem – alltså att vi hjälps åt att klara klimatkrisen, migrationsström­marna, kriget, ofreden och så vidare – kommer det bara att bli ännu dyrare i framtiden, för det dyraste biståndet är det som är humanitärt.

Hur tänker sig Sverigedemokraterna kunna lösa att det inte ska behövas bistånd i framtiden när man drar ned på ambitionerna i dag?

Anf. 92 YASMINE ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag och Janine Alm Ericson ser väldigt olika på de här sakerna. Det är tydligt.

Att argumentera för att vi behöver pengarna i Sverige är inte särskilt svårt. När jag går på Stockholms gator ser jag varje dag hemlösa pensionä­rer. Det tar emot. Det är behjärtansvärt att hjälpa andra behövande männi-

skor också, men allting kostar pengar, och prioriteringen ligger som den gör just nu.

Ja, man måste ställa människor mot varandra. Biståndet kostar. 56 miljarder skulle räcka för att ge varje hemlös i Sverige två villor per person. Men den prioritering vi har gjort är ändå att vara generösa med bistånd, för vi tror att det är någonting som kommer att vara bättre för hela världen i förlängningen.

Vad gäller klimatet kan vi inte lösa allt själva. Även om vi skulle ha nollutsläpp i Sverige skulle det inte påverka klimatet globalt. Vi måste göra det här arbetet internationellt. Vi är inte de stora bovorna här.

Anf. 93 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Tack, Yasmine Eriksson, för svaren!

Jag upprörs också över de fattigpensionärer vi har i Sverige. Jag upprörs också över de matköer som vi nu ser på grund av den skenande inflationen. Då behöver man ha rätt inrikespolitik, och det är där som regeringen med Sverigedemokraternas stöd helt misslyckas.

Vi har pengar. Statens budget ser ut att gå med enorma överskott i år. Kräv då i budgetförhandlingarna att det ska läggas mer pengar på pensionärerna, att det ska läggas mer pengar på välfärden och att det ska köpas hus till de hemlösa pensionärer och andra som bor ute på våra gator, för det är ovärdigt ett välfärdsland! Men detta avhjälpes vi inte genom att minska biståndet. Det avhjälpes vi genom rätt politiska och ekonomiska prioriteringar i Sverige.

Klimatbiståndet handlar inte om våra egna utsläpp, även om jag vet att regeringen och Sverigedemokraterna vill dra ned på våra ambitioner. Men det handlar om att vi ska se till att vi inte ökar ett fossilberoende ute i världen. Det handlar om att det ska kunna göras anpassningar så att inte fler behöver fly från sina hem på grund av klimatförändringar, som också skapar krig och konflikt. Det skapar också flyktingar. Alla dessa saker hänger ihop. Vi är bara en värld och har bara ett jordklot, och det borde vi enas om att göra vårt bästa för att rädda.

När det gäller korruption och effektivitet finns det liksom inget motstånd här – vi har ingen annan politik. Vi vill också bekämpa korruptionen i biståndet. Korruptionen är helt förfärlig, och varenda krona ska gå till rätt ställe.

Låt oss diskutera effektiviteten! Att göra nedskärningar och prata om kontorslokaler bidrar inte till ett effektivare bistånd, snarare tvärtom.

Anf. 94 YASMINE ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Att dra ned på onödiga kostnader ger, vill jag hävda, definitivt ett mer effektivt bistånd. Pengarna kan gå till behövande i stället. Vi gör också satsningar vad gäller klimatet. Jag förstår inte riktigt var argumentationen kommer ifrån.

Vi ser problemen med stora flyktingströmmar från olika håll. Det blir bara värre och värre. Det är där vi ser att humanitär hjälp behövs. Vi behöver hjälpa till där vi kan, där man kan bygga infrastruktur, så att folk inte blir lika hårt drabbade. Vi måste prioritera att göra några stora insatser åt gången, på färre platser. På det sättet kan vi göra de stora insatserna som verkligen innebär en förändring för människorna i de fattigaste och mest drabbade länderna.

Anf. 95 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Tack, Yasmine Eriksson, för anförandet! Sverigedemokraterna vill halvera det internationella biståndet i en tid när biståndet behövs mer än någonsin – när fattigdomen ökar, demokratin går tillbaka och jämställdheten får stå tillbaka vill Sverigedemokraterna halvera biståndet. Jag tycker att det är skamligt, minst sagt!

Men inte nog med det, utan ni vill också ändra inriktningen på biståndet. Ledamoten säger i sitt anförande att hon vill se ett effektivt bistånd. Då ska man inte göra förändringar av biståndet som syftar till någonting annat, till exempel att uppnå migrationspolitiska villkor. Det är ett avsteg från själva grundprincipen för bistånd och strider mot principen om effektivt bistånd.

I Tidöavtalet slås fast att regeringen inom ramen för bistånds- och utvecklingspolitiken bland annat ska villkora delar av biståndet med att mottaglandet tar ansvar för sina egna medborgare och återtär dem om så behövs. Hur i hela friden ska detta gå till?

Anf. 96 YASMINE ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi minskar biståndsbudgeten i Sverige. För det första behöver det inte betyda att färre människor nås när man gör arbetet mer effektivt. För det andra vill vi att biståndet ökar internationellt och globalt. Vi vill inte att Sverige ska halvera sitt bistånd och att resten av världen ska göra detsamma så att det blir mindre bistånd på totalen. Nej, vi vill arbeta på ett sätt där vi kan utöva påtryckningar på de andra länderna, så att de faktiskt hjälper till med sin beskärda del och så att vi får mer pengar globalt till alla som behöver hjälp.

Vad gäller migrationen tycker jag att detta är fullt rimligt om vi hjälper ett land så att det faktiskt lyckas klara sig bättre självt. De bygger då upp sitt land så att det faktiskt är beboeligt. Vi har människor i Sverige som inte har något annat skäl att vara här än att de inte kan vara i det andra landet. Men när den situationen har förändrats tycker jag att det är fullt rimligt att man ska ta tillbaka sina egna medborgare. Gör man inte det är frågan: Är de verkligen i behov av denna typ av hjälp då?

Jag begriper inte riktigt Lotta Johnsson Fornarves frågeställning.

Anf. 97 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det som ni har hittat på tillsammans med regeringen om att man ska använda migrationspolitiken i biståndet, så att säga, fungerar inte. Strax före årsskiftet enades OECD:s biståndskommitté Dac om ett förtydligande av riktlinjerna för internationellt bistånd i migrationsfrågor. På punkt efter punkt synliggörs hur den politik den svenska regeringen och Sverigedemokraterna kommit överens om står i direkt strid med det internationella regelverket.

För att en insats ska kunna kategoriseras som bistånd måste huvudsyftet vara utveckling och välfärd i låg- och medelinkomstländer. En aktivitet kan inte redovisas som bistånd om den är förknippad med villkor om att uppnå givarens egna migrationspolitiska mål.

Biståndsplattformen Concord har på ett förtjänstfullt sätt granskat hur Tidöavtalet står sig i förhållande till OECD-Dacs regelverk. Slutsatsen blir att Tidöavtalet helt enkelt inte är genomförbart. Det fungerar inte.

Anf. 98 YASMINE ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Enligt den retoriken behövs tydligen inget bistånd över huvud taget, för allt bistånd som ges har en påverkan på vår migration. Skulle vi inte ge något bistånd över huvud taget skulle vi få mycket större flyktingströmmar och mer migration till Sverige i förlängningen. Den retoriken håller inte ihop.

Anf. 99 MARTIN MELIN (L):

Fru talman! Jag tänkte börja med att konstatera att vi alla här i dag, oavsett partitillhörighet, vill hjälpa utvecklingsländer och fattiga människor i världen. Vi vill se demokratier i världen öka, inte minska. Vi vill motverka förtryck och stödja dem som vågar stå upp mot auktoritära regimer. Vi vill se rättsstatens principer och mänskliga rättigheter få mer fokus. Vi vill också se ökad jämlikhet och att kvinnor får större möjligheter att utbilda sig i de länder där möjligheterna i dag tyvärr är begränsade.

Vi är alla överens om detta. Vad vi dock inte är överens om är hur det ska gå till och hur det ska finansieras.

Sverige har en lång tradition av att vara en stor, stabil och trogen biståndsgivare. Det är vi fortfarande, oavsett vad vissa företrädare här säger. Jag vet att oppositionen nu vrider på sig och menar på att regeringen faktiskt sänker biståndsbudgeten från 1 procent av bni till 0,88. Jag vet och hör detta. Det känns någonstans som att vi inte behöver fortsätta att älta det. Det blir bara pajkastning, och det är inte produktivt. Alla människor som lyssnar och ser på debatten har hört detta och vet detta – punkt.

Det som också är intressant är att ingen i denna kammare vet vad regeringens biståndspolitik kommer att få för resultat. Ingen här vet det. Varför ska vi döma ut den på förhand? Jag tycker att vi i stället kan konstatera att det ser ut så här i dag, och så kan vi prata utifrån det.

Fru talman! Är en minskning av biståndsbudgeten detsamma som sämre bistånd? Jag vill ställa om den frågan: Är en minskning av biståndsbudgeten detsamma som sämre bistånd? Är kvantitet bättre än kvalitet? Jag frågar igen: Är kvantitet bättre än kvalitet?

Denna regerings biståndspolitik kan inte utvärderas här i dag. Jag menar att svenskt bistånd fortfarande kommer att ha högt anseende internationellt, att andra länder även framöver kommer att se upp till oss och att vi fortfarande är en av världens största bidragsgivare.

Låt oss prata lite grann om fakta. Sveriges bistånd i år är 56 miljarder kronor. Det är högre än de 52,5 miljarder som biståndet landade på 2022, då biståndet var 1 procent av bni. År 2021 var siffran 51 miljarder, alltså 5 miljarder mindre än i år. Jag säger detta bara för att vi ska ha det i tanken.

Vi måste se till det globala perspektivet. Totalt sett växer faktiskt världens samlade bistånd. Sverige är också ett av de fem länder som når upp till FN:s mål om att ge minst 0,7 procent av bni i bistånd. Det är alltså bara fem länder som gör detta. Vi är ett av de länderna, och det ska vi vara stolta över. Och det ska vi ha i minnet när vi pratar här i dag.

Fru talman! Regeringen vill med den nya biståndspolitikerna göra den mer effektiv, mer relevant och mer fokuserad för att på sikt nå bättre resultat. Prioriterat är humanitärt stöd, demokrati, klimatet, jämställdhet, handel, migration och Ukraina.

Utvecklingsländerna påverkas mest av klimatförändringar där fattigdom får konsekvenser för freden och bidrar till påtvingad förflyttning. Att regeringen utvidgar klimatbiståndets andel är nödvändigt och välkommet.

Vi liberaler kommer att vara noga med att biståndet sköts nu när vi har 0,88 procent. Vi var inför valet tydliga med att vi ville ha en biståndsbudget på 1 procent. Nu har vi ihop med de andra regeringspartierna och Sverigedemokraterna enats om 0,88 procent. Precis som Socialdemokraterna har vi också som mål att gå tillbaka till 1 procent, kanske till och med nästa mandatperiod när vi bildar regering.

Men vi kommer som sagt noga att följa hur biståndspengarna används och hur resultatet blir. Vi kommer också att göra vad vi kan för att se till att kvinnors rätt att gå i skola och hbtq-frågorna kommer att prioriteras.

Fru talman! Liberalerna står bakom regeringens inriktning om att marknadsekonomi skapar ekonomisk tillväxt. Ett effektivt bistånd fokuserar på marknadsinvesteringar och investeringsfrämjande åtgärder. Det borgar för gynnsamma förutsättningar för export och import.

De länder som i dag får bistånd av Sverige vill gå från fattigdom till rikedom, och de vill stärka sin egen ekonomi och tillväxt. De vill ha hjälp att utveckla handelsrelationer och på sikt gå från att vara ett mottagarland till att bli ett givarland.

Det måste ligga i allas intresse att länder som får ekonomisk hjälp själva börjar producera så att biståndet sedan kan användas på annat håll, i andra länder eller i andra regioner. Det är faktiskt bara i väldigt naiva politikernas värld som Sverige kan hjälpa hela världen. Det kan vi inte. Det finns bara en plånbok, och vi politiker har ett ansvar att förvalta skattebetalarnas pengar på ett bra sätt. Vi svenskar är generösa, och de allra flesta vill hjälpa dem som har det sämre här i världen. Jag såg i en undersökning att 57 procent tyckte att vi hade en bra nivå på vår budget – kanske till och med högre. Men dessa 57 procent vill också att vi politiker sköter detta på ett effektivt och bra sätt. De vill se att biståndet används på rätt sätt. Och det ska de få göra med den här regeringens politik.

Jag har träffat representanter från flera olika organisationer i civilsamhället som jobbar med bistånd, och jag är imponerad av deras arbete, kunskap och visioner. De jobbar lokalt, och de vet vad som behöver göras för att få resultat. Inte sällan har de arbetat upp bra kontakter både med hjälp-arbetare och med oppositionspolitiker. Just det sista är viktigt i arbetet för demokratisering. Små partier i regimer måste få stöttning för att kunna leverera och för att på så sätt kunna visa folket att det finns ett alternativ.

Vi liberaler vill minska biståndet till multilaterala organisationer och öka det riktade biståndet till civilsamhällets organisationer. Vi tror att det ger bättre effektivitet till en mindre kostnad och inte minst med mindre administration. Vi tror även att resultatet av biståndsprojekt blir lättare att följa upp och att vi då kan lära från såväl dåliga som bra resultat.

Avräkning är någonting som vi brukar plocka upp i sådana här sammanhang, även om det kanske inte sker lika ofta nu när regeringen har bestämt att avräkningen ska stanna vid högst 8 procent av biståndsbudgeten. Jämfört med tidigare år tycker jag att det är en realistisk siffra. Som vi har hört tidigare här i dag har den ju varit högre vid tidigare tillfällen.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga några ord om Ukraina. Europas och Sveriges framtid ligger just nu i de ukrainska soldaternas händer. De strider för sin frihet, för Europas frihet och för Sveriges frihet. Det får

vi aldrig glömma bort. Det sker nu, i dag. Det skjuts i skyttegravar, och byar bombas. Människor dör. Det är på riktigt.

Därför får vi inte sluta att ekonomiskt, militärt, humanitärt och materiellt stödja Ukraina – aldrig någonsin. Vi måste också fortsätta att stödja det ukrainska folket och parlamentet i Kiev i deras reformarbete för att skynda på ansöknings- och antagningsprocessen till EU. Återuppbyggnaden av Ukraina kommer att kosta enorma summor pengar, och där ska Sverige vara en stark bidragsgivare. Priset för Europas frihet har inget tak. (Applåder)

Anf. 100 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Martin Melin tycker att vi ska sluta att älta detta om enprocentsmålet och sätta punkt. Jag är ledsen att göra ledamoten besviken, men det är ett stort skifte i svensk biståndspolitik att ett parti som Liberalerna som historiskt har stått upp för enprocentsmålet nu överger det.

Jag uppskattar att Martin Melin säger att man på sikt vill återställa detta. Jag förstår och har respekt för det, men man har ju förlorat den här förhandlingen. Det är ju SD som rattar skutan på andra sidan. Även om de sitter utanför styr de ändå, och den förhandlingen har alltså gett att vi överger enprocentsmålet. Det svider förstås för Martin Melin, men att bara tycka att vi ska sluta älta saker gör inte saken mindre.

Jag skulle vilja fråga om jämställdhet. Liberalerna är ett parti med en lång, fin historia av att kämpa för jämställdheten i Sverige. Barbro Westerholm, salig i åminnelse, Birgitta Ohlsson och Bengt Westerberg – det finns en lång rad liberaler som har stått upp för feminism och jämställdhet. Jag undrar hur Martin Melin och Liberalerna ser på att regeringen överger den feministiska utrikespolitiken. Det är ju inte bara att ta bort en etikett; det är också att överge instruktioner, planer och program. Det kvinnliga medlarnätverket som inleddes och sattes igång under den förra regeringen har nu pausats.

Det här får verkliga konsekvenser för Sveriges arbete för jämställdhet i världen. Hur ser Liberalerna på att Sverige nu överger den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken?

Anf. 101 MARTIN MELIN (L) replik:

Fru talman! Det jag menade med ”älta” var att det känns som om Socialdemokraterna hela tiden hackar på regeringen och nämner siffran 0,88 fast skillnaden mot Socialdemokraternas budget bara är 0,03 procentenheter. Jag tror att jag har hört det tio gånger här i kammaren nu, och om det är någonting som ger eld åt politikerföraktet är det politiker som konstant bara älta saker.

Konstatera i stället att det är så här och att Socialdemokraterna inte är ett dugg bättre när det kommer till att lägga en biståndsbudget! Så är det bara, och det gör mig nästan lite förbannad att hela tiden behöva höra sådant här. Folk är inte dumma. Folk förstår att även Socialdemokraterna lade en lägre budget. Och om nu SD, enligt Socialdemokraterna, styr den här regeringen undrar jag vem det är som styr Socialdemokraterna, om siffran 0,91 inte är någonting ni står för. Vem styr Socialdemokraterna?

När det kommer till jämställdhet kan jag inte svara för de olika nätverk och så vidare som finns eller som har funnits, för det vet jag ingenting om. Däremot vet jag att i biståndspolitiken, biståndsbudgeten och ramverken satsas det väldigt mycket på kvinnor och flickor runt om i världen, inte minst för att de ska kunna utbilda sig och gå i skolan. Det är i min värld jämställdhetspolitik om något.
(Applåder)

Anf. 102 OLLE THORELL (S) replik:

Fru talman! Skillnaden i pengar är 2 ½ miljard kronor i biståndsbudgeten. Det är 0,03 procentenheter, som Martin Melin säger. Det är skillnaden. Men det finns en principiell skillnad oss emellan: Ni sätter er i samma båt som Sverigedemokraterna och regerar tillsammans med ett parti som tycker att den största fienden man har är liberalismen.

I en sådan regering sätter sig ett liberalt i parti. Det skulle vi aldrig komma på tanken att göra. Vi kommer att återställa enprocentsnivån i biståndet när vi kommer tillbaka till regeringsmakten.

Vad gäller feminism är det klart att Sverige inte har upphört att arbeta med jämställdhet. Vi jobbar med SRHR och med kvinnors hälsa ute i världen och så, men det handlar om ramverket kring detta, den feministiska utvecklingspolitiken som har gjort att varje ambassad och varje utlandsmyndighet som arbetar med frågor gällande bistånd och utvecklingspolitik har dessa glasögon på sig. Nu behöver de inte ha de glasögonen på sig. Man tappar fokus, man tappar riktning, man tappar fart när man inte längre har en feministisk bistånds- och utrikespolitik.

Jag önskar höra från Martin Melin om det är något problem med just ordet "feminism". Känner Liberalerna, precis som Sverigedemokraterna, att feminism är något man inte gillar? Är det ett problem att man benämner det just feministisk utvecklingspolitik?

Anf. 103 MARTIN MELIN (L) replik:

Fru talman! Personligen är jag inte speciellt bunden vid vad saker och ting heter eller kallas. Jag vill gärna se till vad det i stället är för någonting. För mig är feminism jämställdhet, och jag är för jämställdhet till hundra procent. Jag vill se även att politiken är jämställd, det vill säga att resultaten av politiken blir jämställda. För mig är det väldigt viktigt.

Nu tappade jag frågorna lite grann, eftersom jag fastnade redan i början kring de 2 ½ miljarderna. Det är ju så att 2 ½ miljard är ganska mycket pengar. Ledamoten räknade förut upp vad det kan användas till och hur mycket gott man kan göra med det. Problemet är att för varje person som ledamoten räknade upp finns det tusen till som sitter och väntar och inte får någon hjälp. Det finns alltså inget tak för hur mycket man kan hjälpa den här världen. Så är det bara.

Jag tycker att Sverige gör ett gott jobb. Vi är bland de bästa i världen på att ge bidrag, och då tycker jag inte att vi ska behöva stå här i kammaren, oavsett vilket parti vi tillhör, och diskutera 0,03 procentenheten hit eller dit. Vi är bland de bästa i världen – kan vi inte bara vara stolta över det och göra det bästa av det? Det finns andra listor där vi också ligger högst och som vi måste bort ifrån. Det skjuts mest i Sverige i världen. Unga män dör. Den listan vill vi inte ligga högst på, och vi kan jobba med det också.

Jag tycker att vi ska vara stolta över den biståndspolitik vi har. Vi ger den här regeringen några år, och så får vi se om det blev bra eller inte. (Applåder)

Anf. 104 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Även jag måste tyvärr göra ledamoten besviken genom att tala om att ni fortfarande kommer att få kritik för ett sviket vallöfte om 1 procent av bni till biståndet.

Det går nog inte att komma undan att politik trots allt, i någon mån, är att älta. När vi tycker att vi har sagt en sak tillräckligt många gånger har de som är utanför den här kammaren knappt börjat uppfatta det, så det vallöftet kommer Liberalerna att få fortsätta att svara på varför man försvarar.

Martin Melin ställde en fråga om kvantitet är bättre än kvalitet. Det är det såklart inte, men kvalitet *och* kvantitet är bättre. I Sverige har vi också, och är kända för, ett bistånd i världsklass, så att sätta dessa två mot varandra blir heller inte riktigt relevant, även om naturligtvis inte allt är perfekt.

Vi kommer inte att sluta påpeka att fler insatser behövs i det svenska utvecklingssamarbetet, men det spelar såklart en roll vad vi gör och vad regeringen väljer att göra. Om det här vet vi i kammaren mycket lite. Alla väntar på regeringens reformagenda. Men låt mig inte bara prata om en-procentsmålet och svikna vallöften, utan jag skulle även vilja fråga Martin Melin och Liberalerna vad ni prioriterar i förhandlingarna om reformagendan. Vad driver ni för att skapa ett effektivare bistånd? Vet ni att just det ger mer effekt och att det inte bara blir tomma ord för att det ska låta bra?

Anf. 105 MARTIN MELIN (L) replik:

Fru talman! När det gäller att arbeta fram den nya reformagendan för bistånd sker detta, som ledamoten vet, på andra sidan kanalen i Rosenbad. Liberalerna värnar det vi har pratat om förut, nämligen jämställdheten och kvinnors rättigheter i världen. Vi ser att demokratierna blir färre, och vi vill jobba med de frågorna. Vi står upp för hbtq-personers rättigheter runt om i världen – vi kan se hur de blir sämre. Det är några exempel på vad vi vill jobba med.

Vi kommer i framtiden att jobba för att vara en stark röst för att biståndsbudgeten procentuellt inte ska sjunka. Det arbetet kommer vi aldrig att överge. Jag sa till en tidigare ledamot att vi kommer att vara som en terrier i dessa frågor. Det står jag fortfarande för, och jag vet att mina partikamrater gör likadant.

Precis som ledamoten vet handlar det om att ge och ta när flera partier förhandlar, men vi jobbar för det.

Anf. 106 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Martin Melin för svaren.

Det som är mest nedslående med svaren är inte vilka prioriteringar ni gör. Vi vet båda att det behövs betydligt mer jämställdhet, och då är det synd att regeringen har dragit tillbaka inte bara etiketten om feministisk utrikes- och utvecklingspolitik utan faktiskt också de planer och riktlinjer som redan finns. Det är ett faktum att politiken har tappat fart. Det kan ni ha med er i förhandlingarna.

Vi införde demokratioffensiven tillsammans i januariavtalet förra mandatperioden. Det var ett oerhört viktigt arbete, som vi båda står bakom. Om vi inte utvecklar världens demokratier kommer de andra utvecklingsmålen inte heller att nås. Hbtqi-frågan är också otroligt viktig. Vi ska stötta dem som jobbar i extremt stark motvind.

De här prioriteringarna hade inte ens varit svåra för Liberalerna att få igenom om man hade valt att samarbeta med andra partier än de som samarbetar med Sverigedemokraterna. Man har satsat i ett samarbete där man aktivt motverkar sina egna prioriteringar.

Jag vill återigen ställa en fråga. Jag vet att förhandlingarna förs på andra sidan vattnet, men jag vet också att Liberalerna har folk i sitt samordningskansli och folk i regeringen. Om det här är en prioriterad fråga ser man också till att det blir resultat i mätningarna. Jag ser fram emot att få höra om Liberalernas framgångar eftersom det här är otroligt viktiga frågor.

Ni säger också att ni vill dra ned på FN-systemet. Hur kommer det sig att ni vill dra ned på det som är själva skelettet i det internationella arbetet för att få en bättre värld?

Anf. 107 MARTIN MELIN (L) replik:

Fru talman! Det gläder mig att vi delar synen på vad som är viktigt: kvinnors rättigheter, hbtq-frågor och så vidare. Ledamoten sa att vi hade kunnat gå hand i hand med andra partier. Då säger jag att Miljöpartiet är välkommet att i stället rösta med oss, så blir det lättare att få igenom förslag på dessa områden. Ni är jättevälkomna. Vi står någonstans på samma planhalva, och då är ni välkomna. Var så god!

Sedan var det frågan om FN och varför vi vill dra ned på de multilaterala organisationerna. Det är för att vi hellre vill lägga pengarna på de mindre organisationerna, som vi tror – jag säger tror; vi vet inte, och ledamoten vet inte heller – kan innebära att det blir ett mer effektivt arbete och framför allt mätbart så att vi kan se resultatet på ett annat sätt. Det är från resultat vi kan se vad som fungerar och vad som inte fungerar. I en stor organisation är det lätt att resultat försvinner iväg eller blandas ihop med andra resultat – dåliga med bra så att de ser bra ut. Mindre organisationer som jobbar effektivare på lokal nivå kommer att visa resultat – bra eller dåliga. Därför tror vi att det är bättre.

Anf. 108 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 2, även om jag självklart står bakom samtliga våra reservationer.

Med ett ansträngt klimatnödläge, enorma globala klyftor, brist på grundläggande demokratiska rättigheter i många länder och brist på basala nödvändigheter såsom rent vatten och mödravård är behoven av bistånd enorma. De väpnade konflikterna har blivit fler och mer långvariga, och många länder har drabbats hårt av de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin. För första gången på årtionden ökar fattigdomen i världen. Bara under 2022 ökade antalet människor i extrem fattigdom till 719 miljoner, enligt Världsbanken.

Behovet av internationellt bistånd är större än på mycket länge. I det här mycket ansträngda läget väljer regeringen att överge, med stöd av Sverigedemokraterna, Sveriges enprocentsmål och ersätter det med ett treårigt

mål satt i kronor och ören. I ett första steg fryser man biståndet strax under nuvarande nivå, men prognosen visar att det snabbt kommer att bli en betydande sänkning i förhållande till bni. Det är att skicka fel signaler till andra biståndsgivare, och det är ett stort svek mot de mest fattiga och utsatta människorna i världen. Regeringen bör snarast återinföra enprocentsmålet för svenskt bistånd.

Vänsterpartiet vill inte heller se någon avräkning av biståndet för flyktingmottagande, som både skedde under den förra regeringen och sker under den nuvarande, även om vi konstaterar att den nuvarande regeringen satt ett tak för avräkningen. De medel som var tänkta att gå till bistånd ska gå till världens fattiga, och därför borde Sveriges regering arbeta för att förändra regelverket inom OECD-Dac i syfte att minska möjligheterna till avräkningar för inhemskt flyktingmottagande. Det är också viktigt att avräkningarna redovisas på ett tydligt sätt. Regeringen bör årligen återkomma till riksdagen med en skrivelse där avräkningarna redovisas tydligt och transparent.

Tidöavtalet slår också fast att biståndet ska användas som ett verktyg för att uppnå migrationspolitiska villkor. Det är ett direkt avsteg från själva grundprincipen för bistånd och strider mot principerna om effektivt bistånd. Där slås fast att regeringen inom ramen för bistånds- och utvecklingspolitiken bland annat ska ”villkora delar av bistånd med att mottagarlandet tar ansvar för sina egna medborgare och återtar dem när så behövs”.

Strax innan årsskiftet enades OECD:s biståndskommitté Dac om ett förtydligande av riktlinjerna för internationellt bistånd i migrationsfrågor. På punkt efter punkt synliggörs hur den politik den svenska regeringen och Sverigedemokraterna kommit överens om står i direkt strid mot det internationella regelverket. För att en insats ska kunna kategoriseras som bistånd måste huvudsyftet vara utveckling och välfärd i låg- och medelinkomstländer. En aktivitet kan inte redovisas som bistånd om den är förknippad med villkor om att uppnå givarens egna migrationspolitiska mål. Biståndsplattformen Concord har på ett förtjänstfullt sätt granskat hur Tidöavtalet står sig i förhållande till OECD-Dacs regelverk. Slutsatsen blir att Tidöavtalet helt enkelt inte är genomförbart.

Klimatförändringen slår redan hårt mot många fattigare länder och driver människor på flykt. FN varnar för att extrema väderhändelser är det nya normala. Regeringen konstaterar att ambitionsnivån behöver öka globalt i klimatarbetet och att utvecklingsländer drabbas hårdast, där klimatförändringarna bidrar till fattigdom och otrygg livsmedelsförsörjning, vilket också kan få allvarliga konsekvenser för fred och säkerhet. Regeringen borde därför dra konsekvenser av det och införa ett additionellt klimatbistånd i enlighet med det Vänsterpartiet föreslår i sin budgetmotion.

Klimatmålen måste gå före kortsiktiga vinstintressen, och den rika delen av världen måste ta sitt historiska ansvar. För att kombinera effektiv fattigdomsbekämpning med ekologisk hållbarhet krävs satsningar på miljövänlig och hållbar produktion av energi och livsmedel samt omställning till en mer miljövänlig transport- och industrisektor.

Vi ser hur demokratin och jämställdheten går åt fel håll i världen. Mäniskorätsaktivister får allt svårare att verka. Kvinnor har förlorat jobbet i större utsträckning, våldet mot kvinnor har ökat och fler kvinnor har fallit ned i fattigdom. Flickors tillgång till utbildning har minskat samtidigt som könsstämpning och barnäktenskap har ökat.

Regeringen överger nu den feministiska utrikespolitiken. Det är helt fel väg att gå. Nu kommer också signaler om att regeringen är på väg att fasa ut viktiga strategier. Det handlar om globala strategier som samlar insatser för jämställdhet, hälsa, sexuella och reproduktiva rättigheter, rent vatten och sanitet samt utbildning. Stöd till människorätts- och kvinnorrättsorganisationer som lever i extrem utsatthet i till exempel Guatemala och Myanmar är hotade. Det gör mig djupt oroad och upprörd. Vänsterpartiet vill se att minst hälften av biståndet öronmärks till att stödja kvinnor och flickor och att 10 procent öronmärks till SRHR-insatser.

En grupp som är särskilt utsatt är hbtqi-personer och deras organisationer. Hbtqi-personer förföljs och trakasseras i många länder. Trots att de riskerar att förlora arbetet, kontakten med familjen och till och med livet organiserar sig människor i hela världen för sina rättigheter. Dessa aktivister har mod och vilja, men de behöver stöd i ofta mycket svåra miljöer. Stödet till organisationer som arbetar med hbtqi-frågor i fattiga länder är i dag inte omfattande mätt i kronor, men för de enskilda organisationerna har det en avgörande betydelse.

Dock finns det ofta hinder för att stödja hbtqi-organisationer. I länder där samkönade relationer är förbjudna finns det stora svårigheter för en hbtqi-organisation att ens registrera sig, och många små hbtqi-organisationer i fattiga länder har haft svårt att leva upp till de höga krav på revision och uppföljning som Sverige ställer. För att Sveriges insatser ska bli meningsfulla är det därför centralt att de projekt och biståndsprogram som genomförs planeras och följs upp i dialog med hbtqi-rörelsen i det berörda landet.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur stödet till hbtqi-organisationer kan förstärkas och göras mer flexibelt.

Ukraina behöver självklart få starkt stöd från omvärlden för att bygga upp landet, men behoven är gigantiska. Det beräknas kosta omkring 1 000 miljarder dollar – det går naturligtvis inte att säga någon exakt siffra – samtidigt som världens samlade bistånd är mindre än 200 miljarder dollar. Det är uppenbart att världens länder måste hitta andra medel än bistånd för att bistå Ukraina i det viktiga arbetet med att återuppbygga landet.

Det talas ibland, helt felaktigt, om bistånd som ett svart hål. Sverige har i dag ett relativt bra bistånd som är både transparent och effektivt och ses som en förebild globalt.

Samtidigt är det näst intill inget fokus på kapital- och skatteflykt som ett svart hål som varje år berövar länder hundratals miljarder dollar i uteblivna skatteintäkter. Här behöver krafttag göras. Vi behöver även införa en effektiv land-för-land-rapportering för multinationella företag.

Den kursändring av svenskt bistånd som nu sker görs utan någon som helst analys, dialog eller ordentlig utvärdering. Senast biståndet förändrades gjordes en ordentlig analys, och omställningen föregicks av dialog med både riksdagen och biståndsgivare på bred front. Nu överger regeringen både enprocentsmålet och en i det stora hela välfungerande biståndspolitik utan någon som helst dialog. Det är minst sagt anmärkningsvärt.

Sverige ska vara en röst för solidaritet, demokrati och mänskliga rättigheter världen över. I Vänsterpartiets budgetmotion återställer vi enprocentsmålet och lägger fram förslag om ett additionellt klimatbistånd på 500 miljoner kronor år ett för att sedan trappa upp det till 1 miljard kronor de

nästkommande åren, detta för att motverka effekterna av klimatkrisen och bidra till en rättvisare, mer demokratisk och mer jämställd värld.

Anf. 109 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Lotta Johnsson Fornarve för inlägget, som dock lämnade utrymme för förtydliganden och kanske en lite djupare diskussion om en del saker som ledamoten nämnde.

Ledamoten nämnde att det finns enorma behov runt om i världen, inte minst på grund av pandemin som vi haft. Där är vi nog helt och hållet överens, inte minst när det gäller de humanitära insatser som behöver göras här och nu för att mota den extrema fattigdom och svält som vi ser runt om i världen.

Men frågan är hur världen på sikt ska bli en bättre plats att leva på för alla de människor som i dag inte har de bästa levnadsvillkoren. Det tyckte jag inte att jag hörde lika mycket om från ledamotens sida.

Hur ska vi se till att alla de människor som i dag lever i fattigdom inte behöver göra det i morgon? För mig som moderat är svaret på den frågan ganska entydigt. Vi har ibland fått möta kritik för att vi vill ha större fokus inte bara på export- och investeringsfrämjande utan också på att fördjupa handelspolitiken generellt. Det är ingen hemlighet att vi moderater tror att marknadsekonomi och handel är nödvändigt för att länder ska ta sig från fattigdom till välstånd. Det kan man inte riktigt utläsa något fokus på i Vänsterpartiets budgetmotioner eller förslag i det här betänkandet.

Biståndspolitikerna kanske inte ska beskrivas som ett svart hål, men min fråga till ledamoten är hur vi ska se till att den någon gång sinar och bidrar till att fler länder kan stå på egna ben. Delar Vänsterpartiet målet att biståndet så småningom ska kunna fasa ut, och hur ska vi se till att dessa länder på lång sikt kan stå på egna ben?

Anf. 110 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för frågorna.

Självklart måste det långsiktiga målet för biståndet vara att länder blir oberoende av bistånd och klarar sig själva.

Det är inte lätt att på så kort tid svara på frågan hur man ska göra. En viktig sak är naturligtvis att det måste finnas långsiktighet och förutsägbarhet i biståndet. Det går inte att göra stora förändringar på kort tid; därför är det långsiktiga utvecklingsbiståndet oerhört viktigt.

Här ser vi hur regeringen hellre vill satsa på det mer kortsiktiga humanitära biståndet, och det är fel väg att gå. Vi måste fortsätta satsa på ett långsiktigt bistånd där människor får möjlighet till egen försörjning på ett bättre sätt.

Som jag sa tidigare är jag absolut inte emot handel, men den måste ske på mottagarens villkor. Det finns mycket man kan satsa på för att utveckla handel lokalt, till exempel kvinnors möjligheter till ekonomiskt oberoende.

En annan viktig sak i biståndet är att fortsätta stödja det multilaterala systemet, som ju är en förutsättning för ett effektivt och bra bistånd som är flexibelt och kan sättas in snabbt när det behövs, när det uppstår en kris. Det är också en förutsättning för att lägga grunden för samarbete med civilsamhällets organisationer. Man är beroende av varandra, så att säga, så det är naturligtvis väldigt viktigt.

En viktig sak är också att satsa på jämställdhet och kvinnor. Jag menar att en satsning på demokrati och jämställdhet är en förutsättning för utveckling i stora delar av världen.

Anf. 111 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Jag är inte riktigt nöjd med svaret som sådant.

Vi vet ju vad Vänsterpartiets politik har lett till i de länder där den har prövats fullt ut. Ni har fortfarande kvar i partiprogrammet målet om planekonomi och socialisering av näringslivet, tror jag. Vi har sett skräckexempel på vad det leder till bra många gånger genom historien. Ingen biståndsbudget någonstans i världen kommer nog att räcka till för att reda upp den humanitära katastrof som införandet av ett sådant ekonomiskt system på bred front skulle innebära.

Det finns inte ett enda exempel i världen på att bistånd allena har lett till att utrota fattigdom. För att prata långsiktighet finns det länder som Sverige haft ett väldigt långt engagemang i – vi pratar många decennier, kanske 50, 60 eller till och med 70 år – utan att vi sett de resultat som bistånd allena möjligtvis kan leda till.

Ledamoten var inne på mänskliga rättigheter, och mänskliga rättigheter är något jätteviktigt. Vi pratar om korruptionsbekämpning och att se till att rättsstatens principer respekteras och om att uppmuntra dessa länder att införa marknadsekonomiska reformer med fokus på handel och så vidare.

Tack och lov, får väl ändå sägas, att Sverige ännu inte har sett en rent vänsterpartistisk biståndspolitik och att vi inte har haft Vänsterpartiet i regering, med ett avgörande inflytande över biståndet! Det räcker med att gå till Vänsterpartiets egen partianknutna biståndsorganisation Vänsterns Internationella Forum för att få en hint om hur ett sådant bistånd skulle kunna se ut. Då pratar vi absolut inte om mänskliga rättigheter utan om stöd till ganska skumma, revolutionära, väpnade organisationer som har noll respekt för mänskliga rättigheter.

Men Lotta Johnsson Fornarve blir fortfarande svaret skyldig. Hur ska vi se till att få en ekonomisk utveckling i den del av världen som i dag är beroende av svenskt bistånd?

(Applåder)

Anf. 112 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet står i det stora hela upp för den biståndspolitik som har bedrivits i Sverige under lång tid. Vi står upp för enprocentsmålet, för demokratiska mänskliga rättigheter och för jämställdhet. Vi är det parti som har tryckt på hårdast för att vi ska avsätta mer stöd till just jämställdhet. Vi ser nämligen att satsningar på jämställdhet, utbildning och kvinnor och flickor är otroligt viktiga för utveckling. Vi vet att när kvinnor får möjlighet till utbildning och egen försörjning får detta effekt för hela samhället och hela familjen. Att påstå något annat tycker jag är ganska skamligt.

Långsiktighet är A och O. För att man ska kunna se någon större förändring på lång sikt måste biståndet vara förutsägbart och löpa under en längre tid. Det handlar också om att stärka institutioner och myndigheter i länder. Men allt detta tar tid – det sker inte över en natt. Därför är det viktigt att man behåller långsiktigheten.

Även stödet till FN och multilaterala organisationer är fantastiskt viktigt för en stabil utveckling.

Anf. 113 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Det syns inte riktigt här inne, men det är faktiskt äntligen vår på riktigt! Och är det något vi behöver i allt det mörker som världen tyngs av just nu är det en strimma hopp och lite ljus på våra huvuden.

Våren innebär även att regeringen inom några dagar kommer med sin vårbudget. Nu har vi redan haft ett resonemang just om de pengar som beräknats gå till avräkningar för kostnader för asyl. Det ska bli väldigt intressant att se hur detta kommer att utveckla sig.

Om regeringen ändå skulle bestämma sig för att omprioritera redan i vårbudgeten och föra tillbaka pengarna till biståndet, något som inte minst civilsamhället efterfrågat den senaste tiden, innebär det att 1,2 miljarder skulle återföras. Detta är pengar som verkligen kan göra stor skillnad för många människor och som dessutom skulle täcka upp för den minskning av biståndet som gjorts. På så sätt skulle regeringen också kunna komma närmare de mål man har när det gäller ökat bistånd till civilsamhället, medel för ökad jämställdhet och demokratiutveckling eller kanske mer stöd till Ukraina – bara för att ta några exempel.

Jag vill såklart passa på att trycka på att enprocentsmålet borde återinföras. Det sades här tidigare att det inte finns något tak för hur mycket man kan hjälpa människor i världen. Nej – men det kan faktiskt finnas ett golv. Det är en värdering, och det är inte minst en investering, med tanke på att bistånd faktiskt gör att människor tar sig ur fattigdom och i stället kan bidra till världen.

Enligt FN skulle det krävas minst en fördubbling av de globala investeringarna i hållbarhet för att nå Agenda 2030. Det som behövs i detta läge är alltså allt annat än att minska pengarna. I stället ser vi att det sker en minskning globalt sett, inte minst kanske som en följd av pandemin och kriget i Ukraina.

Jag vill verkligen betona att Ukraina, som flera har varit inne på, naturligtvis ska ha det stöd som krävs. Där finns ingen motsättning.

Förutom att bibehålla nivån på 1 procent skulle vi också behöva använda pengarna som en hävstång. Detta är något som regeringen också håller med om. Det innebär att pengar vi satsar ska skapa mervärden som i sin tur bidrar till fler mervärden – till fattigdomsbekämpning, hållbara samhällsstrukturer och en hållbar demokratisk utveckling. Detta kan ske exempelvis genom större samverkan med företag som på olika sätt kan bidra till en positiv utveckling.

Som jag har sagt vid tidigare tillfällen är det, återigen, viktigt att trycka på att det är mottagarens villkor som måste vara utgångspunkten för biståndet, inte vad vi i Sverige kan vinna på det – även om det naturligtvis är positivt om vi alla kan vinna på det i slutänden. Men det är det lokala samhälle dit stödet kommer som ska byggas upp, och det är där jobben ska skapas och reglerna sättas.

I de motioner som vi behandlar i dagens debatt har Centerpartiet bidragit med bland annat förslag till hur prioriteringar inom det svenska biståndet skulle kunna göras för att pengarna ska få så stor effekt som möjligt. Det handlar om att skapa hållbara jobb, att verka för klimatomställning och grön energi och att jobba för demokratiutveckling och jämställdhet –

långsiktiga prioriteringar som på riktigt skulle kunna uppfylla målen i Agenda 2030, minska fattigdomen och öka människors möjligheter till ett tryggare liv. Utifrån detta skulle jag vilja ge några exempel på vad de 1,2 miljarder som eventuellt skulle kunna omprioriteras skulle kunna gå till – kanske kan det ses som en tipsbank.

Ett exempel är flickors utbildning. Utbildning är ett verktyg som vi vet är ett av de mest effektiva för att få människor ur fattigdom. Vi vet att utbildning stärker människors delaktighet i samhället och är en förutsättning för demokrati och utveckling. Just flickors utbildning ökar dessutom jämställdheten, vilket förutom att det ökar rättvisan mellan människor i sig är en faktor som bidrar till minskad fattigdom.

Ett annat exempel är klimatomställning. Det behöver inte sägas: Om utvecklingen här i världen ser mörk ut när det gäller demokrati är rapporterna om hur jorden mår och hur klimatet utvecklas i det närmaste katastrofala. Men allt går om man vill och är beredd att jobba för det, så därför gäller det att kavla upp ärmarna på alla områden. Biståndet och stödet till klimatomställning runt om i världen är en avgörande nyckel.

Ytterligare ett exempel är civilsamhället och demokratiutveckling. Det behöver knappast kommenteras i detta läge.

Och vill ni ha ett exempel där alla dessa mål möts samtidigt skulle det kunna vara satsning på det småskaliga jordbruket. Vi vet att bistånd som går till småskaligt jordbruk ger hållbara jobb. Småskaligt jordbruk involverar civilsamhället och bygger strukturer som bidrar till organisering. Det ökar engagemanget, bidrar till demokratiutveckling, bygger hållbara samhällsstrukturer och innebär i praktiken att kvinnor utbildas, involveras och får ökat inflytande i samhället, vilket ökar jämställdheten – som sagt en viktig faktor för att minska fattigdomen och förbättra folkhälsan. Småskaligt jordbruk ökar dessutom matsäkerheten i världen, inte bara lokalt utan även globalt, minskar hungern och kan rätt använt bidra till klimatomställningen.

Detta är som sagt bara ett exempel bland många. Jag vet att regeringen har fått en lång lista från civilsamhällets aktörer över sådant som skulle kunna göras för dessa extra pengar.

Som sagt – det är vår, och trots mörkret i vår värld är hoppet och engagemanget stort. Regeringen ska nu lägga fram en vårbudget, och chansen finns att man, även om man inte vill ta de där 1,2 miljarderna, kanske kan göra omprioriteringar och lägga till en del till biståndet.

Jag vill avsluta med att säga att jag naturligtvis står bakom Centerpartiets reservationer men yrkar bifall endast till reservation nummer 9, som handlar om just prioriteringar för det svenska biståndet.

Anf. 114 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! I dag lever omkring 100 miljoner människor på flykt. Minst lika många drabbas varje år av katastrofer till följd av klimatförändringarna. 70 procent av världens befolkning lever i länder där mänskliga fri- och rättigheter inte fullt ut respekteras. 700 miljoner människor lever i extrem fattigdom, och många av dem är kvinnor och barn.

Jag skulle kunna fortsätta att rabbla siffror om hur situationen för människor ser ut runt om i världen hur länge som helst, men vad alla dessa siffror säger är att efter att vi i årtionden sett hur det mesta gått framåt vad gäller utvecklingen i världen går det nu i stället bakåt. Klimatförändring-

arna, pandemin och nu Rysslands vettlösa invasion av Ukraina påverkar hela världen men drabbar de allra svagaste hårdast.

Detta går att möta på två olika sätt. Antingen kan man sticka huvudet i sanden, sköta sitt närområde, ”sätta Sverige först” och låta resten bli som det blir. Eller så kan man se på läget med öppna ögon och ta sitt ansvar för att som ett av världens rikaste länder göra vår del i att bygga fred, jämställdhet och demokrati i världen.

För mig och Miljöpartiet är det valet enkelt. Vi vill att Sverige också fortsatt ska vara en stark röst i världen, en röst som står upp för solidaritet, medmänsklighet och internationell rätt och ett land som står upp för ingångna avtal, som lever upp till sina internationella åtaganden inom FN och andra multilaterala forum och som det går att lita på när det gäller att sätta utvecklingen för de allra svagaste i första rummet. Det ska inte vara någon tvekan om att utvecklingssamarbetet styrs av principer om effektivitet och fattigdomsbekämpning och inte villkoras mot Sveriges näringslivspolitiska intressen.

Fru talman! Sverige och nästan alla länder i världen står bakom FN:s framförhandlade Parisavtal och Agenda 2030, världens gemensamma plan för hur vi ska möta klimathotet och bygga samhällen som är bättre för fler – eller för alla, eftersom agendan innebär att alla ska gå framåt och ingen lämnas efter. Från regeringen låter det nu dock lite som att vi tvekar om detta.

Men vi vet ju att det går att göra det här, att det går att åstadkomma den här förändringen. Vi vet att internationella avtal och konventioner kan gå från fina ord till handling, från mål om utrotad fattigdom och utökad demokrati till fler mammor som varje dag sätter mat på bordet till sina barn och till fler människor som får rösta i fria val. För bara några år sedan gick vårt arbete åt just det hållet, och därför vet vi i den här kammaren att vi tillsammans med många andra kan bidra till en tryggare och friare värld.

Men vi vet också att det krävs mer än ambitioner och fina ord på papper. Det krävs politisk vilja. Det krävs ekonomiska resurser. Och till skillnad från regeringens bristande ambitioner vill vi i Miljöpartiet leverera. Vi vill satsa mer på internationellt utvecklingssamarbete och internationell humanitär hjälp. För det är bara med samarbete som vi löser de kriser som världen gemensamt står inför. Det är bara med samarbete som vi skapar fred. Det är bara med samarbete som vi lyfter flickor och kvinnor och deras möjligheter till ett bättre och friare liv. Det är bara genom samarbete som vi minskar förföljelse av hbtqi-personer, människorättskampar, förföljda journalister och röstbärare i hela världen.

Därför vill vi höja enprocentsmålet. Vi vill minska avräkningarna och utöka Sveriges ambitioner. Vi står mitt i en ödestid både för många enskilda människor och för planeten, och då måste alla göra mer. Genom att göra vår del kan vi också kräva av andra att de ska göra sitt.

Fru talman! När regeringen nu drar ned på ambitionerna och lägger om politiken förändras Sveriges röst i världen. Vi ses inte längre som det föredöme som har gått före för att nå klimatmålen och för att nå de utsläppsminskningar vi har kommit överens om, och vi ses inte heller som föredöme i kampen för jämställdhet och flickors och kvinnors rätt att leva fria liv.

När det gäller klimatet hävdar regeringen, och därmed utskottets majoritet, att man kommer att höja klimatbiståndet. Det är bra, och det är helt

nödvändigt. Men vaga skrivningar som är till intet förpliktande kommer inte att pusha andra länder att gå med på att sluta investera i fossila bränslen och bara satsa på förnybart. I varje mötesrum måste vi få in skrivningar som stänger dörren för att våra biståndspengar ska kunna användas till utvinning av fossila bränslen och produkter.

Frågan är om den här regeringen har vad som krävs – en regering som själv har sagt om våra egna klimatmål att när vi dem inte så när vi dem inte. Kommer den regeringen verkligen att prioritera klimatarbetet internationellt, speciellt om det innebär färre sålda gasturbiner från svenska företag? Jag hoppas det. Men så som skrivningarna ser ut har jag mina tvivel.

Enligt den senaste IPCC-rapporten och den samlade forskarvärldens expertis måste vi göra allt för att minska utsläppen här och nu. Klimatbiståndet måste öka för att ge människor och samhällen rena energikällor men också för att vi ska kunna anpassa oss till de klimatförändringar som redan är här. Torka och översvämningar slår redan otroligt hårt mot många samhällen. För att de humanitära hjälpbehoven inte ska öka dramatiskt måste vi också ha en hållbar livsmedelsförsörjning som klarar ett förändrat klimat. Här har Sverige inte minst genom sina civilsamhällesorganisationer en viktig roll att spela.

Fru talman! Vi vet ju inte riktigt vilken biståndspolitik den här regeringen vill driva. Det enda vi med säkerhet vet är att budgetposten minskar och Sveriges insatser i världen med den. De ansatser som regeringen presenterar för biståndet ser till viss del fina ut på papper, men inte ens i deras egna dokument går ord och handling ihop. Det finns otaliga exempel – det har varit uppe här tidigare i dag – men det tydligaste är ändå regeringens politik för flickor och kvinnor.

Man tog bort den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken, för det var en etikett som inte betydde något. Låt gå för det, men nu visade det sig att man inte bara tog bort etiketten utan också alla de verkliga prioriteringar som arbetet med den feministiska politiken innebar, alla handlingsplaner, alla instruktioner. Vi vet alltså inte om det drivs på för ökad jämställdhet någonstans längre. Vi ser helt enkelt inget av det, och effekterna för världens kvinnor och flickor kommer att bli enorma. Regeringen skriver att de vill värna folkrätt, demokrati, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter, särskilt för flickor och kvinnor. Samtidigt tar de alltså bort det som skulle kunna leda dit. Nu ska inte politiken riktas in mot kvinnors rättigheter, resurser eller representation. Vad blir då kvar?

Ett annat exempel är att man säger sig vilja stötta rättsstatens principer, och så överger man i Guatemala just de människor som kämpar i hård motvind mot en repressiv stat. Det finns helt enkelt inga andra som är beredda att komma in och stötta den kampen i stället. Resultatet blir att röster tystnar.

Fru talman! FN:s organisationer, andra stora internationella organisationer och civilsamhällen över hela världen har arbetat idogt väldigt länge. Ett biståndsarbete som träffar rätt tar lång tid att bygga upp, men det går tyvärr alltför fort att rasera. De nedskärningar som den här regeringen genomför handlar inte om lite pengar här och där på marginalen. Det handlar om insatser för fred, fattigdomsbekämpning och demokrati som nu sätts på paus. Det som i regeringens talepunkter gärna reduceras till anonyma projekt är ju till syvende och sist skolgång för flickor och stöd till gräsrotsrörelser för frihet och demokrati. Och det är där det nu också minskar.

Jag vill avsluta med att säga några ord om det vedervärdiga krig som Ryssland bedriver mot Ukraina. Det är kanske inte så mycket som jag och regeringen är överens om, men när det gäller Sveriges stöd till Ukraina är vi helt eniga. Ukraina ska få allt det stöd som vi förmår att ge, på alla sätt vi kan – både civilt och militärt, både nu och sedan. Nu för att det är viktigt för oss alla att Ukraina vinner kriget, och sedan, när Ryssland har lämnat Ukraina, behövs vårt stöd fortfarande för att hjälpa till att bygga upp landet igen. Men vårt stöd till Ukraina ska inte gå ut över våra andra samarbeten och stöd till utvecklingen i andra delar av världen. Vi kan, och vi ska, göra både och.

Med det vill jag säga att jag står bakom alla våra reservationer men yrkar bifall bara till reservation 4.

Anf. 115 KATARINA TOLGFORS (M) replik:

Fru talman! Ledamoten från Miljöpartiet pratar om enprocentsmålet, som man till och med vill höja.

Jag tyckte att jag hörde några saker i anförandet som möter den politik som regeringen är på väg att genomföra på biståndsområdet. Därför tycker jag att det vore intressant att höra om ledamoten kan tänka sig att stödja en sådan politik om målen uppfylls på de områden där vi har gemensamma målsättningar, till exempel att stödja kvinnors och flickors rättigheter, såsom rätt till utbildning och frihet, runt om i världen.

När det gäller att se till att miljö- och klimatarbetet finns med som en prioriterad fråga besökte ledamoten och jag gemensamt Ecuador, där vi fick följa UNDP:s arbete. Det var uppenbart att miljö- och klimatarbetet i ett sådant land inte kommer att komma uppifrån utan måste byggas underifrån. Därför är det klokt av regeringen att satsa på att stärka civilsamhället och det lokala arbetet. Ibland sker detta i samarbete med organisationer som FN.

Min fråga till ledamoten är: Varför är enprocentsmålet ett självändamål när man ser att det nu finns en inriktning i politiken som möter flera av de frågor som ledamoten lyfte upp i sitt anförande? Hon är mycket välkommen att rösta på den sittande regeringens politik.

Anf. 116 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Tolgfors, för frågan! Jag ska ge ett rakt och klart besked: Jag kommer alltid att rösta för en bra politik inom biståndsområdet och inom alla andra områden. Om regeringen, mot förmodan måste jag tyvärr säga, lägger fram en väldigt bra produkt kommer vi naturligtvis att stödja den. Vi har gemensamma intressen och vill ofta samma sak. Vi tror bara på olika sätt att komma dit.

Jag tror inte att ett bra sätt att stötta en mer jämställd värld är att dra undan all politik, alla instruktioner och alla planer för att få detta på plats och lyfta ut det i världen. Att dra undan det tror jag inte leder till mer jämställdhet. Men om det kommer en politik från regeringen som tydligt visar hur vi ska stärka jämställdheten och jobba med detta är jag naturligtvis beredd att stödja den vilken dag som helst. Det är politiken som är det viktiga.

Ledamoten tog upp den gemensamma resa som vi precis gjorde till Ecuador och som jag tror lärde oss båda mycket. Den visade hur otroligt viktigt civilsamhället är. Man måste jobba med människor nära marken

och med en kapacitet och kunskap att verka just där. Därför är det lite sorgligt att se att regeringen nu lägger fram en ekonomisk biståndspolitik som inte stöder civilsamhället.

Civilsamhället behöver också FN:s organisationer för att kunna hålla ihop och vara ett skelett. Även där skär regeringen ned, så jag skulle vilja bolla över frågan till Katarina Tolgfors: Hur ska regeringen kunna lägga fram en politik som når målen när man drar in på alla ben som skulle kunna bidra till detta?

Anf. 117 KATARINA TOLGFORS (M) replik:

Fru talman! Om vi nu är överens om vad det är som vi vill genomföra och vilka behoven är tycker jag att det är märkligt att just frångåendet av enprocentsmålet skulle vara ett hinder om samma sak kan uppnås med mindre medel. Jag är övertygad om att man kan det.

Ett sätt att göra detta på som vi moderater vill satsa på är att göra investeringar i hållbara företag till det primära verktyget för fattigdomsbekämpning, till exempel genom en organisation som Swedfund. Detta är att satsa på något som är långsiktigt och där både kunskap och kompetens byggs in i ett lands eget system i stället för att man går in tillfälligt med ett projekt eller med pengar och medel som är bra för stunden men som kanske inte blir varaktiga.

Jag skulle bli väldigt förvånad om inte Miljöpartiet och ledamoten också tycker att det är en bra idé om vi kan minska medlen men ändå nå målen och de gemensamma frågor som vi vill driva inom biståndspolitik. Det skulle vara välkommet om Miljöpartiet ställde sig bakom regeringens politik. Vi vill samma sak.

Anf. 118 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Tolgfors, för svaret!

Det som skiljer oss åt är att jag inte tror att man kan uppnå samma resultat med mindre resurser, speciellt inte med en utveckling som vi nu ser går åt helt fel håll. Om vi inte hade haft klimatförändringarna, om vi inte hade stått på andra sidan av en stor pandemi och om vi inte hade haft Rysslands invasion av Ukraina hade vi möjligtvis kunnat skruva lite på det, för då hade vi haft extremt mycket bättre förutsättningar.

Nu har vi oerhört dåliga förutsättningar, för att tala klarspråk, vilket kräver mer resurser och mer engagemang. Detta behöver inte utesluta att man effektiviserar eller ser över det. Det är klart att man alltid måste se till att man gör rätt saker i den tid man befinner sig i och att man har rätt verktyg på plats.

Vi tror att det är avgörande att vi nu ökar ambitionerna i klimatbiståndet och att vi ökar ambitionerna för kvinnors rättigheter, representation och alla delar, för vi vet att kvinnor är förändringens möjliggörare. Ju mer vi satsar där, desto snabbare når vi de andra målen i agendan. Om vi inte satsar på klimat kommer vi inte att ett enda mål, för då kommer vi att ha otroligt svårt att få någon utveckling alls.

När det kommer till näringslivet och fattigdomsbekämpningen är det helt rätt att vi ökade garantiinstrumentet mycket när vi satt i regeringen. Vi satsade också mer på Swedfund för att de skulle kunna verka. Det är regeringens skrivningar om hur man vill utöka detta och göra på andra sätt som väcker många frågor hos oss. Vi ser där, som flera varit inne på tidi-

gare i dag, att det inte utgår från behoven på marken. Men om detta är tydligt och klart är det klart att bistånd allena inte kan lösa världens utvecklingsproblematik. För detta måste det till ekonomisk utveckling.

Anf. 119 KATARINA TOLGFORS (M):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet.

Vi har nu under ett par timmar debatterat svenskt bistånd, och det är inte första gången det sker i denna kammare.

Under lång tid var svensk biståndspolitik präglad av långa socialdemokratiska regeringsinnehav. Under 60- och 70-talen skedde uppbyggnaden med en ambition att skapa socialistiska modeller, och utifrån detta formades samarbeten med valda mottagarländer.

Under alliansåren gjordes förändringar inom biståndsområdet. Med hjälp av landfokusering och resultatredovisning blev det lättare att lyfta fram effekterna. En systematisk strategi för arbetet inom och stödet till multilaterala organisationer togs fram. Transparens och öppenhet markerades både genom en garanti och genom att medborgare och intresserade skulle kunna ta del av statistik och tillgängliga uppgifter med hjälp av Openaid. Det skedde också en omriktning av demokratibiståndet.

Vi moderater och den nya regeringen fortsätter nu arbetet med att reformera svenskt bistånd med fokus på effektivitet, transparens och resultatstyrning. Som nämnts här i kammaren tidigare lämnar regeringen en-procentsmålet, vilket det skulle vara välkommet om fler ställde sig bakom. Som har sagts här: Att minska medel och resurser är inte alltid likställt med att få mindre eller sämre resultat, tvärtom.

Alla organisationer, och särskilt skattefinansierade, mår bra av att man ser över, reformerar och förbättrar. Detta håller faktiskt många organisationer med om när man för en dialog med dem, vilket vi faktiskt gör varje vecka.

Att nöja sig med ett status quo och på något sätt driva någon nostalgisk socialdemokratisk biståndspolitik är inte det mandat som denna regering har för sitt biståndsarbete och den politik som vi vill lägga fram.

Med en treårsram om 56 miljarder kronor per år, vilket innebär 0,88 procent av bni för 2023, är Sverige fortsatt en av de största bidragsgivarna i världen.

Fru talman! Det är viktigt att inte låsa fast sig vid en nivå utan att de biståndspengar som Sverige bidrar med kommer till nytta där de bäst behövs och i länder som uppfyller grundläggande demokratiska principer och värnar mänskliga rättigheter. Svenskt bistånd ska inte vara villkorslöst.

Fru talman! Biståndets olika delar styrs av olika principer och kan i grova drag delas upp i två delar: humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd. Det humanitära biståndet utgör biståndets verkliga kärna och tar sin utgångspunkt i ambitionen att rädda liv, lindra nöd och minska lidande till följd av kriser, krig och katastrofer. Utvecklingsbiståndets syfte är att långsiktigt bidra till demokratisk utveckling.

För oss moderater är det humanitära biståndet det absolut viktigaste och något som alltid kommer att behövas. Det baseras på alla människors lika värde och värdighet som stadgas i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i Europakonventionen. Därför vill vi moderater att det

humanitära biståndet ska fortsätta att vara omfattande och öka som total andel av biståndet, såväl det som ges bilateralt som det som ges multilateralt inom ramen för det internationella humanitära systemet.

Fru talman! Vi ska också fortsätta att bidra till att länder kan utvecklas och stärkas långsiktigt. Utvecklingssamarbetet ska användas som en hävstång för att främja näringsliv, entreprenörskap, handel och utvecklings-samarbete med andra länder. Ett ökat fokus för fattigdomsbekämpningen ska vara att realisera den utifrån ekonomisk tillväxt och genom marknads-mässiga och hållbara investeringar. Det är något som ligger i den moderata politiken och ideologin och som genom historien visat sig vara det sätt som gör att länder faktiskt kan utvecklas och ta sig från fattigdom till välstånd och kunna klara sig själva.

Fru talman! Jag hade under våren förmånen att representera Moderaterna i Kvinnokommissionen i FN i New York med den svenska FN-delegationen. Jag var också nyligen i Latinamerika och följde UNDP:s arbete i Ecuador där vi träffade företagare i Amazonas och också regeringsföreträdare och representanter för civilsamhället. Ecuador är ett land med stor potential, ett så kallat medelinkomstland, men ett land där utvecklingen går åt fel håll på flera områden. Förtroendet för politik och institutioner är extremt svagt, det dödliga våldet ökar, den organiserade brottsligheten har kopplat ett starkt grepp och våld och förtryck mot kvinnor och flickor har eskalerat.

Så ser dessvärre utvecklingen ut på flera håll i världen. Det framstod tydligt i arbetet med Kvinnokommissionen. Därför är jag extra glad över att mitt parti inom reformarbetet med biståndet lyfter fram kvinnors och flickors rättigheter och frihet som ett tematiskt prioriteringsområde. Ett samhälle utan jämlikhet där kvinnor och flickor begränsas och inte får samma livschanser som män och pojkar är inte ett starkt samhälle. Om detta kan jag vara överens med flera andra talare här i dag.

Organisationer som FN tillsammans med flera civilsamhällesorganisationer och lokala aktörer gör värdefulla och viktiga insatser i Latinamerika, på den afrikanska kontinenten, i Asien och i Europa.

Även jag ska avsluta mitt anförande med det uppenbara att det är av största vikt att vi fortsätter att stödja Ukraina och dess befolkning på alla de sätt vi kan – humanitärt, militärt och ekonomiskt. Det kommer att kräva en stor insats av många under lång tid. Och Sverige ska vara med hela vägen framåt tills vi ser att det finns en stabilitet för Ukraina men också i Europa.

När vi nu ser att utvecklingen när det gäller demokrati, frihet, mänskliga rättigheter, rättsstatliga principer och jämställdhet på flera håll rullas tillbaka ska Sverige ställa hårdare krav på reformer för demokrati och mänskliga fri- och rättigheter i de länder som tar emot svenskt bistånd. Och vi ska ha en biståndsmodell som på ett effektivt sätt ser till att svenskt bistånd bidrar till att bekämpa fattigdom och skapar förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Sverige är fortfarande en av de största bidragsgivarna i världen, och vi ska fortsatt vara en stark röst i världen och ta ledarskap i frågor som rör utvecklingen i vår omvärld.

Fru talman! Det skulle vara bra om fler partier i Sveriges riksdag följde linjen att frånga att vi har ett mål på 1 procent eller 2 procent och i stället ser på vad vi vill åstadkomma med svenskt bistånd och hur vi gör det på

bästa sätt. Vi har provat en modell under väldigt lång tid. Omvärlden förändras, och det är dags att reformera svenskt bistånd så att fler människor i fler länder kan få det bättre och så att pengarna når dit de ska och där behoven är som störst.

Därmed vill jag återigen yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 12 Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU11

Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap (prop. 2022/23:45)
föredrogs.

Anf. 120 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! För att bedriva hälso- och sjukvård behöver det inte bara finnas rätt personal och ändamålsenliga lokaler, utan det behöver även finnas sjukvårdsprodukter – mediciner, medicintekniska hjälpmedel och annan typ av utrustning för att en god vård ska kunna ges. Detta låter naturligtvis som en självklarhet, och det är det också.

Men sanningen är att den grundläggande lagerhållningen av läkemedel och medicintekniska produkter brister i Sverige i dag. Patienter som ska hämta ut sin medicin möts alltför ofta av beskedet att just deras läkemedel inte finns att få tag på eftersom det är restnoterat. Detta orsakar förstås irritation och i vissa fall lidande och otrygghet för dessa patienter och även för deras familjer. Men det går också ut över själva patientsäkerheten. Hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap behöver därför stärkas, och den behöver stärkas på bred front.

Mot bakgrund av detta har den borgerliga regeringen nu lagt fram en proposition med en lång rad förslag för att just stärka hälso- och sjukvårdens försörjnings- och krisberedskap. Det är väldigt välkommet.

Förslagen handlar om alltifrån att skyldigheten att tillhandahålla sjukvårdsprodukter ska förtydligas i lagen till något så specifikt som att vi ska kunna skydda oss bättre vid en radiologisk nödsituation. Men gemensamt för alla de åtgärder som föreslås i den proposition som dagens betänkande behandlar är att de syftar till att stärka såväl kris- som försörjningsberedskapen inom svensk hälso- och sjukvård.

Som kristdemokrat skulle jag vilja nämna några av de konkreta åtgärder som vi nu vidtar för att öka läkemedelstillgången, så att de som är sjuka kan få del av de läkemedel som de behöver när de behöver dem.

För det första inför vi nu en lagstadgad lagerhållningsskyldighet för öppenvårdsapoteken. Tanken är att apotekens lager ska anpassas utifrån patienternas behov där apoteket finns. Detta ska vara ett av apotekens grunduppdrag, och syftet är helt enkelt att fler patienter ska kunna få läkemedlet direkt över disk när de besöker ett apotek, så att de kan ta med sig medicinen hem.

För det andra utökas den skyldighet som partihandlare med läkemedel har att leverera läkemedel till öppenvårdsapotek till att i fortsättningen även omfatta leveranser till sjukhusapotek.

För det tredje, och avslutningsvis, införs bestämmelser om en sanktionsavgift för läkemedelsbolag som inte följer skyldigheten att minst två månader i förväg meddela Läkemedelsverket att bolagets försäljning av ett läkemedel upphör antingen tillfälligt eller permanent.

Det är tyvärr ett stort problem att denna skyldighet inte i större utsträckning efterlevs i de fall där bristen faktiskt hade kunnat förutses. Den meddelandeskyldighet som finns för läkemedelsbolagen är central ur ett beredskapsperspektiv. Läkemedelsverket ansvarar för att ta fram lägesbilder över kritiska bristsituationer som kan uppstå, och deras förutsättningar att göra det jobbet försämrar naturligtvis om inrapporteringen uteblir eller sker alldeles för sent. Ytterst går detta ut över människors hälsa.

Mot bakgrund av detta stöder vi i Kristdemokraterna förslaget att Läkemedelsverket ska få ta ut en sanktionsavgift som en åtgärd för att öka efterlevnaden. Självklart ska sanktionsavgifterna vara rimliga och proportionerligt satta, och de ska bestämmas med hänsyn till överträdelsens allvar.

Mot bakgrund av det är det också bra att den borgerliga regeringen avser att väldigt noga följa vad införandet av möjligheten att ta ut sanktionsavgift får för konsekvenser, så att vi säkerställer att sanktionsavgiften får avsedd effekt – alltså ökad läkemedelstillgång. Från utskottets sida vill vi gärna understryka vikten av en sådan uppföljning.

Med det yrkar jag bifall till socialutskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 121 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Christian Carlsson säger i talarstolen att ambitionen med hela propositionen är att öka läkemedelstillgången. Det finns väl inte en människa i det här landet som inte vill öka läkemedelstillgången; pandemin har ju visat att det har funnits uppenbara bekymmer på ett antal områden.

Problemet är att de förslag som läggs fram riskerar att ha den rakt motsatta effekten i ett läge där man inför sanktionsavgifter på mellan 25 000 och 100 miljoner kronor. Det är sanslösa belopp, som man till och med skriver in i lagen. Tittar vi på andra länder som har genomfört detta ser vi att det har fått rakt motsatt effekt.

I till exempel Nederländerna, som har sanktionsavgifter på en betydligt lägre nivå, har detta fått effekten att företagen drar tillbaka läkemedel. En del läkemedel i Sverige säljer för kanske 100 000 kronor, och riskerar företaget då en sanktionsavgift på miljontals kronor drar man såklart slutsatsen att man bör dra tillbaka läkemedlet – eller också hamnar man i den andra änden, det vill säga sitter och anmäler risk för att läkemedel kommer att fattas inte bara för de läkemedel där man tror att det finns en risk utan även för väldigt många andra.

Beroende på att man lade sig för högt i Nederländerna ledde alltså detta till att antalet läkemedel minskade med 5 procent. Trots det berör Christian Carlsson inte med ett ord den oerhört tunga kritiken från tunga aktörer på området.

Min fråga till Christian Carlsson är därför: I och med att man har genomfört detta i Nederländerna, med betydligt lägre sanktionsavgifter än de 100 miljoner kronor regeringen föreslår, och det har fått effekten att antalet läkemedel har minskat med 5 procent – vad gör man från regeringens sida för bedömning av hur mycket detta kommer att minska läkemedelstillgången i Sverige? Den kommer inte att öka, som Christian Carlsson säger.

Anf. 122 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Som kristdemokrat och borgerlig politiker är jag naturligtvis väldigt angelägen om att vi säkerställer läkemedelstillgången så att det finns läkemedel till sjuka människor som är i behov av just läkemedel och samtidigt har ett företagsklimat i världsklass och rimliga förutsättningar för företagen som verkar här.

Jag har också stor respekt för de farhågor som lyfts fram. Det är därför regeringen pekar på vikten av att Läkemedelsverket har en nära dialog med berörda företag och bolag. Det som står här är också viktigt, det vill säga att avgifterna ska vara proportionerliga. Det ska vara så att de är rimliga och sätts utifrån de omständigheter som föreligger, och det finns möjlighet till nedsättning av avgiften. Det är oerhört viktigt att implementeringen av avgiften kan vinna förtroende, helt enkelt.

Det är också därför utskottsmajoriteten understryker det regeringen själv säger, det vill säga att man noga ska följa utvecklingen så att vi just får en ökad tillgång till läkemedel och inte får en massa oönskade effekter. Jag delar alltså inte verklighetsbeskrivningen att jag inte skulle ha berört detta i mitt anförande, för hela avslutningen handlade ju om just det.

Anf. 123 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Nu ska det alltså inte bara ska öka läkemedelstillgången utan dessutom skapa ett företagsklimat i världsklass. Det är stora ord Christian Carlsson använder sig av när det finns tydliga indikationer på att detta både skrämmer bort läkemedelsindustrin från Sverige och kommer att minska läkemedelstillgången.

Den konkreta fråga jag hade till Christian Carlsson gäller att flera andra länder har infört det här systemet men med betydligt lägre sanktionsavgifter. I Frankrike ligger de på max 10 miljoner, och här ska de alltså ligga på max 100 miljoner. I Nederländerna har man haft detta så länge att man har gjort en uppföljning, och där tror jag att man ligger på 1 miljon i sanktionsavgift. Där har detta lett till att läkemedelsindustrin drar sig tillbaka. Man avregistrerar ett stort antal läkemedel, för det är klart att den som säljer för 100 000 kronor i Nederländerna inte kan riskera miljonböter.

Min enkla fråga, som jag inte har fått något svar på från Christian Carlsson, är: När det nu finns ett konkret exempel på ett land i vårt närområde som har infört detta men på betydligt lägre nivå, hur har regeringen resonerat när man inför detta med 100 miljoner kronor i sanktionsavgift? Det riskerar ju att få förödande konsekvenser. Det leder definitivt inte till det Christian Carlsson efterlyser, det vill säga en ökad läkemedelstillgång. I Nederländerna blev det raka motsatsen.

Dessutom sker det, apropå detta med ett företagsklimat i världsklass, i ett läge där den samlade läkemedelsindustrin larmar. Man larmar inte för att man blir tvungen att betala sanktionsavgifter utan för att avgifterna

läggs på en nivå som kommer att få helt orimliga konsekvenser framför allt för patienterna men även för läkemedelsindustrin i Sverige.

Det var det som var min konkreta fråga: Hur har ni analyserat detta utifrån det som faktiskt har hänt i verkligheten, Christian Carlsson? Det har hänt i Nederländerna, som är ett land ganska jämförbart med Sverige.

Anf. 124 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Det låter nästan på Anders W Jonsson som att Centerpartiet skulle vara helt emot att införa en sanktionsavgift. Det har jag inte uppfattat tidigare, men det är möjligt att det är så. I så fall är det lika bra att säga det.

Den bedömning vi har gjort är att vi måste öka tillgången till läkemedel. Bolagen tar inte sitt ansvar att rapportera in förväntad brist på det sätt de borde och som de är skyldiga att göra i dag. Därför är vi helt enkelt beredda att införa en sanktionsavgift för att öka efterlevnaden.

Vi gör bedömningen att detta kommer att ha en positiv effekt, men samtidigt är vi naturligtvis ödmjuka inför de farhågor som lyfts fram. Det är därför det finns en stor samsyn i utskottet om att vi behöver följa detta noga, så att sanktionsavgiften inte utformas på ett sätt som inte vinner förtroende och legitimitet och som gör att den får oönskade effekter.

I min värld är det fullt möjligt att ställa krav på bolag om att rapportera in när de ser att de har brist och samtidigt erbjuda ett företagsklimat i världsklass. Jag tror inte att det behöver finnas en motsättning, utan vi kan både sätta rimliga villkor för företagen och ha en sjukvård där patienter kan få vård och läkemedel i tid. Dessa saker kan vara tillsammans i förarsätet och i främsta rummet.

Det är vår bedömning av detta. Vi ska naturligtvis se till att följa frågan framöver.

Anf. 125 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Christian Carlsson för hans anförande från talarstolen.

Socialdemokraterna håller i grunden med om mycket av det som står i den proposition som regeringen lägger fram och som vi ska ta ställning till här i kammaren. Det var dessutom den förra S-ledda regeringen som tillsatte denna utredning via Åsa Kullgren. Det är en väldigt ambitiös och gedigen utredning.

Det jag tänker fråga Christian Carlsson om, fru talman, är en sak som vi socialdemokrater tycker är viktig att lyfta fram och till och med lagstadga om i hälso- och sjukvårdslagen. Det gäller sjukvårdsprodukter och den del som handlar om personlig skyddsutrustning.

Vi vet, tyvärr, hur det såg ut under pandemin. Det var fullständig katastrof i fråga om tillgång till skyddsutrustning, speciellt i början av krisen, både inom hälso- och sjukvården, inom äldreomsorgen och inom omsorgen. Jag vågar påstå att det var mest problematiskt inom omsorgen, för den var tyvärr väldigt lågt prioriterad. Trots att regionerna och kommunerna har ansvar för att ha vissa beredskapsförråd fanns det inte tillräckligt.

Nu lyfter man in dessa frågor, och det är bra. Däremot, fru talman, tycker vi att Arbetsmiljöverket, statens egen expertmyndighet, har en poäng när myndigheten vill att man tydliggör detta med personlig skydds-

utrustning genom att lägga till ”och skydda sjukvårdspersonalens hälsa och säkerhet”. Man ska alltså se till både patientperspektivet och arbetstagarerna.

Varför säger Christian Carlsson och KD nej till detta förslag?

Anf. 126 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i väldigt mycket av den beskrivning som ledamoten Dahlqvist gav här. Den covid-19-pandemi som vi hade visade på behovet av ökad tillgång till sjukvårdsutrustning, inte endast utifrån patientperspektivet utan också utifrån arbetstagarperspektivet.

Det är också väldigt tydligt att man brustit i arbetsgivaransvar när det gäller att förebygga arbetsmiljörisker på väldigt många håll runt om i Sverige där man inte hade sett till att den personliga skyddsutrustningen fanns på plats.

Vi håller med om bedömningen. Regeringen har varit tydlig med att lagens krav ska omfatta personlig skyddsutrustning som behövs för att en god vård ska kunna ges. Det inryms i detta begrepp, och därför anser vi inte att ett sådant förtydligande är nödvändigt. Vi har samma viljeinriktning men tycker helt enkelt att det inryms i den formulering som finns. Detta har regeringen också varit tydlig med i sin proposition.

Anf. 127 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, Christian Carlsson, för svaret!

Trots att det är väldigt tydligt i lagstiftningen i dag – det finns flera lagar som reglerar arbetsgivaransvaret när det gäller trygga och säkra arbetsplatser och en bra arbetsmiljö – brast ju detta, vilket vår egen expertmyndighet, Arbetsmiljöverket, var väldigt tydlig med i sin utvärdering. Även Riksrevisionen har tittat på detta.

Det som Christian Carlsson säger är riktigt: Sjukvårdsprodukter och personlig skyddsutrustning innefattas. Detta är bra; vi delar den uppfattningen. Men vad är det som skapar extra säkerhet här? Förslaget från oss socialdemokrater innebär att vi vill ändra på lagstiftningen och lägga till den del som handlar om personalens perspektiv.

Jag tackar Christian Carlsson för svaret. Jag hör att Christian Carlssons och regeringens avsikt är att gå fram med ytterligare ett skarpt förslag. Vi kommer dock att ha en reservation i den frågan framöver.

Anf. 128 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att det finns olika lagtekniska vägar att nå samma ambition, det vill säga att öka tillgången på personlig skyddsutrustning för personalen inom svensk sjukvård. Det är positivt att det finns samsyn när det gäller detta.

Anf. 129 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Dagens betänkande handlar om hälso- och sjukvårdens beredskap inför allvarliga händelser i fredstid och vid höjd beredskap.

Med pandemin i färskt minne och det pågående kriget i Ukraina upplever vi alla hur sårbart vårt samhälle är. Det är framför allt nu som var och en av oss inser hur beroende vi är av samhällets insatser och resurser.

Marknadsekonomiska företeelser som lager på hjul, eller just in time, förklarar inte heller lagerhållningen av sjukvårdsprodukter när kriser slår sönder logistiken.

Sverige är ett importberoende land. En allvarig fredstida kris, som pandemin, eller ett krig medför stora eller långvariga behov av att ha lager av produkter. Om krisen eller kriget berör många länder – kanske till och med globalt, som under pandemin – blir det svårt att köpa in material eftersom alla länder behöver exempelvis skyddsutrustning.

Men redan före pandemin agerade den förra S-ledda regeringen genom att tillsätta flera utredningar som skulle komma med hållbara och skarpa förslag som förbättrar Sveriges förmåga till uthållighet vid extraordinära händelser. Redan 2018 fick Åsa Kullgren ansvaret för att utreda hälso- och sjukvårdens beredskap. Utredningen är omfattande och består av tre betänkanden. En del av dessa förslag finns med i dagens proposition.

Fru talman! Regeringen föreslår att sjukvårdsprodukter ska skrivas in i lagen där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet. Det är bra att det tydliggörs vilka krav som ska ställas för att öka bland annat patientsäkerheten och kvaliteten.

Arbetsmiljöverket har i sitt remissvar uttryckt att man stöder förslaget men anser att lydelsen i 5 kap. 2 § hälso- och sjukvårdslagen bör kompletteras med tillägget ”och skydda sjukvårdspersonalens hälsa och säkerhet”.

Vi socialdemokrater delar Arbetsmiljöverkets uppfattning. Utbrottet av covid-19 visade på behovet av ökad tillgång till sjukvårdsutrustning inte endast ur ett patientperspektiv utan också ur ett arbetstagarperspektiv. Vi anser att Arbetsmiljöverkets formulering är en bra och tydlig markering av betydelsen av sjukvårdens försörjningsberedskap också ur ett arbetstagarperspektiv. Vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom det som står i 5 kap. 2 § och lägga till Arbetsmiljöverkets förslag till text.

Fru talman! Under de senaste åren har antalet restnoterade läkemedel ökat. Bristen på läkemedel är alltså inte enbart kopplad till pandemin. Om ett läkemedel som är kritiskt för behandling av allvarligt sjuka patienter av något skäl inte finns tillgängligt på den svenska marknaden uppstår snabbt mycket stora risker för personers liv och hälsa.

I propositionen föreslås att det införs dels en lagerhållningsskyldighet för öppenvårdsapotek, dels en leveransskyldighet för partihandlare gentemot sjukhusapotek. Innan avregleringen av apoteksmarknaden hade Apoteket AB en sådant uppdrag, och nu föreslås att företaget återfår kravet på lagerhållningsskyldighet.

I dag finns krav på läkemedelsföretag att minst två månader innan meddela Läkemedelsverket om försäljning av ett läkemedel upphör tillfälligt eller permanent. I dag får Läkemedelsverket inte tillräcklig information, vilket gör det svårare för verket att förebygga brist på läkemedel.

Här delar vi regeringens uppfattning och anser därför, i enlighet med utredningen och regeringens bedömning, att möjlighet till sanktionsavgifter bör införas. Samtidigt vill vi flagga för att sanktionsavgifter innebär risker.

Det är viktigt att avgifterna kan användas på ett flexibelt sätt i förhållande till aktörernas storlek och ekonomiska situation men samtidigt att avgifterna är tillräckligt stora för att få avsedd effekt.

Läkemedel säljs på en marknad med starka ekonomiska aktörer och intressen. Ett sanktionssystem byggt kring sanktioner vid bristande information i fråga om enskilda artiklar kan påverka företagens agerande och därmed i vilken utsträckning de väljer att tillhandahålla vissa av dessa artiklar och mediciner. Det finns alltså en uppenbar risk att vissa företag försöker skydda sig från risken att drabbas av sanktioner genom att helt enkelt erbjuda ett mindre sortiment.

Även risk för överrapportering är uppenbar då man hellre rapporterar en gång för mycket än för lite på grund av risk för vite.

Läkemedelsindustriföreningen, Lif, och Föreningen för Generiska läkemedel och Biosimilarer, FGL, har i remissyttranden varnat för att en möjlig sanktionsavgift på 100 miljoner innebär en risk för att läkemedel försvinner från den svenska marknaden.

Mot bakgrund av de farhågor som framförts anser vi socialdemokrater att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att följa effekterna av den nya lagstiftningen och löpande se över behovet av justeringar.

I grunden är förslagen bra och kommer säkert att öka förmågan att tillhandahålla läkemedel, men de kommer inte lösa problemet med restnoterade läkemedel. Det är ett allvarligt samhällsproblem som jag anser att regeringen måste göra betydlig mer för att lösa.

Fru talman! Regeringen anför att arbetet med att stärka hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap måste bedrivas med ett långsiktigt perspektiv och göras i flera steg. Även om långsiktighet är av vikt vill vi framhålla att detta arbete måste göras så snart det är möjligt.

Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap har lämnat en rad förslag som behöver tas vidare. Det gäller inte minst förslagen om kommuners och regioners skyldighet att hålla lager, vilket Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har framfört i sitt remissvar. Det behövs en grundläggande lagerhållning i regioner och kommuner för att minska hälso- och sjukvårdens sårbarhet när det gäller sjukvårdsprodukter.

Vi anser att det är viktigt att regeringen tar detta vidare och lägger fram skarpa förslag.

Jag står bakom samtliga reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation nummer 1.

(Applåder)

(forts. § 15)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

JuU9 Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU12 Processrättsliga frågor

Punkt 3 (Tillståndsplikten för kommuner)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

210 för utskottet

92 för res. 2

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 21 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 2: 92 S

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 11 (Vitnesskydd m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

3. res. 9 (V, C)

Förberedande votering:

64 för res. 8

42 för res. 9

196 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

196 för utskottet

63 för res. 8

43 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 1 SD, 59 M, 16 KD, 14 MP, 14 L

För res. 8: 63 SD

Avstod: 21 V, 21 C, 1 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Marielle Lahti (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 15 (Rätten till målsägandebiträde)

1. utskottet

2. res. 13 (V, C)

Votering:

259 för utskottet

42 för res. 13

1 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 64 SD, 59 M, 16 KD, 14 MP, 14 L

För res. 13: 21 V, 21 C

Avstod: 1 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Leila Ali Elmi, Janine Alm Ericson, Emma Berginger, Camilla Hansén, Daniel Helldén, Annika Hirvonen, Rebecka Le Moine, Amanda Lind, Emma Nohrén, Jan Riise, Jacob Risberg, Malte Roos, Märta Stenevi och Elin Söderberg (alla MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 20 (Förstärkning av rättsväsendet)

1. utskottet

2. res. 18 (C)

Votering:

191 för utskottet

21 för res. 18

90 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 18: 21 C

Avstod: 90 S

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Rose-Marie Carlsson och Inga-Lill Sjöblom (båda S) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU7 Samhällets krisberedskap

Punkt 1 (Krisberedskapssystemet)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

280 för utskottet

21 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 64 SD, 58 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 1: 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 10 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

David Josefsson (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Utveckling av räddningstjänsten)

1. utskottet

2. res. 3 (S, C)

Votering:

175 för utskottet

113 för res. 3

14 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 1 MP, 14 L

För res. 3: 92 S, 21 C

Avstod: 14 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Marielle Lahti (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 10 (Stöd till personer med funktionsnedsättning)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

Votering:

281 för utskottet

21 för res. 8

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 64 SD, 59 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 8: 21 V

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 12 (Klimatanpassning för krisberedskapen)

1. utskottet

2. res. 10 (S, C, MP)

Votering:

174 för utskottet

128 för res. 10

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 14 L

För res. 10: 92 S, 21 C, 15 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 15 (Kunskapsuppbyggnad inom cybersäkerhetsområdet)

1. utskottet

2. res. 12 (S, MP)

Votering:

175 för utskottet

106 för res. 12

21 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 21 V, 1 C, 16 KD, 14 L

För res. 12: 92 S, 14 MP

Avstod: 20 C, 1 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Helena Vilhelmsson (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Leila Ali Elmi (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU12 Jakt och viltvård

Punkt 3 (Stärkt lokalt inflytande i viltförvaltningen)

1. utskottet

2. res. 3 (S, C)

Votering:

189 för utskottet

113 för res. 3

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 3: 92 S, 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 9 (Blyammunition)

1. utskottet

2. res. 13 (C)

Votering:

281 för utskottet

21 för res. 13

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 13: 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 14 (Värna den svenska jakten och viltvården)

1. utskottet

2. res. 18 (SD)

Votering:

217 för utskottet

64 för res. 18

21 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 18: 64 SD

Avstod: 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Prot. 2022/23:87

12 april

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU18 Försök till subventionsmissbruk

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU10 Bostadspolitik

Punkt 1 (Åtgärder på bostadsmarknaden)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 4 (MP)

Förberedande votering:

92 för res. 1

14 för res. 4

195 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Elin Söderberg (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

154 för utskottet

92 för res. 1

56 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 1 V, 16 KD, 14 L

För res. 1: 92 S

Avstod: 20 V, 21 C, 15 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Nooshi Dadgostar (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Bostadsförsörjning)

1. utskottet
2. res. 12 (V)

Votering:

176 för utskottet
21 för res. 12
105 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 64 SD, 59 M, 21 C, 16 KD, 1 MP, 14 L

För res. 12: 21 V

Avstod: 91 S, 14 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Marielle Lahti (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 8 (Trygga bostadsområden)

1. utskottet
2. res. 18 (SD)

Votering:

217 för utskottet
64 för res. 18
21 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 18: 64 SD

Avstod: 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 12 (Bostäder för äldre personer)

1. utskottet
2. res. 24 (C)

Votering:

267 för utskottet
21 för res. 24
14 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 1 MP, 14 L

För res. 24: 21 C

Avstod: 14 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Marielle Lahti (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU12 Planering och byggande

Punkt 1 (Översyn av plan- och bygglagen)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 3 (C)

Förberedande votering:

93 för res. 1

21 för res. 3

188 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Camilla Brodin (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

127 för utskottet

92 för res. 1

82 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 1: 92 S

Avstod: 62 SD, 20 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 4 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Ulrika Liljeberg (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

196 för utskottet

63 för res. 11

43 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 11: 63 SD

Avstod: 1 SD, 21 V, 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 5 (Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden)

1. utskottet
2. res. 15 (MP)

Votering:

266 för utskottet

15 för res. 15

21 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 14 L

För res. 15: 15 MP

Avstod: 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 6 (Reglering med detaljplan)

1. utskottet
2. res. 16 (V)

Votering:

281 för utskottet

21 för res. 16

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 64 SD, 59 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 16: 21 V

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 14 (Bygglovsbefriade åtgärder)

1. utskottet
2. res. 30 (S)

Votering:

189 för utskottet

92 för res. 30

21 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 30: 92 S

Avstod: 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU3 Riksrevisionens rapport om personalförsörjningen av kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU6 Internationellt utvecklingsbistånd

Punkt 1 (Biståndsnivå)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (V)

4. res. 4 (MP)

Förberedande votering 1:

24 för res. 2

15 för res. 4

263 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Camilla Brodin (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

93 för res. 1

21 för res. 2

188 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

153 för utskottet

92 för res. 1

57 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 16 KD, 14 L

För res. 1: 92 S

Avstod: 21 V, 21 C, 15 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 3 (Prioriteringar)

1. utskottet

2. res. 6 (S)

3. res. 7 (SD)

4. res. 9 (C)

Förberedande votering 1:

65 för res. 7

21 för res. 9

216 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Camilla Brodin (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

92 för res. 6

64 för res. 7

146 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:
153 för utskottet
92 för res. 6
57 avstod
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 64 SD, 59 M, 16 KD, 14 L
För res. 6: 92 S
Avstod: 21 V, 21 C, 15 MP
Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Vissa frågor om
hälso- och sjukvårdens
försörjningsberedskap*

§ 15 (forts. från § 12) **Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap** (forts. SoU11)

Anf. 130 JOHNNY SVEDIN (SD):

Fru talman! Från slutet av 2019 och framåt har sjukdomen covid-19 med efterverkningar drabbat oss alla på ett eller annat sätt. Pandemin tog till synes både dåvarande regering och myndigheter på sängen.

Under det år då pandemin var som mest förödande var Sveriges olika lager av skyddsutrustning små eller näst intill obefintliga. Detta innebar under lång tid att den hårt ansträngda personal som arbetade inom hälso- och sjukvården och äldreomsorgen inte hade tillgång till skyddsutrustning för att förhindra ytterligare spridning av covid-19.

Coronakommissionen, som bland annat har utvärderat regeringens och myndigheternas åtgärder för att begränsa spridningen av covid-19, ger den dåvarande S-ledda regeringen svidande kritik för undermålig krishantering. Det här innebar, ihop med en rad andra anledningar, med stor sannolikhet att många liv gick till spillo helt i onödan.

I propositionen *Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap* föreslås att det i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) uttryckligen ska anges att där det bedrivs någon form av hälso- och sjukvård ska det också finnas sjukvårdsprodukter och övrig utrustning som krävs för att god vård ska kunna ges. Detta är givetvis grundläggande, och vi sverigedemokrater instämmer i regeringens förslag.

Under pandemin fanns det brister inom bland annat läkemedelsområdet, och det var problem med att leverera flera typer av livsavgörande läkemedel. I ett modernt samhälle en bra bit in på 2000-talet bör det inte föreligga sådana problem.

Att Sveriges befolkning ska sitta i händerna på leverantörskedjor för att få tillgång till de mest basala läkemedlen och utrustning för att överleva en kris är inte värdigt ett välfärdsland som Sverige. Tyvärr var det vad många svenskar fick uppleva under pandemins mest kritiska period.

I propositionen som debatteras i dag föreslås att Läkemedelsverket ska få ta ut en sanktionsavgift för den som har fått tillstånd för ett humanläkemedel och inte meddelat att försäljningen upphört permanent eller till-

fälligt. Lägsta avgiften är 25 000 kronor och den maximala 100 miljoner kronor.

Den förpliktelsen finns redan i dag. Den kallas för god apoteksed, som branschen själv tagit fram. Tyvärr har det inte fungerat. Någon gång måste det vara dags för riksdagen att ge myndigheten en rättvis chans att åtgärda problem som annars är återkommande, allt för att vi ska få så en effektiv vårdkedja med fungerande läkemedelshantering som möjligt i Sverige. Detta bör vara alla riksdagspartiers önskan.

Det föreslås också att öppenvårdsapotek och leverantörskedjan, det vill säga partihandeln, ska vara skyldiga att lagerhålla de läkemedel som det är mest efterfrågan på inom området. Det kan av naturliga skäl se olika ut från apotek till apotek beroende på demografin.

Det har också framkommit att det finns andra som tycker det ska finnas en lista av speciella läkemedel som apoteken ska vara skyldiga att lagerhålla. Vi tror dock att det är bäst att medborgarna är de som avgör vilka läkemedel som ska finnas tillgängliga hos apoteken. Men Sverigedemokraterna kan däremot se att denna fråga kan bli aktuell vid senare tillfälle.

Fru talman! Vi sverigedemokrater är oroade över den nedmontering som skett på många håll så att det inte längre går att säkerställa en bra lagerhållning av livsviktiga läkemedel, sjukvårdsprodukter eller medicinska produkter. Vi anser att tidigare regeringars vårdslöshet och brist på handlingskraft gått så för långt. Vi välkomnar förslag som åtgärdar dessa brister.

Vi ser också positivt på att den nya högerregeringen i och med utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap även beslutat om att ge fler myndigheter vidare uppdrag för att stärka Sveriges beredskap ytterligare. Bland annat kan nämnas att Socialstyrelsen fått i uppdrag identifiera och sammanställa de mest kritiska läkemedlen och medicinska produkterna. Den ska även ta fram underlag för vilka sjukvårdsprodukter som bör omfattas av hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap, vilket vi välkomnar.

Fru talman! För att säkerställa att vi i Sverige inte hamnar i brist på både försörjning och lagerhållning av läkemedel, sjukvårdsprodukter eller medicinska produkter behöver riksdagen besluta om viktiga lagförändringar som krävs för att så inte ska ske igen. Därmed yrkar jag bifall till propositionen i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 131 KÄRIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Sverige var inte någon isolerad ö, ledamoten. Det var brist i hela världen på både läkemedel och skyddsutrustning. Det är kanske bra att komma ihåg det. Annars kan man hamna i helt fel ringhörna.

Fru talman! Jag har en fråga till ledamoten. Det handlar om hur man ser på hur man ska bygga upp detta igen. Det är absolut nödvändigt. Jag vill också upplysa om, fru talman, att det inte var den förra regeringen som sålde ut Apoteket AB, utan det var alliansregeringen. Det kan också vara bra att komma ihåg. Därmed försvann också det nationellt lagret för skyddsutrustning, läkemedel och whatever. Det var kanske inte så toppenbra, sett så här i efterhand.

Prot. 2022/23:87
12 april

*Vissa frågor om
hälso- och sjukvårdens
försörjningsberedskap*

När man tittar på vad olika remissinstanser har sagt om propositionen ser man att många efterlyser en mer detaljerad färdplan framåt. Det handlar inte om att man ska avvakta eller ha en långsiktig plan.

Fru talman! Jag tror att det behövs att man har både en långsiktig plan och en mer snabb plan. Tyvärr kan pandemin komma om ett år igen. Då är det väldigt bra att vi har skyddsutrustningarna i regionerna, ett nationellt lager och så vidare.

Hade inte det varit bra att titta lite på exempelvis Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps remissvar, som jag tycker är väldigt bra? Det gäller även Arbetsmiljöverkets svar om skyddsutrustning. Jag återkommer senare till det.

Fru talman! Tycker ledamoten att det är till fyllest att ha den långsiktiga planeringen? Det kan ske väldigt långt bort. Vi behöver snabba på lite och trycka på gaspedalen. Det kan ni göra nu när ni har chansen, eftersom ni är förutsättningen för regeringsbildningen.

Anf. 132 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Karin Rågsjö!

Långsiktighet är givetvis alltid bra. Det står också vi för. Jag ser heller inga hinder för att vi ska se långsiktigt på saker och ting.

Det här är en långsiktig åtgärd. Det är en början på någonting där vi gör lagförändringar som kräver att man ska sköta sina åtaganden som företagare. Det tycker jag är långsiktigt.

Vad gäller skyldighet att tillgodose tillgång till skyddsutrustning och sådant ingår det i Arbetsmiljöverkets uppdrag. Det är arbetsgivaren skyldig att tillse när det händer någonting.

Det hade man tyvärr inte gjort under pandemin. Men jag hoppas att man lärt sig en läxa och tagit det till sig. Jag tror att de flesta regioner jobbar med frågan ganska mycket i varje fall för tillfället.

Anf. 133 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Visst ska vi ha långsiktiga planer. Det vore väldigt bra om vi också hade en snabb plan för att upprätta ett nationellt lager. Det tror jag kan vara viktigt.

Jag skulle föredra att regionerna rent lagstiftningsmässigt var skyldiga att bygga upp lager. Det var en katastrofsituation vi hade. Det är inte varje dag man ser överläkaren på Södersjukhuset med ett cyklop i stället för ett visir. Det hoppas jag att vi aldrig behöver se igen.

Fru talman! Jag skulle föredra att regeringen och dess stödparti Sverigedemokraterna kanske hade tittat mer på de lite mer snabba puckarna. Det är viktigt att få igång arbetet ganska snabbt.

Vi vet inte vad vi står inför efter pandemin. Dagen efter att Coronakommissionen hade presenterat sin rapport tryckte man på krigsapparaten i Ryssland.

Då är det bra att vara förberedd. Man vet aldrig vad som händer. Vi ska ha lagren fyllda den dag vi behöver dem.

Anf. 134 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Fru talman! Jag håller med ledamoten om att det är viktigt att vi bygger upp våra lager snabbt. Som jag sa innan är jag helt övertygad om att regionerna jobbar med den frågan. Jag tror inte att det finns en region i Sve-

rige som inte tar det som har hänt och som fortfarande pågår i viss utsträckning på största allvar. Det är dock inte alls i samma format som för ett par år sedan.

Med det sagt tycker jag att den lagproposition som vi debatterar i dag är otroligt viktig för att komma framåt i frågan över huvud taget. Sedan vet jag att Vänsterpartiet har lite synpunkter på utförandet. Samtidigt är det ett stort steg i rätt riktning.

Anf. 135 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Johnny Svedin anklagar i sitt anförande slentrianmässigt den förra regeringen för att den varit passiv och gjort alldeles för lite.

Jag minns väl den förra mandatperioden när företrädare för Sverigedemokraterna stod i kammaren, dock inte Johnny Svedin, och sa att ni agerar alldeles för långsamt och för lite.

Nu har Johnny Svedin och Sverigedemokraterna förutsättningen att agera snabbt. Då kan man fundera på varför man ska avvakta med en hel del av utredningens förslag.

Det finns en del förslag i betänkandet som behandlas i dag som jag tycker är bra, fru talman. Men man kan fundera på Sverigedemokraternas retorik. Gäller inte den när det är stödparti åt regeringen? Det är min första fråga, Johnny Svedin.

Den andra frågan gäller att Sverigedemokraterna ofta säger att de är arbetarnas parti. Nu har Sverigedemokraterna chansen att stödja Socialdemokraternas lagförslag när det gäller det som Arbetsmiljöverket anser. De har yttrat sig i sitt remissvar att de vill ha ett tillägg i hälso- och sjukvårdslagen om att skydda sjukvårdspersonalens hälsa och säkerhet. Tillägget ska gälla skyddsutrustning.

Men Sverigedemokraterna röstade nej till vårt förslag. Min fråga till Johnny Svedin är därför: Varför står ni inte bakom arbetstagarnas situation?

Anf. 136 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Dahlqvist, för frågan! Som svar på fråga nummer två finns det, som jag också sa i mitt anförande, i propositionen krav på sjukvårdsprodukter och övrig utrustning för att skydda sjukvårdspersonal. Det föreslås att det i sjukvårdslagen 2017:30 uttryckligen ska anges att där det bedrivs någon form av hälso- och sjukvård ska det också finnas sjukvårdsprodukter och övrig utrustning som krävs för att god vård ska kunna ges. Det anser jag är ett tillräckligt bra svar.

Som svar på din fråga: Jo, vi tar hänsyn till medarbetarna. Jag råkar själv vara medarbetare inom hälso- och sjukvården, så jag tycker att detta är extremt viktigt. Jag tycker också att denna formulering tillgodoser det här.

Däremot uppfattade jag tyvärr inte riktigt fråga nummer ett, så jag får be att återkomma med svaret på den. Jag har alltså inget svar nu.

Anf. 137 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Min första fråga till Johnny Svedin var: Varför agerar inte SD mer aktivt och lägger skyndsamt fram fler förslag när det gäller sjukvårdens krisberedskap?

Dina partikamrater och företrädare för SD kom med denna kritik mot oss, den förra socialdemokratiskt ledda regeringen, under förra mandatperioden. De tyckte att vi agerade alldeles för långsamt och för lite. Nu har Johnny Svedin och hans kollegor chansen att skynda på processen. Min fråga var alltså: Varför agerar ni inte på fler punkter som utredningen föreslår?

Det är uppenbart, fru talman, att regioner och kommuner ska ha ett förråd – ett katastrofförråd. Så stod det tidigare, och så står det även i dag. En region hade det, och fyra kommuner hade det. Det räckte i fyra veckor som längst. Det här är en akutpunkt. Det är jättebra att vi bygger läkemedelsförråd och att staten tar ansvar för det. Det är bra att vi säkrar upp hur sjukvård ska bedrivas och så vidare. Men vi har grundproblemet kvar; vi har regionerna och kommunerna kvar.

Min fråga är alltså: Varför vill ni inte gå fram med skarpa förslag även på detta område?

När det gäller personalens skyddsutrustning har Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna inte samma åsikt. Uppenbarligen har vår expertmyndighet Arbetsmiljöverket gjort en annan bedömning. De anser att detta behöver skrivas in för personalens säkerhet och trygghet.

Fru talman! Under pandemin, exempelvis, var det samma arbetsmiljöansvar för arbetsgivarna. Men det följdes inte fullt ut. Många vittnade om otillräcklig skyddsutrustning och fara i sin arbetsmiljö.

Jag hoppas som sagt att Sverigedemokraterna ändrar uppfattning om vårt förslag.

Anf. 138 JOHNNY SVEDIN (SD) replik:

Fru talman! Tack igen för frågan, Mikael Dahlgvist! Att tidigare sverigedemokrater har stått här och varit kritiska till hur Socialdemokraterna agerat har jag full förståelse för. Jag tog upp detta i mitt anförande också. Och det var inte slentrianmässigt, utan det var en känsla som jag tror att många utöver mig – även ute i Sveriges regioner och kommuner – delade. Men nog om det; det var inte det vi skulle prata om i dag.

Frågan i dag gäller vad lagförslaget kommer att generera. Det jag känner och det vi tror på är att det kommer att generera precis det vi pratar om. Vi kommer att få ökad lagerhållning. Apoteken kommer till exempel att få skyldighet att ha vissa läkemedel som är gångbara. Vad gäller personalens utrustning ute på boenden, i hemsjukvård, på äldreboenden och så vidare är arbetsgivaren redan i dag skyldig att ha lager även för en eventuell kris.

Jag tänker inför framtiden att vi får låta det här mogna och låta propositionen gå igenom. Sedan får vi ta en ny debatt, kanske om ett år, och se hur det ser ut då. Det ska ju följas upp också, så jag tycker att vi stannar vid detta.

Anf. 139 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Under lång tid har Sveriges beredskap inför pandemier, kriser och krig försvagats betydligt. Det handlar om kommersialisering av hälsovård och läkemedel som har gjort att tillgången till detta extremt sårbar. Just in time har varit ledorden för detta.

På senhösten 2019 lade jag fram ett förslag till utskottsinitiativ om just beredskap. Den 1 oktober var det nämligen så att fem regioner bytte leve-

rantör av sjukhusmaterial. Det gällde engångsartiklar, sprutspetsar, dialysmaterial och så vidare. De hade gjort en katastrofalt dålig upphandling. Berörda regioner var Dalarna, Sörmland, Uppsala, Västmanland och Örebro. Den nya leverantören, Apotekstjänst AB, fullföljde inte sitt uppdrag.

Sjukhusen gick upp i stabsläge, och det var ganska katastrofalt. Det fanns alltså inte längre något sjukvårdsmaterial – det kom inget! Det drabbade patienter, och 489 operationer ställdes in på de här sjukhusen. Stabsläge rådde alltså under en period.

Då föreslog Vänsterpartiet att man skulle ta fram en nationell beredskapsplan för viktiga medicinska produkter och att produkterna skulle finnas tillgängliga både nationellt och i regionerna. Vi föreslog också att förutsättningar för ett statligt ägt bolag med inriktning på medicinska produkter skulle tas fram.

Ingen hade kristallkula, men man kan fråga sig om det blev något gehör från de övriga partierna? Nej, det blev det förstås inte. Och tre månader senare var pandemin här.

Personalen i äldreomsorgen vittnar om att pandemins första tid präglades av stor ovisshet och oro. Rädslan för att bli smittad och att smitta andra var väldigt stor, och samtidigt saknades godkänd skyddsutrustning, exempelvis visir.

För att säkra tillgången till nödvändig hälso- och sjukvårdsutrustning måste det finnas en helt annan beredskap. När krisen väl slår till hinner man inte göra de fantastiska upphandlingarna av god kvalitet. Det finns inte en chans, särskilt inte när hela världen gör samma typ av upphandlingar.

Vänsterpartiet har i tidigare motioner föreslagit ett nationellt ansvar för lager av skyddsutrustning och en inhemsk produktion av sådan. Vi såg ju att det hände saker under de här två åren som jag absolut aldrig hade tänkt skulle kunna hända. Vi klarade oss ändå ur det hela väldigt bra, tycker jag, med tanke på hur det började.

Fru talman! Regeringen bedömer nu att arbetet med att stärka hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap måste bedrivas med ett långsiktigt perspektiv. Samtidigt presenterar utredningen, SOU 2021:19, en mer detaljerad färdplan för hur man ska göra med sjukvårdens försörjningsberedskap. Man utvecklar lite mer hur man har tänkt sig detta.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, lyfter i sitt remissvar fram att reformerna som utredningen pekar ut successivt bör genomföras så snart som möjligt. MSB har stor erfarenhet med tanke på vad som utvecklade sig under de två åren av pandemi. Man lyfter från MSB att behoven är stora inom området och att beredskapsutvecklingen behöver hålla ett mycket högre tempo utifrån de hot och risker man ser i omvärlden.

Fru talman! Vänsterpartiet delar MSB:s åsikt och anser inte att beskrivningen att arbetet ska bedrivas med ett långsiktigt perspektiv och göras i flera steg är tillräcklig. Långsiktighet är väldigt viktigt, men man måste nu snabbt stärka hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap. Det känns väldigt urgent, om jag får uttrycka mig så.

Låt mig sedan återgå till personalen. Vänsterpartiet vill reformera personalpolitiken så att fler människor vill börja jobba inom hälso- och sjukvården och omsorgen samtidigt som de som redan jobbar där ska vilja och orka stanna kvar. Ett av väldigt många steg är att säkerställa tillgången till sjukvårdsprodukter och övrig utrustning för personalen. De ska inte känna

att det finns inga visir, det finns inte det och det finns inte det. Så ska det helt enkelt inte vara i en välfärdsstat. Det måste finnas en helt annan försörjningsberedskap än vad det gör i dag.

I ytterligare ett remissvar har Arbetsmiljöverket tagit fram att det behövs en helt annan approach för att skydda sjukvårdspersonalens hälsa och säkerhet. Detta tycker vi vore väldigt relevant. Personalen måste ges de förutsättningar som krävs för att kunna ge en god vård, och det innefattar att det ska finnas sjukvårdsprodukter och utrustning på plats som säkerställer att de kan ta hand om patienterna.

Vi skulle vilja att detta med personalen även infördes i hälso- och sjukvårdslagen. Vi tycker att det är viktigt.

Bristen på skyddsutrustning under coronapandemin ledde till stora arbetsmiljöproblem och svårigheter för personalen att utföra en god vård. Att bortse från vårdpersonalens arbetsmiljö i hälso- och sjukvårdslagen riskerar att också försämra den på olika sätt, vilket leder till en odräglig situation för personalen och ger sämre vård för patienterna.

Vi vill aldrig mer – jag har sagt detta tidigare – se personal med tillfälliga saker över ansiktet för att skydda patienterna. Exempelvis hade en överläkare på Södersjukhuset ett cyklop under en period eftersom det inte fanns några visir att tillgå. Det fanns ingen skyddsutrustning i Stockholmsregionen. Den var slut, och då fick man ta det som fanns.

Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag i hälso- och sjukvårdslagen som uttryckligen anger att sjukvårdsprodukter och övrig utrustning även ska finnas för att skydda sjukvårdspersonalens hälsa och säkerhet. Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 140 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Den nya moderatledda regeringen har inte kommit till ett dukat bord. Långa värdköer, alltför få bemannade vårdplatser och en ojämlig sjukvård är tre stora problem som förtjänar politikens uppmärksamhet och reformvilja. Nu är tid att få ordning på sjukvården, både för patienternas och för medarbetarnas skull.

Fru talman! De senaste åren har kriserna avlöst varandra – först en global pandemi som satte press på sjukvården, därefter ett krig i Europa som både kostat många människors liv och skapat stora störningar i företagens värdekedjor. Parallellt med detta har det varit en tuff tid för internationell handel, vilket skapat en mycket svår situation för läkemedelsutvecklare som vill sätta produkter i handen på patienter.

Med Sveriges nya problemlösarregering har försvaret fått ökade tillskott. Vi skärper lagstiftningen för att sätta hårt mot hårt mot de kriminella som utmanar samhällskontraktets giltighet. Vi har också satt inflationsbekämpningen högst på dagordningen. Det är bra. Men vi måste, samtidigt som vi lappar och lagar det som är trasigt, också ta höjd för kommande kriser. Det gäller Sverige i allmänhet och i dag sjukvårdens försörjningsberedskap i synnerhet.

Fru talman! Det är viktigt att patienter får tillgång till den vård och de läkemedel som behövs för att lindra och bota, både i fredstid, i kris och vid höjd beredskap. För att det ska vara möjligt krävs att de som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet förutom personal och lokaler också har de sjukvårdsprodukter och den övriga utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges. Det kravet förtydligas i regeringens lagförslag, samtidigt

som regeringen anför att Ivos kontroll ska underlättas. Vi kan inte vara nöjda med att den grundläggande lagerhållningen brister. Det är förenat med mycket stora risker.

Fru talman! I betänkandet föreslås också en rad förändringar på apoteksmarknaden för att säkerställa tillgång till både läkemedel och information. Det handlar om att införa en lagerhållningsskyldighet för öppenvårdsapotek, en leveransskyldighet för partihandlare mot sjukhusapotek och en möjlighet att ta ut sanktionsavgift från företag som inte informerar Läkemedelsverket om att försäljningen av ett läkemedel upphör tillfälligt eller permanent.

Skälen till detta är flera. Det handlar om att god apotekssed ska följas, det vill säga att apotekens lager ska anpassas utifrån konsumenternas behov på den marknad som apoteket verkar på. Det handlar om att öka lagerhållningen för att inte stå med tomma hyllor i kris. Det handlar också om att läkemedelsbrist kan innebära en risk för människors hälsa.

I Sverige är det myndigheten Läkemedelsverket som ansvarar för att ta fram nationella lägesbilder över kritiska eller potentiellt kritiska bristsituationer. Om det arbetet ska vara effektivt och ändamålsenligt, eller ens möjligt, behöver information flöda fritt till Läkemedelsverket. Det gör det inte alltid i dag. Därför föreslås också en möjlighet att ta ut sanktionsavgift från de företag som inte uppfyller kraven på att informera kring läkemedelsbristerna.

Fru talman! Det här är nytt. Jag som moderat är sällan besjälad av att göra ingrepp i ekonomin eller lägga nya pålagor på företag. Vi har redan en alltför icke-fri ekonomi i Sverige, som leder till låg tillväxt och omöjliggör den förhöjda levnadsstandard som vi annars skulle kunna ha. Läkemedelsmarknaden är dock inte som andra marknader. Vårt ansvar för Sverige måste trumfa i det här fallet, när vi ser att det finns brister i distribution av information om nödvändiga läkemedel.

Sedan är det tvivelsutan så att sanktionsavgifter bör beslutas med hänsyn till överträdelsens allvar och omständigheterna i övrigt. Vårt mål är att öka utbytet av information så att kriser kan dämpas och undvikas, inte att skrämja läkemedelsutvecklare bort från landet, företag som vi onekligen behöver fler av om vi ska ta nästa steg mot framtidens vård.

Därför har den lägsta nivån av sanktionsavgift sänkts utifrån det förslag som jobbades fram under den förra regeringen. Det vore också rimligt att göra avgränsningar som gör situationen konkurrensneutral för bolag som verkar på en internationell marknad och inte bara i Sverige. Det förtroendet anser jag att vi kan ge regeringen, även om utskottet säklart är helt enat i frågan om att det här systemet ska följas upp och utvärderas likt andra reformer.

Fru talman! Moderaterna och Tidöparterna har på kort tid levererat på flera centrala områden, efter åtta år med en passiv och reformtrött regering. Vi har tillsammans säkrat budgetsatsningar på att korta köerna och bemanna fler vårdplatser, vi har levererat skarpa uppdrag till ansvariga myndigheter att öka jämlikheten i vården och vi har prioriterat upp frågan om civilt försvar så pass högt att det nu innebär en egen ministerportfölj. Men vi är inte nöjda. Vi vill mer.

I det avtal vi har slutit mellan fyra partier slår vi fast att apotekens roll i vårdkedjan behöver utvecklas med hälsoundersökningar och farmaceutsortiment. Vi arbetar för att inrätta en nationell vårdförmedling för att kapa

köerna, tar fram en nationell plan för kompetensförsörjningen och reformerar den digitala infrastrukturen i vården. Att stärka hälso- och sjukvården är prioriterat och nämns allra först i Tidöavtalet.

Arbetet för att säkerställa tillgängliga läkemedel och vård till människor som behöver bot och lindring fortsätter med oförminskad kraft, både vad gäller fredstid och vad gäller tider av höjd beredskap, som vi talar om i dag.

(Applåder)

Anf. 141 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det var ju väldiga problem under inledningen av pandemin med att regionerna inte hade några lager alls. De flesta hade lager för tre dagar. Hur kommer ni att tillse att regionerna har lager? Hur ska ni följa upp det? Det är ganska viktigt att göra det, tror jag, den här gången.

Sedan undrar jag lite mot bakgrund av den ekonomi som är i regionerna. Jag har träffat en del regionpolitiker, personal och så vidare i olika regioner. Det är ju inte riktigt klackarna i taket, även om man kan tro det utifrån ledamotens beskrivning av situationen: Alla blommor blommar och det är fantastiskt! Men inom hälso- och sjukvården är man väldigt orolig för att statsbidragen inte kommer att räcka till. Man kommer att ha en väldig kris. Hur ska man i den typ av kris som många regioner nu går in i – det gäller personal och kanske inköp och leveranser också – kunna leva upp till målet att ha en krisberedskap inom hälso- och sjukvården som kan hårbärga stora kriser?

Om regionerna behöver skära ned finns en risk för att man inte kan leva upp till det man ska göra när det gäller hälso- och sjukvård. Hur ser ledamoten på detta?

Anf. 142 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Ledamoten Karin Rågsjö ställer många frågor. Jag ska göra mitt bästa för att besvara dem i sedvanlig ordning.

Först ligger en fråga i luften om Arbetsmiljöverkets förslag gällande personlig skyddsutrustning, något som vi menar ingår i den skrivning som regeringen har lagt på riksdagens bord. Vidare kan man fundera på om remissvaret är ett tillräckligt beredningsunderlag för att det ska kunna bli lagtext. Jag är inte säker på att grundlagen instämmer med den bedömningen.

Vidare vill vi ha ett näringsliv när det gäller både läkemedel och medicintekniska produkter i Sverige och utomlands. När krisen kommer kan man inte bara ha ett ben att stå på, utan man behöver ha flera ben. En centralplanering med hårda streck som ritas från Stockholm tror jag inte skulle leda till en bättre krisberedskap, snarare tvärtom.

Vi behöver ett dynamiskt näringsliv som kan ställa om och göra nya saker. Det såg vi också många prov på under pandemin. Företag som inte annars tillverkade skyddsutrustning kunde snabbt ställa om. Det fanns också kommuner, ofta moderatledda sådana, där människor som levde på försörjningsstöd engagerades och tillverkade skyddsmaterial.

Sedan finns det en fråga från ledamoten om hur vi arbetar vidare med att stärka den civila beredskapen i Sverige. Där finns det utredningar som pågår. Vi klubbade för bara en halvtimme sedan beslut om samhällets kris-

beredskap, och vi ser hur ministern för civilt försvar arbetar idogt för att lyfta upp de här frågorna på många departement.

Jag är förvissad om att mer kommer att göras under den här mandatperioden än under den tidigare, och det är mycket välkommet.

Anf. 143 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det vore ju underligt om man inte gjorde väldigt mycket eftersom vi har levat i två år med pandemi. Om man inte lyfter fingrarna då är det mycket märkligt, så jag förväntar mig verkligen att man följer upp detta på olika sätt.

Jag tror att det är oerhört viktigt att följa upp vad som händer i regionerna med tanke på den usla ekonomi många regioner kommer att ha just beroende på statsbidragen.

Detta med marknaden är jättebra. Det var exempelvis tack vare läkemedelsbolagen som vi fick tillgång till vaccin. Det var ju fantastiskt! Snabbt gick det också. Det kostade i och för sig lite pengar.

Men att släppa loss marknaden helt har kanske inte heller varit tipp-topp. Det kan man se inom apoteksvärlden. Det är exempelvis inte tipp-topp att man inte kan lagerhålla medicin. Det är inte tipp-topp att det är 50 meter mellan apoteken för dem som bor i innerstan. Det kan inte vara tipp-topp att man i glesbefolkade regioner inte kan få tag på sin medicin. Det blir intressant att följa detta. Jag tycker att det är oerhört viktigt att man har tillgång till medicin på det sätt som man ska ha i en välfärdsstat.

Sedan vill jag kommentera detta med ett dynamiskt näringsliv och en dynamisk marknad inom hälso- och sjukvården. Det kan bli så dynamiskt att det också blir väldigt ojämnt. Det har man sett exempelvis i Stockholm.

Anf. 144 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag instämmer med ledamoten Karin Rågsjö i att marknaden verkligen är en naturkraft. Jag skulle kanske till och med säga att den är världens åttonde underverk. Det är otroligt vad fri och sund konkurrens kan leda till i en värld där vi ständigt försöker göra saker bättre och bättre och skapa nytta och värde för varandra. Så är det i liberala demokratier, där man bara kan tjäna pengar genom att faktiskt skapa en nytta för någon annan, så att transaktioner uppstår.

Men det är också som ledamoten säger att en naturkraft inte bara kan flöda fritt som älven, utan ibland behöver man reglera och justera den för att man vill nå vissa mål och vissa politiska ambitioner. Det är detta man gör på läkemedelsmarknaden.

Vi ser att det finns problem med att information inte flödar fritt. Därför inför vi möjligheten till sanktionsavgifter för att vi ser att marknaden inte i alla delar alltid kommer lika snabbt till den slutsats som vi ser är nödvändig.

Vidare kan man nämna att vaccinet som läkemedelsbolagen tog fram inte bara byggde på ett år av forskning kring mRNA utan på 50 år av samlad kunskap från olika aktörer som sammanfogas till något nytt. Det är otroligt och häftigt, och jag hoppas att vi i den här kammaren kan vara överens om att inte anamma den amerikanska kulturdebatten om att alla läkemedelsbolag är onda, för så är ju inte fallet i Europa. Här finns läkemedelsbolagen till för att sätta nya produkter i handen på patienter, och det

ska vi låta dem göra om de uppfyller de krav som vi ställer vad gäller kontroll.

Anf. 145 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Herr talman! Eftersom ledamoten Jesper Skalberg Karlsson i sitt anförande tog sig friheten att tala om mycket annat än dagens ämne tänker jag också ta mig friheten att repetera lite grann ur ledamotens anförande.

Den nya regeringen levererar, säger ledamoten. Ja, det är väl tur att den förra regeringen har kommit med så mycket utredningar att den nuvarande regeringen har något att leverera. Man kan ju vara lite ödmjuk. Jag konstaterar att dagens betänkande har kommit till tack vare den socialdemokratiskt ledda regeringen, bland annat.

Jag tycker att man ska ha en ödmjuk inställning till marknaden. Jag tror på ett samhälle där vi har både marknad och statlig kontroll. Marknaden är bra i många delar; exempelvis är detta med vaccinationsframtagningen en fantastisk resa. Men samtidigt vet vi att marknaden inte är vår bästa tjänare.

Jesper Skalberg Karlssons tidigare regeringskollegor var ju med och avreglerade apoteksmarknaden. Det skulle bli så fantastiskt bra, sa man. Ja, en del saker har blivit bättre. Det har ledamoten rätt i, men nu får ju en ny tappning av samma regering med stöd av Sverigedemokraterna komma tillbaka och säga: Oj då, vi måste införa lagerhållningsskyldighet igen! Det var precis detta som försvann när man införde marknadskrafter.

Min fråga till Jesper Skalberg Karlsson är: Hur ska regeringen kunna leverera sådan fantastisk välfärd och sjukvård som du sa i ditt anförande när ni inte ger ekonomiska resurser?

Anf. 146 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Mikael Dahlqvist, för frågan!

Jag kan också drista mig till att vara ödmjuk. Den förra regeringen – alltså den enpartiregering som leddes av Socialdemokraterna – var ju otroligt duktig på att tillsätta många utredningar, framför allt under de tre sista månaderna av sin regeringsperiod.

Nu säger man från Socialdemokraternas håll att Arbetsmiljöverkets remissvar måste genomföras. Varför skrev man då inte in i utredarens direktiv att det var detta man ville ha? Det kan man fundera på när man är så duktig på att tillsätta nya utredningar.

Herr talman! Vidare kan man fundera över hur stora resurser Regeringskansliet har för att genomföra många utredningar. Min bild är att mycket resurser är upplåsta i den förra regeringens utredningar, som alltså fortgår eftersom många tillsattes sent. Men när jag tittar på oppositionspartiernas budgetar, som de lade på riksdagens bord under hösten, ser jag att man vill skära ned på anslaget till Regeringskansliet. Då blir det färre utredningar som kan genomföras och mindre politik som kan bli verklighet. För jag tror inte att man ville ställa in det svenska EU-ordförandeskapet.

Anf. 147 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten, för ditt svar! Jag vet inte om det är utredningar som den nya regeringen behöver göra. Jag ska säga till ledamoten att det är pengar som saknas, och därför hade vi socialdemo-

krater i vår budgetmotion dubbelt så mycket pengar till välfärden. Vi ser nu att bland annat hälso- och sjukvården börjar skrika efter resurser. Vi gav enormt mycket resurser till välfärden – historiska resurser.

Min fundering handlar väl mer om hur reformtempot kommer att bli med den nya regeringen. Jag ser fram emot att se det.

Sedan kan jag upplysa ledamoten om att den utredning som ligger till grund för propositionen i dag inte kom de sista tre månaderna. Den kom redan före pandemin, 2018. Så nog har den socialdemokratiska regeringen varit förutseende ibland.

Herr talman! Jag skulle vilja ställa den fråga som jag inte riktigt fick svar på: Hur tänker sig ledamoten att man snabbt ska få kontroll och ordning på svensk hälso- och sjukvård när det gäller platsbrist, brist på personal och så vidare när man inte ger de resurser som behövs?

Anf. 148 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Först och främst kan man konstatera att de tillfälliga stöd som kom till under pandemin var just tillfälliga. Nu har vi lagt stora delar av pandemin bakom oss, mycket tack vare en framgångsrik vaccinering. Då bör många av dessa stöd ta slut, eftersom de var tillfälliga.

Vidare är det värt att nämna att den svenska inflationen, och kanske framför allt kärninflationen, har bitit sig fast. Inflation kan vara ett teoretiskt begrepp i nationalekonomin. Men för vanliga människor, människor som går till jobbet, är det en mycket hård verklighet när pengarna räcker till mindre och mindre. Det gäller inte bara glädjekonsumtionen utan också skolor till barnen, fritidsaktiviteter, mat och annat.

Inflationsbekämpningen är högst upp på agendan för denna regering. Det är inte i detta läge lämpligt att göra så som vissa av oppositionspartierna gör: lova nya miljarder till olika projekt. Jag vet ett oppositionsparti som har in-tecknat det svenska reformutrymmet mer än två gånger om sedan budgeten lades på riksdagens bord. Sådana förslag, som förvisso inte kommer från Mikael Dahlgvists parti utan från samarbetspartierna, skulle bidra till en högre inflation och en högre statsskuld och långsiktigt göra oss alla mycket fattigare.

Den här regeringen kommer att prioritera. Det kommer inte att vara lätt. Det kommer att vara jobbigt, men det kommer att vara helt nödvändigt om vi ska lämna inflationen bakom oss.

Med detta vill jag tacka för debatten.

Anf. 149 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Det var med en viss fascination som jag lyssnade på replikskiftet nyss och hörde hur en debatt i kammaren om vissa frågor om hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap hamnade i inflationen och vilka problem det orsakar för det svenska samhället. Jag tycker att de frågorna är så viktiga att de är värda en egen diskussion.

Vi har kommit till ett hastigt uppvaknande, skulle jag säga, under de senaste åren i Sverige när det gäller att vi har problem på detta område. Och där är alla partier lika skyldiga. Det är inte så att man kan kasta skulden på än den ena, än den andra.

Apoteksomregleringen var väldigt framgångsrik. En av delarna som inte togs om hand var just lagerhållning av läkemedel. Det fanns förslag från Reinfeldt-regeringen, men regeringen Löfven valde att inte gå vidare

med det. Det var inte en stor diskussion om det, vilket berodde på att man inte såg att det var ett stort problem.

Det var flera regioner som gjorde dåliga upphandlingar. Man kom på att man genom att använda just-in-time, som har varit uppe i diskussionen flera gånger, kunde frigöra ekonomiska resurser från lagerhållning och använda dem till att faktiskt bedriva sjukvård. Det var inte särskilt omdebatterat. De flesta tyckte att det var ganska klokt tills verkligheten hann i kapp oss i Sverige.

Pandemin har nämnts. Katastrofen i upphandlingar har nämnts. Det här gjorde att egentligen samtliga partier insåg att man måste ändra på detta. Det är därför som vi ser det förslag som diskuteras i dag och som vi ska besluta om under morgondagen. Det är ett förslag som är framtaget av den tidigare socialdemokratiska regeringen – där måste jag ge Mikael Dahlgqvist rätt. Och det har omhändertagits av den nuvarande regeringen.

Det finns inte många kontroversiella delar i detta. Men ett problem som vi i Centerpartiet ser är att den nya regeringen har använt sig lite för mycket av copy and paste när det gäller Socialdemokraternas förslag. Det är det som riskerar att bli kontraproduktivt.

Det finns nämligen, herr talman, två väldigt skarpa delar i detta lagförslag. Det handlar om lagerhållning, och det handlar om skärpta krav på leverans. Det tycker alla är bra. Alla partier ställer också upp på att det ska kunna krävas ett skadestånd i ett läge där man inte lever upp till detta. Men den nivå som man lägger skadestånden på riskerar att få en rent kontraproduktiv effekt.

Här talar vi om belopp på upp till 100 miljoner kronor, som man då ska få betala. Då är det klart att företagen kommer att resonera på ett företagsekonomiskt sätt. I stället för att bara anmäla när man ser att man faktiskt får ett leveransproblem kommer man att börja anmäla ett stort antal ytterligare läkemedel där man eventuellt kan få leveransproblem. Ett bötesbelopp i 100-miljonersklassen gör att vilken vd som helst måste fatta den typen av beslut.

Det andra är det som vi har sett i både Frankrike och Nederländerna. Det är inte bara Sverige som har detta problem, och det är inte bara Sverige som har infört denna typ av regler. I Nederländerna har man sett att exakt detta regelverk, men med betydligt lägre skadeståndsnivåer än de 100 miljoner som högerregeringen nu föreslår, fick till konsekvens att antalet läkemedel på den nederländska marknaden minskade med 5 procent. Låt oss säga att ett bolag säljer ett läkemedel som inbringar 100 000 kronor i Sverige – ungefär 5 procent av läkemedlen på den svenska marknaden är på den nivån. Då är det klart att det kommer att vara naturligt att man säger: Riskerar vi skadestånd i mångmiljonklassen måste vi fatta beslut om att dra in detta från den svenska marknaden och sälja det på andra marknader i stället.

Vi från Centerpartiet har även i vår motion – nota bene – höjt ett varningens finger och sagt att det är en uppenbar risk att detta inte leder till ökad tillgång till läkemedel utan till motsatsen och att man måste ge en myndighet i uppdrag att väldigt noga följa detta.

Vi har också haft andra synpunkter, som jag tror att de flesta partier kan ställa upp på. Och även sjukvårdsministern har adresserat det. Det handlar om att förslagen i denna proposition inte kommer att lösa problemen. De kommer att bidra till en lösning av en del av problemen. Men

detta är problem som i stort sett alla länder inom OECD-området står inför, för det är en globaliserad marknad. Det är inte saker som man bara kan hantera nationellt.

Man skulle ha kunnat efterfråga ytterligare förslag på dessa områden. Det handlar till exempel om att utbytesregler för patienter när de inte får sitt läkemedel skulle kunna förenklas. Det finns också många andra konkreta förslag på vad man skulle kunna göra. Förhoppningen är väl att regeringen går vidare med den typen av förslag.

Jag vill yrka bifall till reservation 3. Den handlar om att en myndighet väldigt noga måste följa detta eftersom det riskerar att leda till färre läkemedel, inte fler.

Anf. 150 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Nu vill jag bara inleda med att lugna alla som har pratat om hur samtliga partier blev tagna på sängen och hur ingen hade kunnat förutse detta och säga att den liberala kristallkulan fungerade även nu.

Vi lade nämligen fram flera av de här förslagen före pandemin. Den då tillsatta S-utredningen sa: Nix pix, det behövs inte; vi behöver bara ha förslag för höjd beredskap. Sedan vaknade man till liv och lade tilläggsuppdrag en gång och så ännu en gång, och sedan blev det faktiskt en ganska bra utredning.

Med det sagt är det ju så, herr talman, att beredskap i mångt och mycket handlar om att vara beredd på det oväntade. Men det handlar också om att vara beredd på det som är väldigt väntat. Det är inte konstigt att läkemedelsbrist uppstår när vi behöver många, många tillverkare på en global marknad. Det är inte konstigt att brist på skyddsutrustning kan uppstå när vi har många, många tillverkare runt om i olika länder. Vårt ansvar är att reglera den marknaden, eftersom det handlar om skattemedel och utsatta människor. Men vi vill ju inte motarbeta att vi har en marknad.

På det sättet tycker jag att många av förslagen blev väldigt bra i slutändan, och jag är glad att vi kan fatta de här besluten. Jag är säker på att det är väldigt bra för Sveriges patienter, och jag är också säker på, herr talman, att det är väldigt bra för de människor som jobbar med beredskap i Sverige, i vitt, i grönklätt men inte i kamouflage. De behöver allihop goda förutsättningar, och till dessa förutsättningar hör naturligtvis att man har läkemedel och skyddsutrustning.

Herr talman! De lagförslag som vi kommer att fatta beslut om nästa gång vi voterar vill jag ställa mig bakom i dag och vill bara förtydliga att förslagen handlar om att hälso- och sjukvårdslagen blir tydligare när det gäller tillgången till sjukvårdsprodukter och utrustning och när det gäller tuffare krav på företag att de måste informera innan ett läkemedel tar slut och innan lagren börjar tömmas.

Det handlar också om en lagerhållningsskyldighet för öppenvårdsapotek och en skyldighet att se till att partihandlare faktiskt levererar till sjukhusapotek. Detta är viktiga och bra saker.

Samma sak är det angående en ändring i offentlighets- och sekretesslagen så att man ser till att sekretess kan överföras från Läkemedelsverket när det behövs. Det är också hög tid att Apotek Produktion & Laboratorier AB får ett utökat samhällsuppdrag så att vi får en trygghet och säkerhet för patienter.

Jag ska inte dra ut på debatten, för jag tror inte att detta är någon knivig fråga ideologiskt. Jag tror inte att det här är någonting som löser allt, men jag tror att det löser en del viktiga pussar. Jag vill bara avsluta med att även om detta är viktiga steg, herr talman, får vi inte glömma att det behövs mer framöver när den regering som nu har tillträtt och börjat förändra kommer att ta fler steg för att se till att vardagens arbetsvillkor när det gäller den utrustning man behöver men också andra saker man behöver i sin vardag ska duga och vara riktigt bra. En högre belastning under kris, höjd beredskap eller särskilda händelser blir såklart lättare att mäta med om vardagen i sig inte är en påfrestning, utan det är roligt att gå till jobbet och roligt att gå hem efter ett arbetspass.

Vi jobbar vidare, men detta är ett bra steg på vägen!

Anf. 151 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Trevligt att få delta i den här debatten för ovanlighetens skull, i en viktig fråga – hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap!

Hälso- och sjukvården behöver planeras så att situationer med många skadade kan hanteras samtidigt som vi har stora sjukdomsutbrott eller pandemier. Här ser Miljöpartiet att vi behöver dels en allmän förstärkning av vården, dels en ökad förmåga i hela vårdkedjan. En motståndskraftig vård i vardagen ger oss nämligen en bättre krisberedskap också vid allvarliga händelser.

Att säkra tillgången till sjukvårdsprodukter och övrig utrustning som skyddar personalens hälsa och säkerhet är en oerhört viktig aspekt för att förbättra arbetsvillkoren och få fler att vilja jobba kvar. För att säkra tillgången till nödvändig sjukvårdsutrustning måste det finnas en helt annan försörjningsberedskap än det gör i dag. Om det verkar vi vara överens.

Bristen på skyddsutrustning under coronapandemin ledde till stora arbetsmiljöproblem och svårigheter för personalen att utföra en god vård. Regeringen bör återkomma med förslag som innebär att det i hälso- och sjukvårdslagen uttryckligen anges att sjukvårdsprodukter och övrig utrustning ska finnas för att skydda sjukvårdspersonalens hälsa.

Herr talman! Miljöpartiet anser att staten bör ta ansvar för att bygga upp beredskapslager och tillsammans med näringsliv, kommuner och regioner säkerställa att lagerhållningen i samhällskritiska försörjningskedjor är tillräcklig för att klara kriser och krig.

Livsmedel, sjukvårdsmaterial, läkemedel, reservdelar och bränsle är exempel på varor som behöver finnas i lager för att samhället ska få tid till omställning vid störd handel. Nuvarande lagerhållning är inte tillräckligt omfattande, och ansvarsförhållandena är oklara. Lagerhållningen behöver därför förbättras steg för steg under flera decennier och hela tiden anpassas till de behov som finns i samhället.

En del lagerhållning behöver ske centralt i statlig regi, men lager behöver också finnas nära människor och verksamheter. Därför behöver offentlig sektor samarbeta med näringslivet om lagerhållning av varor som är kritiska för försörjningen. Det bör också undersökas vilka varor det går att starta eller utöka inhemsk produktion av. Att Sverige har en egen produktionsförmåga av viss materiel och vissa grundkomponenter inom medicin är nödvändigt framåt.

Regeringen bör se till att arbetet med att stärka hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap genomförs successivt så snart det är möjligt och

redovisa för riksdagen hur kvarvarande förslag från Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap avses att tas om hand.

Herr talman! Covidpandemin har på ett påtagligt sätt visat Sverige och andra länder att en stabil läkemedelsförsörjning är central för hälso- och sjukvården och folkhälsan under en samhällskris. I enlighet med utredningen och regeringens bedömning anser vi i Miljöpartiet att möjlighet till sanktionsavgifter bör införas för att säkerställa att information om kommande brist gällande ett läkemedel når de relevanta aktörerna i tid.

Samtidigt innebär förslaget om sanktionsavgift risker. Det är viktigt att avgifterna kan användas på ett flexibelt sätt i förhållande till aktörernas storlek och ekonomiska situation, samtidigt som avgifterna är tillräckligt stora för att få avsedd effekt. Det är en uppenbar risk att vissa företag kan försöka att skydda sig från risken att drabbas av sanktioner genom att helt enkelt erbjuda ett mindre sortiment.

Herr talman! Hälso- och sjukvården behöver bli bättre på att ta del av och implementera den kunskap och de forskningsresultat som tagits fram inom katastrofmedicinska centrum för att stärka beredskapen i hela vårdkedjan. Vi ställer oss också positiva till att kunskaperna ökar inom katastrofmedicin genom att göra det till en obligatorisk del i grundutbildningen för personal inom hälso- och sjukvården.

Jag står bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tidsvinning yrkar jag bifall endast till reservation 4.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 april.)

§ 16 Immaterialrättsfrågor

Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU14
Immaterialrättsfrågor
föredrogs.

Anf. 152 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Immaterialrätt är alltså dagens fokus för detta motionsbetänkande.

Det har skett en rejäl förflyttning i näringslivet från att de materiella tillgångarna, läs maskiner och byggnader, har varit mest värda till att det i dag är de immateriella tillgångarna som har fått störst värde.

Detta bara accelererar. I dag står företag som är immaterialrättsintensiva för runt 45 procent, om inte mer, av bnp inom EU. 87 procent är en siffra som motsvarar hur de immateriella tillgångarna har ökat på 20 år. Motsvarande för materiella tillgångar, när man räknar bort bostäder, är en ökning på 30 procent. Det är alltså 87 procent mot 30 i hur man värderar i företag.

Tyvärr är det långt ifrån så att det immateriella är känt, och därför behöver det bli det. Man kan inte nog tala om immaterialrätten. Det ligger stora värden i dessa tillgångar, och för entreprenörer och företag har de stor betydelse, inte minst skyddet för patent, för svensk och global konkurrenskraft och för innovationskraft. På ett ungefär utgörs 80 procent av ett företags värde av de immateriella tillgångarna. Därför är det också

Prot. 2022/23:87
12 april

*Vissa frågor om
hälso- och sjukvårdens
försörjningsberedskap*

Immaterialrättsfrågor

viktigt att veta och ta reda på hur och om man behöver skydda sina rättigheter och hur ett företag gör detta. Där är vi inte ännu, utan vi behöver fortsätta att prata och prata immaterialrätt.

Herr talman! Det sker i vårt land fantastiska innovationer. Om de skulle omsättas i affärer i den utsträckning de borde skulle vi skapa högre värdetillväxt och därmed välfärd. Tyvärr omsätts inte våra entreprenörers innovationer i den omfattning som de borde. Det handlar om att vi kan relatera till uttrycket att få pang för pengarna. En missad innovation är en missad affärsmöjlighet.

Det vi vet är att företag som förstår och känner till att skydda sina materiella tillgångar ofta har högre tillväxt, högre lönsamhet och bättre utveckling än de företag som inte gör det. Därför är det allvarligt att företag långt ifrån alltid skyddar sina tillgångar. Med detta sagt vill jag också lyfta fram vikten av utbildningar i immaterialrätt i universitets- och högskoleutbildningar för dem som ska ut i arbetslivet. Här finns en stor potential framåt.

Ett annat område med stor potential är vår offentliga sektor, där det finns stort utrymme för att nyttja inköp, det vill säga offentlig upphandling, för att leverera lösningar i svenska verksamheter men också för att i internationella företag driva fram våra lösningar och sälja smarta lösningar till dem, bland annat AI. Här finns en stor potential.

Upphandlingsmyndigheten har ett mycket viktigt uppdrag att fylla i detta sammanhang, och det är min förhoppning att Sveriges Kommuner och Regioner och de statliga myndigheterna talar om och sprider kunskap om att ha ett mindset som skapar möjligheter såväl för det offentliga som för entreprenörer och företag. Att Upphandlingsmyndigheten för ett år sedan lanserade en arena för innovationsupphandling, Afori, som ska fungera som en mötesplats för offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle är därför bra. Målet är att få fler innovationsupphandlingar – och det är välkommet – så att Sverige får ut mer av forskning och innovation i samhället för smartare välfärd och så att entreprenörer och företag kan sälja lösningar som gör dem mer konkurrenskraftiga nationellt och internationellt.

Upphandlingsmyndigheten har också det viktiga uppdraget att höja berörda aktörers kunskap om vikten av en strategisk hantering av immateriella tillgångar.

Herr talman! Låt mig ge ett exempel. Det händer i dag, långt mer ofta än sällan tyvärr, att det tas in lösningar i det offentliga där man köper uppfinnarens idé i stället för att köpa in användningen av den. Det gör att det offentliga sitter med en idé i en skrivbordslåda som skulle kunna nyttjas av fler och bli till bra affärer för flera i stället för att den inköpta idén inte blir möjlig att nyttja och därmed inte kommer någon till godo eftersom kommunen inte ska och kan nyttja idén i affärssyfte. Idén är alltså låst till ingen nytta.

Därför är Upphandlingsmyndighetens uppdrag utmärkt. Jag hoppas verkligen att kunskapen sprids för fler affärer på ett smart sätt över vårt land genom dialog, kunskap och information, vilket innebär att myndigheten tar ett stort ansvar för att föra diskussionen mellan parterna och Sveriges Kommuner och Regioner.

Herr talman! Vad är då immaterialrätt? Jo, det är de tillgångar som finns i form av uppfinningar, varumärke, upphovsrätt, konstnärligt och

kulturellt skapade alster. Det handlar om kunnande, det vill säga know-how, affärsprocesser och data.

Patent, varumärkesskydd, designskydd och upphovsrätt är alla immateriella rättigheter. Upphovsrätten uppkommer när du skapar ett verk, och de övriga tre kan man skapa skydd för, vilket man bör göra.

Patent- och registreringsverket, PRV, och Vinnova har sedan flera år i uppdrag att arbeta kunskapshöjande inom området immateriella tillgångar. Detta beskrivs också i regleringsbrevet till PRV. Av regleringsbrevet framgår att PRV ska redovisa hur myndigheten arbetar för ökad förståelse för immateriella tillgångar och rättigheter samt minskade intrång i förhållande till allmänhet, näringsliv och offentliga aktörer.

Jag vet, herr talman, att lärare erbjuds utbildning vid verket för att sprida kunskap. Man har också genomfört informationskampanjer på sociala medier till ungdomar om piratkopiering. Det är ett viktigt informationsområde att visa på vad som händer när enskilda entreprenörer tar fram produkter och tjänster som missbrukas och stjäls för att sedan säljas olagligt.

Immaterialrätten har som alla områden i vårt samhälle en skuggsida som handlar om när det sker ett missbruk av rätten. Såväl stora värden som arbetstillfällen och tillväxt går förlorade med piratkopiering.

Som någon sa: Likaväl som man inte går in på ett varuhus och plockar till sig det man vill och går ut ska det också fungera så på nätet. Det är inte annorlunda. Här är det inte bara politiken som ska skapa lagar, utan den som köper har också ett ansvar som konsument att veta vad man ska göra och på vilket sätt för att inte hamna i ett kriminellt agerande.

Herr talman! Detta motionsbetänkande hanterar olika delar av immaterialrätten. En av de motioner som lyfts fram gäller panoramaundantaget. Det tar sikte på att kunna lösa frågan om att det ska finnas rimliga möjligheter för privatpersoner att återge konst digitalt. Det som diskuteras är att privatpersoner utan tillstånd ska kunna återge offentlig konst i begränsad omfattning i olika medier. Man kan beskriva det som att våra gamla fotoalbum har hamnat på nätet. Vi vill kunna ta bilder, och det kan då finnas konst i bakgrunden som någon är uphovsperson till. Det kan exempelvis vara våra semesterbilder.

Det är tydligt att man inte får fotografera något som är konstnärligt gestaltat i direkt affärsmässigt syfte. Det är uppenbart. Men det finns en skala. Det kan till exempel handla om att ta ett flygfoto över Stockholm, och det kan då finnas ett konstverk med på bilden. Den andra änden av skalan är att nyhetsjournalister på tv eller i medier visar upp bilder på brottsplatser. Det blir en gråzon när man ska ta ställning till sådana beslut. Det finns en pågående utredning sedan juli 2022 som bland annat har till uppgift att titta på denna fråga.

Herr talman! Det bereds också i Regeringskansliet förslag om en modernare och effektivare ersättningsordning vid privatkopiering, och förslaget ska presenteras så småningom.

Även på området målutveckling i patent- och marknadsdomstolar har regeringen gett ett uppdrag som ska redovisas till hösten. Regeringen gav i december 2022 Domstolsverket i uppdrag att särskilt redovisa målutvecklingen i patent- och marknadsdomstolarna för perioden den 1 januari 2017 till den 31 december 2022 utifrån relevanta indikatorer. Det uppdraget ska också redovisas till hösten. Det är bra att vi får fakta på bordet.

Den 1 juni ska också ett enhetligt patentsystem träda i kraft, men sedan den 1 januari 2022 arbetar man provisoriskt med denna lagstiftning.

Regeringen arbetar också på EU-nivå med att få till bättre förutsättningar för små och medelstora företag när det gäller processer i domstol. Målet är att skapa en snabb och effektiv domstolsprocess inte minst för dessa små aktörer när det gäller handläggningstider, reducerade ansökningsavgifter för bland annat mikro- och småföretag samt ett tak för rättegångskostnader. Med det nya systemet kommer små och medelstora företag därmed att erbjudas möjligheten att processa mer kostnadseffektivt.

Enligt uppgift kommer en nordisk-baltisk filial av patentdomstolen att vara placerad i Stockholm. En sökande ska i ett enda förfarande få och upprätthålla ett europeiskt patent med verkan i nästan hela EU. Följden väntas bli kostnadsbesparingar, mindre byråkrati och ökad rättssäkerhet för användare.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla motioner.

Anf. 153 AIDA BIRINXHIKU (S) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten för anförandet!

Jag konstaterar att ledamoten och jag är helt överens när det gäller vikten av ett fungerande immaterialrättsligt skydd för Sveriges innovation, konkurrenskraft och tillväxt. Jag konstaterar också att vi i stor utsträckning ser samma utmaningar på immaterialrättens område.

Vi socialdemokrater vill se en bred och offensiv innovationsstrategi som kan möta de här utmaningarna. Vi behöver en strategi för att använda befintliga patentdata på ett systematiskt och strategiskt sätt. Vi behöver en strategi för att öka kunskapen om immaterialrätt inom näringslivet och inom akademien. Vi behöver en strategi för att anpassa det immaterialrättsliga skyddet till den snabba utveckling som sker inom AI och digitalisering, som ledamoten nämnde, och naturligtvis även för att effektivt bekämpa intrång i immateriella rättigheter.

Moderaterna har tidigare drivit frågan om en ny immaterialrättsstrategi i Sverige. Det framgår klart och tydligt av den senaste kommittémotionen från Moderaterna. Därför vill jag passa på att fråga ledamoten om regeringen är beredd att gå oss till mötes och införa en offensiv innovationsstrategi som tar hänsyn till de utmaningar som jag redogjorde för tidigare.

Anf. 154 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Det är helt riktigt att vi har drivit en kommittémotion där vi har skrivit in det här med att ha en strategi där man samlar alla kunskaper. Vi vet att den här typen av strategi tar tid. Vi vet att det behöver vidtas åtgärder och det på många olika plan, som ledamoten tar upp. Det handlar om både AI och piratkopiering.

Det senare är en komplicerad fråga. Det är lätt att tänka att man kan flytta positioner och lagstifta, till exempel för att ett företag inte ska använda ip-adresser. Man tänker att om man sätter åt det företaget skulle man kunna lösa frågan. Men då finns det en risk, eller det är ganska troligt, att företaget skaffar ett annat bolag som går in i stället. Hur man än gör kommer man att knuffa den här frågan framför sig, så den är väldigt komplex.

Då handlar det om att kunna sätta åt personer i stället för att ta de här stegen.

Ledamoten och jag har också fört en dialog med Rättighetsalliansen om just piratkopieringen, som är en allvarlig fråga.

Jag ska också svara om strategin. Ja, det är rätt att den ligger. Det handlar om att näringsliv, akademi och politik behöver komma samman i ett underlag. Om det ska vara just en strategi får vi väl se. Det tar lite tid, som jag sa, och det kan göra att man behöver göra andra saker under tiden. Det vill säga att man ser till att de olika områdena, AI och så vidare, arbetar fram förslag som tillsammans leder fram till en strategi. Men vi vet ju att Finland har en 2.0 och att Danmark har en och att Sverige saknar en, trots att ni haft möjligheten att göra detta i åtta år, så det är absolut en fråga som lever.

Anf. 155 AIDA BIRINXHIKU (S) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten för svaret!

Under tiden som vi har suttit i regering har vi genomfört flera satsningar på immaterialrättens område för att möta de utmaningar som jag nämnde tidigare. Vi har satsat på kunskapsgivande åtgärder genom uppdrag till bland annat PRV och Vinnova. Vi har infört innovationscheckar. Vi har skärpt straffen för de allvarligaste fallen av immaterialrättsliga intrång. Vi har också infört en ny domstolsordning som innebär ökad förutsägbarhet och minskade rättegångskostnader i immaterialrättsliga mål.

Vi är naturligtvis stolta över alla dessa satsningar. Vi vet att det går bra för Sverige, men vi vet också att det finns flera områden där Sverige behöver bli ännu bättre. Vi måste fortsätta vara ett av världens främsta innovationsländer, nu och i framtiden.

Det är därför vi går fram med det här förslaget och vill att man ska införa en offensiv och mångfasetterad innovationsstrategi för att kunna möta de här utmaningarna. Det verkar Moderaterna hålla med om, så nu när Moderaterna har regeringsmakten måste jag naturligtvis fråga ledamoten: När kommer en sådan här strategi, om den nu kommer över huvud taget, och vilka utmaningar kommer den att ta hänsyn till?

Anf. 156 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! När kommer den? Ja, det är intressant att man har höga förväntningar. Det ska man ha på en regering som är moderatledd, men det har ju bara gått några månader. Låt beredningen ta sin tid!

När det handlar om åtgärder som är gjorda tidigare är det så som ledamoten sa att det finns väldigt mycket som vi är överens om.

Jag tycker att det är bra att man har tagit steg framåt för att skapa de här innovationscheckarna och ge uppdraget till Upphandlingsmyndigheten, som nu bör ta sitt ansvar och riktigt trycka ut ett mindset som är att kommuner och regioner kan delta i det här som blir testbäddar där man kan gå ut med innovationer både hemmavid och utomlands.

Man har tillsatt två domstolar för att klara av att samla patenten. Det är också bra, och det kommer att utvärderas hur det ser ut nu. Den utredningen tillsattes i december, så det pågår en hel del beredningar.

Vi tar höjd för att näringslivet, akademien och politiken gemensamt ska kunna hitta lösningar, precis som Socialdemokraterna har gjort tidigare. Dock har man inte skaffat en egen strategi. Det var något nytt som lanse-

rades i somras att näringsutskottet ska göra det, men det är väl bra om partiet har samlats kring det också.

På utbildningssidan saknas det fortfarande utbildning i immaterialrätt på universitet och högskolor, vilket gör att arbetslivet saknar den kompetensen. Men vi hoppas få rull på det nu, och det kommer att hända en del. (Applåder)

Anf. 157 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! De senaste decennierna har världsekonomin börjat skifta från fysiska tillgångar till immateriella tillgångar. I den moderna kunskapsekonomin är idéer den viktigaste resursen.

En stor del av det ekonomiska värde som skapas i dag är immateriellt – det vill säga att det sker i form av nya uppfinningar, affärsidéer, musik, design och film.

Kunskapsbaserade tillgångar såsom patent, varumärken och upphovsrättigheter ligger bakom mycket av det som har gjort Sverige rikt. En framgångsrik innovationspolitik har varit helt grundläggande för att bygga vårt välfärdssamhälle. Vår innovationskraft skapar jobb, tillväxt och välbefinnande. Den ger oss dessutom möjligheter att möta nutida och framtida utmaningar, inte minst när det gäller den gröna omställningen.

I Sverige skapas ungefär 30 procent av jobben och 40 procent av landets samlade ekonomiska värde i immaterialrättsintensiva näringar. Immateriella tillgångar utgör en allt större del av ett företags värde, ofta så mycket som 80 procent. Företag som använder immateriella tillgångar har också bättre avkastning, högre löner och personal med högre kompetens.

För oss socialdemokrater är det självklart att svenska företag ska konkurrera med innovationskraft och kompetens, inte med låga löner.

År efter år betraktas Sverige som en av världens främsta innovationsnationer. Nästan vartannat svenskt företag är innovativt. Det har vi vårt utbildningssystem, våra trygghetssystem och vår generella välfärd att tacka för. Det ger människor rätt förutsättningar att pröva sina vingar, satsa på sina idéer och starta eget. Det gör faktiskt hela skillnaden.

Herr talman! De kunskapsbaserade tillgångarna är helt avgörande för företagen och för samhället i stort.

Upphovsrätten står ofta i centrum för debatten, vilket inte är så märkvärdigt eftersom den kan omfatta allt från datorspel till musik.

De kulturella och kreativa näringarna ökar, vilket ställer krav på ett fungerande upphovsrättsligt skydd. Det här är näringar som nästan uteslutande producerar varor och tjänster av immateriellt värde.

Efter tuffa förhandlingar röstade riksdagen i november igenom de förändringar i upphovsrättslagstiftningen som det så kallade DSM-direktivet innebär. Och jag är stolt över att vi socialdemokrater sedan dag ett stått upp för en modernisering av upphovsrätten eftersom det är nödvändigt för att regelverket ska fungera i ett alltmer digitaliserat samhälle.

Vad gäller patenträtten är vårt patentsystem helt centralt för att företag och andra ska våga investera i innovationer, utveckling och forskning. Utan svenska patenterade uppfinningar såsom pacemakern, kylskåpet och skiftnyckeln hade Sverige och världen sett väldigt annorlunda ut.

På dagens konkurrensutsatta marknad har även varumärken och design blivit allt viktigare. Ett varumärke representerar ofta stora delar av ett företags upparbetade värde och kan därför vara mycket värdefullt.

Herr talman! Mot bakgrund av allt detta måste företag och individer kunna skydda sina immateriella tillgångar. Det är en förutsättning för att de ska få täckning för sina investeringar och kunna skapa och sprida nya verk, produkter och tjänster. Det är även en förutsättning för Sveriges samlade konkurrenskraft.

Därför har vi socialdemokrater som jag tidigare nämnde genomfört flera satsningar på det här området i regeringsställning. Vi har bland annat satsat på kunskapshöjande åtgärder genom uppdrag till PRV och Vinnova. Vi har skärpt straffen för de allvarigaste fallen av immaterialrättsintrång, och vi har infört en ny domstolsordning som inneburit ökad förutsägbarhet och minskade rättegångskostnader i immaterialrättsliga mål. Dessutom har vi drivit frågan om att begränsa kostnaderna i patenttvister för mindre företag på EU-nivå och ser väldigt positivt på det arbete som just nu pågår inom ramen för det enhetliga patentsystemet.

Vi är naturligtvis stolta över alla dessa satsningar, men mer behöver göras. Det finns flera områden där Sverige behöver bli ännu bättre.

För det första måste vi se över hur vi systematiskt kan använda befintliga patentdata för att öka utväxlingen av Sveriges innovationsarbete och för att satsa forskningsmedel där de gör störst nytta.

För det andra måste vi öka kunskapen om immaterialrätt som strategisk tillgång, framför allt bland små och medelstora företag. Lika viktigt är det att kunskapen ökar inom högskole- och universitetsvärlden eftersom forskning och forskningsresultat utgör värdefulla immateriella tillgångar. Den kunskapsbrist som råder i dag leder till att alldeles för stora värden går förlorade. Detta måste vi göra något åt.

Vidare måste det immaterialrättsliga skyddet vara anpassat till den snabba utveckling vi ser inom digitalisering och AI. Här är det viktigt att Sverige inte halkar efter.

Slutligen måste vi sätta stopp för det växande problemet med intrång i immateriella rättigheter. Det kan handla om piratkopiering, varumärkesförfalskning och illegal ip-tv. Alla former av immaterialrättsintrång är stöld. Låt oss bara konstatera det. Varje enskilt intrång kan låta harmlöst, men det här handlar om miljardbelopp som omsätts illegalt och flödar in i organiserad kriminell verksamhet.

Vi går miste om företag och kulturskapare som tvingas lägga ned helt och hållet. Vi går miste om ungefär 70 000 svenska jobb och nästan 16 miljarder i skatteintäkter. Därför behöver vi göra mycket mer, både nationellt och inom EU, för att sätta stopp för den här organiserade brottsligheten.

Herr talman! Med anledning av detta vill vi socialdemokrater att regeringen arbetar fram en offensiv innovationsstrategi som kan möta de utmaningar som jag redogjorde för tidigare. Det behövs en nationell kraftsamling för att säkerställa att Sverige fortsätter vara ett av världens främsta innovationsländer. Sverige ska vara en ledande industrination, där kreativitet blomstrar, nytänkande uppmuntras och nya jobb skapas.

Vi vet, herr talman, att det går bra för Sverige, men vi vet också att Sverige kan bättre. Den som står still blir väldigt snabbt omsprungen, och därför måste vi tillvarata våra immaterialrättsliga tillgångar på allra bästa sätt – för jobben, för tillväxten och för välfärden i vårt land.

Med de orden vill jag avslutningsvis yrka bifall till reservation 6.

(Applåder)

Anf. 158 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! För Kristdemokraternas räkning vill jag inleda med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Immaterialrätten omfattar skydd av intellektuella prestationer och kännetecken och delas in i upphovsrätt och industriellt rättsskydd, där det senare handlar om till exempel en logotyp, ett patent, ett kundregister, ett avtal, en affärsmetod eller expertkunskap. Immaterialrätten är i högsta grad internationell och påverkad av globaliseringen och den tekniska utvecklingen och har därför stor betydelse för Sveriges näringsliv. Speciellt viktig är den för våra små och medelstora företag. Företag som skyddar sina immateriella tillgångar har ofta högre tillväxt, lönsamhet och utveckling och skapar på så vis bättre affärer än de som inte gör det.

För drygt ett år sedan kunde vi läsa nyheten att Microsoft köpt spelföretaget Activision Blizzard. Prislappen för denna affär var drygt 600 miljarder kronor. Man behöver inte vara en dedikerad gejmer för att tycka att detta var en intressant nyhet. Även om de flesta företag inte kommer upp i sådana här summor är det ett otroligt tydligt bevis för att det är viktigt med immaterialrättsliga regelverk och att det finns anledning att ha ögonen på detta.

Herr talman! Immaterialrättsligt skydd är avgörande för Sveriges konkurrenskraft och tillväxtpotentialer. Det finns utmaningar. Regeringen ser behovet av att bland annat uppmuntra små och medelstora företag att effektivt använda och ta till vara sina immateriella tillgångar, och därför pågår nu arbetet för att öka kunskapen hos företagen så att de ser värdet av att skydda sina immateriella tillgångar samt för att få till stånd en kunskapsförhöjning även inom offentlig sektor, där innovationsupphandling är avgörande. Viktigt är också att vi tar ansvar för att förbättra skyddet och bekämpa intrång i immateriella rättigheter.

Patent- och registreringsverket och Vinnova har sedan flera år i uppdrag att arbeta kunskapsförhöjande inom området immateriella tillgångar, och så ska det fortsätta att vara. Vinnova fortsätter också att bidra till att höja kunskapen hos företag genom innovationscheckar.

Genom Upphandlingsmyndigheten har en arena upprättats för innovationsupphandling. Arenan fungerar som en mötesplats för offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Syftet med arenan är att fler innovationsupphandlingar ska genomföras i Sverige så att forskning och innovation kan komma ut i samhället och bidra till samhällets gröna omställning samt till ökad välfärd och näringslivets konkurrenskraft.

Herr talman! Sveriges lärosäten har också en viktig roll när det gäller att stärka kunskapen om immaterialrätt inom utbildning och forskning. I Sverige finns en struktur med innovationskontor på ett antal lärosäten, som även har en rådgivande uppgift när det gäller immaterialrätt. För närvarande pågår ett arbete för att utveckla denna struktur och göra den mer ändamålsenlig. Inom ramen för detta arbete ingår även att höja berörda aktörers kunskap om vikten av en strategisk hantering av immateriella tillgångar. Därtill har Universitetskanslersämbetet och Vinnova fått i uppdrag att ta fram en modell för uppföljning och utvärdering av innovationskontoren.

Jag kan inte nog lyfta fram att uppföljning och utvärdering innebär att säkerställa ökad konkurrenskraft och ökade möjligheter att ge Sveriges små och medelstora företag rätt förutsättningar. Detta är avgörande för Sveriges välfärd.

Med detta, herr talman, vill jag tacka för ordet och än en gång yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 159 JESSICA STEGRUD (SD):

Herr talman! Vi debatterar näringsutskottets betänkande 2022/23:NU14 gällande immaterialrättsfrågor. Sverigedemokraterna har fyra reservationer i detta betänkande. Av tidsskäl väljer jag att yrka bifall endast till reservation 1.

Herr talman! Sveriges väg från ett fattigt bondesamhälle till en rik, välmående industrination har möjliggjorts av bland annat naturtillgångar, arbetsmoral, bildning, god energiförsörjning och icke att förglömma fantastiska uppfinnare och företag som tagit vara på och utvecklat nya idéer.

Från Sverige, det lilla landet i norr, har det kommit många omdanande och sedermera världskända uppfinningar, exempelvis Tetra Pak, lättbetongen, sfäriska kullagret, skiftnyckeln, propellern, dynamiten, trepunktsbältet, rullatorn, pacemakern och Spotify. Det är uppfinningar som i många fall lett till ekonomisk utveckling, ökat välstånd och längre livslängd, inte bara för oss utan också för många andra runt om i världen.

Svenska folket har på många sätt varit exceptionellt vad gäller uppfinningar och innovationer. Det har bland annat lett till framväxandet av framgångsrika svenska företag som blivit internationella. Men förändringar i omvärlden kombinerat med svag inhemsk politik har successivt medfört att allt fler av dessa framgångssagor köpts upp av utländska intressen eller flyttat utomlands.

Herr talman! I takt med teknikutvecklingen och informationssamhällets mognad har immateriella värden blivit en alltmer betydelsefull del av samhällsekonomin. Regler kring patent och upphovsrätt har blivit allt viktigare och mer komplexa. Utvecklingen har även inneburit att teknik och information sprids, konsumeras och förbrukas mycket snabbare än tidigare.

Digital teknik och internet utgör alltmer den primära plattformen för såväl den demokratiska debatten som spridning av information och nyheter och konsumtion av kulturalster och underhållning. Samtidigt bygger det upphovsrättsliga regelverket fortfarande i stora delar på den ordning som tillkom när tryckpresstekniken utgjorde basen för informationsspridning.

Herr talman! För nya tider behövs ny politik. Och för att skapa förutsättningar för nya framtida framgångsrika företag behöver grogrunden för nya uppfinningar och innovationer stärkas. Våra motioner på området adresserar därför olika hinder för att återigen göra Sverige till en blomstrande, innovativ industrination och omfattar ett antal förslag för hur Sverige kan skapa, främja och skydda nya uppfinningar och innovationer.

Våra motioner adresserar också en annan otroligt viktig fråga: hur vi på bästa sätt kan värna både upphovsrätten och yttrandefriheten i ett modernt digitalt samhälle. För att öka möjligheterna och viljan att fullfölja en kommersialisering av uppfinningar och innovationer menar vi att en

försäkringslösning med en statlig garanti bör införas. Den ska kunna användas av den som hamnar i en tvist om intrång från tredje land.

I en internationell jämförelse har Sverige visat sig ha få patenttvister som avgörs i domstol. Det finns skäl att tro att det beror på att den svagare parten, ofta en enskild uppfinnare, riskerar att få betala väldigt höga rättegångskostnader vid ett förlorat mål. Vi föreslår därför att det under vissa förutsättningar införs ett tak för rättegångskostnader vid patenttvister.

Herr talman! I en alltmer global, komplex och regelstyrd värld ökar även behovet av samordning och kunskap. För att hjälpa uppfinnare och företag att skydda sina immateriella tillgångar föreslår vi att ett kunskapscentrum för dessa frågor inrättas. Det ska vara ett slags forum för att samla, knyta samman och sprida kompetenser inom berörda områden.

Sist men inte minst vill jag nämna vår reservation 1, som bland annat bygger på Sverigedemokraternas kommittémotion 2022/23:939 gällande upphovsskyddade konstverk på offentlig plats. Med offentlig konst avses konstverk placerade i det offentliga rummet, parker och torg. De är oftast finansierade med skattemedel. Patent- och marknadsdomstolen beslutade i juni 2017 att offentlig konst inte får fotograferas och därefter publiceras i digitala kanaler där privatpersoner och andra kostnadsfritt kan ta del av konstverken utan att fysiskt besöka platsen.

Vi anser att det är orimligt. Upphovsrättslagstiftningen bör revideras så att offentlig konst, vars syfte är att vara fritt tillgänglig för allmänheten, även ska vara kostnadsfri via digitala kanaler. Således behöver lagen i detta hänseende moderniseras och göras teknikneutral. Det bör helt enkelt bli tillåtet att utan sanktioner ta kort på offentlig konst för att till exempel dela i sociala medier.

Anf. 160 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Gång på gång ser vi behovet av att modernisera näringslivet, men då ett näringsliv som konkurrerar med innovation och kompetens och inte genom låga löner, brott mot mänskliga rättigheter eller miljöförstörelse.

Sverige är ett nav för innovation, vilket vi politiker ofta lyfter fram. Det måste vi skydda och säkerställa, såväl här som på global nivå. Genom att stötta i synnerhet små och medelstora företag i detta kommer vi att kunna möta de globala målen. Men självklart räcker det inte med det. Vi måste också ha högre ambitionsnivåer.

En viktig del för innovationsföretagen är immaterialrätten. Med immaterialrätt menas skydd av det intellektuella arbetet. Inom ramen för immaterialrätt hittar vi upphovsrätt och industriellt rättsskydd. Upphovsrätten ger skydd för musik, litteratur och annat konstnärligt skapande medan det industriella rättsskyddet omfattar skydd för tekniska lösningar genom patent, designskydd eller skydd för varumärken och andra varukännetecken.

Jag vill passa på att lyfta fram den oro jag känner för hur innovationerna kommer att se ut framöver, när universitet och högskolor tvingas dra ned. Jag menar inte att alla uppfinningar och innovationer kommer därifrån. Men det är en otroligt viktig pusselbit för Innovationssverige. Det är viktigt att vi inte halkar efter. I dag ser vi tyvärr att flera universitet och högskolor funderar på hur de ska dra ned på både kontor och annat utrymme, bland annat labb, för att kunna hålla kostnaderna nere.

Hur viktigt det här är för både samhället och de individuella företagen visade inte minst vaccindebatten som drog igång under pandemin. Fördelningen av vaccin var skev. De rika länderna, som äger patenten, hade vaccin för att täcka befolkningen i våra länder flera gånger om. I det vi kallar globala syd, utvecklingsländer, hade man inte ens tillräckligt för att täcka vaccination för personalen inom vården.

Konsekvenserna av skevheten och att länderna i globala syd fick rikta alla samhällsresurser mot att parera pandemin är fortfarande högst aktuella. Det pågick diskussioner om att pausa patenten för läkemedel och teknisk utrustning för att ge fler en chans att producera under pandemin, eftersom varken vaccin eller utrustningar räckte till. Vi tror att Sverige kan göra mer för att dela med sig av viktiga patent inom hälsoområdet men också när det gäller utvecklingen av tekniker som bidrar till att dämpa klimatkrisen.

Förra året röstade vi igenom det nya upphovsrättsdirektivet, för att kunna anpassa upphovsrätten efter den digitala verklighet vi lever i. Vänsterpartiets ingång har alltid varit att skydda kulturskaparnas inkomster. Samtidigt ska det vara lätt att ta del av materialet digitalt, och yttrandefriheten ska inte inskränkas. Tanken med den nya lagen var även att möta behovet av att skydda upphovsrättspersonerna gentemot techjättarna. Sanningen är att det här är obruten mark, men det är också så att lagen urvattnades under processerna i EU. Med det i åtanke menar vi att lagens implementering och utfall kontinuerligt bör utvärderas. Därför yrkar vi bifall till reservation 3.

Anf. 161 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Herr talman! Immaterialrätt, det vill säga frågor om mönsterrätt – ofta kallad designrätt – patenträtt, upphovsrätt och även företagshemligheter, är viktigt för innovation och tillväxt i allmänhet men just nu också avgörande för klimatomställningen eftersom den kan främja innovation och utveckling av klimatsmarta teknologier.

Patent ger innovatörer och företag exklusiva rättigheter att använda, sälja eller licensiera en ny teknologi eller uppfinning under en viss tid. Detta skapar incitament för företag och uppfinnare att investera i forskning och utveckling av nya klimatsmarta teknologier genom att ge dem möjlighet att tjäna pengar på sitt nytänkande.

Patent är till exempel nödvändigt för att främja utvecklingen av nya teknologier inom förnybar energi, såsom sol-, vind- och vattenkraft, men även olika typer av lagring av energi. Patent är också viktigt för att främja utvecklingen av teknologier som förbättrar energieffektivitet och nya material som är nödvändiga för att skapa lätta bilar, båtar och flyg. Patent är helt avgörande för utvecklingen av teknologier som hjälper till att anpassa samhällen och ekosystem till de klimatkatastrofer som redan nu drabbar människor runt om i världen, som till exempel dräneringssystem och översvämningsskydd. Allt detta är teknisk utveckling som kräver patent.

Som investerare har jag många gånger jobbat med bolag som ska få patent godkända på svensk, europeisk och internationell nivå. I många år har ett fantastiskt arbete pågått med att säkerställa att det blir enklare att söka patent, inte i många länder utan på ett gemensamt sätt i EU.

Ett patent är en stadig ryggrad i ofta ganska bräckliga bolag. Det är inget avgörande kriterium för att få in kapital i bolag och skapa den första tillväxten. Men inom vissa områden är det ett helt nödvändigt kriterium.

Det finns fortsatt mycket som universitetens inkubatorer och olika miljöer kan göra för att säkerställa att entreprenörer tidigt förstår alla delar av immaterialrätten, för många stannar vid slutsatsen att patent kanske inte är något för dem. Det är nämligen ganska svårt att förstå alla sätt det kan användas på.

Herr talman! De digitala plattformarna ställer helt nya krav på immaterialrätten. Det är plattformar som har varit revolutionerande för människors möjligheter till fri åsiktsbildning. Det är en frihet som måste bevaras och försvaras. Dagens upphovsrättsliga regelverk är dessvärre föråldrat och i akut behov av uppdatering. Ett moderniserat regelverk måste dels garantera upphovsrättsinnehavarnas rätt till skälig ersättning för sina verk, dels garantera den enskildes rätt att fritt yttra sig.

EU:s översyn av upphovsrätten på den digitala marknaden, som resulterade i ett förslag till nytt upphovsrättsdirektiv, var välkommen. Samtidigt var det viktigt att genomförandet av EU:s nya upphovsrättsdirektiv i svensk rätt inte fick leda till att yttrandefriheten på internet inskränktes. Även EU-domstolen har varit tydlig på den punkten och förtydligat att hindrande av lagliga uttryck under inga omständigheter är tillåtet.

Bestämmelserna i direktivet som kallas uppladdningsfiltret, som innebär att tillhandahållare av onlineplattformar måste filtrera bort upphovsrättsskyddat innehåll som laddas upp av användare, får i praktiken inte leda till att lagligt innehåll hindras från att delas på plattformarna.

För en bättre och mer tidsenlig upphovsrätt bör regeringen vid en kommande översyn av upphovsrätten framtidssäkra regelverket genom att införa teknikneutrala skrivningar som samtidigt sätter tydliga ramar för de aktörer som har att efterleva regelverket. Vidare måste svenska forskare ges bättre förutsättningar att dela forskningsresultat baserat på text- och datautvinning, och utbildningsinstitutionernas rätt till användning av upphovsrättsskyddade verk måste stärkas.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till reservation 4 under punkt 2.

Anf. 162 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Sverige är ett framgångsrikt land med många innovationer, starka varumärken och en musik-, design-, dataspels- och modeindustri i världsklass. Miljöpartiet vill flytta fram positionerna för kulturens, näringslivets och exportens skull.

De kreativa näringarna är beroende av att det i botten finns en stark konstnärlig och kulturell kärna med en ambitiös kulturpolitik som kan främja framväxten av kulturellt innehåll som sedan kan göras till näring. Samtidigt behövs specifika insatser för att främja de kulturella och kreativa näringarna och kulturens internationalisering.

Miljöpartiet tillsatte i regeringsställning en utredning som skulle lämna förslag till samlad nationell strategi med syfte att främja långsiktig och hållbar utveckling av de kulturella och kreativa näringarna i hela landet. Regeringen bör snarast gå vidare och besluta om en strategi för de kulturella och kreativa näringarna i hela Sverige.

Internationellt utbyte, samverkan och export är viktigt både för den konstnärliga utvecklingen och kvaliteten och för svenska konstnärers möjligheter att verka på en internationell marknad. Pandemin har påverkat arbetet med kulturens internationalisering negativt. Återstartsutredningen föreslår särskilda satsningar på både internationellt utbyte och export. Dem vill vi gå vidare med.

Herr talman! I dag konsumeras mycket upphovsrättsskyddat material digitalt. Därför är det viktigt att de upphovsrättsliga reglerna är anpassade till den digitala tidsåldern. Framväxten av nya, nätbaserade affärsmodeller som gör det enkelt att ta del av ett allt större kulturutbud är positiv. Det är samtidigt viktigt att kulturskaparna får betalt för sitt arbete.

Syftet med EU:s nya upphovsrättsdirektiv är att modernisera och harmonisera reglerna för upphovsrätt på EU:s inre marknad. För oss i Miljöpartiet är det viktigt att genomförandet av direktivet dels säkrar yttrandefriheten och friheten för användarna, dels innebär en reell förbättring för rättighetshavare. Det är till exempel viktigt att lagstiftningen ger starkt stöd till upphovsmän som träffar avtal med onlinetjänster som ska tillgängliggöra det upphovsrättsskyddade materialet och att upphovsmäns rätt att få information om hur deras verk nyttjas stärks.

Tyvärr kvarstår till viss del obalansen i styrkeförhållandena mellan upphovsrättshavare och aktörer med stark ställning på marknaden. Vi miljöpartister hade önskat att det i regeringens lagförslag för att genomföra DSM-direktivet i svensk rätt hade funnits bestämmelser om löpande utvärdering av den nya regleringen. Med hänsyn till den stora betydelse regleringen har för upphovsrättshavare anser vi att effekterna av den nya lagstiftningen bör utvärderas löpande.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 3.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 april.)

§ 17 Regelförenkling för företag

*Regelförenkling
för företag*

Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU15
Regelförenkling för företag
föredrogs.

Anf. 163 ANNA AF SILLÉN (M):

Herr talman! Så trevligt att få avrunda denna onsdag med att debattera Sveriges viktigaste fråga, nämligen hur vi stärker förutsättningarna för våra svenska företagare!

Entreprenörer beskrivs ofta som problemlösare, och det med rätta. På de företagsbesök jag gör slås jag alltid av deras förmåga att lösa problem, trampa om och hitta nya vägar, oavsett om det handlar om konsekvenser av ett krig, en pandemi, klimatförändringar eller något annat. Det mesta upplever jag att företagare hittar sätt att anpassa sig till och lösa. Men det finns ett berg de inte rör på, och det är politiskt beslutade regler. Till skillnad från naturliga berg tenderar detta byråkratiska berg att växa.

I en färsk rapport från Svenskt Näringsliv framgår att så mycket som varannan företagare upplever att reglerna är krångligare och svårare att förutse än tidigare. Med cirka tio timmar i veckan för att hantera administration är det lätt att förstå att svensk företagsamhet knappast har någon snabbfil i konkurrensen med andra länder. Och som alltid är tid pengar. 200 miljarder är den sammantagna kostnad regelbördan beräknas orsaka för företagen, herr talman. Till det kommer den kostnadskarusell överbyråkratiseringen orsakar oss svenska skattebetalare.

Företagens förutsättningar angår oss alla, för de påverkar oss alla. Svensk livsmedelsförsörjning äventyras när svenska bönder tvingas lägga alltmer tid på prisdrivande byråkrati. Vår säkerhet äventyras när paragrafrytteri trumfar sunt förnuft och vår försvarsindustri inte får provskjuta ammunition trots krig i Europa. Den gröna omställningen bromsas av tillståndsprocesser som gör att industrin hindras från att gasa på i arbetet mot klimatförändringarna, jobben hotas när småföretagen inte maktar med den administrativa bördan och så vidare.

Onödig byråkrati, herr talman, går också ofta hand i hand med politisk klåfingrighet. Alltför många företagare, inte minst på landsbygden, upplever att staten kör över dem i frågor där ägarrätten borde ha respekterats och skyddat verksamheten. Det skapar en otrygghet som är helt oacceptabel.

Jag engagerade mig politiskt för att jag vill bidra till en politik som banar väg i stället för att stå i vägen. Företagandet är min hjärtefråga för att det är fundamentalt för Sverige – inte bara för att det skapar jobb utan för att det är entreprenörskap som driver utveckling och innovation och löser våra problem. Sverige ska vara ett land där man kan testa sina idéer och förverkliga sina drömmar. Det ska vara tryggt, enkelt och lönsamt att vara företagare här. Då, herr talman, finns det en del att jobba på.

Man är som man tillåter sig att vara, och Sverige har tillåtit sig en hållning gentemot företagare som inte är hållbar i längden. Vi är fredsskadade, läste jag i en artikel häromdagen. Kanske stämmer det – jag vet inte. Men att vi svenskar i brist på yttre reella hot under lång tid har byggt en kultur där vi skapar onödiga regler och processer för sådant som ofta inte är problem tror jag stämmer.

Det krävs ett skifte i kultur och mindset på många plan, inte minst de politiska, för att vända den här utvecklingen. Sverige behöver en rejäl avregleringsvåg. Den avbyråkratisering som skulle gynna våra företagare skulle naturligtvis även bidra till att effektivisera staten – en välgärning i sig.

Näringslivspolitik är inte raketforskning. Det handlar tvärtom i stor utsträckning om att inte krångla till det. Det är väldigt bra för Sverige att vi nu har en regering på plats som aviserat höga ambitioner när det gäller att dra upp politiska fingrar ur den berömda syltburken. Mitt parti, Moderaterna, gick till val med en tydlig målsättning att minska regelbördan för företag. I regeringsförklaringen lyfte statsminister Ulf Kristersson särskilt fram vikten av ett fritt och starkt svenskt företagande. I den här kammaren konstaterade näringsminister Ebba Busch för bara ett par veckor sedan att regeringens arbete med att långsiktigt förbättra näringslivets förutsättningar är igång. Och så är det, herr talman.

Regeringen tar nu ett brett grepp om frågan hur vi ska förenkla för företagande. Ett omfattande beredningsarbete är igång som hanterar förstärkning av Regelrådet och det implementeringsråd som ska införas och särskilt ska syfta till att minska regelbördan. Men inte bara en översyn av nya reglers konsekvenser ska göras. Det är även så att överimplementeringen av EU-regler måste få ett stopp. Det måste rensas i befintlig regel flora, och reglers existensberättigande måste bygga på frågan vilket problem de löser. Myndighetsutövningen ska stärkas i syfte att förbättra företags servicen, och regleringsbrev bör peka ut en tydlig företagarlinje för de tjänstemän runt om i landet som hanterar näringslivsfrågor. Jag tror, herr talman, att det här helhetsgreppet är nyckeln till framgång.

Förenklingar med tydlig inverkan på entreprenörskap, småföretagande, forskning och investeringar kommer att vara särskilt viktiga för att skapa ett mer gynnsamt företagsklimat men också säkra att vi har de regler som faktiskt behövs, inte minst för att minska och motverka osund statlig och kommunal konkurrens på företagens bekostnad.

Herr talman! Det är företagande som är nyckeln till Sveriges välstånd, och det är fri företagsamhet som är nyckeln till utveckling. Med ett gott företagsklimat stärks förutsättningarna för fler svenska företagsidéer och uppfinningar som inte bara skapar de jobb som finansierar vår gemensamma välfärd utan också gör att vi möter framtiden bättre rustade med nya lösningar för de utmaningar och omställningar vi står inför.

Moderaterna har tillsammans med samarbetspartierna gått från vallöfte till verkstad när det gäller arbetet mot regelkrånglet. Det framgår i näringsutskottets betänkande *Regelförenkling för företag*. Här framgår också att det finns ett brett politiskt engagemang i frågan, och det är i grunden bra. Jag konstaterar också att samtliga reservationer lyfter frågor som finns med i regeringens beredning av regelförenklingsarbetet. Det skapar förutsättningar för en bra framdrift i det politiska arbetet och därmed i förlängningen för ett stärkt svenskt företagande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande *Regelförenkling för företag* och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 164 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Många av de regler som föranleder krångel och bidrar till ett försämrat företagsklimat i Sverige är EU-lagar och EU-regler som inte alltid faller väl ut i verksamheten för exempelvis små och medelstora företag. Socialdemokratiska regeringar har gjort vissa ändringar med det mandat man haft i regeringsställning och försökt påverka EU att lätta på och förbättra vissa regler. När vi satt vid makten var dock Moderaterna snabba med sin kritik om att vi inte gjorde tillräckligt för att underlätta för små och medelstora företag vad gäller regelkrångel.

Men nu sitter ju Moderaterna vid makten, herr talman. Dessutom har man ordförandeskapet i EU, som 90 procent av regelkrånglet kommer från, för att citera ett antal ledamöter från Moderaterna. I statsministerns prioriteringar inför ordförandeskapet nämndes regler endast en gång, och det var i förhållande till fordonsindustrin, inte till de små och medelstora företagen som ledamoten lyfte fram i sitt anförande. Hur tänker Moderaterna använda sig av ordförandeskapet för att minska regelkrånglet i EU? Kan svenska

företagare förvänta sig regelförbättringar under det svenska ordförandeskapet?

Anf. 165 ANNA AF SILLÉN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Velasquez Castro för hans fråga. Regelförenkling är särskilt viktigt för småföretagen. Där är vi helt överens. Jag har sagt det förut, och jag säger det gärna igen: Jag välkomnar Socialdemokraternas engagemang i frågan.

Vi hade gärna sett att det hade hänt mer under de åtta år som Socialdemokraterna hade regeringsmakten här i Sverige. Jag kan konstatera att under den perioden hade vi moderata parlamentariker på plats i Bryssel som jobbade specifikt med regelförenklingsfrågan.

Det stämmer att många av de problem i Sverige som vi skyller på EU hänger ihop med regelkrångel. Men vi behöver nog också konstatera att vi själva ställer till en del på hemmaplan.

Under Socialdemokraternas regeringstid har inte överimplementeringen av EU-regler hanterats. Det är någonting som står på regeringens att göra-lista. Gold-plating av EU-direktiv måste få ett stopp. Svenska företag ska få goda konkurrensförutsättningar.

Jag vill gärna understryka att det har varit en av prioriterade frågorna i det svenska ordförandeskapet i EU. Det handlar om att lyfta fram konkurrenskraften.

Det kommer naturligtvis att innebära arbete med regelbördan. Det kommer också att innebära en stärkt svensk konkurrenskraft och en stärkt europeisk konkurrenskraft. Det är ett viktigt och välkommet politiskt perspektiv i sammanhanget.

Anf. 166 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Det är ganska symtomatiskt för regeringen att man säger en sak före valet och någonting annat efter valet. Det är också väldigt typiskt för Moderaterna och borgerligheten att man säger att man ska förenkla reglerna, men man är inte tydlig med vilka regler som ska förenklas.

Även om regeringen inte har suttit vid regeringsmakten tillräckligt länge har halva ordförandeskapet gått. Jag hoppas att ledamoten själv inser att det är nu man har chansen att verkligen harmonisera regelkrånglet i EU och få ett svenskt perspektiv på regelförbättringarna.

Det torde vara prioriterat att använda sig av ordförandeskapet för att genomföra regelförbättringar. Regeringen har inte suttit vid makten länge, som jag har varit inne på. Men vad tänker Moderaterna göra med ett ordförandeskap som nu går mot sitt slut?

Just nu är det mycket prat men extremt lite verkstad. För Ulf Kristersson är det uppenbarligen inte tillräckligt prioriterat med regelförbättringar för små och medelstora företag. Det osar ännu av ett löftessvek från Moderaterna. Men ledamoten har en chans till att kunna vara väldigt specifik om vilka regelförbättringar som man jobbar med när Sverige nu är ordförande i EU.

Anf. 167 ANNA AF SILLÉN (M) replik:

Herr talman! Tack igen, ledamoten!

Det svenskt näringsliv behöver i väldigt stor utsträckning är stabilitet. Det är långsiktiga regler och långsiktiga politiska beslut. Med det sagt är

jag helt övertygad om att vi alla såväl i politik som i näringsliv vill se snabba moves när det gäller hanteringen av regelfrågan.

Regeringen har ingen annan ambition än att gasa på så snabbt det går. Men återigen: Vi är fem minuter in i matchen. Socialdemokraternas nya engagemang i regelförenklingsfrågorna är varmt välkommet. Jag hoppas att det består.

När det gäller EU-ordförandeskapet har den svenska regeringen och Ulf Kristersson från dag ett tryckt på konkurrenskraften för europeiska företag och därmed naturligtvis också för svenska företag.

Det innebär naturligtvis goda förutsättningar för företagsamhet i Europa och i Sverige. Är det något som regeringen är besjälad av är det att montera ned den överbyråkrati som tyvärr präglar såväl EU-politiken som företagshanteringen i Sverige i lite för stor utsträckning.
(Applåder)

Anf. 168 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! När det gäller regelförenkling finns det väldigt mycket beskrivningar av vad som ska göras. Det finns ett antal utredningar som också är remitterade. Men jag ser inte någonting på någon propositionslista.

Jag ser inga fler målsättningar än att det ska bli bättre. Jag ser inga interdepartementala arbetsgrupper som har kavlat upp ärmarna och börjat jobba. Jag läser inte i regleringsbrevens någonting om ett ökat fokus på att man ska jobba med regelförbättring på myndigheter.

Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att det inte är en prioriterad fråga, nu när man verkligen har satt tänderna i den. Min fråga till Anna af Sillén är: När ska det bli verkstad? Vad är er plan?

Anf. 169 ANNA AF SILLÉN (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Thand Ringqvist, för frågan!

Frågan om regelförenkling är i allra högsta grad verkstad. Jag tror inte man ska underskatta det arbete som redan pågår inom Näringsdepartementet och inom Moderaterna som parti när det handlar om regelförenklingsarbetet.

Jag tror heller inte att man ska underskatta värdet av en regering som tar ett samlat grepp om de här frågorna. Vi kan alla peka på enskilda regler och problem. Men den stora skillnaden, det stora hävet, för svensk företagsamhet blir när man tar ett breddat grepp om såväl reglerna som implementering och hantering av företagen på våra myndigheter.

Regeringen har suttit i ett halvår. Jag känner en stor hoppfullhet inför det arbete som redan pågår. Jag förstår otåligheten. Centerpartiet var en gång i tiden en del av en alliansregering. Även då höll Moderaterna de här frågorna högt, liksom Centerpartiet. Nu har Centerpartiet de senaste åren stöttat en rödgrön regering där vi inte har sett samma verkstad här.

Låt mig avslutningsvis säga att jag varmt välkomnar Centerpartiets nyvunna engagemang i frågan.

Anf. 170 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Det är inte ett nyvunnet intresse. Det kan man inte säga. Jag var själv med och jobbade med Maud Olofsson när vi hade ett mål om att minska regelbördan för företagen med 20 procent. Det är en målsättning

som hänats av många. Men det var ändå någonting som gjorde att hela Regeringskansliet visste vilket håll man skulle jobba åt.

Även om regeringen tillträdde bara för ett halvår sedan hade man vid det här laget kunnat se till att det var verkstad i regelförenklingsarbetet. Man kan heller inte vänta på att man ska ta helhetsgreppet. Det är en mängd saker som måste starta.

Det fanns en möjlighet att sätta det som en del av regleringsbrevet för myndigheterna. Myndigheterna struntar i dag i regelförenkling. Det kräver ledarskap och ihärdigt arbete.

Det spelar inte så stor roll att man är samarbetsparti till vilken regering som helst. Detta är något som sker inne i Regeringskansliet. Just nu har Moderaterna all möjlighet att sätta press på det. Men hittills har det inte kommit ut någonting.

Min fråga är igen: När kan vi vänta oss att det kommer någonting som visar på att regelförändringarna gör att inkommande regler blir bättre och att det finns en strategi för att ta bort de regler som näringslivet under många år pekat på ska tas bort?

Anf. 171 ANNA AF SILLÉN (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Thand Ringqvist, för frågan!

Regeringen behöver gå igenom de utredningar som fanns när man klev in på Rosenbad. Det handlar om alla de goda förslag som redan är framarbetade inom regelförenklingsområdet. Regeringen behöver tid på sig för att sätta sig in i det och skapa helhetsbilden för att kunna ha en effektiv process för detta. Det är viktigt. Ingen vill dra ut på tiden. Det kan vara lite värt att vänta på att man kommer igång med det arbetet. Men det är redan verkstad.

Jag vill också gärna kommentera det som ledamoten säger om myndighetsstyrningen. Det är en otroligt viktig del i detta. Det handlar om att säkra att man styr myndigheter på ett sätt som går mot en tydlig företagar-service. Det handlar i många fall om en mycket ny kultur på många myndigheter och verk runt om i Sverige.

Det måste naturligtvis komma i ett regleringsbrev. Det måste vara väl förberett för att man ska få så mycket output av det som möjligt. Men det är redan verkstad i regelförenklingsarbetet.

Jag ser fram emot fortsatta debatter i kammaren för att samlas så brett politiskt som möjligt kring att få den skillnad som uppenbarligen så många av oss vill ha.

Anf. 172 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna har ett flertal reservationer i betänkandet, men för tids vinning önskar jag endast yrka bifall till vår reservation 4 om ett systematiskt regelförenklingsarbete.

Med det sagt, herr talman, kan man konstatera att en aktiv regelförenklingspolitik i över ett decennium har lyst med sin frånvaro. Berörda intressenter menar ofta att den senaste regering som bedrev ett faktiskt regelförenklingsarbete som gjorde skillnad skulle ha varit den första Reinfeldt-regeringen – en regering som det refererades till i det tidigare replikskiftet.

Sedan dess har mycket sagts men lite gjorts, vilket också syns i de uppskattningar av näringslivets kostnader för regelkrångel och byråkrati som presenterats. Det är uppemot 200 miljarder årligen, enligt Svenskt Näringsliv. Tillsammans med elpriser, kompetensförsörjning och brottslighet utgör regelkrångel och de kostnader som detta orsakar de största utmaningarna för det svenska näringslivet.

Det var mot den bakgrunden Sverigedemokraterna redan för flera år sedan tog fram sin första rena regelförenklingsmotion och därigenom, mig veterligen, blev det första partiet med en specifik kommittémotion på temat.

Herr talman! Trots att lite har skett har frågan varit ständigt aktuell och debatterats flitigt. Det har alltså inte funnits någon brist på engagemang i frågan under de tidigare regeringarna. Politiska förslag på förbättringar har det dessutom funnits gott om. Diverse utredningar och sammanställningar från näringslivet med mera har presenterats, så det har uppenbarligen inte rått någon brist på förslag på regelförenklingsarbete.

Givet att regelförenklingar dessutom inte belastar statskassan utan tvärtom snarare lär generera skatteintäkter på sikt har det inte heller rått någon brist på resurser. Utifrån den beskrivningen tycks bristvaran i stället ha varit politisk handlingskraft snarare än någonting annat.

Det går inte att skylla detta på någon enskild politiker, och inte ens på någon enskild regering. Arbetet har som sagt brustit länge, och många bär tillsammans skulden för detta. Flera näringsministrar har misslyckats, och dessutom ägs många av de enskilda exemplen på regelförenkling av andra statsråd än näringsministern, även om näringsdepartementet utgör navet i regelförenklingsarbetet.

Herr talman! Det konstiga är att det, trots denna brist på prestation över flera valperioder, inte har funnits någon uppenbar politisk konflikt i frågan. De som hittills har uttalat sig har naturligtvis stått bakom regelförenkling. Och annat vore märkligt, kan man tycka. Inget parti går till val på mer regelkrångel eller säger rakt ut att man står bakom onödig administration och byråkrati och onödigt regelkrångel.

Trots detta har det skett en överimplementering av EU-direktiv. Konsekvensutredningar av ny lagstiftning har brustit, och uppföljningen av reglers utfall har uteblivit. Här har flertalet partier en läxa att lära. Hur kommer det sig att alla förespråkar regelförenkling men att ingen lyckats leverera densamma?

Jag inser att jag har inlett med en relativt dystert verklighetsbeskrivning och skulle därför vilja göra ett försök att muntra upp åhörarna i stället. Sedan valet har vi en ny regering med ett regeringsunderlag som i sitt sakpolitiska avtal tydligt stipulerat att det ska bli lägre administrativa kostnader för företag.

I detta regeringsunderlag ingår Sverigedemokraterna, som länge drivit på för regelförenkling. I vår regelförenklingspolitik har vi berört såväl processrelaterade frågor som enskilda förslag på regler att avskaffa.

Processuellt har vi bland annat förespråkat ett tyngre mandat för Regelrådet genom en flytt från Tillväxtverket till Statsrådsberedningen och en stoppfunktion för regler med bristfällig konsekvensutredning så att man får tänka om och tänka nytt för att gå fram med förslagen på nytt. Vi har förespråkat solnedgångsklausuler på ny lagstiftning för att säkerställa att

effekten blev den som avsågs och att förordningen annars ska rinna ut och avslutas.

Vi har förespråkat ett implementeringsråd för att garantera att vi slutar upp med den överimplementering av EU-direktiv som regering på regering har ägnat sig åt och dessutom ansett att detta behöver ha ett brett mandat. Vi har förespråkat förenklingsuppdrag till myndigheter och lagkrav på efterhandsbetalning av tillsynsavgifter och rent allmänt ansett att proportionalitetsprincipen bör bli vägledande i större utsträckning när det kommer till regelimplementering.

Gällande enskilda regler har vi bland annat legat på för att slopa dans-tillståndet och hotelltillståndet, för att se över och förbättra eller avskaffa dagens system för personalliggare såväl som kassaregister i hotell- och restaurangbranschen och för att förenkla diverse tillståndsprocesser.

Herr talman! Allt det jag nu har belyst ryms inte inom ramarna för detta betänkande, men jag vill ändå beskriva den regelförenklingspolitik som Sverigedemokraterna länge har stått bakom. Nu har vi dessutom en ny regering, som i det stora hela delar vår ingång i frågorna.

Viss positiv förändring har faktiskt redan skett. Regelrådet och Verksamst.se har båda fått utökade medel genom vår budgetproposition. En proposition rörande avskaffat tillståndskrav för offentliga danstillställningar har landat hos riksdagen. Inrättandet av ett implementeringsråd aviserades i budgetpropositionen och är därför att vänta.

Senast i dag diskuterade jag och utskottskollegorna tillhörande regeringsunderlaget i näringsutskottet dessa frågor med energi- och näringsminister Ebba Buschs båda statssekreterare. Därför vet jag att arbetet pågår framåt, inte minst med de förslag som ryms i förenklingsutredningen. Personligen – och jag inser att jag ofta som politiker landar i den slutsatsen – önskar jag att saker kunde gå snabbare än de gör, men det tycks vara något man får leva med i rollen som politiker.

Jag skulle vilja avrunda med att på nytt belysa att jag har konstaterat hur flera regeringar har misslyckats på detta område. Det är därför upp till denna regering att visa vad den går för. Det kan man sannolikt inte avgöra redan nu, men jag kan lova att Sverigedemokraterna som en del av regeringsunderlaget kommer att göra sitt yttersta för att de här frågorna är och förblir högt upp på energi- och näringsministrarnas såväl som på andra ministrars dagordning.

När vi går till val på nytt ska vi kunna visa upp för det svenska näringslivet vad vi har åstadkommit och vilken förändring vi har skapat.

Anf. 173 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Andersson, för anförandet! I Sverige har vi ett relativt gott företagsklimat, men förbättringar kan alltid göras – förbättringar som gör att våra företag är konkurrenskraftiga och bidrar till nya arbetstillfällen och svensk välfärd.

Men vi har en situation där flera företag har gått i konkurs. År 2022 var ett dystert år för företagen i Sverige, med höga elpriser och en sviktande världsekonomi.

Regeringen har misslyckats med att hjälpa de här företagen, och inte ett ord har hörts från Sverigedemokraterna om detta. Men Sverigedemokraterna har tjänstemän på Regeringskansliet som jag utgår ifrån att man har kontakt med. Som ledamoten Andersson själv sa var han och andra

senast i dag på Regeringskansliet och diskuterade frågor tillsammans med statssekreterarna på politikområdet.

Jag undrar om han där har tryckt på för att påskynda processen gällande elstöd till företagen. Vi kan stå här och prata om regelförenklingar och låtsas som att elpriserna inte är det som är den enskilt största orsaken till att företagen har det svårt i dag och den enskilt största orsaken till att företag går i konkurs. Men det är verkligheten.

Min fråga till ledamoten är om han har något besked. Han var ju senast i dag på Regeringskansliet. När kan företagen förvänta sig att ett elstöd blir utbetalat? För att vara tydlig: När kommer pengarna till företagen? Om ledamoten vill göra livet enklare för företagen i dag, herr talman, är detta den enskilt viktigaste frågan att ta itu med.

Anf. 174 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Daniel Vencu Velasquez Castro säger att vi kan stå här och prata regelförenkling. Det är faktiskt därför vi är här – för att prata om regelförenkling. Jag tror att det framgår tydligt av den dagordning som har gått ut och av den talarlista som ledamoten själv har anmält sig till att den betänkandedebatt som nu äger rum efter att utskottet tagit fram ett betänkande just syftar till att hantera regelförenklingsfrågor. Det finns säkert många andra forum där ledamoten och hans kollegor kan agera upprörda över den situation deras parti försatt Sverige i.

Det är sannolikt ingen slump att Sverigedemokraterna ofta toppar mätningarna när man frågar egenföretagare vilka de hade velat lägga sin röst på. Så gjorde vi även genomgående under valrörelsen. De förstår naturligtvis att den situation de har hamnat i, inte minst elprissituationen som ledamoten Vencu Velasquez Castro själv belyser, till stor del handlar om agerande från Socialdemokraterna.

Det är inte så att problemen efter decennier av ineffektiv energipolitik kan lösas på några månader, även om jag önskar att så vore fallet. Vi försöker lappa och laga utifrån det läge som den här regeringen har ärvt – inte minst genom att Socialdemokraterna, medvetet och aktivt genom den politik som Miljöpartiet drivit på och fått gehör för, har lagt ned svensk kärnkraft och därmed försatt oss i ett läge som föranlett ett behov av elstöd från första början.

Men med det sagt, herr talman, svarar jag väldigt gärna på frågor som berör det vi faktiskt ska debattera i dag.

Anf. 175 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Herr talman! Jag kanske missminner mig, men jag har för mig att ledamoten Andersson själv sa att han tog upp saker i sitt anförande som inte rörde detta beredningsområde. Det är ju fritt fram att ta upp vilken fråga som helst.

Vi pratar ju om regelförenklingar för företag, vilket jag hoppas innebär sådant som gör livet enklare för företagare i Sverige. Jag begriper inte vad som kan vara viktigare än att lösa frågan när företagen får sitt elstöd utbetalt. Ledamoten hade två minuter på sig i sin replik till mig, men inte ett svar kom om elstödet. Senast i dag var ledamoten, som han själv konstaterade, på Regeringskansliet, och uppenbarligen lyftes inte den här frågan.

Regelförenklingar i all ära, men om ledamoten bryr sig om att underlätta för företagen bör han vara på Regeringskansliet dag ut och dag in och kräva besked. Men det görs inte, och företagen får inga besked. Fler och fler företag riskerar att gå i konkurs. Resultatet blir sämre svensk konkurrenskraft i ett läge där vi behöver stärkt svensk konkurrenskraft.

Anledningen till att jag tar upp detta är att misslyckandet med elstödet inte bara är regeringens misslyckande utan lika mycket Sverigedemokraternas misslyckande. Man försöker fly undan ansvaret, men det går inte. Man har tjänstemän på Regeringskansliet.

Jag frågar igen: När kan vi få ett besked? Men än viktigare: När kan företagen få ett besked om när elstödet kommer att vara utbetalt? Det är den enskilt viktigaste frågan för företagen i dag; det är fritt fram att fråga dem.

Och apropå att vara det populäraste partiet bland företagarna: Om man inte tar itu med den här frågan kommer man förmodligen inte att vara det i nästa val. Jag tror inte att man kommer att vara det, för uppenbarligen är detta inte en prioriterad fråga. Inte ett svar fick jag från ledamoten Andersson.

Men jag frågar igen: När kan företagarna förvänta sig att få pengar för de höga elpriser som har varit?

Anf. 176 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är möjligt att ledamoten Vencu Velasquez Castro inte upplever att han får ett svar. Det kan ju vara så pass enkelt som att frågan ställs till fel person. Om frågan hade ställts till energi- och näringsministern är jag osäker på om ens ministern hade haft möjlighet att svara då frågan inte endast ligger på regeringens bord utan kräver ett kommissionsgodkännande. Därför är det sannolikt svårt att ge ett exakt datum. Detta är naturligtvis ledamoten väldigt väl medveten om, även om man kan gestalta tydligt och framstå som upprörd när man spelar teater i riksdagen på det här sättet.

Någonting jag sällan har hört tidigare, herr talman, är dock en socialdemokrat som så energiskt belyst vikten av sverigedemokrater på Regeringskansliet och gång efter annan betonat att de finns där. Om jag inte missminner mig, herr talman, uttrycktes det som att Tobias Andersson måste vara på Regeringskansliet för att säkerställa att det här blir så som man har önskat. Jag kan inte göra mycket annat än att tacka ledamoten för stödet jag känner såväl för de tjänstemän vi har på departementet som för mitt arbete, vilket stundvis innebär besök på departementet. Jag önskar att jag kunde bjuda med ledamoten nästa gång, men jag tror tyvärr inte att jag har den möjligheten.

Men jag tackar som sagt för stödet för det arbete vi bedriver på det här området och på många andra.

Anf. 177 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! För Kristdemokraternas räkning vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Under förra mandatperioden lyfte riksdagen gång på gång angelägenheten för regelförenklingar. Vi såg inte att det hände så mycket hos den förra regeringen, och därför är jag glad att vi nu har en regering som på ett

mer helhjärtat sätt griper sig an detta. Det, herr talman, vill jag lyfta i mitt anförande.

Politikens inriktning för svenska företag handlar om lättnader från byråkrati och administration, inte minst för de många mindre företagen. En tydlig målbild för oss kristdemokrater är att regelbördan minskas genom att varje ny regel ska innebära att två gamla regler rensas ut så att den totala bördan minskar över tid.

Regeringen uppdaterar nu skrivelsen *En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga* med nya mål. Skrivelsen har varit ute på remiss hos företag och branscher, där det inkommit synpunkter på vad som behöver vidareutvecklas för att vi ska nå de förenklingspolitiska målen. Det handlar bland annat om vilka typer av nya uppdrag som behöver lämnas till olika myndigheter och konsekvensutredningarna vid regelgivning, hur och när den regel som föreslås ska utvärderas.

Vi kristdemokrater välkomnar och betonar betydelsen av utvärdering och uppföljning för att säkerställa att regler är ändamålsenligt utformade.

Herr talman! För oss kristdemokrater är det viktigt med ordning och reda. Vi ska ha ett regelverk som ska utgå från proportionalitet och främja tillväxt, konkurrenskraft och innovation, även ur ett globalt perspektiv. Det är till exempel viktigt att kostnaderna som följer av regler ska minska och att kostnadsutvecklingen ska vara lägre än i omvärlden, detta för att vi ska vässa vårt lands konkurrenskraft.

För att företagen ska ha konkurrenskraftiga förutsättningar behövs det insatser för förenkling samt regelverk som skapar handlingsutrymme för företagens förnyelse i takt med omvärldsförändringarna.

En annan viktig fråga är digitalisering, som är ett betydelsefullt verktyg. Andelen tjänster och ärenden som hanteras digitalt måste öka för att förenkla för företagens uppgiftslämnande och övriga myndighetskontakter. Vi kristdemokrater verkar för en garanti om att ett företag bara ska behöva lämna uppgifter till myndigheter en gång. Här finns ett förslag på metod för uppföljning av det förenklingspolitiska målet om digitalisering av företagets kontakter med det offentliga. Förslaget bereds nu i Regeringskansliet.

Ett effektivt verktyg är Verksam.se. Vi förstärker driften av företagsportalen Verksam.se, som är myndigheternas gemensamma webbplats för företagsinformation och företagstjänster. Det pågår ett kontinuerligt utvecklingsarbete för att lägga ut ytterligare information och erbjuda ytterligare tjänster för att underlätta för företagare att starta och utvidga sina verksamheter.

Herr talman! Som näringspolitisk talesperson för Kristdemokraterna kan jag inte nog påpeka att regelbördan och administrationen behöver minska för att företag och entreprenörer ska kunna fokusera på sin kärnverksamhet i så stor utsträckning som möjligt, vilket är det som i längden skapar tillväxt och jobb och stärker Sveriges välfärd. Det är flera initiativ som är igångsatta.

Regeringen håller på att analysera de remissynpunkter som har lämnats på betänkandet *Förenklningar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen*.

Vi har ett förslag från regeringen om att det så kallade danstillståndet ska avskaffas för offentliga danstillställningar. Jag säger inte att detta är det tyngsta beslut som regeringen kommer att fatta under mandatperioden, men det är en bra indikator på att vi vill förenkla och plocka bort onödiga regler som inte tillför något mervärde för någon.

I samtal med mindre företag berättar de om otrygghet och svårigheter kring skatteregler. Detta hindrar också entreprenörer som vill ta steget till egenföretagande. Entreprenörerna är angelägna om att göra rätt och undvika oavsiktliga fel, och då måste reglerna vara enkla att förstå och tillämpa, såväl i en verksamhets uppbyggnadsskede som i ett mer etablerat skede. Här sker just nu en översyn för att underlätta och främja egenföretagande så att det blir mindre komplicerat att starta och driva en enskild näringsverksamhet.

Fru talman! Näringslivet behöver få goda möjligheter att verka och utvecklas till glädje och nytta för vårt land. Då ska vi aldrig överimplementera någonting.

Ytterligare ett tydligt fokus för oss kristdemokrater är att vi ska sträva efter att hålla oss till EU:s miniminivåer när ny lagstiftning implementeras. Den tid måste vara förbi då vi försökte spela i en egen division för att visa oss duktigare än andra.

Genomförande i svensk rätt över miniminivån i EU-regleringen ska undvikas, eller motiveras när det bedöms nödvändigt för att uppfylla nationella svenska mål. Ett implementeringsråd med målet att minska regelbördan och vässa svenskt näringslivs konkurrenskraft är välkommet. Det är något som också kommer att utvärderas löpande.

Fru talman! Vi är tidigt i mandatperioden för den nya regeringens olika initiativ för regelförenklingar för företag, och vi kristdemokrater ser med stor förväntan på effekter utifrån alla initiativ som nu tas.

Till sist vill jag lyfta fram vikten av goda förutsättningar för samarbeten mellan forskningen och innovativa företag. Sverige har redan många världsledande företag inom digitalisering, men utvecklingen inom en rad teknikområden går snabbt samtidigt som konkurrensen ökar globalt. Här är det viktigt med målmedvetna och långsiktiga satsningar.

Därför är jag en stolt kristdemokrat när regeringen nu också förstärker innovations- och forskningsprogram som fokuserar på att bidra till utvecklingen av framtidens digitala lösningar. Det handlar om att skapa förutsättningar för en mer offensiv nationell teknikagenda. Vinnova får i uppdrag att öka insatserna i innovations- och forskningsprogrammet Avancerad digitalisering. Programmet bygger på samarbete mellan privat och offentlig sektor, där näringslivet matchar den statliga insatsen.

Vi kristdemokrater ser Sveriges näringsliv som ett drivhus för innovation och välbefinnande och betonar betydelsen av företag, lärosäten och institut för att Sveriges position som en stark innovations- och forskningsnation och som högteknologiskt land i världsklass ska kunna vidareutvecklas.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 178 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! I ett tidigare replikskifte fick den moderata ledamoten Anna af Sillén frågan vad regeringen mer konkret gör för att minska regelkrånglet. Lili André nämnde i talarstolen att regeringen helhjärtat går in

för regelförenklingar, men jag saknar fortfarande konkretion i vad det är regeringen avser att göra.

Lili André nämnde bland annat uppdrag till myndigheter. Specifikt vilka uppdrag är det, undrar jag. Har regeringen lagt några nya uppdrag, och konkret vilka i så fall?

Prot. 2022/23:87
12 april

*Regelförenkling
för företag*

Anf. 179 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Fru talman! Tack, Elin Söderberg, för frågan! Vi går helhjärtat in i det angelägna arbetet med regelförenklingar, för vi ser att det är hög tid att accelerera det. Sverige behöver ett skifte med regelförenklingar. Där måste vi göra många olika saker.

Vi har redan nu initierat till exempel en förenklingsutredning. Vi analyserar, och efter analys ser vi vad som behöver göras. Efter det ser vi också vad vi behöver följa upp och utvärdera.

Vi behöver se att myndigheterna har ett mer dynamiskt förhållningssätt till våra företag, och de regelförenklingar som både företag och branscher återkommande säger behöver göras ska också bli verklighet.

Det är fortfarande väldigt tidigt. Vi tittar fortfarande på en analys. Därefter kommer vi att kunna berätta för Elin Söderberg vad vi behöver göra för att förenkla för företagen.

Anf. 180 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag kan direkt komma på uppdrag som vi skulle kunna ge till myndigheterna inom det här området. Det jag hör från ledamoten här är dock bara att man ser att myndigheterna behöver ett mer dynamiskt förhållningssätt. Men vi får alltså inga svar på om man har gjort något över huvud taget rörande regelförenklingar i regleringsbrev till myndigheterna.

Anf. 181 LILI ANDRÉ (KD) replik:

Fru talman! Det kommer nya tider när det gäller myndigheternas regleringsbrev. Det som vi har gjort ända från det att vi fick ta över mandatet att jobba med dessa frågor är att göra en analys av vad som ska göras. Det kommer att komma förslag. Just nu har jag inget annat svar att ge.

Vi har Verksamt.se. Det är ett jättefint forum för våra företag. Det är myndigheternas gemensamma webbplats. Där har det hela tiden skett nya förbättringar när det gäller företagstjänster, företagsinformation med mera.

Jag vill be Elin Söderberg att ge sig lite till tåls. Vi kommer under det kommande året att få se rätt uppdrag i regleringsbrev till myndigheterna för att förenkla för företag.

Anf. 182 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Små och medelstora företag är viktiga och avgörande för att människor ska få sitt första jobb.

För att små och medelstora företag ska kunna växa och frodas behöver politiken skapa förutsättningar för att de ska kunna göra det. Större företag får ofta politikens uppmärksamhet medan det kan vara svårt för exempelvis en pizzabagare att få politiken att fokusera på dennes problem. Småföretagen står för fyra av fem arbetstillfällen i Sverige, och därför behöver

vi se till att det finns förutsättningar för småföretagen att utvecklas och fortsätta att erbjuda människor arbeten.

Vi socialdemokrater vet att staten och näringslivet i vissa avseenden behöver stå varandra nära för att tillsammans se till att innovationer, jobb och tillväxt främjas och att Sveriges konkurrenskraft stärks. Den socialdemokratiskt ledda regeringen arbetade aktivt med dialoger ihop med näringslivet för att se vilka förändringar som behövde ske på sektoriell nivå, exempelvis genom att minska den administrativa bördan för företag över tid.

Under ledning av den socialdemokratiskt ledda regeringen gjordes flera förändringar för att ta vara på digitaliseringens möjligheter för att förenkla kontakten med myndigheter. I dag är företagare runt om i landet betydligt nöjdare med exempelvis Skatteverket än vad de var för exempelvis tio år sedan. Förordningen 1264 från 2018 om förenkling genom digitalisering gav effekt.

Fru talman! Som jag tidigare varit inne på skapas fyra av fem jobb i småföretag, och det är även dessa företag som drabbas allra hårdast av regelkrångel. Därför är det en viktig arbetsmarknadsåtgärd att se till att undvika onödigt regelkrångel för dessa företag. Men politiken behöver vara lyhörd gentemot näringslivet och förstå problemet innan man hoppar på lösningen, något som den här regeringen kan lära av. Det är lätt att säga ”ta bort regelkrångel, en regel in, två regler ut” eller att lova regelförenkling utan att konkretisera vad det innebär.

Denna regering har tillsammans med Sverigedemokraterna lovat i Tidöavtalet att den administrativa bördan för företagen ska minska. Men trots att utredningsförslag är färdigpackade på näringsdepartementet eller Klimat- och näringslivsdepartementet, som det numera heter, har inget förslag lämnats till riksdagen.

Vi socialdemokrater gjorde mycket för att främja regelförbättringar som har verklig effekt för företagare runt om i Sverige. Det tillsattes ett antal utredningar för att komma till rätta med regelkrångel för företagen. Och den nuvarande majoriteten vill gärna se utredningsförslagen komma på plats. Jag tänker exempelvis på mikroföretagsutredningen och på utredningen om ett förbättrat trygghetssystem för företagare.

Det är viktigt att företagares verksamhet inte missgynnas på grund av onödigt regelkrångel, men lika viktigt är det att det ska vara enkelt att vara trygg som företagare. Många företagare passar inte in i de mallar som i dag finns uppbyggda för regler om sjukpenninggrundande inkomst. Det behöver bli ändring på det.

Flera av de förslag som presenterades var den S-ledda regeringen positiv till. De ligger också på näringsdepartementet och på den nuvarande regeringens bord. Flertalet av dem borde ha presenterats och till och med varit på plats. Det är beklagligt att detta inte gjorts.

Fru talman! Det går inte att prata om regelförenkling eller förbättring utan att nämna den gröna omställningen. Vi har i dagsläget en situation där näringslivet kraftsamlar för att se till att Sverige är det land som ligger i framkant vad gäller omställningen. Detta bidrar till att stärka svensk konkurrenskraft och till att vi fortsatt är en klimatnation med rykte om hållbarhet och kvalitet. Det är värt att nämna att många av de regler och krav som vi har i Sverige även bidrar till företagens konkurrenskraft. Lyckas du i Sverige lyckas du i hela världen.

Nästa sektoriella regelförbättring handlar om tillstånd för energislag som blir snabbare och enklare, minskat regelkrångel för att gynna gröna näringar och satsningar på företagarnas trygghet för att fler ska vilja bilda företag och bidra till Sveriges konkurrenskraft.

Jag tror att man behöver närma sig frågan strukturellt. Därför är jag väldigt glad för de förenklingspolitiska målen från 2021: Regelverken ska utgå från proportionalitet. Kostnader för svenska företag som följer av regler ska minska som andel av bnp. Handläggningstiderna ska bli kortare och mer transparenta. Myndigheters bemötande av företag ska vara företagsanpassat. Andelen tjänster som är digitala ska öka för att förenkla kontakten med myndigheter.

Regelförenklingsarbetet behöver nu tas vidare utifrån de mål som regeringen beslutade om 2021. Lagstiftningsarbete och myndigheternas regelgivning behöver förbättras, inte minst genom bättre konsekvensanalyser. Regler ska vara proportionella och ändamålsenliga så att den administration som krävs för att följa regelverken minskar över tid. Även service, bemötande och korta handläggningstider är av stor betydelse för ett konkurrenskraftigt företagsklimat.

Genom att förstå sig på företagens utmaningar och se på vilket sätt systemen kan förbättras för både företag och samhälle får vi starka företag som bidrar till en stark svensk konkurrenskraft och ett gott företagsklimat. För att göra detta på bästa möjliga sätt är det viktigt att Sverige är en stark röst i EU vad gäller regelförbättringar. Genom att förenkla, modernisera och få bort regelkrångel i EU kan vi se till att svenska företag blir konkurrenskraftiga.

Sverige är nu ordförandeland i EU och har chansen att harmonisera när det gäller regelkrånglet i EU för att underlätta för såväl svenska som andra europeiska företag i ett läge där de behöver stärka sin konkurrenskraft. Men hittills har det dessvärre inte presenterats något konkret vad gäller regelförenkling i EU. Vi kan bara hoppas att regeringen tar tillfället i akt när ordförandeskapet nu löper mot sitt slut.

Ett viktigt perspektiv för oss socialdemokrater är den ekonomiska tryggheten för landets småföretagare. De är i ett hårt ansatt läge. Det är regelkrångel vad gäller till exempel konkurser av företag och sjukpenninggrundande inkomst. Detta behöver bli bättre. Den socialdemokratiska regeringen hade en rad förslag för att underlätta när det gäller systemen för sjukpenninggrundande inkomst för småföretagare. Man kan bara hoppas att denna regering väljer att gå vidare med de förslagen.

Fru talman! Denna regering behöver fortsätta på den inslagna vägen och genomföra de regelförbättringar som krävs men även lyssna till hela näringslivet för att skapa ett bättre företagsklimat i hela Sverige. Digitaliseringens möjligheter behöver bättre tas till vara så att man kan förbättra servicen i den statliga förvaltningen. På så sätt skapas en regelförenklingspolitik som utgår från företagens behov och som bidrar till att stärka hela det svenska samhället.

Jag står såklart bakom alla socialdemokratiska reservationer, men i brist på tid yrkar jag bifall bara till reservation 1 om mål för förenklingspolitiken.

(Applåder)

Anf. 183 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! I anförandet framfördes det viss kritik mot vad den nyttillträdde regeringen och dess regeringsunderlag har åstadkommit eller inte åstadkommit under de första månaderna av regeringens arbete. Det framfördes dock ingen självkritik i fråga om hur det gick för den avgångna regeringen, även om det belystes att man gjort en del.

Någonstans får man tacka för de utredningar som ändå iscensattes, igångsattes och i vissa fall färdigställdes, även om det inte blev någon leverans till riksdagen under åtta år. Ibrahim Baylan var i rollen som näringsminister ute på en gedigen turné. Han skakade hand, tog bild och hade pressmeddelanden under sin så kallade förenklingsresa. Där var han väldigt duktig rent kommunikativt, åtminstone sett till att *prata* om regelförenkling. Detta föranledde en utredning som presenterades och som Socialdemokraterna gjorde absolut ingenting med.

Nu har vi en ny regering som arbetar vidare med förslag dels utifrån den utredningen, dels utifrån andra utredningar och dels utifrån andra ingångsvinklar.

Men jag tycker ändå att det är intressant att Daniel Vencu Velasquez Castro kastar sten i glashus på det sätt som han gör när han beskyller denna regering för att inte ha gjort tillräckligt samtidigt som de regeringar som hans parti ingick i under åtta år mig veterligen inte avskaffade en enda regel eller förenklade något i processerna kring regelimplementering.

Det kan vara så att jag har missat något. Jag skulle därför vilja be ledamoten att rada upp de faktiska regelförenklingar som man hann med under sina åtta år vid makten.

Anf. 184 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Fru talman! Jag kan nämna några. Länsstyrelserna fick i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att arbeta med sin regeltillämpning för att underlätta för företag. I den förra regeringens livsmedelsstrategi var ett av de tre områdena regelförenkling. Ett antal utredningar tillsattes som Sverigedemokraterna i sin kommittémotion lyfter fram som positiva, och man vill se att de förslagen kommer till riksdagen snabbt. Och i EU, där mycket av regelkrånglet finns, drev den förra regeringen på för ett enhetligt patentskydd inom EU, som nu kommer att börja gälla. Detta är bara en del av de olika saker som man gjorde.

Men jag tror att vi kan ha olika bilder av vad regelförenklingar och regelförbättringar innebär. Jag står och rabblar upp vad vi konkret gjorde, men mig veterligen har det inte kommit något konkret från vare sig Tobias Andersson eller regeringspartierna om vilken regel som kommer att tas bort. Det brukar oftast pratas om volymmål och om hur många procent som ska avskaffas, men det är ingenting konkret. Ledamoten får gärna säga vilken regel som ska tas bort och på vilket sätt man ska underlätta under denna mandatperiod. Det är inte Socialdemokraterna som styr längre. Det är Sverigedemokraterna tillsammans med regeringspartierna som gör det.

Anf. 185 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tror absolut att vi har olika uppfattningar om vad konkret regelförenklingspolitik är. Jag tycker exempelvis inte att de strategier eller de utredningar som ledamoten belyser är konkreta exempel. Att man

förde in regelförenkling i en livsmedelsstrategi eller att man tillsatte utredningar är per definition definitivt inte en aktiv regelförenklingspolitik – men det kanske är åt rätt håll. Att man gjorde ett EU-förslag lite mindre dåligt än vad det hade kommit att bli är inte heller ett exempel på en aktiv regelförenklingspolitik.

Jag fick, fru talman, inget exempel från ledamoten på att man faktiskt avskaffat en regel som var i vägen.

Och på tal om EU: Ett implementeringsråd är förmodligen en av de enskilt viktigaste åtgärderna man kan gå fram med under denna mandatperiod för att begränsa den utökade byråkrati och det tilltagande regelkrångel som kommer från EU:s håll. Det är en sådan fråga som Socialdemokraterna absolut inte tog tag i under den förra mandatperioden, så jag har ännu inte, fru talman, fått något konkret exempel.

Gällande vad den här regeringen har gjort belyste jag ett flertal saker i mitt anförande förut, dels sett till de resursförstärkningar som har skett inte minst kring Regelrådet, som ju arbetar aktivt på det här området, dels den lagrådsremiss som redan har kommit till riksdagens bord rörande att avskaffa danstillståndet. En fråga där det har funnits tillkännagivanden, om jag inte missminner mig, sedan 2014 utan att Socialdemokraterna lyckades göra någonting under sina åtta år vid makten har den här regeringen redan tagit tag i och levererat ett förslag till riksdagen som vi kan arbeta vidare med.

I mitt anförande belyste jag också Sverigedemokraternas ingång. Jag vågar inte säga att hela regeringen står bakom allt det jag belyste, men jag pratade personalliggare, kassaregister, hotelltillstånd och många andra konkreta regelförenklingsförslag.

Faktum kvarstår att Socialdemokraterna levererade noll och ingenting utöver utredningar och kanske strategier.

Anf. 186 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik:

Fru talman! Det måste vara väldigt lyxigt att vara riksdagsledamot och inte företagare och därför inte inse att det är väldigt många av de saker som jag rabblade upp som verkligen har haft inverkan, och företagarna är nöjda med att den förra regeringen har tagit till vara digitaliseringens möjligheter. Men det är klart att om man inte befinner sig ute i verkligheten särskilt ofta är det kanske svårt att ta vara på den informationen.

Jag är stolt över vad vi genomförde under de åtta år som vi satt vid makten, och jag önskar att vi hade kunnat göra mer. Men nu är det inte jag eller mitt parti som sitter vid makten, utan det är Tobias Andersson som i praktiken styr den här regeringen, så det är ju fritt fram att säga vilka regler som ska förenklas.

Just nu sker ingenting på området, och apropå EU: Sverige är ordförandeland i EU, men vi har inte hört ett enda förslag från regeringen vad gäller regelförbättringar på EU-nivå. Vi har inte hört ett enda förslag från något av statsråden när vi har suttit på utskottsmötena, där de redogör för hur EU ska jobba med regelförenklingar.

Detta är någonting som Tobias Andersson borde ta tag i snarare än att försöka utkräva svar från mig som sitter i opposition. Det är ändå en väldigt märklig strategi om man vill uppnå förändring.

Anf. 187 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Vi kan konstatera att de allra flesta jobben kommer i små och medelstora företag. Vi vet också att det oftast är de företagen som behöver regelförenklingarna. De har inte stora administrativa eller juridiska avdelningar som kan sköta det åt dem. Att inte underlätta innebär att dessa företag får ägna tid och kraft åt att möta kraven, något de skulle kunna ägna åt något mer produktivt.

Jag skulle vilja säga att alla partier i kammaren är för regelförenklingar. Det är inte så att vi sitter här och försöker att försvåra saker och ting. Frågan är kanske mer hur och till vilken kostnad. För oss är det viktigt att det går hand i hand med att inte kompromissa med till exempel miljökrav eller arbetares rättigheter. Med det sagt innebär det inte att det inte finns former för att underlätta.

Vi kan konstatera att en del av de administrationskrav som man nämnde här tidigare kommer från EU, och det har på vissa områden ökat genom åren. Här vill jag uppmärksamma småföretagens och ensamföretagarnas situation. De har i princip samma lagar och regler att följa som de större företagen men, som jag påpekade tidigare, med mindre resurser att lägga på administration.

Vissa förbättringar har ändå skett, och jag tror att det är vägen framåt för att minska den administrativa bördan. Det handlar till exempel om förenklingen i inlämnandet av information. Där har myndigheternas digitala tjänster spelat roll. Det sparar tid och pengar för både företag och myndigheter.

Jag kommer ihåg en lantbrukare som beskrev hur regelbördan hade ökat, i vissa fall förstäligt, i vissa fall inte helt anpassat. Men det som orsakade mest huvudbry var att behöva lämna in samma uppgifter till olika myndigheter samt att myndigheterna inte koordinerade sina granskningar av verksamheten. Det krävde tid och kunde i vissa fall vara utmattande. Här behöver vi fortsätta att arbeta för att få någon form av konsekvenstänkande.

Det här gäller också företagaren i orten som jobbar 24/7 för att få ihop till sitt uppehälle och måste hinna med de administrativa uppgifterna när han eller hon väl kommer hem. Här vill jag även lyfta alla de småföretagare med utländsk bakgrund som inte har svenska som första språk. De är ganska många. Några har valt att bli småföretagare efter att stött på diskriminering på arbetsmarknaden. Andra har med sig erfarenheten av att ha varit företagare i hemlandet. Andra har velat jobba självständigt med till exempel innovationer.

Oavsett vilket bidrar de till att bygga samhället genom skatt och genom jobbskapande. Men informationen för dessa företagare är inte helt lättillgänglig. Här måste myndigheter och institutioner bli bättre. Det skulle också vara en del i att underlätta den administrativa bördan, förbättra ekonomin och öka småföretagarnas välmående.

Det ska vara enkelt, och det digitala ska underlätta. Vi kan hitta vägar framåt för att förenkla för företagare samtidigt som vi driver fram miljö- och klimatlagar och skyddar arbetares rättigheter. Det skapar förutsättningar för framtidens näringsliv.

Jag vill också passa på att lyfta andra sätt att förenkla vardagen och minska arbetsbördan för småföretagare. I dag har arbetsgivarna ansvar för att betala sjuklön i 14 dagar, och även om mindre företag som kollektiv har lägre sjukfrånvaro än genomsnittet kan sjuklönekostnaderna ge problem. Ett mindre företag har inte alltid samma resurser och kanske inte heller samma kunskap som ett större företag. Det är mycket som talar för att gällande regler påverkar företagens vilja att anställa. Därför menar vi att mindre företag ska slippa betala 14 dagars sjuklön.

Det här är ett av flera förslag som jag tror skulle kunna underlätta för småföretagare.

Jag vill avsluta med att lyfta att regelförenkling är viktigt. Men det är också viktigt att stoppa de konkurser som nu pågår bland företagen och göra något åt den negativa trenden när det gäller skapandet av nya företag. Därför har vi från Vänsterpartiet lagt fram en interpellation om frågan som jag hoppas att vi kommer att kunna debattera här snart.

Det andra jag vill lyfta handlar om budgeten till regioner och kommuner. Jag lyfte tidigare här i kammaren att handläggningstiderna skapar stora problem för småföretagare och att myndigheterna inte kan möta upp med personer som kan stötta dem i det här. Den budget som kommuner och regioner har fått gör såklart att handläggningstiderna kommer att öka. Småföretagarna kommer att ha svårare att nå fram till rätt person, och det kommer såklart att försvåra för dem.

Jag vill yrka bifall till reservation 6.

Anf. 188 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Fru talman! ”Regelförenkling för företag” låter lite konstigt ibland. Jag ska låna det brittiska uttrycket. Där kallar man det ”better regulation” – bättre regler för företag, och det är egentligen det som det borde handla om.

Det handlar inte om att företagen klagat på att de borde få det enklare för att det är synd om dem, utan det handlar om att frigöra så mycket tid som möjligt så att de kan göra vad de är bra på, förhoppningsvis lite bättre vinst och med det anställa fler. Det är där det sker tillväxt och ges anställningsmöjligheter.

Det finns egentligen bara två sätt att minska mängden regler, nämligen färre dumma regler in, som företagen säger, och fler regler ut. Det finns inte något annat sätt att göra detta på.

Låt mig börja med färre regler in. Den viktigaste delen i detta är att säkerställa att konsekvensbeskrivningarna görs ordentligt. Jag har använt konsekvensbeskrivningarna så att de som sitter här i kammaren ska förstå effekten av ett lagförslag som på ritbordet kan se rimligt ut, men de måste förstå vad effekten blir för företagen.

När utredningar gör dessa konsekvensbeskrivningar i dag blir hälften av dem underkända. En utredning kan jobba allt mellan sex månader och tre år, men den har inte förmåga att beskriva utredningens effekter på företagen. Hälften av dem blir underkända. Då har man inte tyckt att konsekvensbeskrivningar är tillräckligt viktiga.

Dessa konsekvensbeskrivningar görs när utredningen i princip är klar, men de borde göras någonstans halvvägs i utredningen. Då kan man förstå hur förslaget kan justeras så att det blir bättre för företagen redan från början. Det är den förändringen av konsekvensutredningarna som behövs.

Sedan måste någon titta på konsekvensutredningarna och se om de fungerar bra. Det är där Regelrådet kommer in. Jag ska göra en liten historisk tillbakablick. När Regelrådet skapades 2008 sa alla rättschefer unisont att det är omöjligt att ha ett regelråd i Sverige. De må finnas i andra länder, men vi kan inte ha det. Det fungerar inte i vårt parlamentariska sätt att arbeta.

Till slut var det ett tidigare justitieråd som skickade ett brev till Näringsdepartementet och skrev att han hade tänkt på frågan och hur det skulle kunna fungera. Med den hjälpen utifrån kunde Maud Olofsson hantera rättschefernas ovilja att införa Regelrådet. Regelrådet sjuöptes, och det hade initialt den effekt det skulle ha, det vill säga att granska konsekvensbeskrivningarna och agera stoppfunktion.

Sedan dess har olika regeringar stoppat undan Regelrådet på Tillväxtverket. Jag kan konstatera att under mina år som ordförande för Regelrådet fungerade det inte så som det var tänkt. Regelrådet måste bli en egen myndighet, och Regelrådet måste kunna komma in tidigare och granska konsekvensbeskrivningarna för att vi här i kammaren ska kunna fatta rätt beslut – eller till och med tidigare så att regeringen kan se när beslut som verkade bra på ritbordet inte kommer att fungera för företagen. Det finns många som kommer att säga att det inte är möjligt, att det inte går att komma in tidigare i beslutsprocessen. Jag är säker på att det finns några tidigare justitieråd som kan komma på smarta lösningar på hur man kan flytta på personer som för närvarande står emot.

Det här är sättet vi kan minska mängden regler som kommer in. Hur ska vi få ut fler regler?

Det är framför allt på myndighetssidan som företagen tycker att reglerna blir komplicerade. När vi har fattat rimliga beslut i kammaren går besluten sedan vidare till en myndighet, som ska göra en instruktion. Där någonstans adderas det nya typer av regler och informationspunkter som företagen måste få. Det enda sättet att komma åt detta är att vara supertuff i regleringsbrev. Även ministrar och statssekreterare måste följa upp dessa frågor. Det pratas om gold-plating i EU, men här finns myndigheter som passar på för att det är praktiskt för dem att ta in mer information.

Regelförenkling handlar om vem det ska vara enklast för. Det är klart att som beslutsfattare eller den som styr en myndighet är det enklast att få så mycket information som möjligt. Men det är inte dem det ska vara enkelt för, utan det ska vara enklare, mer transparent, mer intuitivt och mer digitaliserat för företagen eftersom det är då det blir en effektivare styrning från myndighetens sida och en effektivare hantering av företagens uppgiftsinlämnande.

Det finns ett antal utredningar klara, som vi har debatterat tidigare. Eftersom flera av utredningarna tillsattes på Centerpartiets initiativ är det min förhoppning att de kommer att resultera i propositioner.

Jag hoppas också att vi kan komma längre i det som handlar om att det ska vara en väg in. Det finns en hel del saker som handlar om ett motstånd hos företagen. Det går inte att samköra register, och därför fastnar de hela tiden. Vi har pratat om en väg in i 20 år. Men företag kan ju själv få bestämma, precis som jag bestämmer att man kan få ta en kreditupplysning på mig. Andra företag, eller vid användande av en finansiell service, kan ta fram all information om mig, exakt alla krediter jag som företagare har. Om det går att lägga tillbaka på företagen kan det bli enklare.

Det här är ett stort och målinriktat arbete, och jag är glad över att det finns en stor samsyn om vad som behöver göras. Med det borde det vara möjligt för kammaren att under mandatperioden flytta regelförenklingsarbetet.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 16 under punkt 10 och reservation 12 under punkt 12.

Anf. 189 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Kvällen börjar lida mot sitt slut.

Jag vill börja med att reagera på den debatt vi har haft i dag eftersom alla tycks vara eniga om behovet av regelförbättringar. De partier som nu sitter i regering har inte svarat på vilka konkreta åtgärder man vill vidta för att förbättra regelverket och jobba med regelförenklningar.

Vi har hört Moderaterna säga att man tror att myndighetsstyrning är viktigt, att man vill se mycket verkstad, men sedan kan man inte svara på vilka typer av åtgärder man vill vidta och vilka regleringsbrevsförändringar man vill göra.

Vi har även hört Kristdemokraterna säga att man i regering helhjärtat ska jobba med frågorna, men man har inte heller nämnt några konkreta regleringsbrevsförändringar.

När vi i Miljöpartiet satt i regering jobbade vi tillsammans med Socialdemokraterna och andra partier med den typen av frågor. På stående fot kan jag nämna att när vi jobbade med jordbruksstöden som jordbruksföretag får från EU och som ofta är omfattande, stora och krångliga, jobbade vi aktivt för att det skulle bli lättare och enklare för jordbrukare och lantbruksföretag att söka EU-stöd och jordbruksstöd. Det finns många konkreta sätt regeringen skulle kunna arbeta på för att förbättra, och det är anmärkningsvärt när man använder så stora ord för att låta som att det är jätteviktigt, att man vill göra jättemycket, men sedan inte kan komma fram med konkret politik och vad man gör i regering.

Jag vill också nämna att området är nära kopplat till klimatarbetet och den gröna omställningen. När Miljöpartiet satt i regering tillsatte vi både Klimatråtsutredningen och Miljöprövningsutredningen. De gav konkreta förslag som kan förbättra tillståndprocesserna, och de är ett viktigt steg för näringslivets gröna omställning. Men vi har ännu inte sett en proposition från regeringen.

Fru talman! Bättre villkor och sociala skyddsnät för företagare frigör och tillvaratar människors entreprenörskap. Sverige och Europa behöver en mångfald av stora och små företag som ger möjlighet till försörjning, skapar arbetstillfällen och bidrar till livskvalitet och en positiv samhällsutveckling.

Allt fler svenskar vill starta företag. Denna kraft och kreativitet ska vi ta till vara genom att förbättra villkoren och minska regelkrånglet för företagare. Fler bör ges möjlighet att styra över sitt arbete och skapa sin egen försörjning.

För att frigöra och tillvarata människors entreprenörskap, innovationskraft och kreativitet behöver företagandet vara tryggt och enkelt. Vi vill förbättra trygghetssystemen för frilansare, kombinatörer och egenföretagare och underlätta för mikroföretag att växa och anställa genom att sänka skatter och avgifter och minska regelkrångel.

Det är också viktigt att det finns goda förutsättningar för en mångfald av företagsformer som möjliggör att bedriva verksamheter utifrån respektive verksamhets behov och möjligheter. Därför bör kooperativ, personalägda företag och sociala företag få lika goda förutsättningar som aktiebolag att få lån. Vidare bör skattesystemet underlätta för såväl personalägda och sociala företag som kooperativ vid generationsskiften.

Fru talman! Statens stöd till företag och regional utveckling bör anpassas så att de även kan komma företag inom kulturella och kreativa näringar, naturturismföretagare, mathantverkare och det lokala näringslivet till godo.

Lokal ekonomisk utveckling bör främjas och bättre villkor för små och medelstora företag skapas. Vi i Miljöpartiet vill exempelvis se bättre tillgång till riskkapital och möjligheter till företagsrådgivning för små och medelstora företag i hela landet.

Jag yrkar bifall till reservation 6.

Anf. 190 ANNA AF SILLÉN (M) replik:

Fru talman! Tack, Elin Söderberg, för anförandet! Är det något jag har suttit och önskat mig här i kväll är det Socialdemokraternas tidsmaskin. Nu är det kanske också Miljöpartiets spegel.

När det gäller företagarfrågorna har Miljöpartiet en hel del att svara på. Det gäller inte minst företagandet på landsbygden, där Miljöpartiet medvetet driver en linje som försvarar för svenskt skogsbruk och för utvecklingen på landsbygden när det gäller krav på skydd av mer skog och krav på utökad strandskydd. Att Miljöpartiet skulle driva en linje som har förenklat livet för svenska landsbygdsföretag – det, skulle jag säga, stämmer inte.

Låt mig också påminna Miljöpartiet om en sak. Jag tror att det var Tobias Andersson som i ett tidigare anförande pratade om att kasta sten i glashus. Här handlar det, om ledamoten ursäktar, snarare om att hiva klippblock. Den här regeringen har nämligen haft en situation att börja hantera efter regeringsskiftet där Miljöpartiet med Socialdemokraternas goda minne har lämnat lite av en springnota till Sverige och till Sveriges företagare.

Det handlar inte minst om energiförsörjningen, som debatterades här tidigare i kväll, där Miljöpartiet har varit en effektiv bromskloss för den gröna omställning som näringslivet vill driva och kan driva men nu står och stampar i därför att elen inte räcker till därför att Miljöpartiet i många år har drivit en linje som går tvärtemot behovet av planerbar och stabil el.

Anf. 191 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Vi i Miljöpartiet ser ju att efterfrågan på att stärka den biologiska mångfalden och öka kolinbindningen i skogen kommer från EU, från kunderna och från näringslivet.

Det vi har drivit i regering är att ge de enskilda skogsägarna och skogsnäringen förutsättningar att skapa affärsnytta i arbetet med att stärka den biologiska mångfalden och öka kolinbindningen i skogen utöver att producera skogsprodukter och se till att man får mer affärsnytta när man kan leverera mer hållbart producerade skogsprodukter till samhället. Det har vi arbetat för både i EU och i regering. Vi vill se fler verktyg till skogsägarna så att de kan få affärsnytta i det som också bidrar positivt till hela samhället och de ekosystem som vi alla är beroende av.

Jag tycker att det är spännande att varje gång något regeringsparti blir trängt kommer den här snuttefilten om kärnkraften. Vi har ett elsystem i Sverige som är stabilt, och Miljöpartiet arbetade i regering med att se till att vi fick en blocköverskridande energiöverenskommelse som skulle ge långsiktiga spelregler och en långsiktig energipolitik till näringslivet – just det som näringslivet har efterfrågat. Men sedan hade vi partier som lämnade denna överenskommelse, och nu efterfrågar näringslivet återigen långsiktiga spelregler.

Under tiden vi satt i regering ökade elproduktionen i Sverige. Sverige är i dag en stor nettoexportör. Vi har mer elproduktion i Sverige. Däremot har vi lokal effektbrist, framför allt i södra Sverige där framför allt moderatledda kommuner ideligen har sagt nej till vindkraftsproduktion.

Vi i Miljöpartiet har i regering i stället jobbat med att ta fram långsiktiga strategier för en snabb utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Försvaret, miljöfrågorna och energiproduktionen skulle ha setts över för att se ut de mest strategiska områdena i ett tidigt skede så att vi skulle få elen på plats.

Anf. 192 ANNA AF SILLÉN (M) replik:

Fru talman! Jag skulle säga att Miljöpartiet vilseleder om sin egen skogspolitik.

Det är en absolut förutsättning för företagare att få ihop affären för att de också ska kunna bidra till klimatnytta och till den gröna omställningen. Det är min bestämda uppfattning att företagen vill det. Politikens uppdrag här är att förenkla den resan och göra det möjligt att ha ett lönsamt företag i Sverige och samtidigt bidra till den innovation och den omställning som klimatförändringarna kräver.

Miljöpartiet måste emellanåt landa i verkligheten. Moderaterna tillbringar sin tid där. Nu har vi också möjligheten att vara i Rosenbad, och vårt arbete präglas av att helheten måste fungera. På sista raden måste idéerna kunna finansieras och hänga ihop med verkligheten. Det här är vad näringslivet och svenska företagare behöver: en regering som ser utmaningarna och lägger målsättningarna på rimliga nivåer.

Låt mig bara säga när det gäller inriktning till myndigheter och förslag för regeländringar att de finns. Jag tror att ledamoten Söderberg mycket väl vet att det också finns en stor mängd arbete som redan är gjort när det gäller regelförenkling. Men en regering som vill ta ansvar som regering och tillsammans med regeringsunderlaget driva igenom verkningsfulla åtgärder för att förbättra svenskt företagsklimat måste skapa sig den här helhetsbilden. Den har Miljöpartiet tyvärr ofta missat, och det har varit till nackdel för svensk konkurrenskraft och svensk företagsamhet.

Anf. 193 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag noterar igen att jag inte får några svar om vad Moderaterna rent konkret vill göra för regelförenklingar eller regelförbättringar. Däremot kommer angrepp på Miljöpartiet och en del stora, fluffiga ord: som helhet, på sista raden, målsättningar på rimliga nivåer. Det sägs att det finns en mängd arbete, men det kommer inget konkret om vad Moderaterna vill göra för att förbättra för näringslivet genom regelförenklingar eller regelförbättringar.

När det gäller skogsnäringen pratar jag konkret om saker vi gjorde i skogspropositionen för att ge skogsägarna fler verktyg för att kunna skapa affärsnytta när man bidrar aktivt och positivt till en stärkt biologisk mångfald och ökad kolinbindning i skogen – något som krävs för att vi ska klara både miljömål och Agenda 2030-mål och säkerställa en långsiktigt robust råvaruförsörjning till samhället från skogsnäringen.

Jag beklagar återigen att vi inte får någon konkretion från Moderaterna, statsministerns parti, när det gäller regelförenklingar och regelförbättringar, som vi debatterar i dag.

Anf. 194 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Fru talman! Nu undrar ni nog lite grann vad jag håller på med. En ledamot bör hålla sig till reglerna som gäller för yrkanden och inte göra mystiska yrkanden. Jag vill därför komplettera så att det blir korrekt och yrkar bifall till reservation 16 under punkt 10 och reservation 19 under punkt 12.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 april.)

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2022/23:82 Rättsmedicinalverkets hantering av humanbiologiskt material
2022/23:2366 av Gudrun Nordborg m.fl. (V)

med anledning av prop. 2022/23:91 En ny lag om ordningsvakter
2022/23:2368 av Gudrun Nordborg m.fl. (V)
2022/23:2375 av Bassem Nasr m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2022/23:94 Några ändringar som rör gymnasieskolans nationella program och ämnen m.m.
2022/23:2367 av Daniel Riazat m.fl. (V)
2022/23:2369 av Åsa Westlund m.fl. (S)

§ 19 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 11 april

2022/23:302 En justerad skattesats för fåmansföretag
av *Hanna Westerén* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 april

2022/23:535 Taiwans deltagande i WHO och WHA
av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:536 Taiwans deltagande i WHO och WHA
av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:537 Akademiska hus och hyressättningen
av *Lorena Delgado Varas* (V)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.50.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 9 anf. 33 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 67 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 114 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 141 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 177 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Utökning av antalet suppleanter	1
§ 3 Val av extra suppleanter	1
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Ärenden för bordläggning	2
§ 7 Försök till subventionsmissbruk	2
Justitiekommitténs betänkande 2022/23:JuU18.....	2
(Beslut fattades under § 14.)	2
§ 8 Bostadspolitik	3
Civilutskottets betänkande 2022/23:CU10.....	3
Anf. 1 DAVID JOSEFSSON (M)	3
Anf. 2 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	5
Anf. 3 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	6
Anf. 4 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	6
Anf. 5 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	7
Anf. 6 DENIS BEGIC (S) replik.....	7
Anf. 7 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	8
Anf. 8 DENIS BEGIC (S) replik.....	8
Anf. 9 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	9
Anf. 10 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	9
Anf. 11 LARRY SÖDER (KD).....	12
Anf. 12 DENIS BEGIC (S) replik.....	13
Anf. 13 LARRY SÖDER (KD) replik	13
Anf. 14 DENIS BEGIC (S) replik.....	14
Anf. 15 LARRY SÖDER (KD) replik	15
Anf. 16 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	15
Anf. 17 LARRY SÖDER (KD) replik	16
Anf. 18 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	16
Anf. 19 LARRY SÖDER (KD) replik	16
Anf. 20 DENIS BEGIC (S)	17
Anf. 21 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	19
Anf. 22 DENIS BEGIC (S) replik.....	20
Anf. 23 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	20
Anf. 24 DENIS BEGIC (S) replik.....	20
Anf. 25 JAKOB OLOFSGÅRD (L).....	21
Anf. 26 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	23
Anf. 27 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik.....	23
Anf. 28 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	24
Anf. 29 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik.....	24
Anf. 30 ROGER HEDLUND (SD)	25
Anf. 31 ALIREZA AKHONDI (C).....	27
Anf. 32 MARIELLE LAHTI (MP)	29
(Beslut fattades under § 14.)	29
§ 9 Planering och byggande	30
Civilutskottets betänkande 2022/23:CU12.....	30
Anf. 33 DAVID JOSEFSSON (M)	30

Anf. 34 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V).....	32
Anf. 35 LARRY SÖDER (KD).....	34
Anf. 36 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	36
Anf. 37 LARRY SÖDER (KD) replik.....	36
Anf. 38 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	37
Anf. 39 LARRY SÖDER (KD) replik.....	37
Anf. 40 LEIF NYSMED (S).....	38
Anf. 41 JAKOB OLOFSGÅRD (L).....	41
Anf. 42 LEIF NYSMED (S) replik.....	43
Anf. 43 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik.....	43
Anf. 44 LEIF NYSMED (S) replik.....	43
Anf. 45 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik.....	44
Anf. 46 ROGER HEDLUND (SD)	45
Anf. 47 ALIREZA AKHONDI (C).....	46
Anf. 48 MARIELLE LAHTI (MP)	48
(Beslut fattades under § 14.).....	48

**§ 10 Riksrevisionens rapport om personalförsörjningen av
kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och**

sjömän.....	49
Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU3	49
Anf. 49 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	49
Anf. 50 HANNA GUNNARSSON (V).....	50
(Beslut fattades under § 14.).....	52

§ 11 Internationellt utvecklingsbistånd.....

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU6	52
Anf. 51 JOHN E WEINERHALL (M).....	52
Anf. 52 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	54
Anf. 53 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	55
Anf. 54 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	55
Anf. 55 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	56
Anf. 56 OLLE THORELL (S) replik	56
Anf. 57 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	57
Anf. 58 OLLE THORELL (S) replik	57
Anf. 59 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	58
Anf. 60 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	58
Anf. 61 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	59
Anf. 62 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	59
Anf. 63 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	60
Anf. 64 ANNA LASSES (C) replik	60
Anf. 65 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	60
Anf. 66 ANNA LASSES (C) replik	61
Anf. 67 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	61
Anf. 68 OLLE THORELL (S).....	61
Anf. 69 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	64
Anf. 70 OLLE THORELL (S) replik	64
Anf. 71 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	64
Anf. 72 OLLE THORELL (S) replik	65
Anf. 73 KATARINA TOLGFORS (M) replik.....	65
Anf. 74 OLLE THORELL (S) replik	66
Anf. 75 KATARINA TOLGFORS (M) replik.....	66

Anf. 76	OLLE THORELL (S) replik	66
Anf. 77	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	67
Anf. 78	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	69
Anf. 79	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	69
Anf. 80	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	70
Anf. 81	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	70
Anf. 82	ANNA LASSES (C) replik	71
Anf. 83	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	71
Anf. 84	ANNA LASSES (C) replik	71
Anf. 85	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	71
Anf. 86	YASMINE ERIKSSON (SD)	72
Anf. 87	OLLE THORELL (S) replik	73
Anf. 88	YASMINE ERIKSSON (SD) replik	74
Anf. 89	OLLE THORELL (S) replik	74
Anf. 90	YASMINE ERIKSSON (SD) replik	75
Anf. 91	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	75
Anf. 92	YASMINE ERIKSSON (SD) replik	75
Anf. 93	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	76
Anf. 94	YASMINE ERIKSSON (SD) replik	76
Anf. 95	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	77
Anf. 96	YASMINE ERIKSSON (SD) replik	77
Anf. 97	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	77
Anf. 98	YASMINE ERIKSSON (SD) replik	78
Anf. 99	MARTIN MELIN (L)	78
Anf. 100	OLLE THORELL (S) replik	80
Anf. 101	MARTIN MELIN (L) replik	80
Anf. 102	OLLE THORELL (S) replik	81
Anf. 103	MARTIN MELIN (L) replik	81
Anf. 104	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	82
Anf. 105	MARTIN MELIN (L) replik	82
Anf. 106	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	82
Anf. 107	MARTIN MELIN (L) replik	83
Anf. 108	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	83
Anf. 109	JOHN E WEINERHALL (M) replik	86
Anf. 110	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	86
Anf. 111	JOHN E WEINERHALL (M) replik	87
Anf. 112	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	87
Anf. 113	ANNA LASSES (C)	88
Anf. 114	JANINE ALM ERICSON (MP)	89
Anf. 115	KATARINA TOLGFORS (M) replik	92
Anf. 116	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	92
Anf. 117	KATARINA TOLGFORS (M) replik	93
Anf. 118	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	93
Anf. 119	KATARINA TOLGFORS (M)	94
	(Beslut fattades under § 14.)	96
§ 12 Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens		
försörjningsberedskap..... 96		
	Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU11	96
Anf. 120	CHRISTIAN CARLSSON (KD)	96
Anf. 121	ANDERS W JONSSON (C) replik.....	97
Anf. 122	CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	98

Anf. 123 ANDERS W JONSSON (C) replik	98
Anf. 124 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	99
Anf. 125 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	99
Anf. 126 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	100
Anf. 127 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	100
Anf. 128 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	100
Anf. 129 MIKAEL DAHLQVIST (S).....	100
(forts. § 15).....	102
Ajournering.....	102
Återupptaget sammanträde.....	102
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 30 mars	103
JuU9 Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete	103
JuU12 Processrättsliga frågor.....	103
FöU7 Samhällets krisberedskap	104
MJU12 Jakt och viltvård	106
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde.....	107
JuU18 Försök till subventionsmissbruk.....	107
CU10 Bostadspolitik	107
CU12 Planering och byggande	109
FöU3 Riksrevisionens rapport om personalförsörjningen av	
kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och	
sjömän	110
UU6 Internationellt utvecklingsbistånd.....	111
§ 15 (forts. från § 12) Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens	
försörjningsberedskap (forts. SoU11).....	112
Anf. 130 JOHNNY SVEDIN (SD).....	112
Anf. 131 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	113
Anf. 132 JOHNNY SVEDIN (SD) replik	114
Anf. 133 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	114
Anf. 134 JOHNNY SVEDIN (SD) replik	114
Anf. 135 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	115
Anf. 136 JOHNNY SVEDIN (SD) replik	115
Anf. 137 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	115
Anf. 138 JOHNNY SVEDIN (SD) replik	116
Anf. 139 KARIN RÅGSJÖ (V).....	116
Anf. 140 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	118
Anf. 141 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	120
Anf. 142 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	120
Anf. 143 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	121
Anf. 144 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	121
Anf. 145 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	122
Anf. 146 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	122
Anf. 147 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	122
Anf. 148 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	123
Anf. 149 ANDERS W JONSSON (C)	123
Anf. 150 LINA NORDQUIST (L)	125
Anf. 151 AMANDA LIND (MP).....	126
(Beslut skulle fattas den 13 april.).....	127
§ 16 Immaterialrättsfrågor	127

Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU14.....	127
Anf. 152 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	127
Anf. 153 AIDA BIRINXHIKU (S) replik.....	130
Anf. 154 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	130
Anf. 155 AIDA BIRINXHIKU (S) replik.....	131
Anf. 156 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	131
Anf. 157 AIDA BIRINXHIKU (S)	132
Anf. 158 LILI ANDRÉ (KD).....	134
Anf. 159 JESSICA STEGRUD (SD)	135
Anf. 160 LORENA DELGADO VARAS (V)	136
Anf. 161 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)	137
Anf. 162 ELIN SÖDERBERG (MP)	138
(Beslut skulle fattas den 13 april.).....	139
§ 17 Regelförenklning för företag.....	139
Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU15	139
Anf. 163 ANNA AF SILLÉN (M).....	139
Anf. 164 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik	141
Anf. 165 ANNA AF SILLÉN (M) replik.....	142
Anf. 166 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik	142
Anf. 167 ANNA AF SILLÉN (M) replik.....	142
Anf. 168 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik	143
Anf. 169 ANNA AF SILLÉN (M) replik.....	143
Anf. 170 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik	143
Anf. 171 ANNA AF SILLÉN (M) replik.....	144
Anf. 172 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	144
Anf. 173 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik	146
Anf. 174 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	147
Anf. 175 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik	147
Anf. 176 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	148
Anf. 177 LILI ANDRÉ (KD).....	148
Anf. 178 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	150
Anf. 179 LILI ANDRÉ (KD) replik.....	151
Anf. 180 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	151
Anf. 181 LILI ANDRÉ (KD) replik.....	151
Anf. 182 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	151
Anf. 183 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	154
Anf. 184 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik	154
Anf. 185 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	154
Anf. 186 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S) replik	155
Anf. 187 LORENA DELGADO VARAS (V)	156
Anf. 188 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)	157
Anf. 189 ELIN SÖDERBERG (MP)	159

Anf. 190 ANNA AF SILLÉN (M) replik	160	Prot. 2022/23:87
Anf. 191 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	160	12 april
Anf. 192 ANNA AF SILLÉN (M) replik	161	_____
Anf. 193 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	161	
Anf. 194 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	162	
(Beslut skulle fattas den 13 april.)	162	
§ 18 Bordläggning.....	162	
§ 19 Anmälan om interpellation	162	
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	163	
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.50.....	163	